

Sada vzdělávacích programů a příkladů dobré praxe

Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání

Sada vzdělávacích programů a příkladů dobré praxe

První vydání, Praha 2012

Editorky: Mgr. Michaela Přílepková, Bc. Hana Řádová

Odpovědná redaktorka: Mgr. Daniela Havlíčková

Jazyková redakce a grafická úprava: Comunica, a. s., Pod Kotlářkou 3, 150 00 Praha 5

Tisk: Comunica, a. s., Pod Kotlářkou 3, 150 00 Praha 5

Náklad: 2 900 výtisků

Vydal Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání, Sámova 3, 101 00 Praha 10

Projekt „Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání“
(oblast Uznávání neformálního vzdělávání)

www.kliceprozivot.cz, www.nidm.cz

Copyright © Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Praha 2012
ISBN 978-80-87449-19-6

**Sada vzdělávacích
programů a příkladů
dobré praxe**

Obsah

ÚVOD	5
Řízení organizace	7
Název vzdělávacího programu: Vzdělávací kurz pro vedoucí skautských středisek.....	8
Název příkladu dobré praxe: Projekt účastníka manažerského kurzu	22
Název vzdělávacího programu: Projektový manažer volnočasových aktivit.....	26
Název příkladu dobré praxe: Projektový manažer volnočasových aktivit.....	34
Název vzdělávacího programu: Hlavní vedoucí zotavovací akce	40
Název příkladu dobré praxe: Stáž na letním táboře	56
Odborné pozice	61
Název vzdělávacího programu: Kvalifikace ekonoma a hospodáře organizační jednotky sdružení.....	62
Název příkladu dobré praxe: Volné bloky – doplňující, rozšiřující a opakující bloky v rámci vzdělávacího programu	78
Název vzdělávacího programu: Garant vzdělávání v organizacích pracujících s dětmi a mládeží	81
Název příkladu dobré praxe: Analýza vzdělávacích potřeb organizace.....	91
Název vzdělávacího programu: Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání.....	100
Název příkladu dobré praxe: Organizace her a dalších činností.....	126
Název vzdělávacího programu: Bezpečnostní garant zotavovacích akcí dětí a mládeže	139
Název příkladu dobré praxe: Pravidla aktivity přemostění	145
Název vzdělávacího programu: Laický zdravotník akce pro děti a mládež	148
Název příkladu dobré praxe: Hra „Zdravotníkem na zotavovací akci“	157
Přímá práce s dětmi a mládeží	159
Název vzdělávacího programu: Náčelnické zkoušky s přírodovědným zaměřením.....	160
Název příkladu dobré praxe: Zařizování tábora	170
Název vzdělávacího programu: Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity (do 18 let)	176
Název příkladu dobré praxe: Turistická jednodenní akce	181
Průřezová kompetence.....	189
Název vzdělávacího programu: Poskytovatel první pomoci	190
Název příkladu dobré praxe: Simulační nácvik vyšetření poruch vědomí.....	197

ÚVOD

Vážení čtenáři,

dostává se vám do rukou publikace **Sada vzdělávacích programů a příkladů dobré praxe**, která je jedním z výstupů projektu Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání, klíčové aktivity Uznávání neformálního vzdělávání.

Jde o výběr vzdělávacích programů a příkladů dobré praxe, výstupů veřejné zakázky Tvorba a ověření vzdělávacích programů v oblasti neformálního vzdělávání. Autory jsou zástupci nestátních neziskových organizací, kteří je vytvořili a ověřovali ve svých sdruženích, která pracují v oblasti práce s dětmi a mládeží. Vzdělávací programy i příklady dobré praxe byly editovány.

Jednotlivé vzdělávací programy mají stejnou základní strukturu. Obsahová stránka, jazyková stránka i popis jednotlivých vzdělávacích aktivit a postupů je však velmi rozmanitý. To odráží samotný charakter neziskového sektoru právě v oblasti práce s dětmi a mládeží, oblast neformální výchovy a vzdělávání. To, co neziskový sektor spojuje, je právě jeho rozmanitost.

Tato publikace navazuje na publikaci **Sada minimálních kompetenčních profilů (MKP) pro pozice v nestátních neziskových organizacích (NNO) v oblasti práce s dětmi a mládeží** (NIDM, 2011). Minimální kompetenční profily byly informačním podkladem pro tvorbu vzdělávacích programů, optimálním obecným základem, ze kterého mohla jednotlivá sdružení čerpat to, co odpovídá jejich potřebám a jejich vzdělávání. V rámci tvorby a ověřování vzdělávacích programů měla každá organizace možnost upravit si MKP s ohledem na svá specifika. MKP jsou maximální svým výčtem kompetencí, tj. znalostí a dovedností, ale nejsou v ní určeny úrovně rozvinutí jednotlivých kompetencí. Určení výběru, počtu znalostí, dovedností a jejich úrovně bude vždy vycházet z potřeb vzdělávání v dané organizaci, z analýzy potřeb účastníků vzdělávacího programu. Proto chcete-li lépe pochopit obsah určitého vzdělávacího programu a výběr konkrétních cílů a kompetencí, doporučuji zároveň pracovat s výše zmíněnou publikací, vytvoříte si tak komplexní obraz.

Pro každého vzdělavatele může být tato publikace pouze inspirací nebo přímo prostředkem k vytvoření vlastního vzdělávacího programu ve své organizaci.

I příklady dobré praxe navazující na vzdělávací programy mají stejnou strukturu. Příklady dobré praxe přibližují některou z her či jiných metod neformálního vzdělávání, postup komunikace s účastníky nebo jiný aspekt vzdělávacího programu, který tvůrci daného vzdělávacího programu považovali za nejlepší, nejzajímavější či nejlépe využitelný v praxi.

Můžete začít čtením vzdělávacího programu a potom se v příkladu dobré praxe seznámit s praktickou realizací programu. Každou část (vzdělávací programy, příklady dobré praxe) však můžete využít i samostatně – vybrat si některý z příkladů dobré praxe pro využití i v jiných vzdělávacích programech ve vaší organizaci, nebo naopak vzdělávací program doplnit svými vlastními zajímavými, popř. ověřenými metodami. Vždy je však

nutné mít na paměti, že vybrané příklady jak vzdělávacích programů, tak i příkladů dobré praxe mají své zvláštnosti, které vycházejí z určitých vzdělávacích potřeb. Ty mohou být odlišné od vzdělávacích potřeb vaší organizace. Anotace, které vytvořila supervizorka vzdělávacích programů na základě svých zkušeností ze supervizí, vám mohou pomoci lépe pochopit souvislosti, postupy a návaznosti.

Rozhodnete-li se pracovat s příklady vzdělávacích programů a příklady dobré praxe, je nutné také věnovat pozornost požadavkům na účastníky i na lektory, aby ten váš vlastní program bylo možné zodpovědně a kvalitně vytvořit i realizovat.

Vytištění publikace bylo omezeno počtem stran. Celkem však v roce 2011 vzniklo 24 vzdělávacích programů a ještě více příkladů dobré praxe. Ty, které se již nevešly do této publikace, najdete spolu s elektronickou verzí na **www.kliceprozivot.cz** v sekci věnované Uznávání neformálního vzdělávání. Tamtéž jsou pod záložkou „Cíle a výstupy“ uloženy metodické materiály, na které odkazujeme v textu.

Každé sdružení v oblasti práce s dětmi a mládeží je jiné, každé má své vize, strategii, cíle, svou specifickou cílovou skupinu, zaměřuje se na rozvoj těch kompetencí, které považuje pro své účastníky za nejdůležitější a do jisté míry i nejpotřebnější v souladu s požadavky současnosti, aktuálních trendů v oblasti vzdělávání, změn na trhu práce, se záměrem podpořit osobnostní rozvoj účastníků neformálního vzdělávání. Rozmanitost vzdělávacích aktivit v oblasti neformálního vzdělávání je velmi důležitým aspektem rozvoje občanské společnosti, nabízí dětem, mládeži, ale i jejich rodičům možnost vybrat si dle zájmu, zaměření a potřeb to, co je baví, co jim napomůže v rozvoji jejich osobnosti, co je vybaví na cestu životem klíčovými kompetencemi, které jsou důležité jak pro život, tak i pro trh práce.

Mgr. Daniela Havlíčková, garantka klíčové aktivity Uznávání neformálního vzdělávání

Řízení organizace

Název vzdělávacího programu:

Vzdělávací kurz pro vedoucí skautských středisek

Minimální kompetenční profil: Manažer nestátní neziskové organizace
Organizace: Junák – svaz skautů a skautek ČR¹; www.skaut.cz

Vzdělávací program je obsahově a časově náročný. Klade vysoké požadavky na samostatnost a motivaci účastníka včetně samostudia, což odpovídá zvolené odborné pracovní pozici. V obsahu je poměrově velká část věnována osvojení si znalostí. Oproti tomu příklad dobré praxe vhodně ověřuje komplexní oblast dovedností účastníka. Jedná se o přípravu, plánování, realizaci a vyhodnocení samostatného projektu, který účastník zrealizuje ve vlastní organizační jednotce (dále OJ). Přípravě vzdělávacího programu předcházela v realizačním týmu hlubší reflexe potřeb cílové skupiny. Cílovou skupinou jsou v tomto případě členové organizace, obsah je tedy vázán na potřeby organizace. Lektorský tým rozšířil vlastní dosavadní pohled na vzdělávání v této oblasti ve prospěch komplexnosti znalostí a dovedností. Univerzálnost obsahu a využití pro jiné organizace je přesto vysoká. Jako příklad s komplexním a pozitivním dopadem z ověřování se skupinou účastníků může sloužit vzdělávací modul Komunikace. Poskytovatel nenavrhl úpravy minimálního kompetenčního profilu, v komentáři vyjadřuje názor, že formulace kompetencí mohou vyvolávat dojem příliš ambiciózních požadavků, a proto je vždy dobré si pro konkrétní vzdělávací program určit rozsah i úroveň znalostí a dovedností, zejména pak pro pracovníka pracujícího s dětmi a mládeží na nižší organizační jednotce.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Poskytnout znalosti i praktické dovednosti dobrovolníkům v řídicích a podpůrných funkcích, které jsou nutné pro jejich činnost. Zajistit odpovídající vzdělání v oblasti organizace, hospodaření, práva a dále v oblasti vedení větších i menších celků. Nabídnout dobrovolníkům v řídicích a podpůrných funkcích informace o novinkách v oblasti řízení a hospodaření ve skautském hnutí.

¹ Ve vzdělávacím programu je použita terminologie typická pro ředitelskou organizaci. Přílohu – slovník pojmů, naleznete na www.kliceprozivot.cz.

Konkrétní cíle

Vnitřní práce rad – řídicích orgánů OJ:

- umět včas a přesně rozpoznat důležité problémy a z nich vyplývající úkoly;
- umět pružně reagovat na momentální potřeby;
- umět pořádat schůze tehdy, kdy je to účelné, s personálním obsazením a programem, který bude vést ke splnění cílů porady;
- umět se orientovat ve všech informacích, které jsou potřebné k činnosti OJ;
- umět účelně využívat čas, schopnosti lidí a chuť něco dělat.

Podpora a zázemí:

- umět pracovat se zpětným dopadem na základě informací o stavu i činnosti vnitřní organizační jednotky: sestavit plán akce směřující k pomoci či návodu na zlepšení;
- umět stanovit hlavní cíle v každé oblasti činnosti OJ a pracovat s nimi koncepčně.

V jednotlivých vzdělávacích modulech (dále VM) jsou formulovány konkrétní cíle, které by měly program naplnit. Tyto vycházejí z minimálního kompetenčního profilu a zpracované vnitřní analýzy vzdělávacích potřeb sdružení.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastníkem může být dospělá osoba registrovaná v organizaci, která prošla základním vzděláním v organizaci (v Junáku čekatelská zkouška) a jejíž odborné znalosti a dovednosti pokrývá minimální kompetenční profil Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na všeobecné aktivity (do 18 let).

Počet účastníků

Doporučený počet účastníků vzdělávacího programu je 25 osob.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VČETNĚ HODINOVÉ DOTACE

Forma je prezenční, skupinová (5 víkendových akcí).

Vzdělávací formy

Využito je týmových a prožitkových forem. Vzhledem k tomu, že vzdělávací moduly pokrývají celý minimální kompetenční profil dané pozice, rozsah nezbytného samostudia je stanoven pouze při zpracovávání projektu (distanční forma).

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Celková časová dotace prezenční části včetně evaluace činí 89 vyučovacích hodin (à 45 min.). Teoretická část z toho tvoří 43 vyučovacích hodin, praktická 29, závěrečná evaluace 17. Dále účastníci vzdělávacího programu zpracovávají projekt. Předpoklá-

daná časová náročnost pro zpracování projektu je cca 5×45 min. samostatné práce. Celková hodinová dotace vzdělávacího programu je 94 vyučovacích hodin.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ:

Přednášky, prezentace, praktická cvičení, simulační hry, diskuse, testy a soutěže, brainstorming, briefing, sportovní aktivity, ledolamky, relaxační metody, rozcvičky, aktivity na stimulaci pozitivní motivace účastníků, minisemináře, workshopy.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

V rámci realizace vzdělávacího programu jsou doporučeny tyto didaktické prostředky: učebna, tabule a psací potřeby. Podrobnější výčet je uveden v části J. Materiální a technické zabezpečení a v popisu jednotlivých vzdělávacích modulů.

F. INOVATIVNOST

Vzdělávací program je inovativní především z hlediska postupu: použití méně obvyklých metod ve vzdělávání, zejména užití metod typu learning by doing jako nástroje pro rozvíjení dovedností v modulech, které jsou vzhledem k obsahu jinak zaměřené spíše na znalosti. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program se skládá z 12 vzdělávacích modulů, které jsou realizovány prezenční formou a ze samostatné práce účastníka s předem definovaným výstupem v rámci samostudia.

U většiny vzdělávacích modulů se předpokládá alespoň částečná vlastní domácí příprava na závěrečnou zkoušku z dané oblasti. Toto však není povinnou součástí vzdělávacího programu a záleží na přístupu jednotlivých účastníků. Pro zájemce o bližší informace v dané problematice je uvedena na závěr doporučená literatura – její studium však není nezbytnou podmínkou úspěšně vykonané zkoušky.

OBSAH A HODINOVÁ DOTACE VZDĚLÁVACÍCH MODULŮ

Vzdělávací modul: Plánování

(3 hodiny přednáška, 4 hodiny cvičení + prezentace + briefing)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky stanovit poslání jednotky, popsat současný a budoucí stav, určit priority, definovat SMART cíle, stanovit akce směřující k naplnění těchto cílů a kontrolní mechanismy.

Rozpis probíraných témat: 1. Proč plánovat, základní pojmy; 2. Z čeho se skládá plán (8 etap plánování); 3. Ujasnit si své poslání; 4. Popis současného stavu; 5. Prognóza, 6. Stanovení priorit; 7. Vytyčení konkrétních cílů; 8. Výběr indikátorů; 9. Vypracování plánu akcí; 10. Kontrola a hodnocení; 11. Roční plán jednotky; 12. Vyhodnocení plánů.

Forma: skupinová

Metody: přednáška + cvičení (simulace tvorby ročního plánu NNO, prezentace plánu) + briefing

Rozvoj kompetencí:

- zpracovávání dlouhodobých a krátkodobých plánů činnosti,
- obecná pedagogika – pedagogické pojmy (metoda, cíl, zásada), pedagogické zásady.

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- stanovit poslání jednotky,
- popsat současný a budoucí stav,
- stanovit priority,
- definovat SMART cíle,
- stanovit akce směřující k naplnění těchto cílů,
- znát a používat kontrolní mechanismy.

Vzdělávací modul: Vedení

(3 hodiny přednáška, 1 hodina cvičení, 1 hodina diskuse)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky techniky vedení (demokratické, autoritativní, liberální) a řízení lidí (založené na moci, osobnosti, úkolech...), Maslowovu a Herzbergovu teorii motivace.

Rozpis probíraných témat: 1. Přeměna laika ve vedoucího; 2. Motivace nadřízených a podřízených: Herzbergova dvoufaktorová teorie motivace, motivace podřízených vedoucím, pohled nahoru, jak to prohrát na celé čáře; 3. Zadávání a kontrola úkolů: úkoly na úrovni oddílů (úkolování rádců, resp. družin), úkoly na úrovni střediska (úkolování vůdců, resp. oddílů); 4. Základy úspěšného řízení: vztahy v organizaci (= vazby mezi členy), systemizace; způsoby a druhy vedení, řídicí prvky; 5. Základy týmové práce: tým × skupina; stadia vývoje týmu, podmínky efektivní týmové práce, role v týmu, týmy v organizaci, Belbinův test; 6. Slabiny a jak je odstraňovat: základní příčiny nedostatků, slabiny organizace, slabiny jednotlivců; 7. Odměny a tresty: hodnocení jednotlivců nadřízeným, hodnocení oddílů střediskem, hodnocení středisek okresem; 8. Jak pracovat lépe a jednodušeji; 9. Optimalizace pracovního vytížení: stanovení priorit, přidělování času, plánování práce, delegování; 10. Řešení různých situací (případové studie).

Rozvoj kompetencí:

- personální řízení,
- řízení lidí – personalistika, motivace, odměňování,
- management malého a středního podniku s ohledem na řízení NNO.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + diskuse + cvičení (Belbinův test, stanovení nejdůležitějších kompetencí pro zadanou funkci – vedoucí oddílu, vedoucí tábora apod.)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- koordinovat činnosti organizace z personálního hlediska,
- vybírat vhodnými způsoby spolupracovníky,
- odměňovat a motivovat dobrovolníky,
- řídit zaměstnance a dobrovolníky organizace, rozdělovat úkoly a kontrolovat jejich plnění,
- hodnotit zaměstnance a dobrovolníky.

Vzdělávací modul: Projekty

(2 hodiny přednáška, 1 hodina cvičení)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky znát projektové řízení i jeho specifika a zvládat řízení rizik.

Rozpis probíraných témat: 1. Co je to projekt; 2. Úloha projektu v celoroční činnosti; 3. Základní pojmy; 4. Struktura projektu; 5. Rizika; 6. Plán; 7. Operativní řízení; 8. Vyhodnocení a zpětná vazba; 9. Ukázky; 10. Praktický příklad.

Rozvoj kompetencí:

- koordinování a řízení činností organizace,
- koordinování chodu organizace z odborného hlediska,
- management malého a středního podniku s ohledem na řízení NNO,
- koordinování a řízení činností organizace, koordinování chodu organizace z odborného hlediska.

Forma: skupinová, týmová a individuální

Metody: přednáška + prezentace (ukázka projektu) + cvičení (sestavení malého projektu k vyřešení známé problematiky – např. tábor, sněm apod.)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- používat projektové řízení a řízení rizik,
- používat a zpracovávat věcný a logický rámec projektu,
- znát a používat projektové plánování a sestavování rozpočtu (postupným zpřesňováním).

Vzdělávací modul: Organizace

(3 hodiny přednáška, 1 hodina cvičení, 1 hodina diskuse)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky znát právní rámec, zásady organizace a tvorby organizační struktury občanského sdružení.

Rozpis probíraných témat: 1. Potřeba organizace – stručné opakování; 2. Organizace – otevřený systém; 3. Základy strukturovanosti: poslání organizace – základ pro její strukturu, proces strukturování, úroveň vedení (= hloubka strukturování); magická čísla, vztahy v organizaci (= vazby mezi objekty); 4. Tvorba struktur organizace: hlavní zásady, dělení – základ strukturovanosti, vymezení rolí operačních jednotek, příkladová studie; 5. Grafické vyjádření struktur – schémata: skutečné schéma, pocítovaná struktura, objevování skutečné struktury, aplikace a tvorba schémat; 6. Organizační řád organizace: základní výchovné jednotky – role, vazby na ZOJ, vnitřní vazby, základní OJ – role, vazby na vyšší organizační jednotky (dále VOJ), vnitřní vazby; 7. Řád systemizace; 8. Systém předpisů organizace.

Rozvoj kompetencí:

- znalost a zpracování vnitřních předpisů organizace týkajících se hospodaření,
- management obecně se zaměřením na NNO,
- řízení procesu kvality práce, produktů a služeb v rámci celkového řízení a koordinace činnosti organizace,
- rozhodovací procesy a koordinační činnosti.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + cvičení (sestavení organizačního schématu organizace) + diskuse

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- porozumět právnímu rámci občanského sdružení,
- uvědomovat si a uplatňovat v praxi zásady organizace NNO a tvorby organizační struktury.

Vzdělávací modul: Komunikace**(7 hodin přednáška, 4 hodiny hry, 1 hodina cvičení)**

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky způsoby komunikace, zásady volby efektivního způsobu komunikace, negativních vlivů na komunikaci a způsobu jejich eliminace.

Rozpis probíraných témat: 1. Komunikační sítě ve formálních strukturách: funkce individua, autority, formální struktura versus komunikační síť; 2. Zpětná vazba; 3. Verbální a neverbální komunikace; 4. Živá komunikace (porady a jednání): Jsou porady nezbytné?, příprava porady, být sami sebou, taktika poslechu, taktika debaty, obtížní diskusní partneři, umění vést diskusi; 5. Modelová situace – jednání střediskové rady: určení týmů, vysvětlení pravidel, přidělení rolí, vlastní hra, vyhodnocení; 6. Řízení větších shromáždění: jednací a organizační řád, vybrané taktiky řízení porad, zabezpečení porad – všechno chce své, vyhodnocování porad; 7. Základy facilitace: terminologie, účel facilitace, role účastníku porad, desatero zásad facilitátora, desatero možností facilitátora; 8. Hra Řeka: určení dvojic, vysvětlení pravidel, vlastní hra dvojic, vlastní hra čtveřic, vlastní hra 8 lidí, vlastní hra 16 lidí, vlastní hra 32 lidí, vyhodnocení; 9. Písemná komunikace: jak psát zprávy, které nezapadnou, formulace písemného styku, logické uspořádání místo chronologického; 10. Modelová situace – písemná komunikace; 11. Řešení konfliktů: konflikt jako velká příležitost, jaké jsou možnosti, taktika vyjednávání a vyjednávací styly, strategie vyjednávání, výsledek vyjednávání; 12. Modelová situace – nájemník × nájemce: určení dvojic, vysvětlení pravidel, vlastní hra, vyhodnocení; 13. Umíte se hájit? 20 hlavních námitek; 14. Informační zdroje; 15. Informační síť organizace.

Rozvoj kompetencí:

- komunikační dovednosti,
- reprezentace společnosti na jednáních s partnery a dalšími subjekty v rámci celkového řízení organizace,
- prezentace cílů a výsledků,
- spolupráce s médii, komunikace s klienty, partnery a zainteresovanými subjekty,
- zastupování organizace (i) při jednání s orgány státní správy.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + cvičení + simulační hry

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- objasnit teorii jednotlivých způsobů komunikace, komunikační struktury, používat je se zohledněním případných negativních důsledků jednotlivých komunikačních struktur,
- používat teorii facilitace v praxi.

Vzdělávací modul: Dokumentace a korespondence (2 hodiny přednáška, 2 hodiny cvičení)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky způsoby dokumentace, druhy a zásady korespondence, archivaci dokumentů.

Rozpis probíraných témat: 1. Základní pojmy; 2. K jakému účelu slouží dokumentace; 3. Co všechno tvoří dokumentaci: podávání důkazů o skutečnostech, podávání důkazů o činnostech; 4. Způsoby dokumentování: zápisníková dokumentace, kartotéková dokumentace, volba vhodného způsobu dokumentace, obecné zásady; 5. Důkazy o skutečnostech; 6. Důkazy o činnostech: zápisy z porad a jednání, úkoly, usnesení, rozhodnutí, dokumentace větších akcí a závodů, školení a zkoušky, provozní dokumentace, zápisy o školeních o bezpečnosti práce, výroční zprávy; 7. Registrace: registrace jednotlivců, registrace výchovných jednotek, registrace organizačních jednotek; 8. Dokumentace oddílů, střediska, vyšší organizační jednotky; 9. Knihovnička; 10. Korespondence: struktura obchodního dopisu, zásady psaní osobních dopisů, obálky, druhy korespondence; 11. Spisovna: zakládání korespondence došlé i odchozí, sledování a vyřizování, skartace a archivace.

Rozvoj kompetencí:

- vyplňování a vedení příslušné provozní a technické dokumentace v rámci celkového řízení,
- archivace a skartace dokumentů a písemností,
- orientace ve vnitřních dokumentech sdružení.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + cvičení (tvorba dokumentů)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- rozumět způsobům dokumentace (kartotéková, zápisníková),
- rozlišovat druhy korespondence (osobní, obchodní),
- zvolit správně vhodný způsob dokumentace,
- používat správné normy pro psaní korespondence.

Vzdělávací modul: Public relations (2 hodiny přednáška, 1 hodina ukázky)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky public relations a způsoby jejich realizace.

Rozpis probíraných témat: 1. Co je public relations; 2. Propagace; 3. Žádost o finance.

Rozvoj kompetencí:

- zpracování prezentačních materiálů a tiskové zprávy,
- spolupráce s médii, komunikace s klienty, partnery a zainteresovanými subjekty.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + ukázky (prezentace)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- orientovat se v teorii public relations a v jeho zásadách,
- používat public relations různými způsoby vůči jednotlivým cílovým skupinám.

Vzdělávací modul: Právo

(8 hodin přednáška, 8 hodin cvičení)

Anotace: Cílem tohoto modulu je seznámit účastníky s obecně závaznými právními předpisy vztahujícími se k činnosti neziskové organizace.

Rozpis probíraných témat: 1. Systém českého práva; 2. Občanské právo: uspořádání občanského zákoníku; předmět občansko-právních vztahů, věcná práva, závazková práva, typy smluv, zákon č. 116/90 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, úplné znění zákona č. 540/91 Sb., občanské právo procesní, výkon rozhodnutí (exekuce); 3. Obchodní právo; 4. Trestní právo: trestní právo hmotné, trestní právo procesní, trestní právo správní, trestné činy a přestupky, trestný čin, druhy trestných činů, přestupky, odlišnosti trestného činu a přestupku, tresty za trestný čin (které má soud k dispozici), trestání mladistvých; 5. Trestní řízení: základní zásady, subjekty trestního řízení, soudy, zajištění osob a věcí v trestním řízení, dokazování viny, případně dokazování nevinu, rozsudek; 6. Správní právo; 7. Správní řízení; 8. Majetkové právo: užívání nemovitostí, vlastnictví nemovitostí, katastr nemovitostí.

Rozvoj kompetencí:

- právo zaměřené na činnost neziskové organizace,
- zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále BOZP) a požární ochrany (dále PO), zajištění školení BOZP,
- základní orientace v právní úpravě vztahující se k vedení hospodářské a účetní dokumentace,
- orientace v právních předpisech souvisejících s činností občanského sdružení,
- sepsání (nebo provádění kontroly) běžných smluv, žádostí, popř. dalších listin a dokumentů nebo jejich návrhů v souvislosti s činností organizace.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + cvičení (tvorba smluv)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- uvést hlavní obecně závazné právní předpisy vztahující se k činnosti neziskových organizací, rozumět jejich obsahu a vysvětlit je ostatním laikům,
- sepsat plnou moc, jednoduchou smlouvu v režimu občanského, příp. obchodního zákoníku.

Vzdělávací modul: Finanční řízení

(4 hodiny přednáška, 2 hodiny cvičení)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky finanční řízení – rozpočty, cashflow.

Rozpis probíraných témat:

1. Finanční řízení jako proces; 2. Finanční plánování; 3. Operativní finanční řízení a hodnocení; 4. Hodnocení hospodaření organizace; 5. Tvorba plánu a rozpočtu; 6. Vyhodnocení rozpočtů.

Rozvoj kompetencí:

- ekonomický (finanční) management, controlling,
- řízení a koordinování finančních operací organizace,
- orientace v účetních dokladech a jejich evidenci a vedení pokladen.

Forma: skupinová a týmová

Metody: přednáška + cvičení (tvorba rozpočtů)

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- tvořit v praxi různé druhy rozpočtů,
- řídit finanční toky (cashflow) ve své organizaci.

Vzdělávací modul: Finanční zdroje

(3 hodiny přednáška, 2 hodiny cvičení)

Anotace: Cílem tohoto modulu je seznámit účastníky s finančními zdroji vhodnými pro NNO.

Rozpis probíraných témat: 1. Zdroje financování pro nevládní organizace, členské příspěvky; 2. Dary fyzických a právnických osob: druhy darů, právní rámec dárcovství, od koho peníze přijmout a od koho ne, reklama; 3. Nadace a nadační fondy: Nadační investiční fond (NIF), Fórum dárců („asociace nadací“); 4. Veřejné sbírky a loterie; 5. Pomoc Evropské unie: předstrukturální fondy – pro země ucházející se o vstup do EU, komunitární programy EU, mikro a makroprojekty společně s obcemi a městy, význam regionálních agentur; 6. Granty obcí a měst.

Rozvoj kompetencí:

- řízení a koordinování finančních operací organizace,
- zajišťování finančních zdrojů.

Forma: skupinová

Metody: přednáška

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- získávat v praxi příjmy z různých finančních zdrojů pro NNO (vl. zdroje, dotace, granty, dary atd.),
- vědět, jak je využít a vyúčtovat.

Vzdělávací modul: Majetek

(3 hodiny přednáška)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky spravovat majetek, inventarizovat, pojistit a evidovat majetek.

Rozpis probíraných témat: 1. Způsob nabytí majetku: úplatné nabytí, bezúplatné nabytí; 2. Rozdělení majetku: dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný (DHMO), dlouhodobý nehmotný majetek (DNM), drobný dlouhodobý nehmotný majetek (DDNM), drobný dlouhodobý majetek odpisovaný (DDHMO), dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný (DHMN), finanční majetek; 3. Oceňování majetku: základní pojmy, oceňování majetku; 4. Účtování majetku: pořízení majetku, odpisování majetku, daňové odpisy.

Rozvoj kompetencí:

- orientace v pravidlech pro evidenci majetku.

Forma: skupinová

Metody: přednáška

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- spravovat v praxi majetek,
- inventarizovat,
- pojistit majetek,
- evidovat majetek.

Vzdělávací modul: Personalistika (2 hodiny přednáška, 1 hodina diskuse)

Anotace: Cílem tohoto modulu je naučit účastníky týmově pracovat, získat vedoucí z vlastních členů i zvenčí, využívat i členy, kteří se nechtějí nebo nemohou podílet na vedení.

Rozpis probíraných témat:

1. Potřeba činovníků; 2. Náborový proces; 3. Způsoby získávání činovníků; 4. Specifika práce s dobrovolníky; 5. Práce s dobrovolníky; 6. Hodnocení práce.

Rozvoj kompetencí:

- koordinování činnosti organizace z personálního hlediska,
- vhodný výběr spolupracovníků,
- odměňování a motivace dobrovolníků a zaměstnanců,
- hodnocení zaměstnanců a dobrovolníků.

Forma: skupinová, workshop, týmová

Metody: přednáška, diskuse, výměna zkušeností

Konkrétní cíle VM

Absolvent bude schopen:

- pracovat v praxi týmově,
- získat vedoucí i zvenčí,
- zapojovat i členy, kteří se nechtějí nebo nemohou podílet na vedení.

Použitá (doporučená) literatura

Fuller, D. Vést nebo být veden. Praha: Alfa Publishing, 2004.

Handlíř, J. Management – učebnice pro SŠ a VOŠ. Praha: Computer Press, 1998.

Plamínek, J. a kol. Řízení neziskových organizací. Praha: Nadace Lotos, 1996.

Spirit, M. a kol. Základy právní vědy a veřejného práva. Praha: Prospektrum, 1998.

Drucker, P. F. Výzvy managementu pro 21. století. Praha: Management Press, 2000.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Doporučený harmonogram vzdělávacího programu počítá s realizací v rámci pěti víkendů s tím, že poslední je věnován evaluaci.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Lektor 1 by měl být lektorem pro oblast organizace, vedení, řízení, projekty, komunikace – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 2 by měl být lektorem pro oblast finančního řízení, finančních zdrojů, účetnictví, základů hospodaření – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 3 by měl být lektorem pro oblast účetnictví, daní, kalkulací – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 4 by měl být lektorem pro oblast komunikace, plánování, personalistiky – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 5 by měl být lektorem pro oblast dokumentace a práva – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 6 by měl být lektorem pro oblast projektů – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

Lektor 7 by měl být lektorem pro oblast personalistiky – min. pět let odborné praxe, min. dva roky pedagogické/lektorské praxe.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Středisko, případně obdobný vhodný objekt disponující dostatečně velkými místnostmi – učebnami, případně několika dalšími prostory pro společné aktivity. Středisko poskytující plně ubytovací i stravovací zázemí. Nejméně 2 učebny by měly být vybavené notebookem, dataprojektorem, tabulí nebo flipchartem a přístupem k internetu. Vybavení učeben musí umožnit účastníkům psát si poznámky (stůl, lavice) a používat vlastní notebook.

Požadavky na prostorové podmínky: kapacita podle počtu účastníků, velikost prostoru musí vyhovovat také pro aktivity spojené s pohybovými cvičeními (může být i venkovní).

K. VYHODNOCENÍ

Vzdělávací program je vyhodnocen na několika úrovních:

- 1) bezprostředně po ukončeném tématu účastníci poskytují ústní zpětnou vazbu,
- 2) po ukončení celého vzdělávacího programu účastníci poskytují ústní zpětnou vazbu k celému průběhu,
- 3) účastníci podstupují zkoušky pro ověření jejich nabytých znalostí a dovedností (písemné i ústní) z každého probíraného tématu (modulu).

Na konci celého vzdělávacího programu je provedena evaluace nabytých znalostí a dovedností dle charakteru obsahu pro jednotlivé vzdělávací moduly. Může se jednat např. o sadu otevřených otázek nebo test znalostí.

Kromě toho každý účastník napíše (příp. i provede) nejpozději do 18 měsíců od prezentační části samostatnou práci nebo projekt, který ověří, zda je účastník schopen samostatné práce ve prospěch organizace na základě nabytých znalostí a dovednos-

tí. Dovednosti jsou ověřovány formou projektu, který je účastník povinen vypracovat jako součást celkového ověření nabytých kompetencí z minimálního kompetenčního profilu. Projektem se rozumí vytvoření dokumentu – interního předpisu, metodického materiálu, celoročního plánu organizace atp. nebo uspořádání velké akce (celodenní akce pro veřejnost s cílem propagovat svoji organizaci, velké akce pro členy organizace – celodenní soutěž pro nejméně 200 členů nebo víkendové setkání členů regionu 200–1 000 členů atd.). Návrh (zadání) projektu je předem schválen lektorem a pak následně vypracován (či proveden) účastníkem.

Pro vzdělávací program je možné otestovat použití e-learningu.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnotící nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe:

Projekt účastníka manažerského kurzu

Minimální kompetenční profil: Manažer nestátní neziskové organizace

Garant PDP: Ing. Roman Dvořák, Junák – svaz skautů a skautek ČR

Klíčová slova: manažer; vedoucí; celoroční plán; tvorba celoročního plánu; schopnost prezentovat plán

Časový rozsah realizace: příprava: 5×45 min. samostatné práce účastníka mezi prezenčními částmi vzdělávacího programu, obhajoba: 10 min.

Materiální a technické zabezpečení: počítač, dataprojektor, připojení k internetu

1) Stručná anotace PDP

Účastník manažerského vzdělávacího programu (dále je tím míněn Vzdělávací kurz pro vedoucí skautských středisek) se většinou podílí na oddílovém nebo střediskovém životě i na přípravě činnosti oddílů nebo střediska. Podmínkou pro absolvování manažerského vzdělávacího programu je kromě úspěšně složených zkoušek i příprava projektu. Projektem může být např. sestavení a prezentace celoročního plánu jednotky. Součástí zadání je definovat poslání jednotky, zmapovat skutečný a budoucí stav jednotky, vytyčit priority, na základě této analýzy pak stanovit cíle jednotky a indikátory, kterými se bude měřit dosažení cílů. Pro fázi přípravy plánu je účastníkům k dispozici konzultant, který prací na projektech účastníků manažerského vzdělávacího programu vede. Při přípravě si účastníci projdou sestavením realizačního týmu a tvorbou plánu, procesem stanovování poslání, priorit, cílů a možných indikátorů. Dále je tvorba plánu realizována v mateřském středisku účastníka. Po realizaci následuje zpětná vazba a zhodnocení projektu – účastník s konzultantem reviduje stanovené cíle a použité indikátory.

2) Východiska PDP

Účastník manažerského vzdělávacího programu zpravidla dlouhodobě působí jako činovník ve skautském oddíle či středisku (organizační jednotky). Zadáním projektu je vymyslet, sestavit a odprezentovat celoroční plán činnosti jednotky, včetně poslání, vytyčených priorit, SMART cílů a indikátorů. Jedná se o pracovní činnosti z minimálního kompetenčního profilu manažera, mezi něž patří definování cílů a tvorba ročního plánu neziskové organizace a analýza potřeb neziskové organizace.

3) Cíle PDP

- připravit, sestavit a prezentovat celoroční plán organizační jednotky,
- naučit se rozlišovat a správně používat rozdíl mezi pojmy: poslání × cíle × akce, naučit se kontrolovat plnění plánu.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Základní manažerské dovednosti:

- zpracovávání dlouhodobých a krátkodobých plánů činnosti,
- rozhodovací procesy a řídicí činnosti,
- komunikační dovednosti,
- zpracování prezentačních materiálů a tiskové zprávy.

Komunikační a prezentační dovednosti:

- prezentace cílů a výsledků,
- zpracování prezentačních materiálů a tiskové zprávy.

Obecné dovednosti

- Ovládání základů práce s textovým a tabulkovým editorem, s e-mailem, s MS Windows, s programem na tvorbu prezentací a schopnost vyhledat dostupnou informaci na internetu.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

1. Volba projektu – druhu plánu

- Na prvním víkendů prezenčního vzdělávání budou poskytnuty informace o podmínkách účasti a tvorbě projektu – představení příkladů projektu.
- Volba projektu z nabízených variant (celoroční plán oddílu, střediska; vyšší organizační jednotky; velké akce...) – možný samostatný nápad po konzultaci s konzultantem.

2. Realizace projektu

- Proběhne v domovském středisku podle termínu realizace (nejpozději do 18 měsíců).
- Při nevyhovující volbě projektu lze projekt změnit.

3. Prezentace projektu

- Na závěrečném víkendů, nebo v dohodnutém termínu.
- Maximální časový limit pro prezentaci: 5 minut + 5 minut na hodnocení a dotazy (naučit se zdůraznit podstatné informace).
- Bude zajištěn dataprojektor pro PowerPointové prezentace, možnost ukázky výstupů z projektu.

4. Písemné zpracování projektu

- Zpráva o projektu:
  - napsaná na PC nebo stroji – rozsah minimálně 1 A4, písmo velikosti 12, klasické řádkování;
  - bude včas zaslána konzultantovi (nutno stanovit reálný termín).

- Oponentura konzultanta: konzultant si projekt přečte a buď sdělí, že je dobrý, nebo napíše, co by se v něm mělo doplnit, jak ho jinak uchopit. Konečné rozhodnutí, zda je projekt dostatečně zpracovaný k prezentaci na třetím víkendů ostatním, je na daném konzultantovi.

Co musí obecně každý projekt obsahovat (projektový cyklus)

1. Záměr:
  - krátké zamyšlení se, proč byl vybrán právě tento projekt – plán.
2. Příprava projektu:
  - sestavení realizačního týmu,
  - vysvětlení záměru a stanovení postupu realizačního týmu při tvorbě plánu,
  - shromáždění vstupních informací.
3. Realizace projektu:
  - stručný popis průběhu tvorby plánu realizačním týmem,
  - prezentace projektu řídicímu týmu organizační jednotky (radě jednotky).
4. Vyhodnocení projektu:
  - zpětná vazba od řídicího týmu organizační jednotky (rady jednotky),
  - poučení se do budoucna – co příště udělat jinak.

Metoda použitá při PDP – např. celoroční plán jednotky je práce kolektivu vedeného účastníkem. Úkolem účastníka je:

1. Sestavit realizační tým.
2. Dovedně realizační tým řídit při vypracování plánu jednotky s využitím kompetencí nabytých na vzdělávacím programu.
3. Vytvořený plán je tedy kolektivní dílo skupiny vedené účastníkem vzdělávacího programu.
4. Konzultant projektu během jeho vypracování kontroluje, zda klíčové součásti plánu mají požadované parametry (cíle jsou SMART, indikátory skutečně slouží k posouzení cílů, jsou objektivní...).

Příklady projektů k realizaci:

- celoroční plán výchovné jednotky (oddílu),
- celoroční plán základní organizační jednotky (střediska),
- celoroční plán vyšší organizační jednotky (okresu, kraje),
- plán velké akce (např. celostátní či mezinárodní, pro desítky nebo stovky účastníků, jedno- nebo vícedenní),
- vytvoření interního předpisu organizace,
- vytvoření metodiky k nějaké akci nebo aktivitě organizace.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Projekt je užitečnou součástí závěrečné zkoušky. Účastník si prakticky vyzkouší svou připravenost na roli manažera NNO při přípravě plánu, který bude mít jasně stanoveny priority a cíle. Příprava plánu bude probíhat na základě analýzy individuálních potřeb jednotky, pro kterou je tvořen. Přístup „learning by doing“ dobře doplňuje vzdělávací modul „Plánování“.

Účastník prezentuje svůj projekt po jeho vypracování a realizaci (dle charakteru projektu – je-li to vnitřní předpis, metodika nebo plán – schválení dokumentu jednotkou, pro kterou je dokument vypracován, je-li to akce – po jejím provedení a kladné zpětné vazbě od účastníků akce). Hodnotitel – lektor pak na základě těchto podkladů individuálně posoudí, zda projekt splnil zadání (definované před zahájením projektu) a účel – tj. „ověření, zda účastník je schopen samostatné práce ve prospěch organizace na základě nabytých znalostí a dovedností“.

Během hodnocení jsou obvyklé například tyto otázky:

1. Jak dlouho trvalo vypracování projektu?
2. Kolik lidí na projektu spolupracovalo?
3. Jakým způsobem jednotka, v jejíž prospěch byl projekt vypracován, projekt hodnotila?
4. Jaká je trvanlivost (u projektu, jehož výstupem je dokument), jaká je opakovatelnost (u projektu typu akce, případně plán)?
5. Jaké byly největší problémy při vypracování projektu?
6. Vyskytly se při práci na projektu situace, kdy byly potřebné znalosti, jež nebyly předmětem obsahu vzdělávacího programu?

7) Hodnocení garanta PDP

Projekt je velmi užitečný k ověřování nabytí kompetencí minimálního kompetenčního profilu. Vychází z reálných požadavků na manažera NNO a zkouší jeho připravenost na tuto roli v praxi. Při vedení projektu konzultantem dochází k individuálnímu kontaktu mezi účastníkem a konzultantem – ten může korigovat práci uchazeče a zajistit úspěšnost přípravy plánu.

Název vzdělávacího programu:

Projektový manažer volnočasových aktivit

Minimální kompetenční profil: Projektový manažer volnočasových aktivit pro děti a mládež

Organizace: Duha; www.duha.cz

Vzdělávací program a příklad dobré praxe přinášejí do prostředí vzdělávání dětí a mládeže v ČR málo využívaný pohled na pracovníky pracující s dětmi a mládeží, založený na přístupu Rady Evropy a její metodologii řízení projektů. Motorem vzdělávacího procesu jsou sami účastníci, role lektorů je cíleně zaměřena do role podporovatelů a průvodců. Za cenný prvek považují vysokou míru zapojení účastníků a průběžné propojení učení s každodenní praxí v práci s dětmi a mládeží prostřednictvím plánování a realizace tzv. miniprojektů. Poskytovatel ověřil vzdělávací program na základě průniku mezi minimálním kompetenčním profilem a zmiňovaným východiskem Rady Evropy. Na základě pilotáže vzdělávacího programu a strukturovaného vyhodnocení s účastníky navrhuje rozdělit pracovní pozici na dvě: původnímu profilu blízký – „projektový manažer – koordinátor“ (na celostátní úrovni pro velké projekty) a méně ambiciózní pracovní pozici pro běžného pracovníka pracujícího s dětmi a mládeží – „projektový manažer konkrétních volnočasových aktivit“ (pro práci na místní úrovni nebo v malých organizacích). Přes společný základ by se měly podle návrhu oba profily odlišovat hloubkou znalostí a dovedností v jednotlivých oblastech. U pozice koordinátora jsou některé kompetence navíc rozšířeny.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

- Zlepšit kvalitu programu sdružení větším využíváním projektového myšlení při aktivitách základních článků.
- Podpořit uvědomění základních článků o tom, jakým způsobem může projektové řízení napomoci k lepšímu naplňování poslání celé organizace i základních článků.
- Zvýšit kvalifikaci pracovníků, pracujících s mládeží v základních člancích, v oblastech stanovených minimálním kompetenčním profilem pro oblast projektového manažera.
- Vytvořit vzdělávací materiály a návody (příklady dobré praxe), jak vést projekty a pravidelné aktivity sdružení a jeho základních článků na základě projektového myšlení.
- Zhodnotit vzdělávací program projektového manažera volnočasových aktivit během jeho realizace a porovnat jej s původním minimálním kompetenčním profilem.
- Podpořit uznávání neformálního vzdělávání zvýšením kvality aktivit sdružení Duha v oblasti řízení projektů a neformálního vzdělávání.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Profil účastníků je obdobný pro členy sdružení organizátora a účastníky z jiných organizací v téže skupině.

Pro účastníky z „mateřské“ organizace:

- starší 18 let,
- zkušenost s prací s mládeží, ať už v roli vedoucího, instruktora nebo profesionálního pracovníka s mládeží,
- zkušenost s vedením aktivit pro mládež (alespoň 4 aktivity jako člen týmu nebo 2 jako samostatný vedoucí),
- člen nebo spolupracovník Duhy,
- zájem o další vzdělávání,
- zájem a možnost účasti na praxi jako součásti vzdělávacího programu,
- minimální znalosti práce s počítačem (textový editor – MS Word/OpenOffice nebo jiný, PowerPoint, e-mail, Skype),
- možnost využití své znalosti po skončení vzdělávacího programu,
- motivace sdílet své znalosti se svými kolegy.

U potenciálních účastníků z jiných organizací je doporučeno zařadit ještě dvě podmínky: znalost poslání, cílů své organizace, cílové skupiny organizace a typu aktivit, které připravují.

Počet účastníků

Doporučený počet účastníků pro vzdělávací program je 15 osob.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VČETNĚ HODINOVÉ DOTACE

Vzdělávací program má kombinovanou formu a skládá se ze tří modulů. Moduly 1 a 3 jsou prezenční, realizované skupinovou formou, zatímco modul 2 je distanční a individuální.

Vzdělávací formy

Využity jsou formy individuální (s podporou e-learningu), skupinová, prožitková a mini-semináře.

E-learning je dostupný na: <http://lms.nidm.cz>, kapitola Projektový manažer volnočasových aktivit. K přihlášení použijte tlačítko „Přihlásit se jako host“.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Celková hodinová dotace je 55 vyučovacích hodin. Nepovinná je možnost konzultací během prezenčních i distančních modulů, takže faktický počet může být až 60 hodin.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Metodologie byla postavena na principech neformálního vzdělávání, kdy se účastníci podílejí na vedení svého vlastního učení, jsou do něj aktivně zapojeni a učí se pomocí propojení teorie a praxe. Program je postaven na konceptu „learning by doing“ (učení se aktivitou) využívajícím určité aspekty zážitkové pedagogiky – učení se prožitkem, reflektování jak předchozích, tak i nově nabytých zážitků a zkušeností.

Metody vzdělávání, respektive typy metod, jsou popsány v příloze Metodika². Jedná se o ledolamy, energizery, zpětnou vazbu individuální i skupinovou, koučink, přednášku, aktivní prezentaci, diskusi, workshopy, sebehodnocení, learning by doing.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

V rámci realizace vzdělávacího programu jsou doporučeny tyto didaktické prostředky: flipchart, fixy, papíry, tužky, lepicí papírky, materiál podle zvolených her, pomůcky pro realizaci témat připravené lektory (grafy, formuláře, nákresy, literatura a studijní materiály). Další informace viz část J. Materiální a technické zabezpečení.

F. INOVATIVNOST

Velký důraz je kladen na využití znalostí, dovedností a zkušeností, které již účastníci získali před začátkem vzdělávacího programu, jejich reflexe a nové zkušenosti byly do tohoto rámce doplňovány. Vztah mezi lektory, organizátory a účastníky je rovnocenný, lektori (školitelé) jsou partnery účastníků a do určité míry jejich průvodci v procesu učení a nehodnotí účastníky, zpětnou vazbu poskytují na vyžádání a v míře přijatelné pro účastníky. Tento přístup byl propojen s technikami a přístupy převzatými z dalších oblastí, které jsou v kontextu neformálního vzdělávání inovativní z hlediska postupu – koučinkem (provázení účastníka za pomoci otázek k uvědomění si vlastních cílů, kroků a motivace k jejich dosažení) a supervizi (zprostředkování náhledu na činnost účastníka s cílem pomoci při sebereflexi a při zhodnocení kvality této činnosti), které dobře slouží k podpoře učení a vedení účastníků nevtíravým a rovnocenným způsobem. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program je rozdělen do 3 modulů. První a třetí modul byly koncipovány jako víkendové a prezenční. Hlavním tématem prvního byl úvod do projektového managementu a plánování vlastního projektu. Druhý modul pak měl jako hlavní téma prohloubení znalostí v oblasti projektového managementu a zaměření se na reflexi a hodnocení vlastního projektu (tzv. miniprojekt).

---

² Přílohu Metodika naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

Podrobný obsah vzdělávacích modulů, včetně popisu jednotlivých metod a aktivit je v příloze Metodika.

Modul 1

(19 hodin, prezenčně)

Anotace: V průběhu prvního modulu se účastníci seznámí se základy projektového myšlení a řízení projektů a na základě těchto znalostí a vlastní reflexe začnou připravovat vlastní projekt, tzv. miniprojekt. Zadáání vychází z potřeb a zájmů účastníka a jeho organizační jednotky, během prvního modulu každý účastník konzultuje svůj záměr individuálně s lektorem a připravuje jeho plán a cíle.

Tato část je zakončena první reflexí dosažené úrovně účastníků v jednotlivých tématech vzdělávacího programu a minimálního kompetenčního profilu.

Rozpis probíraných témat

Den 1:

- hry: seznamovací hra, hra na jména I,
- téma: Já a projekt,
- téma: Co je projekt.

Den 2:

- hra: hra na jména II,
- téma: Projektový cyklus,
- téma: Laswellova metoda potřeb a cílů,
- kreativní část,
- téma: Plánování projektu I,
- téma: Návaznost aktivit na vizi a cíle,
- téma: Plánování projektu II,
- prezentace a zpětná vazba,
- hra: Teploměr (Kde jsme a jak se nám daří) – reflexe stavu skupiny.

Den 3:

- úvod: energizer – Evoluce,
- téma: Zdroje,
- hodnocení miniprojektů,
- téma: Koučovací skupinky, závazek a praktické fungování,
- reflexe učení,
- hodnocení prezenčního modulu 1.

Modul 2 – praxe, samostudium a e-learning (17 hodin, distančně)

Anotace: Druhý modul je individuální a prakticky zaměřený, účastníci dokončí přípravu miniprojektů, zrealizují ho a zhodnotí za podpory lektorů. V této části je doporučeno využít k podpoře účastníků koučink a supervizi. Účastníci jako součást druhého modulu také dostanou několik úkolů jako domácí přípravu – otázky ohledně bezpečnosti pro zpracování, přípravu prezentace během třetího modulu a práci na zdrojích vlastní organizace.

Modul 3 (19 hodin, prezenčně)

Anotace: Během třetího modulu se účastníci vzájemně seznámí s výsledky svých miniprojektů a jejich hodnocením, věnují se řízení projektu více do hloubky, včetně zamyšlení se nad realitou ve svém základním článku a možné aplikaci naučeného ve své praxi po ukončení vzdělávacího programu. Na tomto setkání proběhne celkové hodnocení vzdělávacího programu ze strany účastníků a konečná reflexe minimálního kompetenčního profilu pro oblast projektového manažera. Mezi těmito třemi moduly probíhá samostudium účastníků, a to u témat, která je možné nastudovat a zjistit bez podpory lektorů, např. vyhledáváním na internetu nebo využíváním publikací, které jsou účastníkům poskytnuty.

Rozpis probíraných témat

Den 1:

- úvod: tmelící blok, očekávání a program,
- prezentace miniprojektů.

První večer by měli mít účastníci možnost využít 45 minut individuálních konzultací s ohledem na zhodnocení miniprojektů a přípravu prezentací jejich výstupů.

Den 2:

- prezentace miniprojektů (pokračování),
- téma: Prohloubení projektové logiky,
- téma: Nástroje projektového managementu,
- téma: Finance a rozpočet,
- téma: Politický kontext,
- téma: Bezpečnost,
- téma: Legislativa,
- hodnocení (prohloubení).

Ve večerních hodinách ve 2. dnu by měli mít účastníci možnost využít 90 minut individuálních konzultací ohledně přípravy svého miniprojektů.

Den 3:

- téma: Neformální vzdělávání,
- téma: Akční plán, dopis sobě,
- reflexe minimálního kompetenčního profilu,
- závěrečné hodnocení vzdělávacího programu.

Povinná literatura

T-kit. Řízení projektů. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2007.

Kutý, J. Bezpečnostní pravidla činností s dětmi a mládeží. Praha: ČSOP, ČRDM, 2004.

Materiály přímo vytvořené pro účely vzdělávacího programu (viz Metodika vzdělávacího programu)³

Doporučená literatura

Bergerová, M. Jak (ne)úspěšně řešit projekt. Praha: Spiralis, o.s., 2008.

T-kit. Educational Evaluation in Youth Field. Strasbourg: Council of Europe and European Commission, 2007.

Kompas. Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2006.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

1) Prezenční část (Modul 1).

2) Distanční část v období mezi moduly (minimálně sedm týdnů) – praxe (realizace miniprojektů), samostudium a e-learning (Modul 2).

3) Prezenční část (Modul 3).

V období mezi prezenčními částmi podpora účastníků v plánování a realizaci svých projektů lektory formou koučinku, doprovázená e-learningovými nástroji a zadáním pro samostudium.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Doporučení jsou dva lektori s výcvikem koučinku (certifikovaní koučové) a jeden lektor se základním proškolením v supervizi v rámci vysokoškolského studia. Všichni lektori by měli mít víceleté zkušenosti s řízením projektů v praxi.

Lektor 1 by měl mít ukončené min. bakalářské studium humanitního směru, min. 5 let praxe z dobrovolné práce s mládeží, min. 2 roky lektorské/pedagogické praxe, min. 2 roky individuální nebo skupinový kouč/být absolventem kurzu koučinku.

³ Přílohu Metodika naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Lektor 2 by měl mít vysokoškolské vzdělání ekonomického směru, min. 5 let praxe z dobrovolné práce s mládeží, min. 2 roky lektorské/pedagogické praxe, min. 2 roky – individuální nebo skupinový kouč, praxe v konzultační a metodické činnosti v oblasti neformálního vzdělávání.

Lektor 3 by měl mít ukončené min. bakalářské studium humanitního/pedagogického směru, min. 5 let pedagogické praxe, znalosti v oblasti politiky mládeže na národní a evropské úrovni, hlubokou znalost metod a specifík neformálního vzdělávání.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Materiální zabezpečení

V případě materiálního zabezpečení se jedná o nutnost zajištění odborné literatury, papírenského materiálu k výrobě didaktických materiálů – manuálů a příkladů dobré praxe, které jsou využity účastníky vzdělávacího programu. Je třeba zajistit vhodný e-learningový systém pro vzdělávací program.

Během víkendů by mělo být pro účastníky zajištěno stravování, ubytování, učebna, prostory pro doprovodné aktivity, dataprojektor, flipchart, notebook a internetové připojení, kancelářské potřeby.

Požadavky na prostorové podmínky

Výjezdní vzdělávací program se může konat na táborové základně ve vlastnictví sdružení, nebo v zařízení hotelového typu. Kromě místnosti typu učebna musí mít také ubytovací a stravovací možnosti. Mimo prostor pro výjezdní setkání vzdělávacího programu je třeba zajistit také zázemí pro pravidelné schůzky lektorského a metodického týmu (od fáze přípravy po závěrečnou fázi).

K. VYHODNOCENÍ

Hodnocení probíhá na třech úrovních: ze strany účastníků po každém vzdělávacím modulu, v rámci týmu lektorů během a na konci každého modulu a se zástupci organizace (logistické záležitosti) také po každém modulu.

Po prvním modulu se prostřednictvím sebeevaluace hodnotí hlavně to, co se účastníci naučili (o řízení projektů všeobecně, analýze potřeb, stanovování cílů, plánování, zdrojích a o nich samotných). Hodnotí se také přístup lektorů – do jaké míry účastníkům vyhovoval. V rámci týmu se hodnotí převážně vhodnost metodiky, obsahové složení, relevance jednotlivých bloků a vhodnost jejich hloubky a časové dotace. Lektori jsou v kontaktu s účastníky i během druhého modulu i realizační fáze, kdy mohou pružně reagovat na aktuální potřeby.

Na konci třetího modulu probíhá komplexní vyhodnocení vzdělávacího programu z různých pohledů, zjištění a doporučení se zapracovávají do výstupů vzdělávacího programu.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnotící nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe: Projektový manažer volnočasových aktivit

Minimální kompetenční profil: Projektový manažer volnočasových aktivit pro děti a mládež

Garant PDP: Bc. Monika Novosádová, Duha

Klíčová slova: řízení projektů; projektový cyklus; koučink; minimální kompetenční profil; volnočasové aktivity; neformální vzdělávání

Časový rozsah realizace: 3 měsíce

Materiální a technické zabezpečení: Výjezdní vzdělávací program (prezenční část) se může konat na táborové základně ve vlastnictví sdružení, která se skládá ze zděné budovy s pokoji, seminární místnosti a vlastní kuchyně a jídelny. Místo je v klidném prostředí (celý areál základny je v nerušeném lesním prostředí), stravování lze zajistit na místě způsobem, který dokáže individuálně reagovat na případné dietní potřeby účastníků.

Druhou variantou je ubytovací areál hotelového typu, který poskytuje vhodné zázemí pro vzdělávací aktivity – místnost typu učebna a otevřený prostor pro pohybové aktivity v rámci programu. Je vhodné mít ohled na geografickou dostupnost pro účastníky (Čechy – Morava atd.).

Požadavky na prostorové podmínky: Kromě výjezdního vzdělávacího programu je třeba zajistit také zázemí pro pravidelné schůzky lektorského a metodického týmu od fáze přípravy po závěrečnou fázi. Flipchart, fixy, papíry, tužky, lepicí papírky.

Materiál podle zvolené hry.

Pomůcky pro realizaci témat připravené lektory (grafy, formuláře, nákresy, literatura a studijní materiály).

1) Stručná anotace PDP

Jedná se o popis třífázového vzdělávacího programu Projektový manažer volnočasových aktivit. Program byl postaven na propojení teorie a praxe na základě tvorby vlastního projektu účastníky. Během přípravy projektů získali účastníci teoretické zázemí pro faktické provedení projektu mezi dvěma rezidenčními částmi. Během přípravy, samotného provedení projektů účastníky i jejich vyhodnocení byli účastníci podporováni školiteli pomocí koučovacích a supervizních technik.

2) Východiska PDP

Sdružení Duha připravuje a realizuje různé projekty na národní úrovni již řadu let, k proškolení svých vedoucích a dobrovolníků neměla nikdy metodiku. Vedoucí pracující v základních člancích mají o řízení projektů jen všeobecnou představu obvykle související s psaním grantů pro různé donory. Na projektové logice a projektovém

myšlení jsou však založeny všechny aktivity, které jak základní články Duhy, tak národní kancelář organizují.

Někteří dobrovolníci, kteří ve sdružení pracují, mají jak praktické zkušenosti, tak i teoretické znalosti v této oblasti.

3) Cíle PDP

- proškolit pracovníky s dětmi a mládeží v oblasti řízení projektů;
- propojit teoretické vstupy s praktickým vyzkoušením si vedení projektu a jeho zhodnocení;
- představit všechny oblasti související s řízením projektů a s minimálním kompetenčním profilem;
- vytvořit kompilaci příkladů projektů, které vytvořili sami účastníci, jako inspiraci a možnost vzdělávání dalších pracovníků s mládeží ve sdružení Duha.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Obecné cíle

- zvýšit kvalifikaci pracovníků s mládeží v základních článcích v oblastech stanovených minimálním kompetenčním profilem pro oblast projektového manažera;
- vytvořit vzdělávací materiály a návody (příklady dobré praxe), jak vést projekty a pravidelné aktivity sdružení a jeho základních článků na základě projektového myšlení;
- zhodnotit vzdělávací modul projektového manažera sdružení dětí a mládeže v souvislosti s minimálním kompetenčním profilem pro tuto oblast;
- zvýšením kvality aktivit sdružení Duha v oblasti řízení projektů a neformálního vzdělávání podpořit uznávání neformálního vzdělávání.

Konkrétní cíle

Absolvent bude schopen:

- pochopit projektovou logiku, seznámit se s aspekty projektu a základy projektového řízení;
- vyzkoušet si přípravu, realizaci a zhodnocení vlastního miniprojektu za podpory školitelů a s využitím supervize a koučinku;
- propojit teoretické základy řízení projektů s praktickou zkušeností v současné i budoucí praxi;
- uvědomit si specifika projektů v oblasti práce s dětmi a mládeží a neformálního vzdělávání;
- pochopit kontext politiky mládeže, jeho vývoj a dopad na přímou práci ve sdruženích dětí a mládeže;
- získat znalosti a dovednosti v rozmezí minimálního kompetenčního profilu projektového manažera.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Provedený vzdělávací program byl realizován v rozmezí listopad 2010 – leden 2011. Skládal se ze 3 hlavních částí:

- I. rezidenční část – 5.–7. 11. 2010,
- II. distanční část – praxe, samostudium a e-learning – 10. 11. 2010–5. 1. 2011,
- III. rezidenční část 7.–9. 1. 2011.

První a třetí část byly koncipovány jako víkendové a rezidenční. Hlavním záměrem první části byl úvod do projektového managementu a předání dostatečného základu v tématu, aby účastníci byli schopni naplánovat a zrealizovat vlastní projekt.

Druhé rezidenční setkání pak mělo jako hlavní téma prohloubení znalostí v oblasti projektového managementu a zaměřením se na reflexi a zhodnocení vlastního projektu.

V období mezi rezidenčními částmi se účastníci věnovali dvěma oblastem – doplňování a realizaci svých projektů školitelů. Tato podpora probíhala formou koučinku a byla doprovázena e-learningovými nástroji, které pomohly účastníkům projekt naplánovat a zhodnotit. Druhou oblastí bylo samostudium ve třech oblastech – prezentace projektu, legislativa a financování aktivit jejich základního článku/organizace.

Praxe – praktická zkušenost s vedením projektu

V této části měli účastníci prostor a podporu, aby si mohli vyzkoušet přípravu, realizaci a hodnocení projektu, který sami navrhli v organizačním článku nebo organizaci, kde působí. Začátek plánování miniprojektu proběhl již v 1. rezidenční části vzdělávacího modulu, v této části bylo tedy úkolem pokračovat v započatém.

Podpora účastníků formou koučinku, supervize a konzultací

K jednotlivým částem vedení projektu a k maximálnímu vzdělávacímu využití praktické zkušenosti sloužila podpora ze strany školitelů. Podpora ze strany školitelů byla poskytována také v případě potřeby i při samostudiu.

Účastníci byli podporováni ve třech hlavních fázích:

1. dokončení přípravy miniprojektu,
2. realizace miniprojektu,
3. hodnocení miniprojektu.

Práce s on-line systémem na podporu tvorby vlastního projektu

Účastníci rozpracovávali k zadaným termínům detailně svůj miniprojekt a jednotlivé fáze projektu popisovali do připraveného on-line nástroje. Školitelé mohli sledovat vývoj jednotlivých projektů a komentovat jejich vývoj. Cílem komentářů bylo podpořit účastníky v pochopení teorie a jejím uvedením do praxe projektového managementu. Popis samotného rozhraní je uveden v metodice, která je přílohou popisu dobré praxe.

Zadané úkoly k samostudiu (legislativa, prezentace projektu, grantové zdroje)

V rámci samostudia měli účastníci za úkol zpracovat 3 hlavní oblasti.

1. Seznámit se s grantovými zdroji, které jejich organizace využívá a vyhledat další možnosti, které v oblasti grantů existují a odpovídaly by potřebám jejich organizace/základního článku.
2. Seznámit se s platnou legislativou vztahující se k volnočasovým akcím pořádaným pro/s dětmi a mládeží (téma: právní subjektivita, hmotná odpovědnost, odpovědnost za škodu atd.).
3. Připravit si prezentaci svého miniprojektu (realizace prezentace v rámci III. části).

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Na základě hodnocení účastníků, školitelů i organizačního týmu vyplynuly následující závěry:

- metodika vzdělávacího programu účastníkům vyhovovala, oceňovali neformální přístup a velmi pozitivně hodnotili také výbornou a otevřenou atmosféru po dobu trvání vzdělávacího programu;
- vzdělávací program byl velmi intenzivní, což bylo pro účastníky přijatelné, vhodné je zvážit prodloužení, případně dřívější začátek a nebo účastníky navrhovaný třetí víkend, kdy by se mohl vzdělávací program rozložit na delší období a v některých tématech by se dalo jít do hloubky;
- mezi nejužitečnějšími částmi se v hodnocení nejčastěji objevila praktická část (realizace vlastního projektu mezi víkendovými částmi), kterou je určitě dobré ve vzdělávacím programu zachovat;
- dalším výrazným prvkem, který podle hodnocení zásadně napomohl k lepšímu pochopení problematiky a rozvoji kompetencí účastníků, byla podpora ze strany školitelů během realizace projektu formou koučinku či mentoringu. Formy byly různorodé od společného setkávání v menších skupinách se školitelkou až po individuální skype koučink/mentoring. Doporučuje se určitě takto zachovat a konkrétní termíny setkání naplánovat už během prvního víkendu;
- rozpětí mezi první a třetí rezidenční částí 2 měsíce – čas na realizaci projektů účastníků lze považovat za dostatečný za předpokladu, že v tomto období nebude výrazné období volna (například Vánoce, Velikonoce, prázdniny, resp. zkouškové období vysokoškoláků a podobně), aby měli účastníci dostatek času;
- hlavně méně zkušení účastníci by uvítali více různorodých příkladů z praxe (podobných i malých projektů), případně návštěvu hosta nebo dvou, kteří by se podělili o svoje příklady, které by jasně navazovaly na jednotlivé části projektového cyklu;
- za největší nedostatek celého programu je možné považovat zatím nedořešenou problematiku uznání získaných kompetencí.

7) Hodnocení garanta PDP

Obsah a nastavení vzdělávacího programu

Obsah propojoval teoretické a praktické aspekty ve většině programových bloků. Toto propojení bylo hodnoceno kladně jak ze strany účastníků, tak i školitelů. Vhodnost prokázal i fakt, že účastníci byli sami schopni úspěšně naplánovat, zrealizovat a vyhodnotit své projekty, což vyžaduje jak praktické dovednosti, tak teoretické znalosti.

Vhodné bylo propojení konkrétní publikace (T-kitu Řízení projektů) s jednotlivými bloky. Publikaci pak účastníci mohli využít pro samostudium a prohloubení svých znalostí v jednotlivých tématech. Příprava jednotlivých programových bloků byla a měla by být navázána na jednotlivé kapitoly T-kitu, což odpovídá logice první části vzdělávacího programu.

Druhá část – vlastní realizace projektů účastníky – byla zhodnocena jako velmi přínosná. Z účastníků, kteří se vzdělávacího programu zúčastnili, jej několik nedokončilo v celé jeho komplexnosti, neboť se jim nepodařilo vytvořit a realizovat vlastní projekt během druhé části, který byl podmínkou absolvování. Z toho důvodu bychom pro podobný koncept navrhovali jasně stanovené termíny pro dokončení jednotlivých fází projektu, termíny pro setkání se svým „školitelem-koučem“ (alespoň jedno v přípravné fázi a jedno ve fázi vyhodnocovací jako povinnost). A dále také aktivní podporu a kontrolu ze strany školitelů (více školitelský než koučovací přístup).

Třetí část se věnovala spíše konkrétním potřebám účastníků na základě jejich osobní zkušenosti s projekty – tato fáze byla postavena na hodnocení účastníků za podpory školitelů. Školitelé poté třetí část postavili podle témat, která z hodnocení vyplynula jako ta, kterými si účastníci nebyli úplně jistí nebo měli pocit, že by se jim potřebovali ještě jednou věnovat. Tuto formu třetí části lze doporučit, neboť umožňuje naplnění kompetenčního profilu ve smyslu doplnění chybějících znalostí a dovedností.

Technické a organizační zabezpečení

Technické i organizační otázky byly zabezpečeny ve stanovených časových termínech do potřebné míry. Dobře hodnocen byl i fakt, že se jedna prezenční část konala na táborové základně sdružení Duha a druhá v „neduhovém“ objektu, jednou na Moravě a podruhé v Čechách. Je dobré s předstihem zajistit vytápění táborové základny.

Informace byly účastníkům zaslány dostatečně dopředu a stačily jim k tomu, aby si udělali jasnou představu o tom, co je čeká.

Účastníci

Skupina účastníků byla různorodá jak věkově, tak i zkušenostmi. Někteří účastníci nebyli ze sdružení Duha, což hodnotíme jako pozitivum i s ohledem na ukázkou odlišných přístupů, aktivit a posláních organizací.

Přílohy

Příloha č. 1: Studijní materiál

Metodika vzdělávacího programu včetně detailního popisu metod a průvodních materiálů pro účastníky⁴.

Příloha č. 2: Použitá literatura

T-kit. Řízení projektů. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2007.

Fischer, R., Hájková, A. Paragrafy vedoucího dětského kolektivu. Brno: Computer Press, 2010.

Kutý, J. Bezpečnost mimoškolní práce s dětmi a mládeží. Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, 2007.

Odkazy na webové stránky, které byly během realizace vzdělávacího programu použity, jsou napsány v popisu jednotlivých programových bloků v metodice.

---

⁴ Přílohu Metodika najdete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Název vzdělávacího programu: Hlavní vedoucí zotavovací akce

Minimální kompetenční profil: Hlavní vedoucí zotavovací akce dětí a mládeže, základní pracovní předpoklady

Organizace: Olomoucko-zlínská krajská organizace Pionýra;
www.olomouckozlinsky.pionyr.cz

Vzdělávací program nabízí dvě varianty studia, které v různé míře účastníkům nabízejí podíl samostudia (resp. e-learningu) a praktického ověřování. Na základě supervize lze doporučit formu spojenou s praktickým ověřováním a upevňováním kompetencí prostřednictvím stáží na zotavovacích akcích (táborech). Pro tuto variantu je třeba naplánovat do harmonogramu vzdělávacího programu letní období školních prázdnin. Příklad dobré praxe dobře popisuje samotné stáží a způsob, jak je co nejvíce vytěžit pro učení účastníka. Velmi důležitá je pro úspěšnou stáž role „uvádějícího vedoucího“, který v pojetí poskytovatele plní roli osobního kouče a konzultanta. Tento model je dobrou inspirací pro další organizace, které vzdělávají hlavní vedoucí zotavovacích akcí. Minimální kompetenční profil je upraven tak, že jsou doplněny konkrétní dílčí úpravy, které odpovídají činnostem v praxi obvyklých u této pracovní pozice.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Zajistit dostatečnou vstupní kvalifikaci pro výkon funkce hlavního vedoucího zotavovací akce dětí a mládeže. Jedná se o vzdělání budoucích hlavních vedoucích a dále o doplnění vzdělání těch, kteří svoji původní kvalifikaci chtějí doplnit nebo obnovit. Absolventi vzdělávacího programu budou schopni vykonávat funkci hlavního vedoucího zotavovací akce dětí a mládeže v základním rozsahu odpovídajícím potřebám sdružení.

Konkrétní cíle

Absolvent vzdělávacího programu bude:

- znát právní problematiku týkající se zejména organizování zotavovací akce právníkou jednotkou (základy soukromého práva v rozsahu: právní subjektivita, odpovědnost za škodu, pojištění, ochrana osobních údajů, právní úprava občanského sdružení, základy pracovního práva, pracovní poměr, dohoda o provedení práce, mzda, cestovní náhrady, hmotná odpovědnost, užívání pozemku, uzavírání smluv);
- znát povinnosti vyplývající pro oblast archivace dokumentace zotavovací akce;

- znát potřebnou táborovou dokumentaci;
- znát zásady z oblasti pedagogiky a psychologie;
- umět zajistit ekonomickou dokumentaci, související s funkcí hlavního vedoucího zotavovací akce pro děti a mládež;
- umět vytvořit táborovou dokumentaci a pracovat s ní;
- umět aplikovat zásady z oblasti pedagogiky a psychologie při tvorbě a úpravách programu akce;
- umět se orientovat v ekonomické dokumentaci, související s funkcí hlavního vedoucího zotavovací akce pro děti a mládež, umět zpracovat základní podobu rozpočtu a kalkulace zotavovací akce, znát postupy finančního plánování;
- umět rozpoznat na základě znalosti problematiky lidských potřeb důležité potřeby dětí i vedoucích;
- umět aplikovat základy řízení lidí na zotavovací akci pro děti a mládež;
- umět efektivně vést organizační a programové porady.

Absolvent bude schopen:

- připravit a zpracovat táborovou dokumentaci účastníků a funkcionářů akce;
- připravit a zpracovat táborový řád;
- připravit programové zabezpečení akce – celotáborové hry, aktivity, činnosti;
- připravit a zpracovat dokumentaci ekonomického charakteru – smlouvy, oznámení o konání akce;
- připravit a realizovat logistiku akce, naplňovat denní logistiku;
- zpracovat rozpočet akce – ve spolupráci s ekonomem akce, kontrolovat efektivní čerpání rozpočtu;
- finančně vyúčtovat a vyhodnotit akci;
- řídit porady pracovníků, komunikaci s dospělými i dětmi;
- stanovovat výchovné a vzdělávací cíle zotavovací akce tak, aby byly měřitelné, specifické a dosažitelné;
- provádět supervize nad chováním jednotlivých vedoucích dětí a mládeže na zotavovací akci;
- hodnotit kvalitu realizované akce, stanovovat závěry pro další činnost.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastník vzdělávacího programu, který má základní znalosti o činnosti sdružení a organizační jednotky, podmínkou je praxe na letním táboře na pozici oddílového vedoucího nebo zástupce hlavního vedoucího pro věci programové, a to nejméně po dobu 3–5 let (ideální je praxe na obou pozicích). Předpokladem je splnění předchozí kvalifikace – vedoucí dětského kolektivu (oddílu), tj. získání odborné způsobilosti, v oblasti základů hospodaření, pedagogiky a psychologie, bezpečnosti a požární ochrany, právního mini-

ma, lze tedy stavět na vstupních znalostech účastníka, viz např. Osnova kvalifikace od-
dílového vedoucího (platné ve sdružení Pionýr) a Osnova vedoucího dětského kolektivu
(obecná platnost) – akreditované vzdělávání MŠMT.

Počet účastníků

Pokud bude skupina účastníků 1. modulu svým rozsahem vstupních kompetencí ho-
mogenní a motivovaná k získávání a sdílení znalostí, dovedností a praxe, pak je možné
pracovat se skupinou do počtu cca 15 osob.

V případě stáží na letních táborech s ohledem na metodickou a kontrolní činnost členů
realizačního týmu je vhodné organizovat 10, maximálně však 15 stáží, vždy po jednom
stážistovi na jednom táboře. Pokud je stáž na tomtéž táboře realizována pro dva a pří-
padně i více stážistů, je její dopad úměrně menší, neboť ubývá praktických možností
stážisty podílet se na činnosti.

E-learningová část vzdělávacího programu by sama o sobě nemusela mít žádné limity
v počtu účastníků, i tady je ovšem vhodné omezení. Doporučuje se zde max. 30 osob
(za předpokladu, že bude probíhat kombinovaný program se zařazením obou modulů).
Horní hranice počtu by zde měla zohlednit možnosti tutorů a odborných lektorů v ob-
lasti komunikace s účastníky a hodnocení jejich průběžně odevzdávaných samostat-
ných úkolů.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VČETNĚ HODINOVÉ DOTACE

Forma vzdělávacího programu je zvolena jako kombinovaná, a to v těchto variantách:
modul prezenčního studia v rozsahu víkendového kurzu, doplněný distanční formou
prostřednictvím e-learningu; nebo stáž na letním táboře v kombinaci s e-learningem.

Vzdělávací formy

Jsou využity formy individuální (konzultace s jednotlivými odbornými lektory; stáž),
skupinová, prezenční a e-learning.

E-learning je dostupný na: <http://lms.nidm.cz>, kapitola Hlavní vedoucí zotavovací akce.
K přihlášení použijte tlačítko „Přihlásit se jako host“.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Minimální celková hodinová dotace vzdělávacího programu pro pozici Hlavní vedou-
cí zotavovací akce pro děti a mládež (základní pracovní předpoklady) byla stanovena
na 40 vyučovacích hodin, přičemž pro jednotlivé moduly měla různé členění.

1. varianta vzdělávání

Kurz v rozsahu 19 hodin prezenční výuky formou víkendové vzdělávací akce, která
byla zaměřena na praktická cvičení, diskuse, simulační aktivity a hry v rolích, spojeno
s e-learningovým studiem v rozsahu minimálně 21 hodin. Celkem jde tedy o 40 vyučo-
vacích hodin.

2. varianta vzdělávání

V kombinaci e-learningu a stáže na letním táboře bylo rozdělení hodin následující: 21 hodin samostudia s využitím e-learningu, 19 hodin teoretické výuky formou přednášek a konzultací s vedoucím stáže na letním táboře a minimálně 37 hodin praktické výuky při výkonu funkce zástupce hlavního vedoucího tábora. Celkem jde tedy o 77 vyučovacích hodin.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

S ohledem na charakter části tohoto vzdělávacího programu jsou pro jeho realizaci zvoleny následující metody výuky: přednáška, praktické cvičení – trénink, seminář, samostatné řešení zadaných úloh, rolové hry a simulační aktivity, stáže na letních táborech (coaching), sdílení příkladů dobré praxe.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Jako didaktické prostředky jsou využity připravené šablony na zpracování úkolů (rozpočet, harmonogram tábora), ukázky táborové dokumentace a celotáborových her. K realizaci je třeba zajistit PC, dataprojektor, tabule, popisovače, papíry na poznámky, kopírovací zařízení pro přípravu pracovních materiálů pro účastníky a materiálů dodaných lektory. Vlastní vybavení účastníků tvoří tužka a poznámkový blok.

Další informace viz část Materiální a technické zabezpečení.

F. INOVATIVNOST

Klasické metody (přednáška, praktické cvičení – trénink, seminář, samostatné řešení zadaných úloh, využití rolových her a simulačních aktivit) doplňuje jedna z moderních metod distančního studia – e-learning, jejímž vedlejším produktem bylo i zvyšování počítačové gramotnosti účastníků a vedení k samostatnému vyhledávání informací na internetových portálech.

Pro realizační tým zcela inovativní a dominantní metodou, která je v přípravě vedoucího pro pozici Hlavní vedoucí zotavovací akce pro děti a mládež použita, je pak forma stáže na letních táborech. Zde v procesu neformálního vzdělávání v praxi jsou účastníci připravováni pro svou budoucí pozici tak, že si získávané dovednosti a znalosti okamžitě procvičují a upevňují naplňováním role hlavního vedoucího. V dalším vzdělávání hlavních vedoucích zotavovací akce pro děti a mládež pak mohou být využívány příklady dobré praxe z jednotlivých letních táborů, na nichž stáže probíhaly. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program je tvořen třemi moduly, z nichž vždy dva jsou propojeny. Základem zůstává e-learning, k němuž si účastník vybírá buď klasický víkendový kurz, nebo formu stáže na zotavovací akci. E-learning je klasickou formou distančního samostudia, kde je kladen důraz na vlastní studium účastníků, přičemž každý z účastníků má možnost individuálních elektronických konzultací s tutorem i jednotlivými odbornými lektory. Složení jednotlivých modulů bylo sestaveno tak, aby v maximální možné míře zajistilo návaznost jednotlivých bloků. Podrobný obsah jednotlivých modulů (e-learning, kurz, stáž) je stanoven na základě konzultací s lektory a dalšími odborníky v návaznosti na cíle vyplývající z vybraného MKP.

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

1. varianta vzdělávání

Zahrnuje e-learningové studium s navazujícím víkendovým setkáním.

Distanční studium e-learningovou formou:

1. Organizační zajištění tábora,
2. Personální zajištění tábora,
3. Programové zajištění tábora,
4. Ekonomické zajištění tábora,
5. Zdravotní zajištění tábora,
6. Základy bezpečnosti a požární ochrany,
7. Pedagogika a psychologie,
8. Obecné předpisy a dokumenty.

Detailní program (programové bloky)

1. Organizační zajištění tábora

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení účastníků s rozdělením táborů podle specifických podmínek realizace a s organizačním zajištěním zotavovací akce pro děti a mládež.

Rozpis probíraných témat: Táborová typologie; požadavky na tábořiště; stálé tábory „v přírodním stylu“; tábory s pevnými objekty; putovní tábory; zimní tábory; příměstské tábory; organizační příprava mezinárodního tábora; mezinárodní výměny; harmonogram příprav; táborové směrnice; táborové služby; návštěvy; kontroly; děti a instruktoři do 18 let; dospělí výchovní pracovníci; archivace táborové dokumentace; úrazové, odpovědnostní a majetkové pojištění.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat. Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu. Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

2. Personální zajištění tábora

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s obsazením jednotlivých pracovních pozic na zotavovací akci, náplň jejich činnosti a požadavky na výkon konkrétních funkcí. Legislativní minimum z oblasti pracovního práva. Problematika týmové práce a role v týmu, komunikace a řešení problémů.

Rozpis probíraných témat: Výchovní a provozní pracovníci; zástupce hlavního vedoucího; vedoucí oddílů; instruktor; odborný poradce; zdravotník; hospodář; správce; kuchař; putovní tábory; doporučený obsah školení; práva a povinnosti; uvolňování ze zaměstnání; obsah smlouvy; pravidla; zásady a prohřešky proti nim; typické znaky správného týmu; doporučení ke komunikaci; střety a kritika; osobní vztahy.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Směrnice pro přípravu a vzdělávání v Pionýru.

3. Programové zajištění tábora

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se zájmovými oblastmi výchovné činnosti. Práce s dětmi podle věkových a individuálních zvláštností se zřetelem na specifické vzdělávací potřeby. Řešení výchovných problémů. Tvorba celotáborových etapových her, problematika jejich praktického užití na zotavovací akci pro děti a mládež, specifika motivace činnosti u jednotlivých věkových kategorií, zdroje motivace celotáborových her, způsoby a pravidla jejich hodnocení.

Rozpis probíraných témat: Rámcový obsah tábora; náplň tábora; turistika; tělovýchova; brannost; přírodověda; pracovní a polytechnická výchova; estetická výchova; motivy; dětské zájmy; dělení dětí do táborových družin, oddílů; podíl na táborových službách; náměty her na táboře; zdroje; herní pomůcky; prostor pro naše hry – území, trasy; mladší děti (věk asi do 10 let); starší děti (věk asi do 14 let); dospívající, adolescenti (věk asi do 20 let); dospělí; putovní minimum; terénní hry; noční hry; charakteristika, formy a obsah CETEH (celotáborové etapové hry); osnova pro tvorbu etapových her; proč bodujeme, co bodovat, a co ne; pravidla bodování.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Celotáborová etapová hra a proč se tak často hraje materiál vydaný pro vnitřní potřebu ve sdružení Pionýr, ukázky sborníčků celotáborových her, vydaných v nakladatelství Mravenec, Brno.

4. Ekonomické zajištění tábora

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s kompetencemi ekonoma zotavovací akce, dělba odpovědnosti za ekonomické zabezpečení tábora a jeho řádné zúčtování, efektivní vynakládání finančních prostředků, znalost ekonomicko-právní problematiky související s pořádáním zotavovací akce pro děti a mládež, logistika akce.

Rozpis probíraných témat: Povinnosti a postavení hospodáře tábora a vztah s hlavním vedoucím; rozpočet; vedení hospodářské dokumentace; objednávky; zásobování tábora; uzavírání smluv a dohod; evidence a vyúčtování provozu táborového vozidla.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Směrnice pro hospodaření ve sdružení Pionýr.

„Hospodář letního tábora“, příručka vydaná pro vnitřní potřebu ve sdružení Pionýr.

5. Zdravotní zajištění tábora

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s legislativou v oblasti zdravotního zabezpečení a hygienických požadavků na pořádání zotavovací akce pro děti a mládež, zásady pro sestavování jídelničky, kompetence a povinnosti táborového zdravotníka, personální požadavky na obsazení pozice táborového zdravotníka, vedení zdravotní dokumentace, zdravotní rizika zotavovací akce.

Rozpis probíraných témat: Přehled legislativy; hygienická zařízení; pitný režim; stravování; povinnosti táborového zdravotníka; komunikace a správné pojmy; zdravotní dokumentace; minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce; alimentární nákazy.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu,

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, účinná od 1. 4. 2004, částečně od 1. 5. 2004. Novela vyhlášky č. 602/2006 Sb. účinná od 1. 1. 2007.

Vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody (účinná od 1. 5. 2004), ve znění vyhlášky č. 187/2005 Sb. (účinná od 1. 6. 2005).

Vyhláška č. 409/2005 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody (účinná od 15. 11. 2005).

Vyhláška č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče (účinná od 1. 7. 2005).

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování. Novela č. 107/2008 Sb. účinná od 1. 4. 2008.

Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti ve znění vyhlášky MZd č. 148/2004, kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, se změnami: vyhláška č. 148/2004 Sb., vyhláška č. 320/2010 Sb.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (účinný od 1. 1. 2001).

Vyhláška MZd č. 242/1991 Sb., o soustavě zdravotnických zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi.

6. Základy bezpečnosti a požární ochrany

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s obecnými pravidly bezpečnosti práce a požární ochrany, vedení dokumentace při úraze na zotavovací akci pro děti a mládež, povinnosti pořadatele zotavovací akce související s vypracováním evakuačních a jim podobných plánů a význam těchto plánů, pravidla chování v krizových a mimořádných situacích a jejich řešení.

Rozpis probíraných témat: Obecná pravidla bezpečnosti na táboře; protokol o úraze; při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky, veřejnou dopravou, pěších přesunech a jízdě na kole; při pobytu v přírodě, na vycházkách a výletech; při práci s nástroji a s nářadím; při koupání (plavání); v místnosti; při střelbě, při činnosti v tělocvičně, na hřišti; požární ochrana; rozdělování ohně; obsluha a údržba kamen; příklady mimořádných situací; traumatologický plán; požární plán; evakuační plán.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Kutý, J. Bezpečnostní pravidla činností s dětmi a mládeží. Praha: ČSOP, ČRDM, 2004.

7. Pedagogika a psychologie

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se základy obecné pedagogiky a psychologie, problematika využití odměn a trestů ve výchovné činnosti, využívání výchovných forem a metod, věkové a individuální zvláštnosti, chápání odlišnosti motivování a motivace, otázky výchovného působení v oblasti prevence patologických jevů.

Rozpis probíraných témat: Základní pedagogické pojmy; psychologické zvláštnosti; lidské potřeby; způsoby motivace; pravidla motivace; individuální dětské zájmy; základní pravidla hodnocení; odměňování; trestání; výchovné metody; zásady výchovného působení; třídění skupin; pravidla ve skupinách; jiné typologie vedení; druhy konfliktů; prevence konfliktů; konstruktivní a destruktivní konflikt; škodlivé vlivy; typy a opatření; motivace.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.
Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.
Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.
Směrnice pro přípravu a vzdělávání v Pionýru.

8. Obecné předpisy a dokumenty

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s problematikou právních aspektů pořádání zotavovací akce pro děti a mládež, otázky škodlivých jevů, řešení přestupků a problematika trestního práva.

Rozpis probíraných témat: Zákony a vyhlášky; vnitřní normy; tábor a symboly České republiky; několik slov o paragrafech ve vztazích vedoucí – děti – instruktoři; nemůžu být u všeho...; trestní zákon; přestupky; doprava; zákonná prevence; ke kouření; k alkoholu; rejstřík použitých pojmů.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.
Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.
Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.
Fischer, R., Hájková, A. Paragrafy vedoucího dětského kolektivu. Brno: Computer Press, 2010.

Závěrečná písemná práce v rozsahu 2–5 stran včetně fotodokumentace – výběr z uvedených témat.

- **Etapové hry** – zpracování konkrétní etapové hry, včetně hodnocení, doporučení a fotodokumentace.
- **Motivace** – jak využívat motivaci, z jakých zdrojů čerpat, konkrétní práce s motivací, praktické ukázky práce s motivací, fotodokumentace.
- **Týmová práce** – výběr týmu, práce s týmem, motivace týmu, úskalí života týmu a řešení případných konfliktů, vlastní zkušenosti, postřehy a úvahy na toto téma.
- **Management** – řízení a časové rozpracování přípravné fáze letní činnosti. Zpracování režimu dne na táboře a práce s ním. Postřehy a zkušenosti z vlastního time managementu.

- **Táborový řád** – zkušenosti s Táborovým řádem, vývoj tvorby tohoto dokumentu, práce s ním, využití Táborového řádu v praxi. Vlastní zkušenosti – pozitivní i negativní.

Víkendový kurz

1. Uvítání účastníků, informace o cílech kurzu, postupech, předání kontaktů, informace o způsobu závěrečného ověřování. Práce v e-learningovém prostředí, seznámení s postupem při přihlašování, vstupu a mapování prostředí elektronického studijního materiálu, vysvětlení postupu při vkládání zpracovaných úkolů a závěrečné práce, ukázky možností testového ověřování nabytých vědomostí v e-learningovém prostředí.
2. Ekonomika na zotavovací akci, praktické zpracování rozpočtu pod odborným dohledem lektora.
3. Programové zajištění tábora s ukázkami zpracovaných celotáborových her, programů táborů, práce s literaturou, vyhledávání zdrojů motivace táborového programu s důrazem na věkové a individuální zvláštnosti dětí. Harmonogram tábora – praktické zpracování návrhu harmonogramu s důrazem na možné dopady třetího tzv. kritického dne tábora (rozděleno na část 1 a 2).
4. Pedagogika a psychologie – seznámení s problematikou dětí se specifickými vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do táborového dětského kolektivu. Nutnost poučení táborových pracovníků v oblasti naplňování potřeb těchto dětí.
5. Systém vedení táborové dokumentace v přípravném období, průběhu akce a závěrečné vyhodnocovací fázi.
6. Právní aspekty organizování zotavovací akce.
7. Závěrečný blok.

DETAILNÍ PROGRAM (PROGRAMOVÉ BLOKY)

Den 1

Organizační záležitosti kurzu

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení účastníků s obsahem vzdělávacího programu, organizačním zajištěním, právy a povinnostmi účastníka.

Rozpis probíraných témat: Uvítání účastníků; informace o cílech vzdělávacího programu, postupech; předání kontaktů; informace o způsobu závěrečného ověřování. Práce v e-learningovém prostředí, seznámení s postupem při přihlašování, vstupu a mapování prostředí elektronického studijního materiálu, vysvětlení postupu při vkládání zpracovaných úkolů a závěrečné práce, ukázky možností testového ověřování nabytých vědomostí v e-learningovém prostředí.

Seznam využitelné a použité literatury jako základní (soubor Tábor volá) a doplňující (ostatní uvedená literatura – viz kapitola Použitá literatura) studijní materiál.

Metodika: Teoretické seznámení účastníků se vzdělávacím programem formou přednášky a diskuse.

Literatura

K tomuto úvodnímu tématu není literatura.

Ekonomika na zotavovací akci

(3 vyučovací hodiny)

Anotace, rozpis probíraných témat a literatura viz téma Ekonomické zajištění tábora v e-learningovém studiu.

Metodika: Přednáška, samostatné zpracování úkolu „Rozpočet tábora“ pod dohledem a s využitím individuálních konzultací s lektorem.

Programové zajištění tábora

(3 vyučovací hodiny)

Anotace, rozpis probíraných témat a literatura viz téma Programové zajištění tábora v e-learningovém studiu.

Metody: Přednáška s doplňující diskusí, samostatná práce se společnou kontrolou „Harmonogram tábora“.

Den 2

Programové zajištění tábora

(3 vyučovací hodiny)

– druhá část – viz výše

Pedagogika a psychologie

(6 vyučovacích hodin)

Anotace, rozpis probíraných témat a literatura viz téma Pedagogika a psychologie v e-learningovém studiu.

Metody: Přednáška se zařazenými tréninkovými prvky především v oblasti motivace a řešení konfliktu, zpětná vazba účastníků na zadávání výchovných problémů lektorem, samostatná práce – škála odměňování a trestů na zotavovací akci pro děti a mládež.

Systém vedení táborové dokumentace v přípravném období, průběhu akce a závěrečné vyhodnocovací fázi

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se vzory táborové dokumentace, významem jednotlivých dokumentů, jejich použití a skladování v průběhu akce, archivace.

Rozpis probíraných témat: Vzory táborové dokumentace; dokumentace programová; dokumentace vedoucích a dětí; zdravotní dokumentace; ekonomická dokumentace; uložení dokumentace; archivace.

Metody: Přednáška s doplňující diskusí a praktickými ukázkami jednotlivých formulářů, samostatná práce se společnou kontrolou „Táborový řád“.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Den 3

Právní aspekty organizování zotavovací akce (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení s právními aspekty pořádání zotavovacích akcí, jejich odraz v právním systému státu, výčet souvisejících právních předpisů.

Rozpis probíraných témat: Zákony a vyhlášky; vnitřní normy; tábor a symboly České republiky; několik slov o paragrafech ve vztazích vedoucí – děti – instruktory; nemůžu být u všeho...; trestní zákon; přestupky; doprava; zákonná prevence; ke kouření; k alkoholu; rejstřík použitých pojmů.

Metody: Přednáška; diskuse na témata trestní odpovědnosti vedoucích, povinnosti provozovatele, odpovědnost hlavního vedoucího, dělba odpovědnosti.

Literatura

E-learningový studijní materiál dle výše uvedeného rozpisu probíraných témat.

Aktualizovaný soubor materiálů Tábor volá, vydaných sdružením Pionýr pro vnitřní potřebu.

Směrnice pro letní činnost platná ve sdružení Pionýr.

Fischer, R., Hájková, A. Paragrafy vedoucího dětského kolektivu. Brno: Computer Press, 2010.

Závěrečný blok

- Hodnocení přínosu vzdělávacího programu ze strany účastníků včetně zpracování autoevaluačního závěrečného dotazníku.
- Organizační záležitosti související se závěrečnými pohovory (termín, místo, požadavky ze strany zkoušejících, povinná dokumentace).

2. varianta vzdělávání

Zahrnuje e-learningové studium, které je obsahově shodné s e-learningem popsaným v první variantě (podrobný popis viz výše).

Na něj navazuje stáž účastníka vzdělávacího programu, která je vázána na konkrétní zotavovací akci.

V tomto modulu jsou stěžejní částí stáže, proto musí být hodinová dotace vyšší, jedná se o praktické získávání dovedností stážistů, které je časově mnohem náročnější než přednášky a další teoretické tréninkové metody popsané v prvním 40hodinovém modulu.

Modul vzdělávání, kombinací e-learningového kurzu a stáže na letním táboře, je postaven na následujících částech: samostudium s využitím e-learningu, teoretické vzdělávání formou teoretických vstupů a konzultací s vedoucím stáže na letním táboře (přípravné období) a stanovený počet hodin praktické výuky při výkonu funkce zástupce hlavního vedoucího tábora (období realizace akce).

DETAILNÍ PROGRAM (PROGRAMOVÉ BLOKY)

Podrobný popis e-learningu je uveden v části věnující se první variantě vzdělávacího programu.

Stáže na táborech

Přípravné období (19 hodin):

- příprava a podíl na zpracování táborového řádu (4 hodiny),
- dokumentace, příprava smluv, rozpis logistiky (5 hodin),
- podíl na programovém zabezpečení akce – celotáborové hry, aktivity, činnosti (5 hodin),
- ve spolupráci s ekonomem zpracování rozpočtu akce (5 hodin).

Období realizace akce (37 hodin):

- řízení porad pracovníků, komunikace s dospělými i dětmi (7 hodin),
- naplňování denní logistiky (7 hodin),
- naplňování programového zabezpečení zotavovací akce (9 hodin),
- vedení dokumentace (7 hodin),
- sledování efektivního čerpání rozpočtu (7 hodin).

Stáž na táborech v přípravném i v realizačním období se teoreticky opírá o vědomosti získané stážisty v průběhu e-learningového studia. Vlastní stáž probíhala pak ryze praktickým způsobem, kdy stážista pracoval buďto zcela samostatně, nebo pod vedením a za využití konzultací s vedoucím stáže. Výhodou využití formy byla okamžitá zpětná vazba, protože výsledek práce byl ihned po provedení viditelný, specifický a měřitelný. Po splnění vybraného bloku následoval rozbor a hodnocení vedoucím stáže. Stáž tak teoretické znalosti doplnila elektivním formováním dovedností, schopností a postojů stážisty. Tato část vzdělávání u běžných kurzů chybí a je v případě stáže největším přínosem pro účastníky stáží.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Kombinovaný modul je v oblasti realizace vázán striktně na období před letními tábory a zejména pak na dobu letních táborů. Stáže nelze realizovat na akcích o ostatních prázdninách v průběhu roku, protože nároky na pořádání těchto akcí jsou odlišné jak v legislativní části, tak v části programové a řídicí.

1. E-learningová část vzdělávacího programu by měla být zahájena 6–8 týdnů před zahájením letních prázdnin (ideálně začátek května).
2. Víkendový kurz je vhodné zařadit se 4týdenním odstupem od zahájení e-learningové části, tedy nejlépe 4 týdny před zahájením letních prázdnin (začátek června).
3. Stáže na letních táborech – 4–6 týdnů o letních prázdninách (tedy 1.–3. turnus) tak, aby na konci prázdnin byl ještě čas na závěrečnou část vzdělávacího programu a jeho vyhodnocení.
4. Závěrečná fáze – závěrečné přezkoušení znalostí, odevzdání samostatných prací – v průběhu posledních 2 týdnů v srpnu.

I. PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

S ohledem na specifickou povahu použitého zadání s vysokou mírou interaktivního zapojení účastníků se považuje za vhodné, aby lektori měli alespoň základní znalosti o chodu a řízení sdružení.

Využití externích lektorů lze zvažovat u oblastí právo, bezpečnost, hygiena (a také tady je vhodné, aby byl lektor alespoň seznámen s chodem organizace a měl povědomí o fungování letního tábora).

Personální zabezpečení jednotlivých programových bloků:

1. Organizační zajištění tábora

Lektorem by měl být zkušený hlavní vedoucí tábora s minimálně 5letou nepřetržitou praxí ve funkci.

2. Personální zajištění tábora

Lektorem by měl být zkušený hlavní vedoucí tábora s minimálně 5letou nepřetržitou praxí ve funkci.

3. Programové zajištění tábora

Lektorem by měl být zkušený hlavní vedoucí tábora s minimálně 5letou nepřetržitou praxí ve funkci, případně zástupce hlavního vedoucího pro věci programové se stejnou praxí.

4. Ekonomické zajištění tábora

Lektorem by měl být ekonom-hospodář organizační jednotky s dlouholetou praxí jak při účtování organizační jednotky, tak při vedení účetní dokumentace a zajišťování ekonomické části chodu zotavovací akce, doporučeno je středoškolské ekonomické vzdělání.

5. Zdravotní zajištění tábora

Lektorem by měl být středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaný zdravotník, pracovník v oblasti hygieny, dobrovolná sestra ČČK (méně vhodná varianta). Podmínkou je znalost táborového prostředí a reálné možnosti zejména stanových letních táborů.

6. Základy bezpečnosti a požární ochrany

Lektorem by měl být člověk středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaný v oboru.

7. Pedagogika a psychologie

Lektorem by měl být člověk středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaný v oboru. Podmínkou je znalost táborového prostředí.

8. Obecné předpisy a dokumenty

Lektorem by měla být osoba s právnickým vzděláním. Podmínkou je znalost reálných podmínek pro pořádání táborů, znalost vnitřních předpisů sdružení, které vzdělávací program pro své členy organizuje, doporučena je i znalost táborového prostředí.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Podmínky prostorové:

- pro víkendový kurz přednášková místnost,
- podle složení účastníků případně zajištění prostor pro ubytování,
- zajištění prostor pro stravování a současně i víkendového stravování účastníků.

Podmínky pro e-learningové studium:

- přístup do vhodného e-learningového prostředí a odborný pracovník, schopný kurz administrovat,
- přístup účastníků na internet,
- přístup realizačního týmu na internet.

Podmínky pro realizaci stáží:

- táborové základny,
- subjekty ochotné stát se poskytovateli stáže,
- zkušenosti a odborně erudovaní hlavní vedoucí táborů jako vedoucí stáží.

K. VYHODNOCENÍ

V rámci závěrečné zkoušky probíhají následující části:

- odevzdání závazné dokumentace – výpis z rejstříku trestů a v případě modulu 2 – stáže na táborech navíc vyplněný záznamník o průběhu stáže a záznam o absolvování poučení o bezpečnosti práce a požární ochrany na zotavovací akci;
- testová část, ověřující znalosti účastníků ze všech oblastí vzdělávacího programu (podrobně popsáno v kapitole Obsah vzdělávacích modulů);

- odevzdání vypracovaných úkolů z e-learningového kurzu (problémy z oblasti pedagogiky a psychologie, hlášení o úraze, rozpočet tábora, harmonogram tábora);
- odevzdání vypracované závěrečné písemné práce v rozsahu 2–5 stran včetně fotodokumentace (výběr ze zadaných témat);
- u stážistů vedoucí stáže hodnotí ústně nebo písemně průběh stáže a zapojení stážisty, jeho aktivitu a posoudí stupeň získaných dovedností, vycházejících z MKP (znalosti pak ověřuje další část zkoušky). Hodnocení vedoucího stáže vychází z průběžných hodnocení stážisty v průběhu přípravy a realizace akce, s nimiž je stážista pravidelně seznamován tak, aby mohl své dovednosti prohlubovat, v závěru stáže pak vedoucí se stážistou provede hodnotící pohovor, v němž shrne posun v úrovni získaných dovedností stážisty;
- k systematickému a pravidelnému vyhodnocování stáže jejím vedoucím slouží záznamník o průběhu stáže, kam vedoucí zapisuje či potvrzuje jednotlivé činnosti až poté, kdy je stážista zvládne minimálně dobře.

Název příkladu dobré praxe: Stáž na letním táboře

Minimální kompetenční profil: Hlavní vedoucí zotavovací akce pro děti a mládež, základní pracovní předpoklady

Garant PDP: Mgr. Darina Zdráhalová, Olomoucko – zlínská krajská organizace Pionýra

Klíčová slova: stáž; hlavní vedoucí; tábor; program; řízení

Časový rozsah realizace: 4 měsíce

Materiální a technické zabezpečení: Vhodná zotavovací akce (tzv. letní tábor), která má běžné materiální a technické zabezpečení a podmínky pro to, aby výkon funkce zástupce hlavního vedoucího pro program mohl vykonávat stážista.

Nutné vybavení pro možnost využívat e-learning: počítač, připojení k internetu.

1) Stručná anotace PDP

Příklad dobré praxe je zaměřen na inovativní prvek vzdělávacího programu – na stáž účastníků na letních táborech. K zajištění této části vzdělávání je třeba splnit základní předpoklad – získat kvalitního vedoucího stáže – hlavního vedoucího tábora. Účastník stáže je pak na táboře zařazen na pozici zástupce hlavního vedoucího pro věci programové.

2) Východiska PDP

Předpokladem kvalitního naplňování cílů je možnost frekventanta prožít úspěch. Snahou vedoucího stáže je zvolit pro frekventanta takovou strukturu činností, aby v některé z nich mohl být úspěšný. Úspěch zvyšuje sebevědomí – oceňovanou aktivitu chce frekventant opakovat a tím se vytvářejí základy pro pozdější samostatné naplňování funkce hlavního vedoucího zotavovací akce pro děti a mládež.

Dalším předpokladem jsou účastníci s praktickou zkušeností v oblasti pořádání zotavovacích akcí pro děti a mládež, a to minimálně ve funkci vedoucího dětského (táborového) kolektivu.

3) Cíle PDP

- zvýšit kvalitu výběru zájemců o funkci hlavního vedoucího zotavovacích akcí pro děti a mládež s důrazem na rozvoj lidských zdrojů;
- nabízet kvalitní volnočasové aktivity pro děti a mládež tím, že pro výkon funkce budou vedoucí dobře připraveni;
- napomáhat primární prevenci sociálně patologických jevů tím, že rozšíříme spektrum lidí, schopných kvalitně připravovat zotavovací akce;
- rozvíjet prvky občanské společnosti.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Absolvent umí, dovede:

- zapojit účastníka stáže do pracovní činnosti, do výběru vhodných aktivit (metod);
- aplikovat pedagogické postupy, využívat variantních výchovných metod, nových výchovných metod s ohledem na aktuální potřeby;
- komunikovat se skupinou i s jednotlivci k dosažení vymezených cílů, analyzovat potřeby sociální skupiny;
- posuzovat a ovlivňovat bezpečnostní rizika, krizové řízení;
- vést dokumentace činnosti (v listinné a elektronické podobě);
- uplatňovat právní a ekonomické zásady při činnosti;
- provádět environmentální výchovu v rozměru přiměřeném zotavovací akci;
- diagnostikovat výchovné problémy, zjišťovat a řešit, provádět protidrogovou prevenci;
- zajišťovat logistiku a koordinaci akce;
- aplikovat na zotavovací akci základy řízení lidí, motivovat je při rozdělování úkolů.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

V modulu vzdělávání, kombinací e-learningového kurzu a stáže na letním táboře, bylo rozdělení hodin následující: 21 hodin samostudia s využitím e-learningu, 19 hodin teorie formou přednášek a konzultací s vedoucím stáže na letním táboře v přípravném období a minimálně 37 hodin praktického vzdělávání při realizaci výkonu funkce zástupce hlavního vedoucího tábora. Celkem jde tedy o 77 vyučovacích hodin.

Obsah stáže na zotavovací akci byl jednoznačně stanoven v minimálním rozsahu realizátorem vzdělávacího programu a byl společný pro všechny poskytovatele stáží. Jeho náplň byla rozdělena do dvou období a byla následující:

A. Přípravné období:

- příprava a podíl na zpracování táborového řádu,
- dokumentace, příprava smluv, rozpis logistiky,
- podíl na programovém zabezpečení akce – celotáborová hra, aktivity, činnosti,
- ve spolupráci s ekonomem zpracování rozpočtu akce.

B. Období realizace akce:

- řízení porad pracovníků, komunikace s dospělými i dětmi,
- naplňování denní logistiky,
- naplňování programového zabezpečení zotavovací akce,
- vedení dokumentace,
- sledování efektivního čerpání rozpočtu.

Účast stážisty na zotavovací akci předpokládá jeho předchozí e-learningové studium.

Metodika

Stáž na táborech se v přípravném i v realizačním období teoreticky opírala o vědomosti, které stážisté získali v průběhu e-learningového studia. Vlastní stáž probíhala pak ryze praktickým způsobem, kdy stážista pracoval buďto zcela samostatně nebo pod

vedením a za využití konzultací s vedoucím stáže. Výhodou využití formy byla okamžitá zpětná vazba, protože výsledek práce byl ihned po provedení viditelný, specifický a měřitelný. Po splnění vybraného bloku následoval rozbor a hodnocení vedoucím stáže. Stáž tak teoretické znalosti doplnila elektivním formováním dovedností, schopností a postojů stážisty. Tato část vzdělávání u běžných kurzů chybí a je v případě stáže největším přínosem pro účastníky stáží.

Vlastní popis příkladu dobré praxe

Stážistka je dlouholetou vedoucí pionýrské skupiny, na níž stáž probíhala. Má jedenáct let praxe na pracovní pozici nejprve instruktorky, později vedoucí oddílu v celoroční činnosti. Stejně dlouhá je i praxe na letních táborech. Tady v posledních dvou letech vystřídala funkci vedoucí oddílu pozice zástupce hlavního vedoucího pro věci programové. Stážistka tedy měla všechny předpoklady k víceméně samostatnému vedení programu s tím, že se obsah stáže mohl zaměřit hlouběji na ty oblasti, které jako zástupce hlavního vedoucího pro věci programové neměla možnost blíže poznat.

Spolupráce v období dvou měsíců před letním táborem (květen, červen) se rozvíjela ve dvou liniích. První linií byly konzultace v případě e-learningového studia, druhou pak spolupráce táborového týmu se stážistkou na přípravě programu a spolupráce s vedoucím akce na dalším zajištění akce.

Zatímco zajištění vlastního programu tábora, jeho motivace i zajištění doplňkových záležitostí (diplomy, stylové označení táborových prostor, výroba táborových oděvů) nebylo pro stážistku novou záležitostí a opírala se zde o své zkušenosti posledních dvou let, další organizační záležitosti byly víceméně novinkou.

Mezi tyto záležitosti patřila administrace vrácených přihlášek účastníků, ohlášení tábora na příslušné instituce, komunikace s krajskou hygienickou stanicí, zajištění rozboru vzorku vody, komunikace s táborovým personálem v oblasti zajištění potřebné dokumentace, komunikace s rodiči účastníků, průběžná komunikace s hospodářem pionýrské skupiny, a to jak při sestavování táborového rozpočtu, tak při sledování prováděných plateb od účastníků. S hospodářem tábora se pak podílela na úpravě jídelníčku a sestavení objednávek. Praktické setkání s dokumentací už v přípravné fázi stáže ukazovalo, že byla realizátory vzdělávacího programu zvolena velmi dobrá forma vzdělávacího programu. Zpracovávání konkrétních nikoli fiktivních dokumentů na základě předem zpracovaného harmonogramu přípravy tábora se ukazovalo jako mnohem efektivnější forma vzdělávání.

Při zahájení letního tábora zajišťovala stážistka přepravu dětí na tábor a s ní související komunikaci s rodiči účastníků. Na táboře pak pravidelně řídila porady vedoucích, komunikovala s hospodářem tábora, několikrát se podílela na zajištění zásobování tábora. Seznámila se pod vedením zdravotníka tábora se zdravotnickou dokumentací tábora, účastnila se vydávání pravidelně podávaných léků, seznámila se s vybavením lékárníčky a vedením zdravotnického deníku v případě ošetření zranění. Spolu s hospodářem tábora zejména ve druhé části tábora spolupracovala na vyhodnocování průběžného čerpání rozpočtu a vedení táborového účetnictví. Pokud jde o programovou

část tábora, řídila ji vcelku samostatně. S ohledem na poněkud netypické počasí letošního léta musel být program neustále aktualizován a přizpůsobován povětrnostním podmínkám.

V průběhu tábora byly samozřejmostí denní konzultace s hlavním vedoucím a každodenní vyhodnocování průběhu stáže. K dispozici měla stážistka tištěnou podobu dokumentace e-learningového programu, takže v případě pochybností mohla sáhnout po teoretických podkladech. Součástí denního vyhodnocování stáže byl každodenní zápis průběhu stáže do Záznamníku o průběhu stáže. Stáž na táboře měla svou dokumentaci, která je představena níže, a to jak dokumentaci společnou pro všechny stáže, tak plán stáže, zpracovaný přímo pro podmínky konkrétního tábora.

Po skončení letního tábora se stážistka podílela nad rámec stanovených povinností ještě na programovém a personálním vyhodnocení akce, stanovení východisek pro příští rok, vyhodnocení ekonomické části tábora, byla přítomna při zavedení táborového účetnictví do účetnictví pionýrské skupiny, aby získala lepší představu o funkčnosti zvolené formy vedení táborového hospodaření a podílela se na archivaci táborové dokumentace.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Stáž je nepochybně dobře zvolenou formou přípravy budoucích hlavních vedoucích zotavovacích akcí pro děti a mládež. Předpokládá ovšem od stážisty, aby na ni přijel s teoretickými znalostmi, které pak na táboře může prakticky ověřovat, upevňovat a rozvíjet. Základním předpokladem je dobrá motivace stážisty a jeho aktivní přístup. Není možné, aby se stáž omezila na dobu trvání tábora, spolupráce mezi vedoucím stáže a stážistou musí být dlouhodobá. V tomto případě trvala vlastně od začátku května do poloviny srpna s tím, že vlastní účast na táboře byla 15 dnů.

Stejně tak se předpokládá od vedoucího stáže ochota předávat vlastní know-how, převzít odpovědnost za konání stážisty a věnovat mu dostatek svého času. Samozřejmým předpokladem je odborná erudovanost vedoucího stáže. V uvedeném případě vedoucím stáže byla vedoucí pionýrské skupiny s 35letou praxí na táborech.

Za naplnění těchto předpokladů je pak stáž velkým přínosem, protože nabízí nejen teoretické vědomosti nebo praktické dovednosti, ale také formuje postoje stážisty. V opačném případě by mohlo ovšem docházet k přebírání nesprávných postojů, postupů, při neochotě vedoucího stáže vůči formování stážisty by mohlo dojít až ke ztrátě stážistovy motivace nejen dokončit kurz, ale třeba i pracovat v budoucnu s dětmi a mládeží. Výběr vedoucího stáže je tedy velmi důležitým momentem.

7) Hodnocení garanta PDP

Stáže byly realizovány na modelu stážistů z vlastních řad. Pouze jeden stážista nebyl členem subjektu, který byl poskytovatelem stáže. Výhodou tohoto modelu byla bezproblémová spolupráce v období přípravném a závěrečném, znalost prostředí i lidí, většinou blízký vztah vedoucího stáže a stážisty, v němž viděl vedoucí tábora svého pokračovatele, nástupce.

Otázkou ovšem zůstává, jak by vypadaly stáže, kdyby byl zvolen model výměny stážistů u poskytovatelů stáží tak, aby na každém táboře byl vždy „cizí“ člověk. Určitě by bylo obtížnější seznamování jak s lidmi, tak s prostředím, nešlo by o výchovu vlastního nástupce a přístup by tedy byl méně „vřelý“, na druhou stranu by zde byla přirozená kontrola toho, jak poskytovatel stáže vytváří vhodné podmínky stážistovi a stejně tak by stážista byl v méně osobním kontaktu v postavení studenta na praxi, kterému není nic odpouštěno a který musí plnit do důsledků všechny povinnosti. Tyto postoje jak ze strany vedoucího stáže (důsledná kontrola a úkolování, přísnější hodnotící pohled), tak ze strany stážisty (vyžadování smluvených podmínek a možností) byly poněkud stírány pro dlouhodobé kamarádské vztahy. Vedoucí stáže byl méně „přísný“ a stážista byl ochotnější přehlédnout, pokud k nějaké činnosti nedostal takový prostor, jaký by si představoval nebo naopak pokud cítil, že dohled a metodické vedení není takové, jak by si byl představoval.

8) Seznam příloh

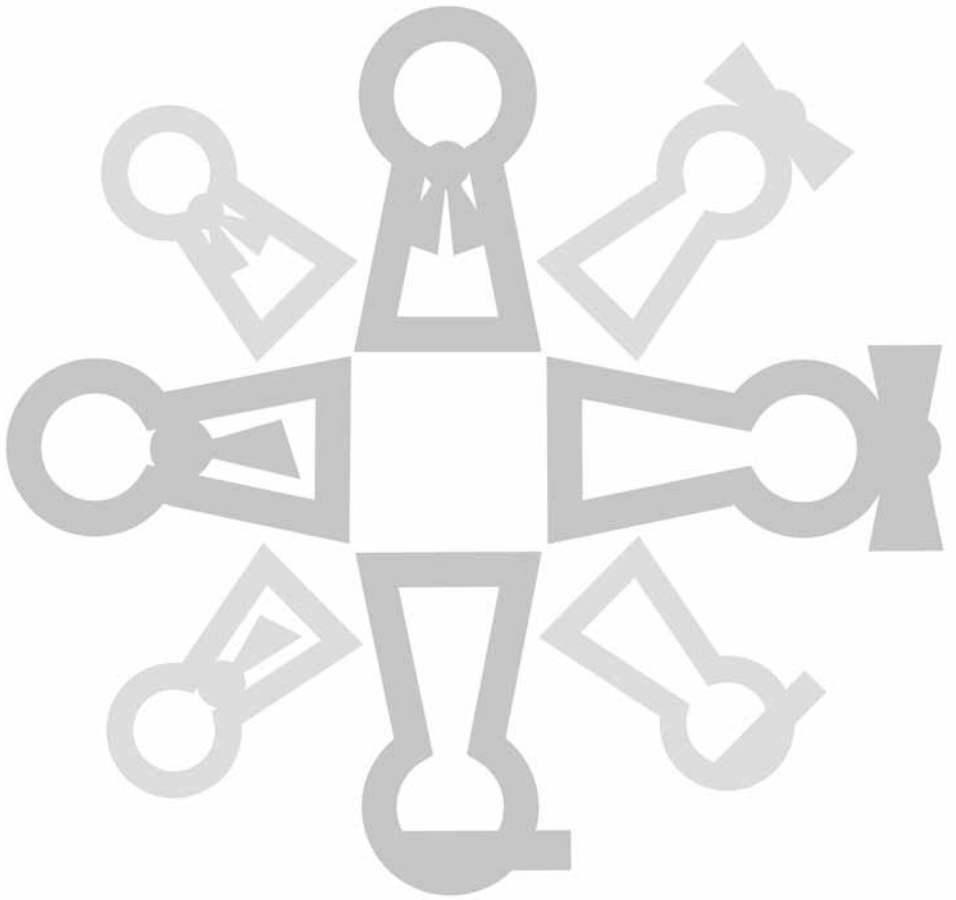
Příloha: Formulář a vzory

- Záznamník průběhu stáže⁵,
- Obsah stáže na zotavovací akci⁶.

---

⁵ Přílohu najdete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

⁶ Přílohu najdete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Odborné pozice

Název vzdělávacího programu: Kvalifikace ekonoma a hospodáře organizační jednotky sdružení

Minimální kompetenční profil: Ekonom NNO, včetně systému účetnictví

Organizace: Pionýr; www.pionyr.cz

Vzdělávací program je přiměřeně k zvolené odborné pracovní pozici obsahově náročný a účastníci musí získat zejména velké množství odborných znalostí. Velký důraz je kladen na nastavení vstupních požadavků kvůli tomu, aby účastníci již měli základní úroveň znalostí a dovedností v ekonomické oblasti. Důraz na požadavek určité homogenní skupiny s vysokou mírou motivace je v uvedeném kontextu důležitý. Rozvoj odborných dovedností je v obsahu vzdělávacího programu oproti odborným znalostem v menší míře. Tuto nevýhodu vyvažují částečně lektori zařazováním tzv. volných bloků, kdy sami účastníci přinášejí konkrétní problematiku z praxe a za pomoci lektora ji skupinově řeší (viz příklad dobré praxe Volné bloky – doplňující, rozšiřující a opakuji bloky v rámci vzdělávacího programu). Individuální přístup ke vzdělávacím potřebám účastníků, kteří sami identifikují, v čem se potřebují zlepšovat, lze jednoznačně doporučit. Při úpravě minimálního kompetenčního profilu byly navrženy konkrétní dílčí úpravy, které zásadním způsobem jeho obsah nemění, ale zpřesňují s ohledem na obvyklou praxi této pracovní pozice v organizacích dětí a mládeže.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Zajistit dostatečné vstupní kvalifikace pro výkon funkce hospodáře organizační jednotky sdružení. Proškolit nově nastupující hospodáře a ekonomy a dále doškolit ty, kteří svoji původní kvalifikaci chtějí doplnit nebo obnovit.

Důraz je kladen na rozvoj a získávání znalostí a dovedností v oblasti získávání finančních zdrojů a oblasti finančního řízení včetně řízení projektů. V oblasti účetnictví je kladen důraz zejména na pochopení logických rámců účetního systému, využití a zpracování jeho výstupů a praktický nácvik práce s využitím softwaru.

Konkrétní cíle

Absolvent bude schopen:

- zpracovávat dlouhodobé a střednědobé finanční plány a strategie,
- stanovit pravidla hospodaření včetně jeho metodického řízení – směrem k osobám, které se na zajištění hospodaření organizační jednotky podílí,
- řídit finančně realizované projekty, vyúčtovat je a vyhodnotit,
- zajišťovat ekonomické informace k řízení organizace a operativnímu a strategickému rozhodování,
- realizovat hospodářská rozhodnutí organizace,
- spolupracovat při finančním řízení,
- realizovat hospodářská rozhodnutí organizace,
- zajišťovat správu majetku,
- vést pokladnu,
- zpracovávat rozpočty, naplňovat je a vyhodnocovat,
- zajišťovat daňovou agendu,
- kontrolovat hospodaření v rámci účetní jednotky, být v součinnosti s vnitřními kontrolními orgány a s orgány státní správy a územní samosprávy při kontrole účetní jednotky, zajišťovat styk s bankou,
- hodnotit ekonomickou efektivnost organizace,
- zpracovat základní účetní dokumentaci v praxi včetně využití výpočetní techniky,
- zpracovat základní podobu rozpočtu a kalkulace.

Absolvent:

- se orientuje v právní úpravě vztahující se k vedení hospodářské dokumentace,
- se orientuje v povinnostech vyplývajících pro oblast archivace a hospodářské dokumentace,
- ovládá pravidla pro evidenci majetku,
- má základní povědomí o daňové soustavě,
- orientuje se v pravidlech pro zpracování účetní dokumentace a je schopen interpretovat její výstupy,
- zná základní principy hospodaření neziskové organizace,
- zná postupy finančního plánování,
- zná základní principy zadávání zakázek,
- zná právní problematiku týkající se zejména hospodářské činnosti organizační jednotky (základy soukromého práva v rozsahu: právní subjektivita, odpovědnost za škodu, pojištění, ochrana osobních údajů, právní úprava občanského sdružení, základy pracovního práva, pracovní poměr, dohoda o provedení práce, mzda, cestovní náhrady, hmotná odpovědnost, svěřené předměty),
- zná základy veřejného práva v rozsahu: daně a dotace – daňová soustava, druhy daní, správa daní a poplatků včetně daňové kontroly, pojem dotace, sociální a zdravotní pojištění, odvody – základ, struktura státní správy a samosprávy, orgány, soudy, se zaměřením na správu daní, sociální a zdravotní pojištění.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastník by měl mít základní znalosti o činnosti sdružení a organizační jednotky, výhodou je praxe v řídicích funkcích organizační jednotky (např. na úrovni výkonného – řídicího orgánu), znalosti z oblasti práva, ekonomiky a matematiky na úrovni středoškolského vzdělání, musí být schopen práce na PC – na úrovni uživatele.

Počet účastníků

Doporučený počet účastníků pro vzdělávací program je 15 osob, pro kvalitnější práci s účastníky na individuální úrovni je doporučeno 10 osob. Z ekonomicko-organizačního hlediska by bylo možné realizovat vzdělávací program souběžně pro dvě a více studijních skupin s jejich případným rozdělením po přihlášení dle vstupního znalostního testu.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Forma je zvolena jako kombinovaná (prezenční a distanční). Prezenční studium v rozsahu čtyř víkendových modulů je doplněno distanční formou zaměřenou zejména na procvičování a doplňování teoretických znalostí v návaznosti na jednotlivé moduly (samostudium, vypracování domácích prací).

Při výuce dbají lektori zejména na návaznost mezi jednotlivými moduly. Tam, kde byla zadána samostatná práce, je třeba ji s účastníky vyhodnotit, případně řešit vzniklé problémy s důrazem na ty, které se u jednotlivých účastníků opakují. Velmi důležité je sledování mezioborových vazeb zejména mezi účetnictvím a daněmi. S ohledem na rozsah vzdělávacího programu je třeba zejména dbát na to, aby samostudium – zaměřené zejména na rozšíření teoretických znalostí a praktický nácvik (řešení zadaných příkladů) byly podloženy dostatečným pochopením základní látky v rámci jednotlivých prezenčních modulů.

Formy vzdělávání

Jako forma vzdělávání je využita individuální forma (konzultace s lektory) a skupinová forma.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Programové bloky prezenčního vzdělávání včetně závěrečného bloku jsou doporučeny na minimální počet 78 vyučovacích hodin (à 45 minut). Závěrečné vyhodnocení má časovou dotaci 4 vyučovací hodiny.

Podle možností a požadavků účastníků a lektorů mohou nad rámec této časové dotace probíhat individuální konzultace s lektory.

Samostudium není stanoveno jako povinné. Část předpokládané časové dotace je pokryta povinným zpracováním samostatných prací.

Stanovení povinné časové dotace v distanční části v případě kombinované formy vzdělávání je obecně velmi problematické. Rozsah samostudia je odhadnut na minimálně 10 hodin mezi jednotlivými moduly a 20 hodin v rámci zpracování projektu a přípravy na závěrečné ověřování – celkem tedy minimálně 50 hodin samostudia.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Přednášky + diskuse; týmové úlohy – při nácviu přípravy projektu a zpracování rozpočtu; rolové hry – obhajoba předloženého projektu, projednávání rozpočtu, získávání finančních prostředků (telefonický rozhovor, návštěva sponzora), vyjednávání podmínek smlouvy; samostatná práce – řešení úloh v rámci procvičování se společným následným řešením zejména v blocích účetnictví a daní.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Pro všechny moduly je nutné zajistit PC, dataprojektor a promítací plátno, tabule velká (potřebná zejména pro modul účetnictví), popisovače, papíry na poznámky (nejlépe čtverečkové pro účastníky při společných aktivitách), dále kopírovací zařízení pro přípravu pracovních materiálů pro účastníky a materiálů dodaných lektory. Vlastní vybavení účastníků tvoří tužka, poznámkový blok, kalkulačka, flash disk, případně vlastní notebook.

Další informace viz část Materiální a technické zabezpečení.

F. INOVATIVNOST

V rámci realizace vzdělávacího programu je inovativní zejména možnost individuálních konzultací účastníků s lektory. Možnost průběžné odborné konzultace se týká nejen řešení samostatných prací, ale také možnosti vkládání „volných bloků“ s obsahem dle vlastního zájmu a potřeb účastníků. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program je tvořen čtyřmi moduly. Složení jednotlivých modulů bylo sestaveno tak, aby v maximální možné míře zajistilo návaznost jednotlivých bloků. Do jednotlivých modulů byly dále zařazeny tzv. volné bloky – podrobně viz příklad dobré praxe.

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

Moduly se skládají z programových bloků – jako programový blok je chápáno ucelené odborné téma, které může být rozděleno do jednotlivých částí i modulů vzdělávacího programu. Příslušnost programového bloku k jednomu ze čtyř modulů a ke konkrétní části modulu je určena označením pod názvem programového bloku.

1. modul

- a. Úvodní blok (uvítání účastníků, informace o cílech vzdělávacího programu, postupech, předání kontaktů, informace o způsobu závěrečného ověřování).
- b. Organizační jednotka jako subjekt práva.
- c. Základní blok k účetnictví – teoretický vstup.
- d. Evidence a inventarizace majetku, archivace dokumentace.
- e. Základní blok účetnictví – pokračování.

2. modul

- a. Výstupy z účetnictví jako podklad pro plátce daně.
- b. Zpracování účetnictví na PC.
- c. Zpracování účetnictví na PC – pokračování.
- d. Volný blok – ověření vybraných příkladů.
- e. Právo – základní blok.

3. modul

- a. Rozpočet a kalkulace.
- b. Daně a daňová soustava.
- c. Daně a daňová soustava – pokračování.
- d. Daně a daňová soustava – pokračování.
- e. Volný blok – ověření vybraných příkladů.
- f. Právo – pokračování.

4. modul

- a. Vybrané účetní případy – zaúčtování.
- b. Finanční zdroje, zpracování projektu.
- c. Finanční zdroje, zpracování projektu – pokračování.
- d. Volný blok – ověření vybraných příkladů.
- e. Závěrečný blok.

PROGRAMOVÉ BLOKY

Název programového bloku: Organizační jednotka – jako subjekt práva

(4 hodiny)

Řazení: 1/a

Anotace: Seznámení s postavením organizační jednotky a s normami, které její postavení upravují.

Rozpis probíraných témat: Postavení organizační jednotky sdružení; vnější vystupování organizační jednotky; vnitřní pravidla a vnitřní předpisy organizační jednotky; vnitřní předpisy sdružení; obecně platné právní předpisy.

Instrukce pro lektory

Podstatná část modulu je přímo navázána na organizační strukturu sdružení a její vnitřní normy, tato vazba se významně prohloubí v případě přijetí navrhované novely občanského zákoníku. Pro zajištění tohoto bloku je třeba, aby byl lektor podrobně seznámen s vnitřními předpisy konkrétního sdružení, pro jehož potřeby je vzdělávací program připravován. Tato podmínka neplatí v případě realizace vzdělávacího programu pro různá sdružení bez vnitřní delegace právní subjektivity.

Literatura: Stanovy organizace; vnitřní směrnice sdružení upravující práva a povinnosti organizačních jednotek a jejich způsobilost k právním úkonům; zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník; zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, v platném znění.

Název programového bloku: Účetnictví

(14 vyučovacích hodin)

Řazení: 1/c, 1/e, 4/a

Anotace: Teoretický a praktický základ systému účetnictví včetně řešení konkrétních příkladů.

Rozpis probíraných témat: Základní právní úprava; předmět účetnictví; úkoly účetnictví; požadavky; uživatelé; dlouhodobý majetek; oběžný majetek; cyklus a druhy oběžného majetku; schéma k členění majetku; finanční oběžný majetek; zdroje majetku účetní jednotky; vlastní jmění; cizí zdroje; aktiva; pasiva; bilanční rovnice; základní pojmy týkající se rozvahy; členění rozvahy; schéma rozvahy; změny rozvahových položek; rozvahové účty; počáteční účet rozvážný, konečný účet rozvážný; výsledkové účty; tři základní typy změn; účtová osnova a její členění.

Instrukce pro lektory

Teoretickou část účetnictví je třeba doplnit vizualizací s grafickým vyjádřením a praktickým nácvikem. Tato praktická cvičení je třeba zapojit již od části věnované rozdělení majetku. Jednotlivé části výkladu jsou doplněny o praktické příklady k procvičení navažující na aktuálně probíranou látku. Jednotlivé příklady jsou přizpůsobeny praktickým činnostem v neziskové organizaci našeho typu. Zpracování příkladů je řešeno jednotlivými účastníky, kteří se při řešení střídají.

Blok je zaměřen výhradně na účetnictví vyplývající z vyhlášky č. 504/2002 Sb. – tedy účetnictví nepodnikatelských subjektů, nikoliv na účetnictví vyplývající z vyhlášky č. 505/2002 Sb. – územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu.

Na závěr bloku 1/e je zadána samostatná domácí práce:

- podrobné seznámení s účetní osnovou – základní orientace v účtových třídách a skupinách,
- zpracování účetních případů – 3 ucelené účetní příklady včetně jejich uzavření na konečný účet rozvážný,
- řešení dalších příkladů z níže uvedené publikace.

Literatura

Pro základní potřebu je však možné k samostudiu využít prakticky jakoukoliv učebnici účetnictví pro střední školy. Pro účastníky vzdělávacího programu je vhodná učebnice Munzar, V. Účetnictví: pro střední odborná učiliště a veřejnost. Praha: Fortuna, 2004. Publikace je přehledně uspořádána, představuje účetnictví jako základní logický model a provádí čtenáře od základních potřebných znalostí a jejich aplikace k řešení složitějších účetních případů.

Další doporučená literatura

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 504/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „České účetní standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání“); vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví; zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví; Doporučená směrná účtová osnova – text připravený lektorem nebo vzory z internetu.

Název programového bloku: Evidence a inventarizace majetku, archivace dokumentace (2,5 vyučovací hodiny)

Razení: 1/d

Anotace: Pravidla pro evidenci majetku, zajištění dokumentace hospodářské činnosti účetní jednotky a její archivace.

Rozpis probíraných témat: Pravidla pro evidenci; systém odepisování dlouhodobého majetku; inventarizace majetku; pravidla po vyřazování majetku; pravidla pro archivaci účetní a hospodářské dokumentace.

Instrukce pro lektory

Formu přednášky je třeba doplnit minimálně o praktický nácvik odepisování dlouhodobého majetku. V rámci pravidel pro vyřazování majetku je třeba zmínit i stanovení podmínek pro ekologickou likvidaci odpadu a nakládání s nebezpečnými látkami. V rámci pravidel pro archivaci hospodářské dokumentace je třeba zmínit specifická pravidla při čerpání prostředků EU a specifická pravidla pro archivaci podkladů týkajících se zaměstnanců.

Literatura: Vnitřní archivační směrnice sdružení; zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví; zákon č. 499/2004 Sb., o archivaci a spisové službě.

**Název programového bloku: Výstupy z účetnictví jako podklad pro plátce daně
(3 vyučovací hodiny)****Řazení: 2/a****Anotace:** Propojení účetnictví s daňovou soustavou, požadavky na účetnictví z pohledu správy daní.**Rozpis probíraných témat:** Členění na jednotlivé činnosti; využití vnitřní oddělené evidence – analytické členění, činnosti, střediska, zakázky; oddělené účtování o dotacích; typy příjmů v návaznosti na daň z příjmu právnických osob.**Instrukce pro lektory**

Tato část programu propojuje oblast účetnictví s oblastí daňovou. Zejména v této části musí výklad vycházet z praktických činností realizovaných účetními jednotkami. Řazení bloku mezi blok týkající se účetnictví a oblast elektronického zpracování účetnictví je záměrná. Zpracování účetnictví na PC umožňuje nastavení řady analytických členění, které sledování výstupů pro potřeby finančního řízení organizace i pro potřeby výstupů pro daňové zpracování významně zjednoduší.

Literatura: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.**Název programového bloku: Zpracování účetnictví na PC
(10 vyučovacích hodin)****Řazení: 2/b, 2/c****Anotace:** Praktický nácvik zpracování účetnictví na PC.**Rozpis probíraných témat:** Pracovní prostředí programu; práce se seznamem; filtry a hledání; nastavení uživatelů; založení nové agendy; naplnění a úprava základních číselníků; počáteční stavy účetního roku; adresář; fakturace; banka; pokladní doklady; další účetní doklady; tiskové sestavy; majetek; závěrkové operace; další funkce; zálohování dat; pomoc v nouzi; praktické zpracování účetních případů z předchozího modulu (zadáno jako domácí práce) na PC; diskuse k možnostem nastavení analytického členění v návaznosti na potřeby konkrétních organizačních jednotek.**Instrukce pro lektory**

Postup závisí na softwaru, jenž je ve sdružení centrálně využíván. Je doporučeno na tento blok zajistit profesionálním lektorem pracujícím pro firmu, která je jeho dodavatelem (výrobcem).

Literatura: Interní materiál výrobce softwaru, manuál je součástí programu.

Název programového bloku: Právo

(9,5 vyučovacích hodin)

Řazení: 2/e, 3/e

Anotace: Právní okruhy spojené zejména s hospodářskou činností sdružení a jeho organizačních jednotek.

Rozpis probíraných témat: Právní subjektivita; odpovědnost za škodu; pojištění obecně + specifikace rizik + existující centrální pojistné smlouvy; ochrana osobních údajů; právní úprava občanského sdružení – současná a předpokládaná; základy pracovního práva; hmotná odpovědnost; pojem dotace; obecně platné právní předpisy vztahující se k problematice dotací; struktura státní správy a samosprávy; základní postupy při zadávání zakázek; veřejná zakázka – zákonná úprava; uzavírání smluv včetně povinných náležitostí; kupní smlouva; nájemní smlouva; smlouva o výpůjčce; darovací smlouva; DPP, DPČ, pracovní smlouva; dohoda o výkonu funkce; orientačně – příkazní smlouvy, mandátní smlouvy.

Instrukce pro lektory

Přednášky jsou doplněny praktickým nácvikem sestavení jednodušších smluv (nájem, prodej, DPP) a rolovou hrou – vyjednávání podmínek smlouvy. Rolová hra je zaměřena zejména na zafixování nezbytných náležitostí smlouvy. Přednáška je prokládána diskusními bloky v návaznosti na konkrétní potřeby účastníků.

Literatura

K samostudiu je doporučena učebnice Šíma, A., Suk M. Základy práva pro střední a vyšší odborné školy. Praha: C. H. Beck, 2011, účastníci mají dále k dispozici materiály vydané Českou radou dětí a mládeže – Právní minimum vedoucího dětského kolektivu. [on-line]. [cit. 2012-03-27] Dostupný z: www.crdm.cz/view.php?cislocclanku=2004030501.

Další doporučená literatura: Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění; zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění; zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách; Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy – Příloha k usnesení vlády ze dne 1. února 2010 č. 92; zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění.

Název programového bloku: Rozpočet a kalkulace

(3 vyučovací hodiny)

Řazení: 3/a

Anotace: Seznámení účastníků s rozpočtem a kalkulací jako základními nástroji finančního řízení. Praktické postupy a nácvik jejich sestavení, vyhodnocování a úprav.

Rozpis probíraných témat: Základní typy rozpočtů a kalkulací; rozpočet jako nástroj finančního řízení; interpretace účetní závěrky v návaznosti na přípravu a úpravy rozpočtu; přímé a nepřímé náklady; kalkulace nepřímých nákladů; rozpočet projektu, náklady projektu.

Instrukce pro lektory

Formou týmové a samostatné práce jsou v rámci bloku zpracovány a společně doplňovány rozpočty akce, tábora, kalkulace dovybavení tábora apod. Zpracování rozpočtu k zadanému projektu je součástí samostatné závěrečné práce účastníků.

Literatura

K tématu není doporučena ani poskytnuta literatura. Lektor vychází z teoretického základu obecné podnikové ekonomie (lze použít libovolnou literaturu finančního řízení podniku s aplikací na problematiku specifické činnosti občanského sdružení – rozpočet organizační jednotky, rozpočet tábora, nákladové kalkulace vycházející z reálných podmínek činnosti).

Název programového bloku: Daně a daňová soustava

(10 vyučovacích hodin)

Řazení: 3/b, 3/c

Anotace: Seznámení s aktuální daňovou soustavou v ČR a odpovídající daňovou legislativou.

Blok je zaměřen zejména na praktickou orientaci v daňové povinnosti organizačních jednotek, seznamuje s postupy základního daňového zpracování a určování daňové povinnosti.

Rozpis probíraných témat: Druhy daní v rámci aktuální daňové soustavy ČR v návaznosti na organizační jednotku sdružení; daň z příjmu právnických osob – včetně specifika pro NNO; uznatelné náklady; příjmy, které nejsou předmětem daně; osvobození od daně; výpočet základu daně; zpracování daňového přiznání; osvobození od daně, pravidla pro nakládání s daňovou úsporou; daň z příjmu fyzických osob; praktický výpočet u DPP; srážková a zálohová daň; postup u DPČ a pracovní smlouvy – základní informace; zúčtování daně – informace; sociální a zdravotní pojištění – odvod zaměstnance, odvod zaměstnavatele; silniční daň; daň dědická a darovací, pravidla pro osvobození od daně, podání daňového přiznání v praxi; daň z převodu nemovitosti – orientačně; DPH – sledování obratu, chování neplátce; osvobozené činnosti; daň z nemovitosti – stanovení výše daně – orientačně, pravidla pro osvobození od daně; spotřební daně – pouze orientační informace.

Instrukce pro lektory

Informační část bloku je realizována jako přednáška s doplňující diskusí, je doplněna samostatnou prací se společnou kontrolou a řešením – výpočty, řešení souvislého daňového příkladu.

Literatura

Vančurová, A., Láchová, L., Klazar, S. Daňový systém ČR 2010. Praha: 1. VOX, 2010. Publikace představuje ucelený přehled daňového systému včetně podkladu ke správě daní. Vychází v každoroční aktualizaci.

Dále bylo pro přípravu přednášky a jako doplňující zdroj pro účastníky vzdělávacího programu využito těchto předpisů:

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, v platném znění; zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v platném znění; zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, v platném znění; zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, v platném znění; zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, v platném znění; zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění; zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních; zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění; zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, v platném znění.

Název programového bloku: Finanční zdroje, zpracování projektů (10 vyučovacích hodin)

Řazení: 4/b, 4/c

Anotace: Seznámení se základním spektrem finančního krytí činnosti a zdroji financování. Postupy při zpracování projektových žádostí – zejména s důrazem na ekonomickou část projektu včetně praktického nácviku.

Rozpis probíraných témat: Přehled základních finančních zdrojů; základní informace – systém čerpání dotací prostřednictvím sdružení jako celku; vlastní projekty pionýrské skupiny; pravidla pro zpracování projektů, ukázky projektů; práce ve skupinách – zpracování jednoduchého projektu včetně rozpočtu – obhajoba projektu před ostatními účastníky – společné vyhodnocení projektu jako celku; hodnocení projektu se zaměřením na rozpočet – chybějící náklady, nesouvisející náklady, reálnost realizace a časový harmonogram.

Instrukce pro lektory

Jako podklad pro přípravu programového bloku jsou využity zejména interní materiály sdružení (Pionýr), vnitřní předpis sdružení (Pionýr) pro čerpání dotačních prostředků MŠMT, projekty sdružení a organizačních jednotek jako námětové vzory.

Sestavení tohoto bloku po obsahové stránce závisí na cílové skupině účastníků (příslušnost ke sdružení, místní regionální vazby na rozpočty, přesné zaměření činnosti). Pro tuto oblast nelze stanovit jednotný podklad pro obsahovou přípravu bloku.

V části nácviku zpracování projektů je třeba akcentovat zejména vazbu zpracovávaného projektu na vyhlášené výběrové řízení a jeho podmínky, a to jak ve shodě cílů, tak i v oblasti akceptovatelných nákladů.

Součástí tematického bloku je týmové zpracování projektů na základě lektory zadaných podmínek grantového řízení a jejich představení formou prezentace. Blok je

doplňen o nácvik praktického fundraisingu – jednání s partnerem a telefonické oslovování potenciálních partnerů formou rolových her. V návaznosti na tento programový blok zpracovávají účastníci samostatně projekt – vycházející z reálného výběrového řízení pro potřeby vlastní organizační jednotky. Zpracovaný projekt je posuzován včetně obhajoby v rámci závěrečného ověřování.

Literatura: Aktuální materiály, dotační programy a výzvy zveřejněné na internetu (např. www.msmt.cz, www.strukturalni-fondy.cz).

Do programu byly dále zařazeny tzv. volné bloky podrobněji přiblížené v příkladu dobré praxe. Na základě zájmu účastníků byl jejich obsah zpracován následujícím způsobem.

Volný blok č. 1

(2,5 vyučovací hodiny)

Řazení: 2/d

Anotace: Volný blok s programem dle zájmu účastníků.

Rozpis probíraných témat: Společný výpočet jednoho ze zadaných příkladů; účetní závěrka v návaznosti na výstupy inventarizace a daňové zpracování hospodářského výsledku.

Instrukce pro lektory

K domácímu samostudiu jsou účastníkům zadány tři ucelené účetní příklady, jeden z příkladů (s časovým rozlišením) byl řešen na základě požadavku účastníků společně. Praktický příklad je doplněn o zaúčtování výsledků inventarizace a daňového zpracování hospodářského výsledku.

Volný blok č. 2

(2,5 vyučovací hodiny)

Řazení: 3/d

Anotace: Volný blok s programem dle zájmu účastníků.

Rozpis probíraných témat: Účetní doklady, řazení, číslování, vnitřní účetní doklady; náležitosti účetních dokladů; zaúčtování účetního případu se mzdovými náklady včetně sociálního a zdravotního pojištění.

Instrukce pro lektory

V první části je řešena praktická otázka náležitosti účetních dokladů – vychází ze zákona o účetnictví, zákona o DPH, zákona o spotřebních daních, vnitřní řazení a číslování dokladů v návaznosti na zákonnou úpravu a potřebu účetní jednotky.

V druhé části praktická ukázka zaúčtování mzdových nákladů včetně sociálního a zdravotního pojištění a úhrady v návaznosti na blok týkající se problematiky daní.

Volný blok č. 3

(2,5 vyučovací hodiny)

Řazení: 4/d

Anotace: Volný blok s programem dle zájmu účastníků.

Rozsah a osnova: Otázky a odpovědi k nejasnostem ze vzdělávacího programu; doplnění k problematice daní – specifika NNO, praktický příklad.

Instrukce pro lektory

V rámci bloku jsou řešeny dílčí nejasnosti ze vzdělávacího programu, účastníci mohou mít připraveny i otázky týkající se praktického zpracování projektu – společně jsou řešeny opakující se otázky nebo otázky vhodné ke společnému využití v praktické činnosti. V druhé části je zopakován postup daňového zpracování – resp. daňového rozlišení činností s praktickou ukázkou možnosti využití daňového osvobození a následného sledování reinvestice daňové úspory do hlavní činnosti.

Závěrečný blok

(4,5 vyučovací hodiny)

Řazení: 4/e

Anotace: Závěrečné komplexní zpracování účetního případu s navazujícím využitím získaných znalostí.

Rozpis probíraných témat: Souvislý účetní případ včetně závěrky a daňového zpracování; informace k termínu a průběhu závěrečného ověřování.

Instrukce pro lektory

Obsah závěrečného bloku vychází z požadavku účastníků – jednalo se o ukázkou rozsahu požadavků na závěrečné ověřování. Účastníci samostatně zpracovali souvislý účetní příklad včetně účetní závěrky a daňového zpracování.

Obsahové a lektorské řešení volných bloků vychází z popisu jednotlivých programových bloků, na které navazují.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM

4 víkendová setkání (moduly), mezi nimi samostudium.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Dle jednotlivých témat.

Účetnictví, evidence majetku, archivace: Lektor by měl mít min. středoškolské vzdělání, být na pozici samostatný odborný účetní, min. 5 let praxe v účetnictví neziskových organizací a organizačních jednotek, mít praxi v lektorské činnosti v oblasti účetnictví.

Účetnictví, zpracování projektů, projektové řízení, zdroje, rozpočty a kalkulace: Lektor by měl mít vysokoškolské vzdělání, obor účetnictví a finanční řízení, min. 5 let praxe v oblasti finančního řízení projektů a ekonomia NNO a mít praxi v lektorské činnosti v oblasti účetnictví, finančního řízení, získávání finančních prostředků.

Daně a daňová soustava: Lektor by měl mít vysokoškolské ekonomické vzdělání, praxi v NNO, lektorskou praxi pro obor daně se specifikací na daně NNO.

Právo, organizační jednotka jako subjektu práva: Lektor by měl mít vysokoškolské právnické vzdělání, min. 5 let praxe v oblasti problematiky NNO – zastupování, spolupráce na tvorbě vnitřních předpisů a norem, min. 2 roky pedagogické/lektorské praxe.

Zpracování účetnictví na PC: Lektor by měl mít min. 5 let praxe v NNO, podrobnou znalost problematiky hospodaření NNO a znalost specializovaných účetních softwarů, min. 2 roky pedagogické/lektorské praxe.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Specifické vybavení:

- pro modul č. 2 – počítače pro všechny účastníky, možno řešit záůjčkou notebooků včetně instalace START verze programu Money S3,
- daňová přiznání, přihlášky k dani – formuláře k nácviu a ukázkám.

K. VYHODNOCENÍ

Závěrečné hodnocení je realizováno s časovým odstupem jednoho měsíce od posledního modulu. Je doporučeno realizovat jej formou písemné a ústní zkoušky. Zkouška je rozdělena na dvě samostatné části. Je určena pro účastníky předchozí části vzdělávacího programu. Zahajuje se písemnou částí. V případě úspěšného složení písemné zkoušky následuje část ústní. Ústní část zkoušky je zaměřena zejména na diskusi o případných nejasnostech a dílčích chybách v písemné části a hodnocení zpracovaného projektu. Rozhodující pro úspěšné složení zkoušky je v účetní části zejména zachování účetních principů. Ojedinelé chyby vzniklé dílčí záměnou účtu stejného charakteru nebo numerickou chybou nebudou mít zásadní vliv na výsledek zkoušky.

Pro určení výsledku zkoušky je stanoveno následující bodové hodnocení:

- a) správné zpracování počáteční rozvahy – 10 bodů; bezchybné zaúčtování jedné účetní operace – 1 bod (celkem 51 bodů),
- b) bezchybné zaúčtování závěrkové účetní operace – 3 body (celkem 9 bodů),
- c) správné zpracování účetní závěrky a zjištění hospodářského výsledku před zdaněním – 10 bodů,
- d) stanovení daňové povinnosti a navržení postupu pro její zajištění – 20 bodů,
- e) stanovení dalších daňových povinností – 30 bodů,
- f) zpracování návrhu smluv – 20 bodů.

Celkový možný počet bodů – 150. Doba pro zpracování písemné zkoušky je stanovena na tři hodiny (180 minut).

Minimální počet bodů pro úspěšné složení zkoušky:

120 bodů – bez nutnosti doplnění ústní zkouškou,

100 bodů – s doplněním ústní zkouškou.

Zkušební komise hodnotí dále předložený projekt (termín pro předložení projektu byl stanoven předem).

V rámci hodnocení se posuzuje zejména:

- shoda cílů vyhlášeného grantového řízení a projektu;
- schopnost definovat cíle, cílové skupiny, výstupy projektu;
- srozumitelnost popisu aktivit realizovaných v rámci projektu;
- návrh rozpočtu s akcentem na jeho realizovatelnost, uznatelnost nákladů v návaznosti na podmínky grantového řízení a jejich věcnou způsobilost v návaznosti na předložený projekt;
- formální zpracování projektu včetně splnění podmínek stanovených v zadávací dokumentaci.

Předložený projekt musí být zkušební komisí hodnocen minimálně 70 body ze 100.

V rámci ústní zkoušky probíhají následující části:

- oblast účetnictví a daní – formou individuální rozpravy nad dílčími chybami v písemné části, případně řešení dílčích zadání obdobného charakteru;
- právní oblast – formou diskuse prověření znalostí z oblasti právního postavení organizační jednotky, ověření orientace ve vnitřních a obecně platných právních předpisech – návrh řešení zadané situace;
- finanční řízení, rozpočty, finanční zdroje – rozprava nad konkrétní situací organizační jednotky, rozprava k předloženému projektu včetně jeho představení.

Součástí ověřování výstupů je i autoevaluační dotazník účastníků.

Vzdělávací program je hodnocen přípravným týmem průběžně v návaznosti na realizaci jednotlivých vzdělávacích modulů. Následující moduly jsou na základě zpětné vazby s lektory i účastníky programu obsahově upravovány.

Výstupy vzdělávacího programu jsou vyhodnocovány průběžně v rámci jednotlivých programových bloků – pro průběžné hodnocení získaných znalostí jsou řazeny samostatné úkoly, týmová práce apod., kdy lektor průběžně vyhodnocuje, zda výstupy odpovídají cílům popsaným v kompetenčním profilu. V těchto částech ověřuje lektor

aktuální znalostní výstup skupiny a případně navrhuje úpravu programu v rámci dalších vzdělávacích modulů.

Hodnocení probíhá průběžně i ze strany účastníků formou zpětné vazby k organizaci i obsahu, a to jak v průběhu – v diskusních částech jednotlivých programových bloků, tak zejména v průběhu samostudia. Účastníci pak na základě vlastního vyhodnocení problematických úkolů mohou požádat o doplnění znalostí a dovedností buď formou individuální konzultace s lektorem, nebo zařazením problematické oblasti do tzv. volných bloků.

Ověřování naplňování cílů je realizováno v souladu s popisem uvedeným v rámci detailního popisu vzdělávacího programu. Součástí popisu jsou i navržené postupy pro hodnocení v jednotlivých oblastech.

Závěrečné vyhodnocení se provádí na základě výsledků ověřování získaných kompetencí, kdy lektorský tým hodnotí systematicky úspěšnost účastníků a celé skupiny a formuluje doporučení pro budoucí zvýšení kvality vzdělávacího programu.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnoticí nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe:

Volné bloky – doplňující, rozšiřující a opakující bloky v rámci vzdělávacího programu

Minimální kompetenční profil: Ekonom NNO, včetně systému účetnictví

Garant PDP: Martin Bělohávek, Pionýr

Klíčová slova: komunikace; obsah vzdělávání; interaktivní tvorba vzdělávacího plánu

Časový rozsah realizace: 3×2,5 vyučovacích hodin během prezenční části vzdělávacího programu

Materiální a technické zabezpečení: Vhodná místnost pro daný počet účastníků typu učebna; počítače se softwarem, který je v rámci organizace používán jako účetní program pro každého účastníka. Pro využití při skupinovém zadání řešení: data-projektor, tabule velká – potřeba zejména pro modul účetnictví, popisovače a papíry na poznámky (nejlépe čtverečkové pro účastníky při společných aktivitách).

1) Stručná anotace PDP

Rozsah činností jednotlivých organizačních jednotek se ve sdružení Pionýr (a zřejmě zcela obdobně i v dalších organizacích obdobného charakteru) liší. Jedná se o různý objem a druh spravovaného majetku, různý podíl vedlejších činností organizační jednotkou realizovaných, o různé způsoby a možnosti získávání zdrojů. Z tohoto důvodu se budou zájmy jednotlivých účastníků o různou problematiku v oblasti účetnictví a hospodaření dílčím způsobem lišit. Obdobně je poměrně složité odhadnout předem rozsah vstupních kompetencí účastníků programu, a to i v případech, kdy bude kompetenční vstupní profil předem znám. Z tohoto důvodu hledal přípravný tým vzdělávacího programu cesty ke komunikaci s jednotlivými účastníky tak, aby byla v maximální možné míře naplněna propojenost vzdělávacího programu s budoucí praxí účastníků a současně i s jejich očekáváními. Jako řešení lze využít přímou komunikaci mezi účastníky a lektory (organizátory) vzdělávacího programu. Účastníci prostřednictvím zpětné vazby na prezenční i distanční část přímo spoluvytvářejí obsah některých programových bloků ověřovací části vzdělávacího programu.

2) Východiska PDP

Různá úroveň vstupních znalostí a dovedností účastníků, různá potřeba rozsahu znalostí v jednotlivých oblastech v návaznosti na rozsah činnosti organizační jednotky, v níž účastník vzdělávacího programu pracuje, potřeba aktivního zapojení účastníků na dotvoření obsahu v návaznosti na výše uvedené nejen pro potřeby ověřování, ale i jako metoda aktivního podílu účastníků obecně.

3) Cíle PDP

Zvyšovat motivaci účastníků, podpořit jejich interaktivní podíl na tvorbě obsahu vzdělávacího programu dle skutečných potřeb účastníků. Zajistit účastníkům možnost získat potřebné doplňující informace a dovednosti, které povedou v návaznosti na jejich z praxe vyplývající potřeby k naplnění MKP.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

- V přímé spolupráci s lektorem řešit některé individuální potřeby účastníka a zajistit doplnění nejasností z prezenční části tak, aby byla u jednotlivých účastníků v maximální možné míře zachována motivace k další práci během vzdělávacího programu.
- V rámci doplňkových bloků specifikovat a pojmenovat témata, která jsou pro účastníky, ale i pro jednotlivce obecně zajímavá a důležitá v rámci dalšího vzdělávání, které by mělo na vzdělávací program navazovat.
- Obsah upravit tak, aby v maximální možné míře vycházel z nároků na jejich znalosti a dovednosti vyplývající z konkrétní praxe organizační jednotky.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Na základě výše uvedených cílů byly v rámci ověřovací části pro hospodáře včetně základů účetnictví (dále je tímto míněn vzdělávací program Kvalifikace ekonomů a hospodáře organizační jednotky sdružení) vloženy tzv. volné konzultační programové bloky. Současně byla s jednotlivými lektory dohodnuta možnost přímých (e-mailových) konzultací k individuálním problémům. Individuální konzultace byly určeny zejména k doplnění nejasností jednotlivých účastníků v rámci ukončených modulů a jejich programových bloků, které vyplynuly při zpracování domácích zadání, nebo se jednalo o řešení konkrétních problémů v rámci praktické činnosti organizační jednotky, která účastníka na vzdělávací program vyslala.

Program doplňkových bloků byl pak sestavován v návaznosti na přímou vazbu organizačního týmu s lektorem – zejména v návaznosti na výstupy z interaktivních částí jednotlivých programových bloků a dále na základě požadavků účastníků v návaznosti na domácí přípravu či případně potřebu doplnění některých konkrétních informací a ukázkou postupů. Ve třech modulech (s výjimkou prvního vstupního) tak byl zařazen blok, na jehož obsahu se účastníci přímo podíleli svým zadáním. V praxi se jednalo o následující programovou náplň:

Volný blok v modulu č. 2:

- společný výpočet jednoho ze zadaných příkladů,
- účetní závěrka v návaznosti na výstupy inventarizace a daňové zpracování hospodářského výsledku.

Volný blok v modulu č. 3:

- účetní doklady, řazení číslování, vnitřní účetní doklady,
- náležitosti účetních dokladů,
- zaúčtování účetního případu se mzdovými náklady včetně odvodu sociálního a zdravotního pojištění.

Volný blok v modulu č. 4:

- otázky a odpovědi k nejasnostem ze vzdělávacího programu,
- doplnění k problematice daní – specifika NNO, praktický příklad.

Volné bloky byly zpravidla řazeny jako večerní sobotní blok. Ve dvou případech se jednalo o doplnění nejasností a rozpravu nad problémy z oblasti daní a účetnictví. V případě třetího modulu se pak jednalo o doplnění předpokládaných vstupních kompetencí – problematika náležitosti účetních dokladů je obsažena v kvalifikaci vedoucího oddílu, nicméně pro řádné vedení účetní dokumentace považujeme zopakování a doplnění tohoto bloku za velmi vhodné.

Volnější rozprava nad řešením problémů (např. při řešení zadaného účetního případu) vedla i další účastníky k uvolnění a diskusi nad problémy, se kterými se v průběhu setkali, v druhé polovině vzdělávacího programu se pak zvýšila i aktivita jednotlivých účastníků v základních blocích a vznášeli řadu doplňujících otázek v případě zájmu o probíranou oblast.

Na základě předchozího hodnocení zejména ze strany lektorů byly doplňovány a upravovány i další bloky vzdělávacích modulů – došlo tak např. k rozšíření časové dotace oblasti práva s ohledem na vnímanou potřebu účastníků se touto problematikou podrobněji zabývat.

Jako forma pro společné volné bloky byla zpravidla volena diskuse s lektorem, řešení přímých praktických otázek nebo společné řešení zadaného příkladu. Z organizačního hlediska bylo třeba zajistit účast potřebného odborného lektora pro danou oblast na volném bloku.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Zápory: vyšší organizační náročnost spojená se zvýšenými náklady na obsahové zajištění.

Klady: obsah vzdělávacího programu lépe odpovídá potřebám účastníků; na základě konkrétní zpětné vazby je možné provést obsahové úpravy vzdělávacího programu, zpětná vazba přispívá i k hodnocení lektorského zajištění, zvýšení motivace účastníků k aktivnímu přístupu, v případě přímé konzultace s lektorem možnost dodatečného doplnění potřebných informací.

7) Hodnocení garanta PDP

V rámci realizované ověřovací části vzdělávacího programu se příklad dobré praxe osvědčil jako vhodná metoda sloužící k zajištění komunikační vazby s účastníky vzdělávacího programu. Obdobnou praxi chceme zařazovat i v rámci našich dalších vzdělávacích aktivit.

Název vzdělávacího programu: Garant vzdělávání v organizacích pracujících s dětmi a mládeží

Minimální kompetenční profil: Garant vzdělávání v oblasti práce s dětmi a mládeží
Organizace: Project Outdoor s. r. o.; www.projectoutdoor.cz

Vzdělávací program a příklad dobré praxe jsou zaměřeny tak, aby provedly účastníka cestou rozvoje kompetencí třemi postupně navazujícími moduly, na jejichž konci je schopen na základě vlastní analýzy vzdělávacích potřeb organizace řídit vzdělávání a rozvoj pracovníků na pracovní pozici, která je srovnatelná s činností HR manažera v případě firmy. Během ověřování byl účastníky tento přístup s nezbytnou průběžnou podporou od lektora kladně přijímán. Na základě supervize lze konstatovat, že velkou využitelnost má pro účastníky z organizací, které jsou ve fázi vzniku nebo jsou ve fázi vývoje. Při realizaci vzdělávacího programu byly dva moduly spojeny do jednoho „prodlouženého“ víkendu. Je vhodnější při dostatečném celkovém časovém harmonogramu vzdělávacího programu rozložit moduly na samostatné víkendy. Příklad dobré praxe je velice komplexní, nabízí účastníkovi sadu odlišných nástrojů pro analýzu vzdělávacích potřeb organizace a je postaven na využití metod z firemního sektoru v sektoru nestátních neziskových organizací. Při návrhu úpravy minimálního kompetenčního profilu vycházel poskytovatel při doplnění dílčích konkrétních kompetencí, resp. jejich částí, právě z předpokladu systematické práce s analýzou vzdělávacích potřeb.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

- Naučit pracovníky neziskových organizací základní principy při řízení lidských zdrojů v neziskové organizaci.
- Nastavit vzdělávací metody v organizacích pracujících s dětmi a mládeží.

Konkrétní cíle

Modul I

Absolvent bude schopen:

- orientovat se v základních pojmech a teoretických modelech vzdělávacího procesu,
- aplikovat základní znalosti struktury a obsahu v jednotlivých programových oblastech ve vzdělávání,

- využívat hru na základě praktické zkušenosti jako vzdělávacího a rozvojového prostředku
- uvádět jednotlivé hry (metoda 3 TELL),
- uplatňovat základy lektorské práce, především v oblasti motivace a mezilidské komunikace,
- zvládnout prakticky základní komunikační situace lektora.

Výstup: absolvent je schopen působit jako lektor na vzdělávacích projektech, má základní „řemeslnou“ lektorskou znalost a dovednost, umí uvádět a realizovat rozvojové a vzdělávací programy.

Modul II

Absolvent bude schopen:

- zvládnout základy lektorského „řemesla“ v oblasti prezentačních dovedností,
- aplikovat základní znalosti poznatků z psychologie osobnosti, pochopit význam cíle, definice cíle a jejího praktického použití při přípravě rozvojového projektu,
- používat zpětnou vazbu na základě sebezkušenostního vzdělávání a teoreticko-metodické přípravy,
- znát a aplikovat základní metodiku zážitkově pedagogického učení,
- seznámit se se základy projektového managementu a jeho základními principy.

Výstup: absolvent je schopen vést rozvojové a vzdělávací programy v organizaci, má širší znalost o lektorských a trenérských dovednostech, umí vést zpětnou vazbu a je schopen poskytnout základní hodnocení a evaluaci.

Modul III

Absolvent bude schopen:

- rozumět různým přístupům ke kompetenčnímu modelu (rolový, funkční, osobnostní, kombinovaný),
- chápat význam analýzy vzdělávacích potřeb jako strategického nástroje rozvoje neziskové organizace,
- použít vhodně jednotlivé nástroje analýzy vzdělávacích potřeb,
- definovat výstupy z analýzy vzdělávacích potřeb v podobě pilířů vzdělávání v organizaci,
- sestavit konkrétní rozvojový a tréninkový plán organizace,
- vést a realizovat samostatně rozvojové programy se zdokonalenými lektorskými a trenérskými dovednostmi,
- rozumět zákonitostem vzdělávacího procesu,
- rozvinout další praktickou znalost projektového managementu, aplikovat znalosti ze základních teorií a metodik týmové spolupráce.

Výstup: absolvent je schopen definovat potřebné oblasti rozvoje vzdělávání v neziskové organizaci, umí navrhnout rozvojové a vzdělávací programy, umí je naplánovat, sám je schopen připravit nové lektory a trenéry.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Doporučený minimální věk a zkušenosti účastníků pro jednotlivé moduly:

Modul I: nejméně 15 let věku a nejméně 1 rok praxe v práci se skupinou.

Modul II: nejméně 18 let věku a nejméně 3 roky praxe v práci se skupinou.

Modul III: nejméně 24 let věku, nejméně 8 let praxe v oblasti práce se skupinou, 3 roky praxe jako vedoucí instruktor.

Počet účastníků

Doporučený počet účastníků je 15, pro kvalitní realizaci modulů je vhodná velikost skupiny od 8 do 20 osob (s mírnými modifikacemi aktivit).

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Forma vzdělávacího programu je prezenční.

Vzdělávací formy

Jsou využity vzdělávací formy individuální, skupinová, činnostní a praktická, zážitková.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Aktivizační, iniciativní a motivační metody; přednášky – frontální výuka; projektové, kooperativní a týmové učení; aktivní učení na případových studiích; zážitkově pedagogické učení; skupinový koučink.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Materiál odpovídá programu a zvoleným praktickým aktivitám: flipchart a flipchartové papíry, papíry pro účastníky, pastelky, fixy, jmenovky a další kancelářské potřeby.

Případová studie ZOOM (herní set), případová studie PUZZLE (herní set), případová studie METACOM (herní set), případová studie NETWORKING (herní set), případová studie SOEWAH (herní set), iniciativní hra Klávesnice (lano 40 metrů, 41 kartiček s čísly), iniciativní hra Bomba (8× lano 20 metrů, 1 plochá smyčka 1,5 metru, 2× kýbl na 10 litrů), iniciativní hra Bludiště (40 hřebíků, klubko provázku), iniciativní hra A-B linie.

Pravidla k iniciativním hrám jsou v publikaci Neuman, J. Dobrodružné hry a cvičení. Praha: Portál, 1998.

F. INOVATIVNOST

Obvykle je vzdělávací program podobného zaměření prezentován a realizován formou frontální výuky, kdy je kladen důraz na jednosměrný přenos informací od lektora směrem k účastníkům. V případě tohoto modelu vzdělávacího programu je z hlediska postupu inovativní volba metody zážitkového vzdělávání – účastníci jsou maximálně zapojeni do vzdělávacího procesu, v rámci jednotlivých modulů prochází nejprve fází praktického vyzkoušení aktivit a metod, které následně rozebírají teoreticky. Důraz je kladen také na skupinové diskuse, kdy mohou účastníci sdílet zkušenosti z jednotlivých organizací. V průběhu vzdělávacího modulu si účastníci sestaví vzdělávací plán pro svou organizaci, a to pod vedením lektora. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určeni cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program se skládá ze tří vzájemně navazujících modulů realizovaných prezenční formou, ve kterých se postupuje od „jednoduššího ke složitějšímu“. První modul je věnován úvodu do problematiky vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží, druhý modul specifickým metodám vzdělávání. Třetí modul završuje vzdělávací program z hlediska obsahu i úrovně osvojení odborných znalostí a dovedností.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Výukový program je rozdělen do tří modulů. Každý modul je připraven v rozsahu 20 hodin (à 45 min).

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

Detailní obsah jednotlivých modulů je podrobně rozpracován ve skriptech pro lektory a účastníky programu⁷.

Modul I

Úvod, seznamovací aktivity (1 vyučovací hodina)

Anotace: Představení účastníků a lektorů, vhodné seznamovací hry zaměřené na kontakt účastníků mezi sebou, zapamatování jmen atd.

Metody: aktivizační

Úvod do problematiky – klíčové pojmy (1 vyučovací hodina)

Anotace: Účastníci budou seznámeni se základními klíčovými pojmy z oblasti vzdělávání a zážitkového vzdělávání, sjednocení pojmů.

Metody: přednáška

Přehled v programových oblastech – skupiny aktivit používaných v oblastech vzdělávání (3 vyučovací hodiny)

Anotace: Rozdělení jednotlivých programových oblastí dle nejrůznějších kritérií a uvedení příkladů k těmto oblastem.

Metody: projektové a kooperativní učení

Hra jako prostředek rozvoje a vzdělávání (6 vyučovacích hodin)

Anotace: Hra, její rozdělení, možnosti použití a využití hry jako prostředku pro vzdělávání, specifikace her v tomto využití.

Metody: aktivizační a iniciativní

Mezilidská komunikace (3 vyučovací hodiny)

Anotace: Úvod do mezilidské komunikace, obsah a základní principy

Metody: zážitkově pedagogické učení

Základy motivace (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Motivace, její prostředky a nástroje použití.

Metody: skupinový koučink

Proces učení (4 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se základními principy procesu učení, jeho využití v zážitkových aktivitách, seznámení se vzdělávacími cykly.

Metody: přednáška, případová studie

Modul II

Úvod, seznamovací aktivity (1 vyučovací hodina)

Anotace: Dynamické hry jako energizer a hry na podporu rozvoje skupinové dynamiky.

Metody: aktivizační

⁷ Přílohy naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Základy lektorské činnosti

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Komunikační a prezentační dovednosti – seznámení se základy lektorské práce, příprava prezentace a lektorské dovednosti, komunikace s účastníky.

Metody: projektové učení

Metodika zážitkově pedagogického učení

(7 vyučovacích hodin)

Anotace: Metody a principy zkušenostního učení, praktická ukázka a ověření, zkušenostní modely učení.

Metody: motivační a aktivizační metody, zážitkově pedagogické učení

Základy psychologie osobnosti

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se základními modely z oblasti psychologie osobnosti, které je nutné znát pro přípravu vzdělávacího programu: model FLOW, Gardnerova teorie vícečetné inteligence, Maslowova teorie potřeb a další.

Metody: přednáška

Cílování a dramaturgie

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Seznámení se základní metodou přípravy a realizace zážitkově pedagogických projektů, sestavení scénáře projektu.

Metody: případová studie

Teorie zpětné vazby a práce se zpětnou vazbou

(4 vyučovací hodiny)

Anotace: Zpětná vazba jako velmi důležitá součást výchovně vzdělávacího procesu, metody a prostředky zpětné vazby.

Metody: přednáška, skupinový koučink

Organizační a projektový management

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Základy projektového managementu a organizace vzdělávacího programu.

Metody: přednáška, případová studie

Literatura pro Modul I a II

- Bubelíniová, M. et al. Začínám (sa) učit zázitkem. Bratislava: Nadácia Štúdio zážitku, 1997.
- Franc, D., Zounková, D., & Martin, A. Učení zážitkem a hrou: Praktická příručka instruktora. Brno: Computer Press, 2007.
- Gintel, A. a kol. Prázdniny v pohybu. Praha: Mladá fronta, 1980.
- Hanuš, R., Chytilová, L. Zážitkově pedagogické učení. Praha: Grada Publishing, 2009.
- Holec, O. a kol. Instruktorový slabikář. Praha: PŠL, 1994.
- Hora, P. a kol. Prázdniny se šlehačkou. Praha: Mladá fronta, 1984.
- Kirchner, J. Psychologie prožitku a dobrodružství. Brno: Computer Press, 2009.
- Mikuláščík, M. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada Publishing, 2003.
- Pelánek, R. Příručka instruktora zážitkových akcí. Praha: Portál, 2008.
- Reitmayerová, E., Broumová, E. Cílená zpětná vazba. Praha: Portál, 2007.

Modul III

Úvod, seznamovací aktivita

(1 vyučovací hodina)

Anotace: Dynamické hry jako energizer a hry na podporu rozvoje skupinové dynamiky.

Metody: aktivizační

Klíčové kompetence a jejich rozvoj

(1 vyučovací hodina)

Anotace: Rozdělení klíčových kompetencí dle různých kritérií, uvedení možných metod rozvoje jednotlivých kompetencí, význam kompetencí pro přípravu vzdělávacího programu.

Metody: přednáška

Analýza vzdělávacích potřeb

(5 vyučovacích hodin)

Anotace: Seznámení s metodou Analýza vzdělávacích potřeb včetně praktického nácviku použití jednotlivých jejích částí, viz příklad dobré praxe Analýza vzdělávacích potřeb organizace.

Metody: přednáška, případová studie

Lektorské dovednosti

(4 vyučovací hodiny)

Anotace: Pokračování bloku lektorských dovedností, zaměření na práci se skupinou.

Metody: skupinový koučink, zážitkově pedagogické učení

Proces vzdělávání (1 vyučovací hodina)

Anotace: Vzdělávací proces v zážitkových projektech, vzdělávací proces v přípravě vzdělávacího plánu organizace.

Metody: přednáška

Navržení a sestavení efektivního vzdělávacího programu (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Praktické dovednosti nutné k sestavení vzdělávacího plánu organizace.

Metody: přednáška

Projektový a organizační management (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Základy projektového managementu a organizace vzdělávacího programu.

Metody: projektové učení

Teorie a praxe týmové spolupráce (4 vyučovací hodiny)

Anotace: Základy týmové spolupráce, její principy a význam.

Metody: iniciativní metody, skupinový koučink

Literatura pro Modul III

Bartoňková, H. Projektování vzdělávací akce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.

Belzt, H., Siegrist, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení, východiska, metody, cvičení a hry. Praha: Portál, 2001.

Franc, D., Zounková, D., Martin, A. Učení zážitkem a hrou. Brno: Computer Press, 2007.

Hermochová, S. Hry pro život. Praha: Portál, 1994.

Hroník, F. Rozvoj a vzdělávání pracovníků. Praha: Grada Publishing, 2007.

Pelánek, R. Příručka instruktora zážitkových akcí. Praha: Portál, 2008.

Plamínek, J. Vedení lidí, týmů a firem – Praktický atlas managementu. Praha: Grada Publishing, 2002.

Plamínek, J., Fišer, R. Řízení podle kompetencí. Praha: Grada Publishing, 2005.

Vážanský, M. Volný čas a pedagogika zážitku. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1992.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Doporučený harmonogram vzdělávacího programu je realizace třech modulů ve třech vikendech.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Doporučujeme mít v lektorském týmu zástupce několika organizací, tato názorová pestrost a pestrost v přístupu k tvorbě vzdělávacího programu může obohatit celý vzdělávací program. Lektori by měli mít za sebou minimálně 3 roky působení v neziskové organizaci, mít zkušenosti s lektorováním a především se zážitkovou pedagogikou. V týmu by měl být minimálně jeden pedagogický odborník, který má zkušenost s analýzou vzdělávacích potřeb a nástroji vhodnými pro přípravu vzdělávacích plánů.

Lektor 1 by měl mít vysokoškolské vzdělání v oblasti pedagogiky, dlouhodobou zkušenost v oblasti vzdělávání v neziskovém nebo firemním sektoru (koncepční činnost, metodická činnost).

Lektor 2 by měl mít min. bakalářské vzdělání, obor sportovní management, pedagogika volného času nebo příbuzný, min. 5 let praxe v oblasti zážitkové pedagogiky, měl by být lektorem zážitkového vzdělávání, lektorem akreditovaných seminářů zaměřených na pobyt v přírodě (lanové aktivity, lezení na umělých stěnách, lezení na skalách).

Lektor 3 by měl mít vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogika/rekreologie/zážitková pedagogika, min. 5 let praxe v práci s dětmi a mládeží, min. 3 roky praxe jako hlavní realizátor, organizátor vzdělávacích kurzů.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Vhodné je použití literatury, ukázka knih vhodných pro samostudium účastníků⁸.

Ostatní materiál podle zvolených problem solvingových aktivit.

Požadavky na místo realizace vzdělávacího programu: středisko mimo město, s vhodným okolím vzhledem k aktivitám, samostatnou seminární místnost, cenově přijatelné pro účastníky z neziskových organizací.

Dostatečné zázemí pro školení, zejména možnost samostatné seminární místnosti stranou od provozu ubytovacího zařízení, přednáškovou místnost o velikosti cca 7×5 m. Místnost musí být vybavená stoly a židlemi pro různá uspořádání. Vhodná je blízkost přírodního prostředí pro praktické aktivity (typu hry).

⁸ Pro dobrý příklad účastníkům jednotlivých modulů doporučujeme dodržovat profesionální standard ve výbavě semináře. Účastníci měli k dispozici desky, tužky, propisky, zvýrazňovače, fixy, volné bílé a barevné papíry, množství kancelářských pomůcek. Pro prezentaci jsme používali flipchart, bílou tabuli a dataprojektor.

K. VYHODNOCENÍ

Jako nástroje pro vyhodnocení vzdělávacího programu jsou vybrány:

- průběžná zpětná vazba od účastníků – po každém dni semináře jsou účastníci požádáni o zpětnou vazbu k obsahu a způsobu vedení semináře;
- závěrečná zpětná vazba od účastníků – po každém školení účastníci vyplní strukturovaný zpětnovazební dotazník;
- průběžná zpětná vazba mezi školiteli – po každém dni semináře si školitelé sepíší zpětnou vazbu k obsahu a způsobu vedení semináře;
- závěrečná zpětná vazba mezi školiteli na místě – po každém školení školitelé vyhodnotí celý školicí modul;
- vyhodnocovací schůzka školitelů týden po školení s výsledky zpětnovazebních dotazníků od účastníků – detailní rozbor školení a finální úpravy obsahu.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnoticí nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe:

Analýza vzdělávacích potřeb organizace

Minimální kompetenční profil: Garant vzdělávání v oblasti práce s dětmi a mládeží

Garant PDP: Mgr. Dita Podhadská, Project Outdoor s. r. o.

Klíčová slova: analýza vzdělávacích potřeb; klíčové kompetence; cíle; prostředky; vzdělávací program

Časový rozsah realizace: 3 vyučovací hodiny.

Materiální a technické zabezpečení: Je třeba vhodná místnost typu učebna. Pro účastníky je připraven flipchart a flipchartové papíry, volné papíry, pastelky, fixy a další kancelářské potřeby.

Je nutné v dostatečném množství vytisknout nebo nakopírovat na samostatné papíry jednotlivé tzv. nástroje, pomocí kterých budou účastníci analýzu vzdělávacích potřeb zpracovávat.

1) Stručná anotace PDP

PDP Analýza vzdělávacích potřeb je návodem a příkladem k sestavení analýzy a návrhu vzdělávacího programu pro vedení organizace.

2) Východiska PDP

Analýza vzdělávacích potřeb (dále jen AVP) je základním nástrojem pro přípravu vzdělávacího programu v organizaci. Použitím AVP docílíte efektivního zaměření vzdělávacího programu, určíte priority vzdělávacích potřeb, vzdělávání bude systematické a plánované.

3) Cíle PDP

Poskytnout návod a nástroje pro analýzu vzdělávacích potřeb organizace, včetně návržení vzdělávacího programu.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

- Pochopit význam a osvojit si využití analýzy pro systematické plánování vzdělávacích aktivit v organizaci.
- Naučit se aplikovat odborné dovednosti garanta vzdělávání v organizaci.

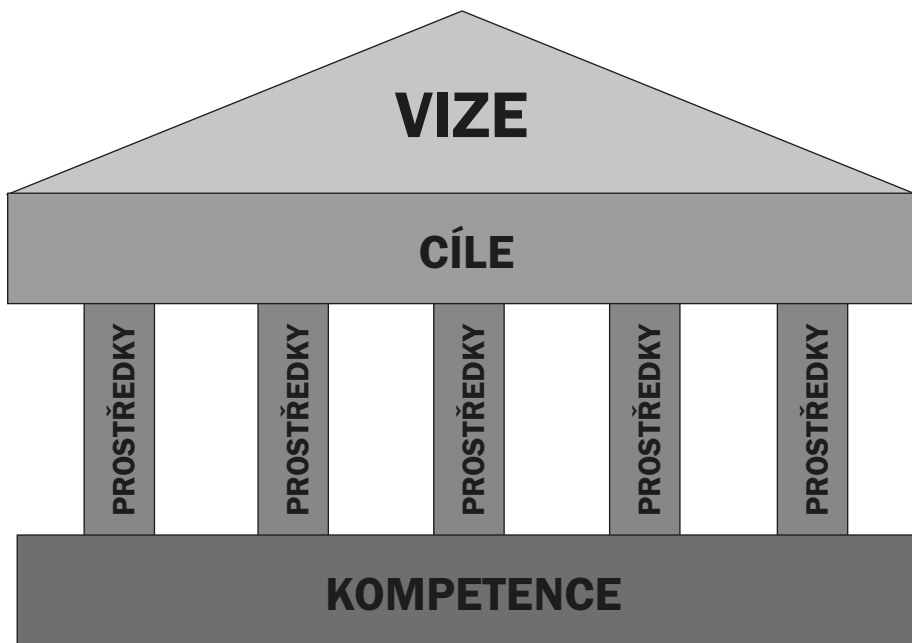
5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Analýza vzdělávacích potřeb

Cílem analýzy je sestavení systému vzdělávání pro jednotlivé pozice v organizaci. Základem pro tuto analýzu je vytvoření a nadefinování „Chrámu hodnot“.

Chrám hodnot se skládá z vize, cílů, prostředků a kompetencí jednotlivých členů, kteří se budou podílet na naplňování cílů organizace.

Schematicky lze chrám navrhnout následujícím způsobem:

Bude zapotřebí spolupracovat s dalšími lidmi (zaměstnanci, dobrovolníci) z organizace, abyste:

- definovali cíle a rozsah analýzy vzdělávacích potřeb – můžete být jediným člověkem, který si dané impulzy uvědomil a napadlo ho, že je mezi nimi spojení, které stojí za to prozkoumat (mohou existovat i jiní lidé, kteří jsou si vědomi problémů, ale připadá jim složité specifikovat změny, které chtějí);

- identifikovali cílovou skupinu pro analýzu a zajistili si k ní přístup – ne všichni pohlížejí na vzdělávání jako na něco pozitivního; mohou ho považovat za kritiku výkonu a, což je ještě horší, za trest (uskutečnění analýzy potřeb vyžaduje opatrné zacházení, aby se překonala skepse a strach, které takovou činnost mohou obklopovat);
- si dohodli řešení problémů, které analýza přinese – prostředí musí být pro nově školené/přeškolené lidi otevřené, aby se povzbudil přenos vědomostí a dovedností do každodenní pracovní praxe (lidé, kteří mohou prostředí ovlivnit nejvíce, jsou bezprostřední nadřízení vzdělávaných pracovníků. Jestliže mají mít výsledky vzdělávání požadovaný vliv na výkon, je jejich angažovanost nezbytná).

Toto zaměření vám umožní naplánovat si, co musíte zjistit, který nástroj nebo kombinace nástrojů vám tyto informace poskytne a u jakých lidí chcete jednotlivé nástroje použít.

Použití nástrojů

Než začnete používat uvedené nástroje a chcete mít zaručen úspěch, musíte:

- 1) nejdříve přesně identifikovat cílovou skupinu a rozhodnout o metodě předložení nástroje respondentům,
- 2) informovat cílovou skupinu o účelu použitého nástroje (obecně vzato budou cílové skupiny vyplývat z typického rozložení).

Doporučujeme použít více než jeden nástroj, abyste o daném problému získali informace z co možná největšího počtu různých pohledů. Příkladem může být organizace, kde byla mocným impulzem touha zlepšit svou konkurenceschopnost. Můžete použít pouze nástroj „Zaměření na představy“. Ale zkombinováním tohoto nástroje s nástrojem věnovaným potřebám klientů společně s nástrojem zjišťujícím uspokojení z práce získáte souhrnný obraz svých silných a slabých stránek i toho, co si myslí vaši klienti a jak jsou motivováni vaši zaměstnanci nebo dobrovolníci. Díky identifikaci toho, co je třeba udělat, a následných implikací pro vzdělávání bylo pravděpodobnější, že si společnost uvědomí své ambice ve zvyšování konkurenceschopnosti.

Při vysvětlování použití nástrojů je nutné si nejprve vzájemně ujasnit otázky na konkrétní terminologii – např. co konkrétně znamená zákazník/klient nebo služba/výrobek v prostředí sdružení, která pracují s dětmi a mládeží, v oblasti neformálního vzdělávání. Uživatel si nástroj nejprve prostuduje a vede dialog s tím, kdo analýzu zpracovává. Je snaha otázku modifikovat na situaci (stav), se kterou se uživatel setkává ve své praxi.

Tabulka nástrojů: (v tabulce je uvedeno 22 nástrojů, ke kterým se doporučuje přiřazování jednotlivých skupin cílových skupin; příklady jsou uvedeny z komerční sféry; je možné upravit dle typu organizace, zaměstnanců, dobrovolníků apod.)

Název/typ nástroje	Lidé na vrcholu organizace: generální ředitelé, výkonní ředitelé nebo odpovídající funkce	Lidé, kteří řídí druhé: vyšší funkční manažeři, manažeři oddělení, manažeři sekcí, manažeři základní úrovně, vedoucí, mistři apod.	Lidé, kteří neřídí druhé: administrativní, techničtí, manuální pracovníci apod.
1. Zaměření na představy			
2. Měřítka úspěchu			
3. Profil organizace			
4. Definování dokonalosti			
5. Spokojenost zákazníků			
6. Komunikace			
7. Uspokojení z práce			
8. Co je hnacím motorem této organizace			
9. Důkazy rovnoprávnosti			
10. Je toto učící se organizace?			
11. Zhodnocení osobního výkonu			
12. Srovnání řídicích schopností			
13. Hospodaření s časem			
14. Řízení lidí			
15. Řízení výdajů			
16. Jak mě vidí druzí?			
17. Jak vidím svoje manažery?			
18. Analýza pracovní náplně			
19. Průzkum výcvikových potřeb			
20. Způsobilost k plnění úkolů			
21. Práce s jinými lidmi			
22. Audit dovedností			

Nyní znáte svou cílovou skupinu a vaším příštím rozhodnutím bude, jak u ní použít vybraný nástroj. Kdykoli je to možné, navrhované metody dávají přednost osobnímu přístupu. To bude povzbuzovat důvěru a otevřenost a přispěje to k tomu, že shromážděné informace budou kvalitní. Tento přístup však není vždy proveditelný, například kvůli počtu lidí, které chcete zapojit, času, který vy a cílová skupina máte k dispozici, nebo kvůli umístění cílové skupiny. Alternativní metody mohou při analýze vzdělávacích potřeb udržovat zájem a vkládanou energii.

Zvažte své možnosti a zvolte metody, které nejlépe odpovídají vašim požadavkům. U navrhovaných metod můžete provést určité adaptace:

- korespondenční průzkum – rozšířte tak, aby zahrnoval jakýkoli poštovní systém, který ve vaší organizaci používáte, například e-mail nebo fax;
- skupinové setkání – je-li problémem dát lidem dohromady, zvláště ty ve vyšším postavení, řešením by mohla být videokonference;
- individuální setkání – je-li obtížné je zorganizovat, mohli byste dát lidem čas, aby o vybraném nástroji uvažovali a pak jim zatelefonovali a prodiskutovali s nimi jejich odpovědi.

Nyní můžete připravit svou skupinu na použití nástroje. Nejlépe je to udělat při osobní instruktáži tak, abyste mohli zmírnit jakékoli obavy, které by jednotliví lidé mohli mít, pokud jde o důsledky účasti na analýze. Snažte se vyhnout tomu, co se stalo organizaci, která pozvala skupinu manažerů na vzdělávací kurz a využila ho jako příležitost k provedení analýzy vzdělávacích potřeb. Jako dobrý nápad se zdálo rozeslat spolu s instrukcemi ke kurzu materiál určený k sebehodnocení, ale většina manažerů byla ve skutečnosti značně znepokojena z obavy, že když neudělají vše, co se v hodnotícím materiálu navrhovalo, budou potrestáni, nebo dokonce propuštěni! To vrhá světlo na způsob, jímž byli lidé v této organizaci řízeni, a tak i vy si musíte být vědomi bariér, jímž lidé mohou ve vaší organizaci čelit. Vyhradíte-li si čas na osobní instruktáž, individuální nebo skupinovou, podaří se vám tyto bariéry překonat. Oblasti, které byste měli během této instruktáže probrat, jsou uvedeny níže spolu s místem na poznamenání vašich nápadů.

Když začnete tyto nástroje používat pravidelněji, zjistíte, že je užitečné sledovat úspěšnost různých metod. Zvolená metoda, ať už je to třídění karet nebo dotazník, nemusí vyhovovat lidem, kteří ji používají. Vezměte v úvahu typ organizace, pro kterou pracujete, na co jsou lidé zvyklí, používané systémy a tak dále. Budou existovat určité organizace, které jsou zvyklé pracovat s „papíry“, kde s oblibou sepisují hlášení a zprávy a kde odpovídání na dotazník bude naprosto přijatelné – ale účast v diskusních skupinách může být méně vhodná. A budou jiné, kde se komunikuje verbálně, s menším důrazem na „papírování“, a kde jsou lidé rádi tvůrci. Zde bude třídění karet a brainstorming účinnější než dotazníky a profily. Zamyslete se nad typem organizace, ve které působilte, a ved'te si záznamy o tom, co produkuje nejlepší odpovědi. Pracujte na tom, jak připravit lidi na praktiky, které pro ně mohou být nové a jak přizpůsobit vybrané nástroje tak, aby lépe vyhovovaly vašim potřebám. Vypracujte návrh vedení záznamů o použití nástrojů.

Vaše obeznámenost s nástroji vám také umožní využívat výhod dalších nápadů, které z nich mohou vyplynout. Některé nástroje byste mohli použít jako základu pro přípravu: individuálního koučování, diskusních skupin, cílů výcvikového kurzu a obsahu výcvikového kurzu.

Všechny nástroje v praktických tabulkách najdete v Metodickém materiálu ke vzdělávacímu programu⁹.

Příklady nástrojů:

Nástroj: Představa o organizaci (obdoba SWOT analýzy)

Naše organizace je dobrá v:	Naše organizace selhává v:
Vnitřní a vnější faktory, které v budoucnu poskytnou příležitosti pro rozvoj naší organizace, jsou:	Vnitřní a vnější faktory, které by mohly v budoucnu představovat hrozbu pro naši organizaci, jsou:
<p>Plán akce Co musím udělat, abych vychýlil rovnováhu v náš prospěch?</p>	

⁹ Přílohy naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Tento nástroj lze použít také při komunikaci s klientem – nechte klienta, ať vyplní tento nástroj, získáte tak komplexnější obraz vaší organizace.

Nástroj: Profil organizace

Tato anketa je určena k tomu, aby vám pomohla zamyslet se nad současnou podobou a stavem vaší organizace.

Doplňte následující prohlášení a uveďte co nejvíce podrobností. Vaše informace poskytnou základ pro rozhodování o budoucích akcích.

Služby

1. Naši celkovou úroveň služeb bych popsal takto:
2. Naši klienti by naše služby popsali jako:
3. Když vyřizujeme dotazy klientů, říkávají, že jsme:
4. Naše modely chování při reagování na specifické potřeby klientů jsou:
5. Klienti říkávají, že naše spolehlivost je:

Produkt (v případě chráněných dílen, kreativních klubů, kroužků):

6. Kvalitu našich produktů bych popsal takto:
7. Při popisu toho, jak se naše produkty hodí pro účel, pro který byly určeny, bych řekl:
8. Postoj naší organizace ke vzdělávání, výzkumu a vývoji je:
9. Pro popis technologií používaných pro servis našich produktů bych řekl:
10. Při popisu procesů (systémů), které máme, abychom zajistili důslednou kvalitu, bych řekl:

Trh

11. Pozice naší organizace na trhu je:
12. Kdybych byl tázán, kdo jsou naši klienti, řekl bych:
13. Kdybych byl tázán, kdo jsou naši konkurenti, řekl bych:
14. Naši klienti si vybírají naše výrobky, protože:
15. Nevyužité trhy pro naše výrobky jsou:

Lidé

16. Postoj této organizace k jejím zaměstnancům, dobrovolníkům je:

a odráží se v:

17. Které kvality lidí jsou v naší organizaci oceněny?

18. Při popisu komunikace v této organizaci bych řekl:

19. Standardy, na něž tato organizace školí své lidi, jsou:

20. Postoje zaměstnanců, dobrovolníků k této organizaci se odrážejí v:

21. Hlavní důvody pro fluktuaci zaměstnanců, dobrovolníků a pracovníků v naší organizaci jsou:

22. Jaká je úroveň absence a nemocnosti lidí v naší organizaci?

23. Naše organizace vyhledává a vybírá lidi s potenciálem tak, že:

24. Kdyby nějaký zaměstnanec, dobrovolník v klíčové pozici zítra neočekávaně odešel, tato organizace by tuto mezeru zaplnila tak, že:

25. Jak provádí naše organizace nábor a výběr zaměstnanců, dobrovolníků?

Kontrola

26. Finančně je tato organizace:

27. Při porovnání našich nákladů s rozpočty bych řekl:

28. Při popisu přiměřenosti našich systémů sledování nákladů bych řekl:

29. Kroky, které podnikáme ke zlepšení finančního toku (cash flow), jsou:

30. Oblasti, v nichž uplatňujeme největší kontrolu, jsou:

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Analýza výsledků

Když už jste se zamysleli nad účelem použití konkrétních nástrojů při provedení vaší analýzy vzdělávacích potřeb, bude také zapotřebí, abyste analyzovali získané výsledky. Pro začátek uvažujte o následujících otázkách:

1. Jak hodláte získaných informací využít?

- K poukázání na to, že existuje potřeba vzdělávání?
- K propracování konkrétních otázek, když byla identifikována širší potřeba vzdělávání?
- K přípravě vzdělávacího kurzu?
- K přípravě vzdělávacích plánů?

2. Komu jsou získané informace určeny?

- Pouze pro vás?
- Toho, kdo vzdělávací aktivity platí?
- Jiné manažery?
- Respondenty, kteří pracovali s nástroji?

3. Jakou úroveň analýzy budou očekávat?

- Podrobnou, podpořenou grafy a čísly?
- Takovou, kde se zdůrazňují pouze trendy?

Informace vyprodukované nástroji jsou vhodné pro dva typy dalšího zpracování analýzy nebo pro jejich kombinaci:

- obsahová analýza – vytvořte si maticovou tabulku odpovědí poskytnutých účastníky při práci s nástroji a identifikujte vynořující se témata, která vyžadují nějaké opatření;
- numerická analýza – vypočítejte četnost výskytu, spočítejte průměry a proveďte srovnání, abyste identifikovali trendy a prioritní oblasti vyžadující nějaké opatření.

7) Hodnocení garanta PDP

Analýza vzdělávacích potřeb je mnohdy podceňovanou součástí přípravy vzdělávacího programu, přestože právě na základě podrobné analýzy můžeme připravit efektivní vzdělávací program, který bude odpovídat potřebám a prioritám organizace a napomůže tak naplnění cílů dané organizace.

Název vzdělávacího programu: Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání

Minimální kompetenční profil (MKP): Lektor vzdělávacích aktivit v oblasti práce s dětmi a mládeží

Organizace: YMCA Brno; www.brno.ymca.cz

Vzdělávací program a příklad dobré praxe jsou velmi dobře připraveny pro využití jinými organizacemi – vzdělavateli, mají přehlednou strukturu a jsou komplexní. Poskytovatel ověřil s úspěchem zcela novou formu vzdělávání ve vlastní organizaci, a to jak na účastnících z členské základny, tak na dalších pracovnících pracujících s dětmi a mládeží. Jedná se o tzv. blended learningovou formu studia – provázaně kombinující prezenční a e-learningové formy studia. V metodologii, např. v příkladu dobré praxe, jsou dobře využity metodické materiály Rady Evropy pro české podmínky. V obsahu vzdělávacího programu a v úpravě minimálního kompetenčního profilu se projevuje jako hlavní andragogický přístup. Důraz při navržené úpravě minimálního kompetenčního profilu je kladen na oblast hlubšího rozvoje kompetencí – lektorských dovedností účastníka.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Cílem vzdělávacího programu je připravit lektora vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání, který získá kvalifikaci pro přípravu, provádění a hodnocení vzdělávací aktivity zaměřené na zvyšování kompetencí, které napomáhají rozvoji programu a dosažení cílů organizace.

Cíle vzdělávacího programu jsou:

- podporovat zájem o vlastní vzdělávání, přijímání nových věcí, vést ke sledování vlastních výsledků a vlastnímu hodnocení dosažených výsledků;
- vést k využívání principů neformálního vzdělávání v činnosti lektora;
- seznámit vedoucí s MKP a vést k jeho efektivnímu využívání v praxi (diagnostika studijních předpokladů účastníků, analýza vzdělávacích potřeb, tvorba konceptu vzdělávací aktivity, práce se skupinou účastníků, analýza účinnosti vzdělávání);
- seznámit vedoucí se vzdělávacími metodami a specifiky jejich aplikace;
- vést k rozvoji lektorských dovedností;
- vést vedoucí ke vnímání problémových situací a jejich samostatnému a efektivnímu řešení;

- seznámit lektory se zásadami platných právních úprav bezprostředně souvisejících s činností organizace a svěřených osob;
- seznámit lektory se zásadami posuzování bezpečnostních rizik a poskytování první pomoci.

Konkrétní cíle

Absolvent vzdělávacího programu je v ideálním případě lektor, který bude schopen:

- na základě analýzy vzdělávacích potřeb samostatně vytvořit koncept vzdělávací aktivity;
- samostatně připravit a realizovat naplánovanou vzdělávací akci;
- reagovat na změny, které v průběhu vzdělávání nastanou;
- orientovat se ve škále použitelných metod, jejich výběr dokáže přizpůsobit vzdělávacím cílům aktivity a zkušenostem a znalostem účastníků;
- volit prostředky pro realizaci vzdělávacích cílů aktivity;
- poradit si v běžných problematických situacích, je schopen rychle analyzovat situaci a zvolit nejvhodnější řešení;
- používat základní ekonomické znalosti související s organizací vzdělávací aktivity;
- úspěšně absolvovat ověřování získaných znalostí testem (test obsahově zaměřený na základní témata MKP);
- úspěšně absolvovat ověřování získaných kompetencí praktickými činnostmi.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastník má aktivní zájem o tematiku celoživotního vzdělávání a základní dovednosti lektora vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání:

- pracuje na pozici lektora vzdělávacích aktivit neformální výchovy nebo má v budoucnosti zájem o práci na této pozici;
- je odborníkem v tématu, kterému se chce v lektorské činnosti věnovat;
- je vyrovnanou osobností se sklonem k týmové práci a naslouchání druhým;
- je flexibilní.

Počet účastníků

Doporučený počet je 17 účastníků.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Pro vzdělávací program je zvolena forma blended learningového studia.

Vzdělávací formy

Jsou využity formy prezenční a distanční (e-learning).

E-learning je dostupný na: <http://lms.nidm.cz>, kapitola Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání. K přihlášení použijte tlačítko „Přihlásit se jako host“.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Pro vzdělávání jsou zvoleny aktivizující a interaktivní metody, které bude lektor uplatňovat ve své praxi: interaktivní přednáška, diskuse, brainstorming, buzz groups, icebreaker, sebereflexe, rolová hra.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Mezi doporučovanou techniku v prezenčním modulu patří: dataprojektor, flipchart, videokamera – pro nácvik lektorských dovedností. Při výuce poskytování první pomoci je vhodné využít speciálních zdravotních pomůcek jakožto názornou ukázkou (např. obvazy, dýchací masku atd.). Podle konkrétního programu se součástí didaktických prostředků stávají také specifické potřeby pro praktický nácvik (pomůcky pro nácvik her – např. špejle, kuličky na prádlo, vystřížené tvary, lepicí páska, provázek aj.). Další informace v popisu jednotlivých obsahových prvků.

F. INOVATIVNOST

Inovativnost formy představuje volba blended learningového studia, ve kterém je kombinována prezenční forma vzdělávacího programu s distanční (e-learningem). Tím je možné kompenzovat nevýhody obou metod při plnění vzdělávacích cílů. Je kladen důraz na schopnost týmové práce, proto je organizován společný seminář. Zároveň je využívána možnost informačních technologií, a možnost e-learningu. Organizátoři vzdělávacího programu mají důvěru v autonomii uchazeče a v jeho odpovědnost za vlastní učení. Tato důvěra je předpokladem nabytí klíčových kompetencí. Posлуhač se učí samostatně, v tomto procesu mu radí lektor jako jeho partner. Tento princip určuje výběr metod. Chceme, aby uchazeč uměl využívat nabyté znalosti a dovednosti, a proto volíme aktivizující metody (interaktivní přednáška, diskuse, sebereflexe, buzz groups, rolová hra aj.). Výchovně vzdělávacích cílů tak dosahujeme především na základě vlastní učební činnosti uchazeče. To vede k rozvoji myšlenkové kultury, a to z hlediska získávání vědomostí i myšlenkových dovedností, rozvoje iniciativy a poznávacích potřeb. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Obsah vzdělávacího programu je tvořen dvěma moduly:

- A. E-learning
- B. Prezenční část

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Blended learningové studium v celkové dotaci 59 hodin kombinuje prezenční (30 vyučovacích hodin) a e-learningové (29 vyučovacích hodin) formy studia.

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

A. E-learning

1. Pedagogika a andragogika
2. Zákonné normy vzdělávání a interní systém vzdělávání
3. Pedagogická psychologie
4. Sociální pedagogika
5. Výchova k aktivnímu občanství
6. Právní aspekty činnosti
7. Bezpečnostní pravidla činnosti dětí a mládeže

B. Prezenční část je zaměřena na osvojování praktických dovedností souvisejících s danou pozicí.

1. Analyzování vzdělávacích potřeb
2. Diagnostika studijních předpokladů
3. Tvorba konceptu vzdělávací aktivity
4. Tvorba a aplikace metod ve výchově a vzdělávání
5. Organizace her a dalších činností
6. Lektorské dovednosti
7. Práce se skupinou
8. Organizace vzdělávací aktivity
9. Projektové řízení
10. Analyzování účinnosti vzdělávání
11. Orientace v právní úpravě činností dětí, mládeže a dospělých
12. Poskytování první pomoci
13. Posuzování bezpečnostních rizik

A. E-LEARNING

1. Pedagogika a andragogika

(9 vyučovacích hodin)

Anotace: Obsahový prvek tvoří úvod do problematiky pedagogiky a andragogiky a tím i úvod vzdělávacího programu Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání. Účastníci se seznámí s hlavními pojmy: výchova, vzdělávání, věnovat se budeme rozdílům mezi pedagogikou a andragogikou. Podrobně se věnujeme konceptu celoživotního učení a kvalitě a efektivnosti vzdělávacích aktivit. Samostatná kapitola je věnována andragogické didaktice.

Doporučená literatura a internetové zdroje¹⁰

Průcha, J. Přehled pedagogiky. Praha: Portál, 2000.

Šerák, M., Dvořáková, M. Kapitoly z teorie a praxe vzdělávání dospělých. Praha: ČZU – Institut vzdělávání a poradenství, 2009.

www.nsp.cz

www.kliceprozivot.cz

2. Zákonné normy vzdělávání a interní systém vzdělávání

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Tato kapitola e-learningu popisuje zákonné normy vzdělávání, co je to státní politika zaměstnanosti a národní soustava povolání. V samostatné kapitole se věnuje pozornost problematice interního systému vzdělávání.

Doporučené internetové zdroje

www.nsp.cz

www.kliceprozivot.cz

portal.gov.cz

3. Školní a pedagogická psychologie

(7 vyučovacích hodin)

Anotace: V této části budou účastníci seznámeni s vědní disciplínou pedagogická psychologie, s jejím předmětem studia. Důraz je přitom kladen zejména na to, aby účastníci pochopili, jaké poznatky jim tato disciplína může poskytnout a jak je lze následně využít v praxi. Dále budou uvedeny některé poznatky z psychologie, které mohou účastníci při vzdělávání využít. Jedná se zejména o poznatky o motivaci a poznatky z vývojové psychologie ve vztahu ke vzdělávacímu procesu. Další část je věnována výchově a učení. Na základě této kapitoly budou účastníci vědět, jaký je rozdíl mezi výchovou a učením, a budou znát základní druhy učení. Poslední kapitola této části se týká psychologie osobnosti, samostatný úsek je pak věnován osobnosti učitele.

---

¹⁰ V závěru jednotlivých kapitol e-learningové části je uvedena veškerá použitá literatura. V popisu vzdělávacích modulů je navíc uvedena doporučená literatura pro účastníky.

Doporučené internetové zdroje:

www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2920

<http://rvp.cz/>

4. Sociální pedagogika**(4 vyučovací hodiny)**

Anotace: Obsahový prvek seznámí účastníky s pojmem socializace a specifiky primární socializace, skupinového prostředí a samotného procesu socializace. Cílem prvku je upozornit na jevy spojené se sociální skupinou a skupinovou dynamikou. Poslední kapitola se věnuje sociálnímu učení.

Doporučená literatura

Slaměník, I., Výrost, J. Aplikovaná sociální psychologie I. Praha: Portál, 1998.

Nakonečný, M. Sociální psychologie. Praha: Academia, 1999.

5. Výchova k aktivnímu občanství**(2 vyučovací hodiny)**

Anotace: Obsahový prvek vysvětluje pojmy občanství, aktivní občanství, podstatu výchovy k aktivnímu občanství. Cílem je vysvětlit vztah mezi aktivním občanstvím a celoživotním vzděláváním a poukázat tak na vztah této problematiky k neformální výchově a vzděláváním.

Doporučená literatura

Konopásková, Anna. Kompetence mladých lidí a Lisabonská strategie. Zpravodaj Odborné vzdělávání v zahraničí, roč. 18, č. 1, 2007.

Memorandum o celoživotním učení. Praha: MŠMT, 2000.

Stará, J. Výchova k demokratickému občanství v primární škole. Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta: Praha, 2004.

6. Právní aspekty činnosti**(2 vyučovací hodiny)**

Anotace: Obsahový prvek se věnuje základním pojmům z problematiky práva: co je to právo, jaké jsou právní normy a principy, seznamuje účastníky s podstatou Listiny základních práv a svobod. Na to navazují pojmy právní způsobilost a právní odpovědnost. Vzhledem ke specifickým práce v organizacích pracujících s dětmi a mládeží je samostatná kapitola věnována právnímu postavení dítěte.

Doporučená literatura

Fischer, R., Hájková, A. Paragrafy vedoucího dětského kolektivu. Brno: Computer Press, 2010.

7. Bezpečnostní pravidla činnosti dětí a mládeže

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový blok účastníka seznámí se základy bezpečnosti při práci s dětským a mládežnickým kolektivem, a to v místnosti, ve městě, na táboře, na výletě. Účastníci se dále seznámí s bezpečnostními zásadami platnými při činnostech vyžadujících zvýšené zabezpečení, jako jsou cyklistika, horská turistika, vodácké akce či noční hry a výpravy. Účastníci se seznámí s právními normami platnými pro takovéto akce a připraví se na možné problémy související se zajištěním činností vyžadujících tato zvýšená bezpečnostní opatření.

Doporučená literatura

Kutý, J. Bezpečnost mimoškolní práce s dětmi a mládeží, Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, 2007.

Vyhláška ze dne 2. března 2001 o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

KOLEKTIV AUTORŮ (1999). Edice vůdcovská zkouška. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum.

Doporučené internetové zdroje:

<http://oikos.skauting.cz/bezpecnost>

www.ibesip.cz

B. PREZENČNÍ ČÁST je zaměřena na osvojování praktických dovedností souvisejících s danou pozicí.

1. Analyzování vzdělávacích potřeb

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Cílem obsahového prvku je seznámit účastníky s podstatou analýzy vzdělávacích potřeb a přesvědčit je o její důležitosti. Mezi hlavní prvky analýzy řadíme organizační analýzu, analýzu úkolů a analýzu pracovníků. Čas, který této analýze věnujeme, je dobrou investicí. Analýza přispívá ke zvýšení kvality plánované vzdělávací akce.

Cíle:

- vést k uvědomění si významu důležitosti analyzování vzdělávacích potřeb,
- vést k rozlišování hlavních prvků analýzy,
- umožnit vyzkoušet si analýzu vzdělávacích potřeb na příkladech.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- si uvědomuje velký význam analýzy vzdělávacích potřeb pro přípravu vzdělávací akce,
- rozlišuje hlavní prvky analýzy,
- zná různé příklady analýzy vzdělávacích potřeb a své zkušenosti umí využít v přípravě vzdělávací akce.

Programové bloky

Blok I (40 min.): seznámení s účastníky (diskuse); opakování fází vzdělávacího procesu (interaktivní přednáška); prvky analýzy vzdělávacích potřeb (interaktivní přednáška).

Blok II (50 min.): zpracování analýzy vzdělávacích potřeb dle zadání (skupinová práce); prezentace zpracování analýzy jednotlivými skupinami a společná diskuse (prezentace, diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

T-Kit. Základy školení. [on-line]. [cit. 2011-06-13] Dostupný z:
< <http://www.mladezvakci.cz/publikace/>>

2. Diagnostika studijních předpokladů (2 vyučovací hodiny)

Anotace: V tomto obsahovém prvku budou účastníci seznámeni s tím, co to je diagnostika studijních předpokladů a k čemu lektorovi slouží. Důraz je přitom kladen na to, aby jednotlivé techniky a metody sami v praxi zažili či si je mohli vyzkoušet. Na začátku lektor spolu s účastníky vymezí, ve kterých fázích vzdělávacího procesu používáme diagnostiku. Dále budou tyto jednotlivé fáze probrány zvlášť, účastníkům budou představeny praktické metody, které lze k poznávání účastníků použít. Druhá část pak bude věnována stylům učení a jejich klasifikaci (klasifikace podle preferovaného smyslu vnímání, klasifikace podle Kolba). Účastníci si budou moci sami na sobě otestovat, jaký styl učení preferují. Na základě vlastní zkušenost pak budou společně s lektorem vyhodnocovat, které metody a techniky se hodí k jednotlivým učebním stylům.

Cíle:

- seznámit účastníka s tím, co obnáší diagnostika studijních předpokladů účastníka;
- poskytnout praktické ukázky jednotlivých diagnostických metod;
- naučit účastníka používat jednotlivé metody diagnostiky v různých fázích vzdělávací aktivity;
- naučit účastníka kombinovat jednotlivé techniky tak, aby naplňovaly potřeby odlišných učebních stylů.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- ví, co je diagnostika studijních předpokladů účastníků;
- vhodně používá jednotlivé diagnostické techniky;
- je schopen zjistit výchozí zkušenosti a znalosti účastníků;
- na základě vstupní diagnostiky vhodně připraví vzdělávací aktivitu;
- na základě průběžné diagnostiky vhodně upravuje své metody a techniky tak, aby odpovídaly aktuálním potřebám účastníků;
- zná základní učební styly a umí je vhodně kombinovat.

Programové bloky

Blok I (60 min.): vymezení tématu diagnostika studijních předpokladů účastníků, vstupní diagnostika (interaktivní přednáška); průběžná diagnostika činnosti účastníků, průběžné sebehodnocení lektora (interaktivní přednáška).

Blok II (30 min.): vymezení pojmu učební styl, klasifikace (interaktivní přednáška); test učebních stylů podle preference smyslového vnímání (learning by doing); učební styly podle Kolba (interaktivní přednáška).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor, test učebních stylů

Doporučená literatura a internetové zdroje

Medlíková, O. Lektorské dovednosti. Praha, Grada, 2010.

www.brainboxx.co.uk/A3_ASPECTS/pages/VAK.htm

www.brainboxx.co.uk/a2_learnstyles/pages/learningstyles.htm

3. Tvorba konceptu vzdělávací aktivity (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Cílem obsahového prvku je seznámit účastníky s principy tvorby konceptu vzdělávací aktivity. Jedná se vlastně o postup přípravy vzdělávací aktivity v souladu s principy neformálního vzdělávání a v souladu se zaměřením Národní soustavy povolání.

Cíle:

- připravovat kvalitně vzdělávací akce;
- seznámit s principy fungování Národní soustavy povolání (NSP) a poukázat na vliv NSP na přístup k přípravě vzdělávací akce;
- popsat jednotlivé fáze přípravy konceptu vzdělávací akce a vysvětlit souvislosti mezi nimi;
- uvést příklady k přípravě konceptu.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- umí připravit vzdělávací akci;
- zná fáze přípravy vzdělávací akce;
- umí zpracovat koncept vzdělávací akce.

Programové bloky

Blok I (40 min.): úvod – zkušenosti účastníků s přípravou vzdělávací akce (diskuse); současné trendy ve vzdělávání, fáze přípravy vzdělávací akce (interaktivní přednáška).

Blok II (50 min.): návrh konceptu vzdělávací akce dle zadání (skupinová práce); prezentace návrhu konceptu (prezentace, diskuse); zadání distančního úkolu.

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

T-Kit. Základy školení. [on-line]. [cit. 2011-06-13] Dostupný z:
< <http://www.mladezvacki.cz/publikace/>>

4. Tvorba a aplikace metod ve výchově a vzdělávání (3 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový prvek seznámí účastníka s možnostmi využití neformálních principů vzdělávání. Účastník tak získá přehled o různých metodách a dokáže z nich efektivně vybírat v závislosti na kritériích, jakými jsou například cíl, cílová skupina, časové a prostorové omezení, pomůcky, které má k dispozici apod. Zároveň dokáže dobře vést aktivitu a skupinu, je si předem vědom rizik plynoucích z využití jednotlivých metod a umí jim předcházet, zároveň dokáže z každé aktivity vytěžit maximum.

Cíle:

- seznámit účastníka se základními pojmy – formální, neformální, informální učení, celoživotní vzdělávání;
- objasnit účastníkům teorii metod ve výchově a vzdělávání, představit konkrétní druhy těchto metod;
- vysvětlit smysl metod a technik neformálního vzdělávání;
- naučit správně vybírat metodu podle kritérií, které si vytvoří;
- naučit dobře připravit a vést aktivitu.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- chápe pojmy formální, neformální, informální učení a celoživotní vzdělávání;
- využívá metod formálního a neformálního vzdělávání;
- umí vytvořit aktivitu – podle specifických kritérií umí správně vybrat metody a aplikovat je pro skupinu.

Programové bloky

Blok I (65 min.): základní pojmy: celoživotní vzdělávání formální, neformální, informální učení (interaktivní přednáška); praktická ukázka aplikace metod – aktivita (role-playing, brainstorming, diskuse).

Blok II (70 min.): teorie – metody, techniky, aktivita (interaktivní přednáška); druhy metod, konkrétní metody, kritéria výběru metody, příprava a vedení aktivity (interaktivní přednáška); aplikace získaných znalostí, návrh aktivity dle zadaných kritérií – následná prezentace a diskuse (práce ve skupině, prezentace, diskuse); praktická ukázka metody (simulace).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor, pomůcky k jednotlivým aktivitám (lístečky, papíry, propisky apod.)

Doporučená literatura

Fischerová Katzerová, V. Úvod do vzdělávání dospělých – učební materiál, 2010. Dostupný z: www.volny.cz/ajak-cl/file/Uvod_do_vzdelavani_dospelych.pdf
Memorandum o celoživotním učení. (2000) Praha: MŠMT, 2006.

5. Organizace her a dalších činností (4 vyučovací hodiny)

Anotace: Účastníci budou v tomto obsahovém prvku seznámeni s praktickými ukázkami různých typů her, Kolbovým učebním cyklem a základy organizace her. Následně své znalosti aplikují při plnění specifického zadání tvorby vlastní hry.

Cíle:

- vést účastníka k tomu, aby si uvědomoval možná rizika v rámci různých aktivit a byl schopen jim předcházet;
- rozvíjet účastníkovy organizační schopnosti;
- rozvíjet účastníkovu kreativitu při tvorbě her a jiných činností tak, aby v ní byl schopen zohlednit cíle aktivity nebo organizace.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- vytváří scénář (kdo-kdy-co) pro dílčí akci (schůzku, výpravu atd.);
- stanovuje jednotlivé úkoly ke scénáři dílčí akce pro její zabezpečení;
- vybírá vhodné prostředí pro hru nebo akci z hlediska bezpečnosti a hygieny (čisté ovzduší, nízká úroveň hluku, dostupný terén, bezpečný zdroj vody atd.);
- doporučuje dětem a mládeži vhodnou výbavu na akce různého typu a rozsahu;
- zajišťuje předem variantu programu pro špatné počasí, pokud může počasí program ovlivnit;
- vytváří hru nebo jinou aktivitu v souladu s cíli akce nebo v souladu s celoročními cíli organizace;

- vysvětlí účastníkům srozumitelně pravidla hry;
- aktivně a vědomě využívá neformální vzdělávání.

Programové bloky

Blok I (70 min.): seznámení se skupinou vzhledem k jejich cílové skupině, organizaci, tématy, cíli atd. („kolečko“); praktické ukázky různých typů her (seznamovací, icebreakery, energizery atd.) (learnig by doing); teorie her a jejich organizace (buzz groups).

Blok II (60 min.): seznámení s Kolbovým učebním cyklem (interaktivní přednáška); aplikace nově nabytých poznatků do praxe (zadání her), prezentace her 1. část (práce ve skupinách, learning by doing).

Blok III (50 min.): prezentace her 2. část (prezentace, diskuse); sebehodnocení, zpětná vazba k jednotlivým hrám od ostatních a shrnutí (sebereflexe, diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor, pomůcky k jednotlivým aktivitám (balonky, kancelářské potřeby, papíry, provázek, špejle atd.)

Doporučená literatura a internetové zdroje

Hofbauer, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004.

Mihalíková, J. Do Evropy hrou. Praha: Česká národní agentura Mládež, 2007.

Němec, J. Možnosti a limity výchovy ve volném čase. In Čech T. Výchova a volný čas 2. Brno: MSD, 2007.

Obrusníková, I. Neformální vzdělávání v České republice. In Konference neformálního vzdělávání. Praha: Česká národní agentura Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2007.

www.mladezvakci.cz/slovnicek-pojmu

6. Lektorské dovednosti

(4 vyučovací hodiny)

Anotace: Tento obsahový prvek praktického zaměření seznamuje účastníky s principy práce lektora před posluchači. Seznamuje se situacemi různého druhu – jedná se zejména o problémové situace, které je nutné řešit okamžitě na místě. Účastníci se také dostanou do pozice přednášejícího, bude vytvořen záznam jejich projevu a získají zpětnou vazbu od lektora.

Cíle:

- seznámit účastníka s principy lektorské práce;
- seznámit účastníka se zásadami prezentace;
- vést k uvědomování si vlastního projevu;
- vést účastníka k sebereflexi.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- zná principy prezentace;
- reflektuje vlastní projev;
- má zájem na vlastním rozvoji lektorských dovedností.

Programové bloky

Blok I (60 min.): seznámení se skupinou buzz groups; principy lektorské práce, hlavními zásadami prezentace (interaktivní přednáška); problémy ve vystupování lektora a způsoby zvládnání problémových situací (interaktivní přednáška).

Blok II (120 min.): praktické procvičování lektorských dovedností – tvorba videozáznamu 5minutového projevu účastníků (learning by doing); hodnocení videozáznamů, zpětná vazba (diskuse); závěr – možnosti rozvoje lektorských dovedností (diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor, videokamera, stativ

Doporučená literatura

DeVito, J. A. Základy mezilidské komunikace. Praha: Grada, 2001.

Mikuláščík, M. Komunikační dovednosti v praxi. Praha: Grada, 2003.

Komárková, R., Slaměník I., Výrost, J. Aplikovaná sociální psychologie III. Praha: Grada, 2001.

7. Práce se skupinou

(3 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový prvek se zaměřuje na principy práce v týmu, seznamuje uchazeče s jeho principy a pomocí praktických úkolů získávají zkušenosti o jejich fungování v praxi. Díky komentovanému výkladu lektora a modelovým situacím získají uchazeči řadu doporučení a návodů, které mohou ve své praxi při práci se skupinou využít.

Cíle:

- seznámit účastníky s principy práce v týmu;
- vést účastníky k chápání významu teambuildingu v rámci práce se skupinou;
- seznámit účastníky s modelovými problémovými situacemi při práci se skupinou a možnostmi řešení.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- zná principy práce se skupinou;
- zná modelové situace problémových situací vzniklých při práci se skupinou a zná příklady jejich řešení.

Programové bloky

Blok I (45 min.): principy práce v týmu, práce se skupinou (interaktivní přednáška); problémy ve vystupování lektora a způsoby zvládání problémových situací (interaktivní přednáška).

Blok II (90 min.): navození modelových situací dle zadání (learning by doing); zpětná vazba provedených aktivit (diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

Obst, O. Realizace výuky. In: Školní didaktika. Praha: Portál, 2002.

8. Organizace vzdělávací aktivity

(1 vyučovací hodina)

Anotace: Tento obsahový prvek seznámí účastníka s postupem, jak organizačně připravit vzdělávací akci. Od prvního nápadu přes sestavení rozpočtu (podání žádosti o dotaci), jeho přípravu krok za krokem, po závěrečné vyhodnocení. Naučí jej komunikaci s lektory a účastníky, ukáže možnosti odměňování lektorů a naučí správnému hospodaření. Závěrem bude seznámen s riziky při organizování vzdělávací akce a na příkladech z praxe bude demonstrováno, jak určitá rizika eliminovat či jak již vzniklá řešit.

Cíle:

- rozvíjet účastníkovy organizační schopnosti;
- prohloubit jeho praktické znalosti v organizování vzdělávacích akcí;
- naučit účastníky na základě příkladů eliminovat možné organizační problémy a naučit se je řešit.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- organizačně zajišťuje vzdělávací akci;
- minimalizuje rizika spojená s pořádáním vzdělávací akce;
- vybírá vhodné prostředí pro vzdělávací akci, z hlediska bezpečnosti a hygieny;
- sestavuje rozpočet a ten naplňuje;
- řeší neočekávané situace při organizaci vzdělávací akce;
- komunikuje s účastníky, lektory a dalším personálem na vzdělávací akci;
- zajišťuje evaluaci a výstupy ze vzdělávací akce.

Programové bloky

Blok I (5 min.): seznámení se skupinou, jejich organizační gramotnost, představení lektora (interaktivní diskuse).

Blok II (20 min.): filozofie vzdělávacích akcí, motivace, cíle (přednáška); příprava vzdělávací akce „Step by step“ (přednáška).

Blok III (20 min.): rozpočet a financování vzdělávací akce, odměny lektorům (přednáška); předcházení rizik a jejich řešení (přednáška, buzz groups nad příklady z praxe).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

T-Kit. Základy školení. [on-line]. [cit. 2011-06-13] Dostupný z:
< <http://www.mladezvakci.cz/publikace/> >

9. Projektové řízení (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový prvek pro řízení projektů seznámí účastníky se dvěma základními metodami pro osvědčené projektové řízení v kontextu neziskových organizací. Předmětem obsahu je upozornit na základy definování projektových cílů, představit základní postupy plánování jednotlivých fází projektu a poskytnout jednoduchý přehled metod pro úspěšné vedení projektu. Závěrem bude seznámení účastníků s řízením rizik a příklady postupu při plánování projektu.

Cíle:

- seznámit účastníka se základy projektového řízení;
- poskytnout základní přehled o postupech při řízení projektů;
- naučit základním dovednostem zadávání a plánování projektu;
- upozornit na ověřené metody řízení projektů a rizik.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- získá základní přehled o metodikách řízení projektů;
- seznámí se s ověřenými postupy při realizaci projektů;
- upevní své znalosti a schopnosti nezbytné pro úspěch projektu;
- odnese si pár tipů a triků jak začít s projektovým řízením.

Programové bloky

Blok I (15 min.): úvod a představení účastníků („kolečko“); seznámení se základní terminologií (interaktivní přednáška); očekávání účastníků od programu (diskuse).

Blok II (60 min.): cíle a metody řízení projektů, jednotlivé fáze v řízení projektu, projektový plán (interaktivní přednáška); řízení projektu v kontextu organizace a okolí (diskuse); přehled ověřených postupů při vedení projektu (interaktivní přednáška).

Blok III (15 min.): řízení rizik, vyhodnocení výsledků projektu (interaktivní přednáška); shrnutí a ověření znalostí (diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučené internetové zdroje

<http://managementmania.com/index.php/metody-rizeni-projektu>

www.pmi.org/PMBOK-Guide-and-Standards.aspx

www.prince2.com

T-Kit. Řízení projektů. [on-line]. [cit. 2011-06-10] Dostupný z:

< <http://www.mladezvakci.cz/publikace/> >

10. Analyzování účinnosti vzdělávání

(2 vyučovací hodiny)

Anotace: Hodnocení efektivity realizovaného vzdělávání je základem pro přípravu navazující vzdělávací akce. Mezi hlavní otázky patří: do jaké míry bylo vzdělávání účinné? Účastníci se seznámí s jednotlivými kroky hodnocení tak, jak jsou prezentovány v Kirkpatrickově modelu: hodnocení účastníků, hodnocení učení, hodnocení chování a výsledky – jak ovlivnila změna chování účastníků vzdělávání jejich organizací? Samostatná část je věnována druhům hodnocení.

Cíle:

- vést účastníka k uvědomění si významu hodnocení pro plánování navazující vzdělávací akce;
- seznámit s Kirkpatrickovým modelem hodnocení účastníků vzdělávací akce;
- seznámit s různými druhy hodnocení.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- zná Kirkpatrickův model hodnocení vzdělávací akce;
- reflektuje rozdíly v různých druzích hodnocení a hodnotí přínos jednotlivých druhů;
- zná současné trendy v hodnocení vzdělávání.

Programové bloky

Blok I (45 min.): pojem efektivita vzdělávání a jeho významy v dnešní době (brainstorming); Kirkpatrickův model hodnocení účastníků vzdělávací akce (interaktivní přednáška).

Blok II (45 min.): druhy hodnocení, současné trendy v hodnocení vzdělávání (interaktivní přednáška); zkušenosti s hodnocením vzdělávání (skupinová práce, prezentace, diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

T-Kit. Základy školení. [on-line]. [cit. 2011-06-13] Dostupný z:

< <http://www.mladezvakci.cz/publikace/> >.

11. Orientace v právní úpravě činností dětí, mládeže a dospělých (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový prvek klade důraz především na využití získaných znalostí v potenciálně možných situacích. Účastník umí uzavřít základní typy smluv (smlouvu o půjčce, smlouvu o výpůjčce, dohodu o užívání, smlouvu o nájmu aj.) a zároveň je vypovědět. Chápe pojetí odpovědnosti z hlediska práva a dokáže se vyvarovat bezprávních situací. Zná základní hygienické normy a dodržuje ostatní zásady, které ukládá právo v ostatních aspektech jeho činnosti (zejména ochrana životního prostředí). Po absolvování by účastník měl být schopen aplikovat zásady platné právní úpravy bezprostředně související s činností organizace a svěřených osob se zaměřením na nezletilé a mladistvé osoby.

Cíle:

- poskytnout účastníkům základní informace z oblasti práva, které využijí při činnosti s dětmi, mládeží nebo dospělými;
- seznámit účastníky se zdroji, kde naleznou podrobnější informace týkající se právní úpravy činnosti dětí, mládeže a dospělých;
- naučit účastníky pracovat s právními dokumenty a pochopit jejich strukturu.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- se orientuje v právních předpisech souvisejících s jeho činností;
- umí právní předpisy aktivně vyhledávat a používat;
- identifikuje běžné situace z právního hlediska a aplikuje zásady platné právní úpravy bezprostředně související s danou situací;
- zná práva a prosazuje oprávněné zájmy svěřených osob v souladu s úpravou práv a povinností jednotlivců a organizace.

Programové bloky

Blok I (45 min.): seznámení se skupinou vzhledem k jejich cílové skupině, organizaci, s tématy, cíli atd. (diskuse); shrnutí základních znalostí z e-learningu (interaktivní přednáška); aplikace znalostí na konkrétní příklady (learning by doing).

Blok II (45 min.): seznámení s praktickými aspekty činnosti (interaktivní přednáška); aplikace nově nabytých poznatků do praxe (hledání v zákonech, hledání chyb ve smlouvách) – práce ve skupině; sebehodnocení, zpětná vazba (sebereflexe, diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

Fischer, R., Hájková, A. Paragrafy vedoucího dětského kolektivu. Brno: Computer Press, 2010.

Listina základních práv a svobod.

12. Poskytování první pomoci (2 vyučovací hodiny)

Anotace: Obsahový prvek modulu účastníka seznámí se základy poskytování neodkladné předlékařské první pomoci zahrnující správné zásady pro přivolání odborné pomoci a samotné postupy pro ošetření život ohrožujících stavů, dalších závažných poranění a neúrazových stavů. Po teoretickém úvodu a základech bude následovat praktická část, kdy si účastníci vyzkouší péči o bezvědomou osobu zahrnující otáčení, polohování a oživování a připraví se na možné problémy, se kterými se mohou setkat v praxi při uplatňování zásad poskytování první pomoci.

Cíle:

- vést účastníka k tomu, aby si uvědomoval možná zdravotní rizika v rámci různých aktivit a byl schopen jim předcházet;
- rozvíjet účastníkovy schopnosti reagovat v krizové situaci, související se zdravím nebo život ohrožujícími stavy;
- rozvíjet účastníkovu schopnost správné volby způsobu ošetření postižené osoby.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- umí vyhodnotit nenadálou situaci z pohledu poskytnutí technické a zdravotnické pomoci;
- ví, jak přivolat odbornou pomoc;
- dovede poskytnout první pomoc v případě život ohrožujících stavů;
- ošetřuje a zvažuje rizika plynoucí z ostatních závažných poranění;
- dovede poskytnout první pomoc při neúrazových stavech;
- umí zvolit opatření, která pomáhají snížit riziko vzniku úrazu i neúrazových stavů;
- ví, jak stanovit zdravotní rizika plynoucí z chystané aktivity.

Programové bloky

Blok I (50 min.): seznámení se s druhy první pomoci, se zásadami hovoru s operátorem záchranné služby (interaktivní přednáška, diskuse); seznámení se s život ohrožujícími stavy a způsoby jejich ošetření (interaktivní přednáška, diskuse).

Blok II (40 min.): praktické ukázky a nácvik otáčení a polohování bezvědomé osoby (learning by doing); praktické ukázky a nácvik resuscitace dospělé osoby (learning by doing); shrnutí (diskuse).

Seznam didaktických prostředků: pomůcky pro nácvik polohování a resuscitace

Doporučená literatura

Horných, J. a kol. Zdravotník zotavovacích akcí, Praha: JS Press, 2008.

Srnský, P. Standardy první pomoci, Praha: JS Press, 2002.

Srnský, P. První pomoc u dětí, Praha: JS Press, 2007.

Doporučené internetové zdroje:

http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/fsps/ps08/first_aid/web/index.html

www.cervenyrizik.eu/cz/standardy/Standardy_prvni_pomoci.pdf

www.cervenyrizik.eu/cz/edicepp/PP-u-deti.pdf

13. Posuzování bezpečnostních rizik

(1 vyučovací hodina)

Antoace: Účastníci budou seznámeni s možnými riziky doprovázejícími činnost kolektivu dětí a mládeže a budou vedeni k vnímání a zhodnocování těchto rizik a k jejich minimalizaci vhodnou realizací dané aktivity.

Cíle:

- vést účastníka k tomu, aby si uvědomoval možná bezpečnostní rizika v rámci různých aktivit a byl schopen jim předcházet;
- rozvíjet schopnosti účastníka zajišťovat hry a činnosti vyžadující zvýšená bezpečnostní opatření.

Očekávané výsledky

Absolvent:

- umí stanovit bezpečnostní opatření pro dílčí akci (schůzku, výpravu atd.);
- dovede vybrat z hlediska bezpečnosti vhodné místo pro hru nebo akci;
- ví, jak zabezpečit vybraný prostor pro konání hry nebo akce;
- umí doporučit vhodné technické vybavení na akce, vyžadující zvýšená bezpečnostní opatření;
- umí doporučit vhodné personální zabezpečení akce, vyžadující zvýšená bezpečnostní opatření (vhodný počet vedoucích, instruktorů, rozhodčích);
- dovede zajistit akci, vyžadující zvýšená bezpečnostní opatření (střelba, vodácké akce, horská turistika, noční hry);
- umí seznámit účastníky s riziky souvisejícími s chystanou aktivitou a srozumitelně jim vysvětlit zásady bezpečnosti při této aktivitě;
- ví, jak motivovat účastníky ke vhodné spolupráci (ohlášení rizikových situací, upozornění na selhání technického vybavení);
- dovede řešit vzniklé rizikové situace.

Programové bloky

Blok I (45 min.): seznámení se skupinou vzhledem k jejich cílové skupině, organizaci, vzhledem k charakteru vykonávaných aktivit (diskuse); seznámení s bezpečnostními zásadami při činnostech vyžadujících zvýšená bezpečnostní opatření (interaktivní přednáška); shrnutí (diskuse).

Seznam didaktických prostředků: flipchart, dataprojektor

Doporučená literatura

Kutý, J. Bezpečnost práce s kolektivy dětí a mládeže. Praha, Agentura KONIKLEC, 1993. Kolektiv autorů. Edice vůdcovská zkouška. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1999.

Doporučené internetové zdroje:

www.ibesip.cz

<http://lukostrelbaolomouc.cz/index.php?strana=bezpecnost>

<http://lanovecentrum-pardubice.cz>

www.bozpinfo.cz/lat/knihovna-bozp

Povinná a doporučená literatura

Povinná literatura

Materiály, které jsou účastníkům vzdělávacího programu označené jako povinné pro absolvování programu, jsou zejména studijní texty vytvořené pro tento vzdělávací program (Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání). Jedná se o: e-learning (dostupný na lms.nidm.cz), studijní texty (příloha 7)¹¹.

Povinné tituly pro obsahový prvek „Poskytování první pomoci“

Srnský, P. Standardy první pomoci. Praha: JS Press, 2002.

www.cervenkykriz.eu/cz/347/GL%202010.pdf

Povinné tituly pro obsahový prvek „Posuzování bezpečnostních rizik“:

Kutý, J. Bezpečnostní pravidla činností s dětmi a mládeží. Praha: ČSOP, ČRDM, 2004.

Kutý, J. Bezpečnost mimoškolní práce s dětmi a mládeží. Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, 2007.

Další povinná literatura není v rámci vzdělávacího programu předepsána.

Doporučená literatura

Tímto pojmem označujeme tituly a otevřené zdroje, které doporučujeme pro další nadstavbové samostudium (doporučená literatura). Mezi otevřené zdroje řadíme existující obecně přístupné metodické publikace a jiné zdroje dostupné na internetu (používáme termín internetové zdroje). Tyto zdroje jsou v jednotlivých obsahových prvcích řádně citovány. Mezi nejvýznamnější z nich řadíme: portal.gov.cz, www.mladezvakci.cz, tabory.ymca.cz, www.spondea.cz, ppzdravi.cz, www.zdravaabeceda.cz, oikos.skauting.cz, www.ibesip.cz, **www.cervenkykriz.eu**.

Konkrétní doporučená literatura je uvedena u jednotlivých témat.

¹¹ Přílohu naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Pro realizaci vzdělávacího programu je podstatné rozhodnutí o způsobu organizace prezenční části. S tím souvisí i možná modifikace předkládaných modulů. Předkládaný vzdělávací program obsahuje dva moduly, jejichž obsah je dán formou: A. Prezenční část, B. E-learning.

Na základě cílů organizace a v souladu s podmínkami pro dosažení cílů je možné obsahové prvky modulů přesouvat a formy pro jednotlivé prvky měnit. V důsledku toho může být zvýšen počet hodin v prezenční části. Pokud se tento počet zvýší nad 30 hodin, je doporučeno prezenční část rozdělit a realizovat ji jako dvě třídní programové části. Pokud bude zachován počet hodin 30, doporučujeme danou část realizovat jako jeden čtyřdenní program. Organizační tým (koordinátor a metodik) ve spolupráci s lektory dohodne o způsobu řešení v této oblasti ještě před zahájením příprav organizace vzdělávacího programu.

Dále z hlediska podmínek pro dosahování cílů vzdělávacího programu doporučujeme pro fázi přípravy realizace vzdělávacího programu:

- a) zajištění prostorových podmínek – prostory pro realizaci programu doporučujeme zajistit minimálně 6 měsíců před plánovaným termínem realizace vzdělávacího programu;
- b) zajištění personálních podmínek – souhlas lektorů se spoluprací na přípravě a realizaci vzdělávacího programu je třeba zajistit minimálně 6 měsíců před plánovaným termínem realizace vzdělávacího programu. Výsledkem této první fáze přípravy vzdělávacího programu je finální termín plánovaného konání;
- c) organizace vzdělávacího programu – organizační tým (koordinátor a metodik) ve spolupráci s lektory připraví návrh programu jednotlivých lekcí – tj. pořadí jednotlivých vzdělávacích prvků a časový rozsah, popř. zahájí práci na úpravě metodických materiálů (způsob hodnocení vzdělávacích výsledků, studijní materiály – aktualizace dle platných vyhlášek apod.);
- d) následuje zveřejnění (min. 3 měsícem před jeho termínem). Administrace přihlášek pak patří z časového hlediska mezi nejdříve fáze přípravy vzdělávacího programu;
- e) tři týdny před zahájením klademe důraz na finalizaci organizačních detailů vzdělávacího programu – zajistit je třeba informovanost lektorů i účastníků, připravit nutné pomůcky a didaktické prostředky. V rámci blended learningové formy můžeme na základě vlastních podmínek seznámit účastníky s konkrétními podmínkami absolvování vzdělávacího programu, zveřejnit e-learning a zadat účastníkům první úkol (např. samostudium v e-learningovém prostředí);
- f) následuje fáze realizace vzdělávacího programu a vyhodnocení výsledků vzdělávání, rozhodnutí o splnění podmínek pro absolvování, udělení osvědčení o absolvování úspěšným účastníkům a zhodnocení realizace ze strany účastníků, ze strany lektorů a organizačního týmu a vyhodnocení doporučených modifikací pro opakování vzdělávacího programu.

Harmonogram vzdělávacího programu má několik částí (jako příklad uvádíme variantu s prezenční částí v rozsahu 30 hodin, tedy jako jeden čtyřdenní program).

Distanční část 1 (předchází termínu první prezenční části) – zahrnuje: otevření e-learningu; zadání a plnění 1. distančního úkolu.

Prezenční část (čtyřdenní kurz) – zahrnuje: prezenční vzdělávání; předání studijních materiálů; zadání 2. distančního úkolu; závěrečný test znalostí a jeho vyhodnocení; vyhodnocení.

Distanční část 2 (navazuje na prezenční část) – zahrnuje: plnění 1. a 2. distančního úkolu; hodnocení samostatných prací, zpětná vazba účastníkům; oznámení o absolvování vzdělávacího programu.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

V týmu realizace VP rozlišujeme dvě skupiny – organizační tým a lektorský tým.

Organizační tým

Organizační tým se skládá v rámci možností organizace ze dvou členů: koordinátora a metodika.

Koordinátor je pověřen vedením vzdělávacího programu a má hlavní zodpovědnost za úspěšnost realizace po organizační i obsahové stránce. Doporučená kvalifikace: měl by mít praxi ve vedení min. dvou projektů podobného charakteru. Schopnosti: člověk komunikativní, nekonfliktní. Vzdělání: měl by mít ukončené alespoň střední vzdělání, pokud se jedná o člověka s minimálně pětiletou praxí v organizaci pracující s dětmi a mládeží, je základní vzdělání taktéž dostačující.

Metodik má odpovědnost za obsahovou stránku vzdělávacího programu. Má na starost spolupráci s lektory, je odpovědný za obsahovou přípravu vzdělávacího programu včetně přípravy studijních materiálů pro tisk. Má na starost přípravu zadání úkolů, testu a vše vyhodnocuje. Vzdělání: měl by mít ukončené alespoň střední vzdělání, pokud se jedná o člověka s minimálně pětiletou praxí v organizaci pracující s dětmi a mládeží, je základní vzdělání taktéž dostačující. Výhodou je specializace v oboru pedagogika, andragogika nebo psychologie, popř. příbuzných oborech.

Tým lektorů

Pro tým lektorů se doporučuje následující specializace.

Lektor 1 by měl být absolventem magisterského studia oboru pedagogika, andragogika, popř. příbuzných oborů s alespoň dvouletou praxí na pozici lektora – je vhodným kandidátem pro přípravu obsahových prvků vzdělávacího programu zaměřených teoreticky. Jedná se o obsahové prvky: Pedagogika a andragogika, Interní systém a zákonné normy vzdělávání, Sociální pedagogika, Výchova k aktivnímu občanství, Tvorba a aplikace metod ve výchově a vzdělávání, Analyzování vzdělávacích potřeb, Tvorba konceptu vzdělávací aktivity, Analyzování účinnosti vzdělávání. Pro velký počet obsahových prvků je vhodné mít k dispozici dva až tři různé lektory, kteří splňují doporučení pro kvalifikaci.

Lektor 2 by měl být absolventem magisterského studia oboru psychologie, popř. příbuzných oborů, alespoň s dvouletou praxí na pozici lektora – je vhodným kandidátem pro přípravu obsahových prvků vzdělávacího programu zaměřených na psychologii. Jedná se o obsahové prvky: Diagnostika studijních předpokladů, Školní a pedagogická psychologie.

Lektor 3 by měl být absolventem magisterského studia oboru práv – je vhodným kandidátem pro přípravu obsahových prvků zaměřených na právo. Jedná se o obsahové prvky: Orientace v právní úpravě činností dětí, mládeže a dospělých, Právní aspekty činnosti. Velkou výhodou je, pokud má právník osobní zkušenosti s prací v organizaci dětí a mládeže. Praxe v lektorské činnosti není v tomto případě nutná.

Lektor 4, pro oblast první pomoci a bezpečnostních rizik, by měl mít pro danou oblast příslušnou vyhláškou předepsanou kvalifikaci. Výhodou je člověk, který má alespoň dvouletou praxi v lektorské činnosti pro organizace pracující s dětmi a mládeží. Člověk s touto kvalifikací by byl vhodným kandidátem pro přípravu obsahových prvků: Poskytování první pomoci, Posuzování bezpečnostních rizik, Bezpečnostní pravidla činnosti dětí a mládeže.

Lektor 5 by měl být absolventem magisterského studia oboru pedagogika volného času, popř. příbuzných oborů (rekreologie, sociální pedagogika, sociální práce, ale i andragogika) s alespoň dvouletou praxí na pozici lektora a víceletou praxí v organizaci pracující s dětmi a mládeží – je vhodným kandidátem pro přípravu obsahových prvků vzdělávacího programu zaměřených na praktické dovednosti lektora. Jedná se o obsahové prvky: Organizace her a dalších činností, Práce se skupinou, Organizace vzdělávací aktivity, Lektorské dovednosti. Výhodou je v tomto případě také lektorská praxe v prostředí firemního vzdělávání.

Lektor 6, pro oblast projektového řízení, by měl mít min. středoškolské vzdělání. Jedná se o odbornost, které je teoreticky věnována pozornost zejména v IT. Daný obsahový prvek může připravit stejně dobře odborník na projektové řízení z oblasti IT, jako projektový vedoucí z organizace pracující s dětmi a mládeží s minimálně pětiletou praxí.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Vzhledem k charakteru pozice lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání není třeba žádné zvláštní materiální ani technické zabezpečení pro prezenční část. Je třeba zajistit vhodný e-learningový systém pro vzdělávací program.

Pro realizaci prezenční části postačí běžné školící středisko se školící místností podle velikosti skupiny účastníků, vybavené dataprojektorem a flipchartem. Pro lektory a účastníky je připraveno běžné vybavení, které obsahuje např. tzv. moderátorský kufřík.

Nejsou třeba žádné zvláštní prostorové podmínky. Výhodou je možnost využití venkovních prostor zejména pro obsahový prvek organizace her.

K. VYHODNOCENÍ

Vyhodnocení programu probíhá v několika rovinách.

1. Hodnocení výsledků vzdělávání

Výsledky vzdělávání ve vzdělávacím programu jsou v souladu se zaměřením vzdělávacího programu a současnými trendy ověřovány v několika fázích:

a) Autoevaluační dotazník

Jako součást hodnocení výsledků je doporučena inovativní forma – autoevaluace, která je v souladu se současnými trendy v neformálním vzdělávání – účastník provede sebereflexi vyplněním autoevaluačního dotazníku před vzdělávacím programem a po něm. Zvláště v dnešních podmínkách je třeba sebereflexi trénovat, zhodnocovat své pokroky.

Dotazník se zaměřuje na pět oblastí: komunikační, osobnostní a sociální, organizační, teoretickou a praktickou.

b) Test znalostí

Mezi tradiční součást hodnocení výsledků patří test znalostí, ve kterém účastník prokáže své odborné znalosti. Test zahrnuje obsahové prvky z modulu „Prezenční část“. Účastníkům je oznámeno, že test bude obsahově zahrnovat všechny obsahové prvky, v testu však všechny tyto oblasti zahrnuté nejsou – fáze přípravy účastníků na test je z hlediska pojetí vzdělávacího programu hodnocena jako dostatečná.

Pro test bylo vybráno celkem deset obsahových prvků

Obsahový prvek	Počet otázek	Maximální počet správných odpovědí/bodů
Analyzování vzdělávacích potřeb	3	3
Diagnostika studijních předpokladů účastníků	3	3
Tvorba a aplikace metod	3	3
Lektorské dovednosti	3	4
Práce se skupinou	3	3
Posuzování bezpečnostních a zdravotních rizik	4	4
Orientace v právní úpravě dětí, mládeže a dospělých	2	2
Organizace vzdělávací akce	2	2
Poskytování první pomoci	4	4
Projektové řízení	3	3
Celkem	30	31

Test je účastníkům zadán v samém závěru vzdělávacího programu, poslední den v odpoledních hodinách. Na vypracování se ponechává 45 min.

Maximální počet bodů: 31

Minimální počet bodů (60 %): 18

c) E-learning: pracovní list

Součástí e-learningu je pracovní list. Jedná se o formulář pro zápis odpovědí v jednotlivých částech e-learningu. Mezi povinnosti účastníka vzdělávacího programu patří vypracovat a odevzdat 40 % z předložených zadání. Ze 31 zadání (značeno modře) v tomto dokumentu je 40 % 12 zadání. Účastník tedy vypracuje 12 zadání dle vlastního výběru. Hodnoceno je splnění povinnosti, k úrovni zpracování je účastníkům poskytnuta zpětná vazba.

d) Ověřování praktickými činnostmi – Samostatná práce: Tvorba konceptu vzdělávací aktivity a projektový plán

Mezi ověřování výsledků vzdělávání praktickými činnostmi byla ve vzdělávacím programu Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání zařazena tvorba jak konceptu vzdělávací aktivity, tak i návrh projektového plánu její zamýšlené realizace. Kritérium pro vypracování – koncept obsahuje všechny součásti předložené v zadání, jeho organizace je reálná, cíle splnitelné, jeho plnění je měřitelné a termínované.

2. Hodnocení lektorů

Pro hodnocení výsledků vzdělávání lektory je doporučeno využít formu zprávy z ověření obsahového prvku.

3. Hodnocení účastníků

V průběhu realizace vzdělávacího programu je třeba klást důraz na otevřenou spolupráci s účastníky.

Hodnocení se je vedeno např. v těchto 4 rovinách:

- vhodnost rozsahu programu – vhodnost rozsahu programu vzhledem k dosaženým výsledkům a subjektivně vnímaným osobním pokrokům;
- vhodnost použití blended learningové formy – vhodnost použití smíšené formy studia (prezenční/samostudium);
- vhodnost navržené metodiky (= struktura jednotlivých prvků a použitých metod);
- vhodnost způsobů vyhodnocení výsledků vzdělávání (=autoevaluační dotazník, test znalostí, tvorba konceptu vzdělávací aktivity a projektového plánu, e-learning: pracovní list.

4. Hodnocení vzdělávacího programu realizačním týmem

Je třeba, aby se po skončení realizace vzdělávacího programu organizační tým soustředil na hodnocení vzdělávacího programu z hlediska celkové koncepce a následné realizace, např. v těchto 4 rovinách:

- vhodnost rozsahu programu – počet hodin, rozplánování vzdělávacího programu do jedné prezenční části či dvou částí (dva víkendy), zda organizační podmínky odpovídají očekávaným výsledkům vzdělávání;
- vhodnost použití blended learningové formy – je třeba zhodnotit úspěšnost blended learningové formy, jestli byla přijata jak lektory, tak účastníky a zda je přijata jako způsob zvyšování efektivity učení;
- vhodnost metodiky – je třeba zhodnotit úspěšnost použité metodiky, zhodnotit zpětnou vazbu lektorů a zapracovat případné úpravy;
- vhodnost způsobů vyhodnocení výsledků vzdělávání (= autoevaluační dotazník, test znalostí, pracovní list k e-learningu, samostatná práce), je třeba zhodnotit navrženou strukturu a prvky.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnoticí nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe:

Organizace her a dalších činností

Minimální kompetenční profil: Lektor vzdělávacích aktivit v oblasti práce s dětmi a mládeží

Garant PDP: Mgr. Andrea Gröschlová, Ph.D., YMCA Brno

Klíčová slova: neformální vzdělávání; metoda; aktivita; technika

Časový rozsah realizace: 5 vyučovacích hodin

Materiální a technické zabezpečení: Vhodný prostor typu učebna, kde se dá variovat prostor pro hry, např. přestavět sedací nábytek nebo vytvořit volný prostor pro pohybovou aktivitu. Je vhodné technické vybavení jako PC a dataprojektor, flipchart, kancelářské potřeby (fixy, lepidla, nůžky atd.). Specifický materiál na hry, např. nafukovací balonky, kartony a další, jsou uvedeny v popisu konkrétní hry. Tento materiál je volitelný na základě konkrétní hry, kterou si lektor předem pro skupinu účastníků připraví.

1) Stručná anotace PDP

PDP představuje obsahový prvek vzdělávacího programu Organizace her a dalších činností, který byl odzkoušen v rámci ověření vzdělávacích programů v oblasti uznávání neformálního vzdělávání a získal od účastníků pozitivní zpětnou vazbu.

V rámci tohoto bloku se účastníci vzdělávacího programu, budoucí lektori, seznámí s praktickými ukázkami různých typů her, Kolbovým učebním cyklem a základy organizace her. Následně své znalosti aplikují při plnění specifického zadání tvorby vlastní hry.

2) Východiska PDP

Námi prezentovaný PDP vychází z dlouholeté praxe ve vedení aktivit pro děti a mládež a ze zkušeností týkajících se příprav různorodých aktivit pro tuto cílovou skupinu.

Jako nejúčinnější metodu pro předání znalostí a zkušeností jsme tedy zvolili metodu learning by doing, kdy je díky osobní zkušenosti pro účastníka probíraná látka snadno zapamatovatelná.

3) Cíle PDP

- vést účastníka kurzu k tomu, aby si uvědomoval možná rizika v rámci různých aktivit a byl schopen jim předcházet;
- seznámit účastníka se základními typy her;
- rozvíjet účastnickovy organizační schopnosti;
- rozvíjet účastnickovu kreativitu při tvorbě her a jiných činností tak, aby v ní byl schopen zohlednit cíle aktivity nebo organizace.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Východiskem pro formulování cílů obsahového prvku Organizace her a dalších činností se stal Minimální kompetenční profil Lektor vzdělávacích aktivit neformální výchovy a vzdělávání.

Cílem obsahového prvku Organizace her a dalších činností je tak účastník, který dovede zorganizovat aktivitu/hru (nachystané pomůcky, jasná pravidla, vymezený čas atd.) a vymyslet takový druh aktivity, která:

- bude reagovat na potřeby účastníků a bude těmto potřebám odpovídat;
- bude mít jasně vymezený cíl, který se v rámci aktivity pokusí naplnit;
- umožní účastníkům získat novou znalost, přístup nebo dovednost.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

a) koncept obsahového prvku

Cíli jsou zde myšleny výsledky očekávané v ideálním případě u účastníka kurzu. Účastník v ideálním případě umí/dovede:

- uvědomit si možná rizika v rámci různých aktivit a je schopen jim předcházet;
- použít organizační schopnosti;
- uplatnit svou kreativitu při tvorbě her a jiných činností tak, že je při tvorbě aktivity schopen zohlednit cíle aktivity nebo organizace;
- vytvořit scénář (kdo-kdy-co) pro dílčí akci (schůzku, výpravu atd.);
- stanovit jednotlivé úkoly ke scénáři dílčí akce pro její zabezpečení;
- vybrat vhodné prostředí pro hru nebo akci z hlediska bezpečnosti a hygieny (čisté ovzduší, nízká úroveň hluku, dostupný terén, bezpečný zdroj vody atd.);
- doporučit účastníkům vhodnou výbavu na akce různého typu a rozsahu;
- zajistit předem variantu programu pro špatné počasí, pokud může počasí program ovlivnit;
- aktivně a vědomě využívat neformální vzdělávání.

Struktura prezenční lekce podle pracovních bloků, použité metody

Blok I. – 90 min.:

- seznámení se skupinou vzhledem k jejich cílové skupině, organizaci, tématy, cíli atd. (15 min.), „kolečko“;
- praktické ukázky různých typů her (seznamovací, ice-breakery, energizery atd.) (60 min.), learning by doing;
- teorie her a jejich organizace (15 min.), buzz groups.

Blok II. – 75 min.:

- seznámení s Kolbovým učebním cyklem (15 min.), přednáška;
- aplikace nově nabytých poznatků do praxe:
  - rozdělení účastníků do 4 skupinek formou hry (5 min.);
  - každá skupina vymyslí jiný typ hry s odlišným cílem a na jiné téma a připravuje hru pro ostatní (20 min.);
  - prezentace her 1. část (35 min.).

Blok III. – 60 min.:

- prezentace her 2. část (30 min.);
- sebehodnocení, zpětná vazba k jednotlivým hrám od ostatních a shrnutí (30 min.), sebereflexe, diskuse.

b) Popis realizace PDP

I. BLOK

Prvním krokem při realizaci tohoto obsahového prvku je nachystání si veškerého materiálu, který budeme potřebovat vč. doplňujících ilustrací či technického vybavení. Protože hry uvedené v tomto PDP jsou zaměnitelné (musíme dodržovat pouze typy her), materiál je rovněž zaměnitelný. Jde však např. o technické vybavení jako PC a dataprojektor; flipchart; kancelářské potřeby (fixy, lepidla, nůžky atd.); specifický materiál na hry, např. nafukovací balonky, kartony a další.

Na začátku školení je nejprve třeba představit náplň obsahového prvku (tedy co budeme s účastníky během našeho bloku dělat) a dále se seznámit se skupinou účastníků a s jejich cílovou skupinou, popř. s cíli jejich organizace¹². To nám pomůže zjistit jejich potřeby. Naopak některými otázkami typu: „Korespondují vaše aktivity s cíli vaší organizace?“ můžeme účastníky donutit se zamyslet. Pro tuto aktivitu je nejvhodnější typické „kolečko“, kdy má každý účastník možnost se vyjádřit.

Dále je důležité zaručit úspěch aktivity.

Odpovídá aktivita potřebám, požadavkům či očekávání účastníků?

1) Zjistit očekávání.

2) Představit cíle aktivity, poukázat na to, která z očekávání jsou reálná a která ne.

K tomu, abychom prakticky předvedli, jak lze zjistit očekávání účastníků, využijeme aktivity nazvané **Washing line**.

Hráči: počet nerozhoduje

Délka trvání: cca 10 minut

Materiál: z barevného papíru vystřihnuté makety oblečení a prádla (šaty, sukně, plavky, podprsenky, ponožky...), provázek, kancelářské sponky, fixy

---

¹² Přílohu s prezentací najdete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Jak na to?

Účastníci aktivity si vyberou po jednom kuse oblečení. Na jednu stranu napíší svá pozitivní očekávání a na druhou své obavy (co NECHTĚJÍ, aby se v průběhu aktivity stalo). Vedoucí aktivity přečte očekávání a okomentuje. Všechny kusy „oblečení“ vyvěsíme na natažený provázek a připevníme kancelářskými sponkami. Šňůru necháme určitou dobu natáhnoutou, aby si účastníci mohli všechny výroky přečíst.

Variace

Místo „prádla“ mohou účastníci psát svá očekávání na „cihly“ a nalepit je do předkresleného tvaru domu.

Nyní známe očekávání účastníků a máme poslední možnost změnit strukturu našeho bloku tak, abychom všem vyšli vstříc.

Dále s účastníky probereme nejzákladnější a nejčastější typy aktivit a jejich účel, na co nezapomenout při přípravě aktivity a důležité pojmy: metoda, aktivita, technika. Během přednášky spolupracujeme se skupinou a využíváme brainstorming (např. Na co byste určitě neměli zapomenout při plánování aktivity?, Jaký je podle vás rozdíl mezi metodou, aktivitou a technikou?). Skupina se tak zapojí a udrží to její pozornost.

Jako doplňující materiál poskytneme účastníkům seznam metod využívaných ve formálním i neformálním vzdělávání.

Metoda	Charakteristika	Bližší popis
Přednáška	Ústní podání informací účastníkům na základě připraveného materiálu.	Lektor hovoří před publikem.
Diskuse	Společný rozhovor mezi školitelem a účastníky o společném tématu.	Lektor používá předem připravené, často provokativní otázky či teze tak, aby stimuloval skupinu k výměně názorů a usměrnění diskuse.
Brainstorming (mozková bouře)	Kvantitativní metoda, při níž vyprodukované nápady nikdy nehodnotíme. Až po uzavření následuje jejich analýza.	Cílem je vyprodukovat maximální počet myšlenek.
Icebreaker (lamač ledů)	Krátká aktivita s cílem navodit neformální atmosféru.	Lektor vede krátkou, často fyzickou aktivitu, při které jsou účastníci v přímém verbálním nebo fyzickém kontaktu. Lamače ledů se nemusejí, ale mohou týkat tématu školení.
Skupinová práce	Skupiny diskutují o daném tématu a po určitém čase prezentují výsledky své skupinové práce. Rozdělení do skupin se doporučuje členit náhodně. Výjimečně se rozdělí podle zkušeností. Vždy, pokud školitel rozdělí záměrně jednotlivé účastníky do skupin, měl by vědět, podle jakých kritérií.	Skupina účastníků je rozdělena na menší pracovní skupiny, které diskutují o jednom či více tématech.
Role play (hra na role)	Řešení problému či diskuse mezi účastníky s omezeným časovým intervalem, kde má každý člověk přidělen určitý model jednání.	Účastníci budou informováni dopředu o připravené situaci (většinou popsané na kartičkách) – koho reprezentují, jaké má postoje a jak se mají během aktivity chovat. Během celého příběhu hrají „svoji“ roli. Je vždy nutné odlišení, kdy je účastník v roli a kdy vystupuje sám za sebe.

Případová studie	Práce individuálně, nebo ve skupinách, během které se hledají odpovědi na otázky související s prezentovaným příkladem.	Účastníci analyzují předem připravenou a odprezentovanou situaci (nejčastěji v podobě dokumentu).
Simulace	Účastníci jsou zapojeni do modelové situace, ve které má každý přidělenou úlohu. Jedná se o rozšíření hry na role.	Účastníci budou informováni o předem připravené situaci, reagují na ni a dostávají zpětnou vazbu.
Exkurze	Plánovaná návštěva a poločas školení, jehož cílem je prezentovat probírané téma v praxi.	Místa exkurze plánuje školitel s ohledem na dané téma školení. Většinou jde o praktickou instruktáž, prezentaci a následnou diskusi, během které školitel upozorňuje na souvislosti s probíranou teorií.
Open space (otevřený prostor)	Účastníci navrhnou ostatním, jaká témata by chtěli mít v programu školení a podle zájmu se poté vytvoří harmonogram všech bloků. Bloky jsou vedeny účastníky, diskuse je volná, účastníci mohou měnit skupiny, např. přejít do jiných nebo vytvářet nové. Na závěr jsou přede všemi prezentovány výsledky všech skupin.	Účastníci sami navrhnou témata k diskusi i témata workshopů, které se konají na základě zájmu ostatních. Jde o metodu, která vyžaduje vysokou míru zodpovědnosti z pohledu účastníků.
Sebereflexe	Vlastní analýza stavu účastníka.	Používáme vícero technik, jejichž podstatou je analýza uskutečněných kroků a jejich konfrontace ve vztahu k současnosti a budoucnosti reflektujícího účastníka.
Buzz groups (bzučící skupiny)	Menší skupinky, které spolu diskutují o volných nebo předem určených tématech v nepřítomnosti školitele.	Metoda umožňuje otevřenou diskusi, ve které účastníci sami diskutují a facilitují skupinu. Zásadou diskuse je, že se žádná informace nedostane ven mimo skupinu.

Poté, co jsou účastníci seznámeni s jednotlivými typy her a důležitými pojmy, přejdeme k praktickým ukázkám – každý ze základních typů aktivit má své zastoupení.

1. Aktivity zaměřené na seznámení a „lamače ledů“ – PROVAZ

Hráči: počet hráčů nerozhoduje

Délka trvání: 5–10 minut

Materiál: provaz, lepicí páska

Jak na to: Všichni účastníci se postaví na provaz přilepený na zemi, poté se oznámí jejich úloha – změnit pořadí na provazu tak, aby jednotlivci stáli v abecedním pořadí podle svých křestních jmen. Na provaze musejí stát po celou dobu aspoň jednou nohou. Při výměně míst si účastníci vzájemně sdělují svá jména a pomáhají si tak, aby nikdo z provazu „nespadl“. Na závěr všichni řeknou svá jména, aby se mohlo zkontrolovat správné postavení každého jednotlivce.

Variace: Postavit se na provaz podle čísla bot, data narození, výšky apod.

2. Energizery aneb „životabudiče“ – POHNI ZADKEM!

Hráči: minimálně 10

Délka trvání: 5 minut

Materiál: židle pro každého hráče

Jak na to: Hráči sedí v kruhu, židle se těsně dotýkají jedna druhé. Jeden z hráčů stojí ve středu kruhu. Jedna židle zůstane prázdná a středový hráč má za úkol se na ni posadit. V okamžiku, kdy se hráč rozběhne k uvolněné židli, začnou se ostatní přesouvat ze židle na židli tak, aby středovému hráči zabránili sednout si. Hráči nemohou vstávat, mohou se jen přesouvat na nejbližší židli vlevo nebo vpravo. Jestliže chceme hru učinit zajímavější, necháme prázdné dvě nebo tři židle, aby „kruh“ musel intenzivněji „pracovat“.

3. Aktivity určené k upevnění týmového ducha – MOST

Hráči: minimálně 6

Délka trvání: 30 minut

Materiál: lepidlo, lepicí páska, papír, karton, kotouče z toaletního papíru, nůžky, tužky, obaly od jogurtů

Úloha

Dvě skupiny žijí na opačných březích řeky; každá dostane za úkol vybudovat polovinu mostu z různých druhů materiálu, které budou mít k dispozici; obě strany mostu do sebe musejí precizně zapadat, aby most udržel i těžší předmět.

Jak na to?

Skupinu rozdělíme na dvě podskupiny, přičemž každá z nich bude pracovat v jiné místnosti. Jeden zástupce z každé podskupiny může třikrát po dobu tří minut komunikovat se zástupcem druhé podskupiny na předem domluveném místě. Po dvaceti minutách se obě skupiny setkají a složí své poloviny mostu. Pak hru vyhodnotíme.

Hodnocení

Požádejte všechny hráče, ať zhodnotí průběh hry v souvislosti se způsobem komunikace, například: Jak ovlivnil omezený časový prostor pro vzájemnou komunikaci obou skupin jejich pracovní postup? Jak si vzájemně rozuměli v podskupině? V čem vidí podobnost hry s přípravou mezinárodního setkání?

Tip pro vedoucího

Prvé setkání je až po pěti minutách. Obě skupiny si v tomto čase připraví určitou strategii nebo nápad – na prvním setkání zjistí, že jejich zvolená strategie bude s největší pravděpodobností zcela odlišná od strategie druhé skupiny.

4. Příprava na práci v mezinárodních týmech – PŘÍBĚH KROKODÝLA

Hráči: minimálně 8

Délka trvání: 45–60 minut

Materiál: poster s nakreslenými postavami příběhu

Úloha

Vybrat si mezi všemi postavami příběhu ty, s jejichž konáním souhlasíme („dobré“), a ty, s jejichž konáním nesouhlasíme („špatné“).

Jak na to?

Vysvětlíme hráčům příběh a jejich úlohu, rozdáme pracovní listy a dáme jim deset minut na sestavení vlastního pořadí a ujasnění si důvodů, které pro ně byly rozhodující při tvorbě pořadí. V druhé části se vytvoří skupiny (minimálně čtyři hráči v jedné) a dohodnou se na skupinovém pořadí. Potom každá ze skupin oznámí své pořadí a důvody pro toto pořadí.

Následuje další část aktivity, kdy se hráči dozvědí doplňující informace. Zváží, zdali tento doplňující údaj změnil jejich původní skupinové pořadí, případnou změnu oznámí a vysvětlí důvody, které je ke změně vedly.

Hodnocení

V rámci závěrečné diskuse se hráči zamyslí nad nebezpečím stereotypního posuzování „odlišných“ lidí (národů, ras). Většina skupin si vymyslí „příběh“ v pozadí, aby zdůvodnila své rozhodnutí a preference.

Příběh

„Řeka je plná krokodýlů. Na jednom břehu žije Mary, Tom a Frank, na druhém David a Simon. David a Mary jsou do sebe zamilovaní a Mary velmi touží být s Davidem, ale neví, jak by se dostala na druhou stranu řeky. Čluny vlastní jen Tom a Frank. Mary jde za Frankem s prosbou, aby jí půjčil člun. Ten souhlasí, ovšem jen s podmínkou, že se s ním bude Mary dva měsíce milovat. Mary tak učiní. Po uplynutí dvou měsíců si vypůjčí člun a jede za milovaným Davidem. Ten jí přibíhá naproti. Simon utíká za Davidem a zmlátí jej.“

Dopňující informace: Mary je čtyřicet pět let, Davidovi pětadvacet. Tom je bývalý manžel Mary. Frankovi je čtyřicet pět let jako Mary. Mary je těhotná.

5. Hodnocení aktivit – TERČ

Materiál: velký papír a pro každého fixy

Jak na to?

Na papír nakreslíme velký terč, který rozdělíme na několik částí (jako bychom krájeli dort). Na okraji vyznačených částí napíšeme, co znamenají (strava, interkulturní večer, volný čas, výlet apod.). Účastníci mají dát svoji značku (křížek, tečku) na terč. Čím blíže ke středu, tím je hodnocení lepší.

II. BLOK

II. blok zahájíme představením Kolbova učebního cyklu.

V rámci Kolbova učebního cyklu dáme účastníkům do souvislosti, že v tuto chvíli právě Kolbovým cyklem prochází (např. uvážlivé pozorování – pozorují lektora, jak vede hry atd.). Nyní se přesouváme do fáze aktivního zkoušení, kdy účastníky pomocí hry rozdělíme do čtyř skupin, vylosují si zadání a během 20 min. musí sami vymyslet hru „na míru“.

Příklady zadání her

1. skupina

Cíl hry: seznámení

Kontext: Do vašeho oddílu přišli noví členové.

Počet účastníků: 12–18 osob

Prostředí: příroda

Čas: 10–15 min.

2. skupina

Cíl hry: upevnění vztahů

Kontext: Se svým oddílem jedete na víkendovou akci.

Počet účastníků: 12–18 osob

Prostředí: uzavřený prostor

Čas: 15–20 min.

3. skupina

Cíl hry: probuzení, prolomení ostychu

Kontext: Jste lektorem na školení pro hlavní vedoucí táborů. Vidíte, jak účastníci ztrácejí pozornost, zároveň víte, že se vzájemně neznají a stydí se před sebou.

Počet účastníků: 12–18 osob

Prostředí: uzavřený prostor

Čas: 15–20 min.

4. skupina

Cíl hry: příprava na práci v mezinárodním týmu

Kontext: Se svým oddílem se chystáte na mezinárodní výměnu s Tureckem.

Počet účastníků: 12–18 osob

Prostředí: uzavřený prostor

Čas: 20–25 min.

Během prezentace her si průběžně děláme poznámky, co se dané skupince povedlo a co ne.

III. BLOK

Dokončení prezentace her, poté následuje sebereflexe skupinky, následně mají účastníci za úkol sami vést zpětnou vazbu na svou hru.

Po zhodnocení všech skupinek se přesuneme k celkovému hodnocení obsahového prvku. Nejprve využijeme Washing line – každý si vezme zpět svůj kus oblečení, aby si připomněl svá pozitivní a negativní očekávání. Poté skupina zhodnotí, zda se jejich očekávání naplnila, či ne a plynule přejdeme do závěrečné diskuse.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

1. Evaluace obsahového prvku z hlediska lektora:

V přípravě prvku byly využity dlouhodobé zkušenosti v oblasti organizace her v rámci aktivit neformální výchovy a vzdělávání. Hry v tomto obsahovém prvku patří mezi ty v praxi mnohokrát vyzkoušené a také úspěšné. Metoda learning by doing je podle mého názoru nejen velmi efektivní, ale i oblíbená a leckdy zábavná. Jediné její minus je potřeba vyšší časové dotace.

Velkou výhodou toho, že účastníci mají možnost vžít se do role lektora a vyzkoušet si připravit hru „na míru“, je, že si tuto činnost vyzkouší tzv. nanečisto v bezpečném prostředí, kde mají možnost dělat chyby, aniž by je za to někdo káral, ba naopak, kde se z jejich chyb mohou poučit i další účastníci.

Paradoxem je, že přestože jsem na nejčastější chyby upozorňovala v rámci přednášky, mnoho z nich se objevilo i ve skupinové práci, kdy účastníci vymýšleli a následně realizovali svou hru „na míru“ dle vylosovaného zadání. Zde vidím další výhodu metody learning by doing – pokud můžeme něco opravdu zažít a vytvořit si zkušenost, je to pro nás mnohem lépe zapamatovatelné, než když o tom pouze slyšíme. Např. u několika účastníků, kteří se účastnili již vzdělávacího programu pro samostatného vedoucího dětského kolektivu, jsem pozorovala pokroky – chybám, které udělali na prvním školení, se již vyvarovali.

Teorie zde ale také plní svou důležitou roli, a to především v rámci sebereflexe, kdy většinu svých chyb účastníci zmínili sami. Samozřejmě nesmíme opomenout také časový limit, který jednotlivé skupinky dostanou na přípravu své hry. Tento časový limit nemusí být pro propracovanější hry dostačující, a tak mohou být účastníci pod tlakem. Na druhou stranu, pokud dané zadání nestihnou zpracovat, nutí je to k improvizaci, což je svým způsobem rovněž důležitá dovednost, kterou jistě v hojně míře využijí.

Pro úplnost evaluace bych zde ráda uvedla nejčastější chyby:

- nesplnění zadání: nedodržení časového rámce hry, prostředí (interiér/exteriér),
- nenachystané pomůcky,
- nejasně stanovená pravidla hry,
- nerozdělené kompetence v rámci hry.

Mezi chyby, které se nevyskytovaly v takové míře, pak patří např.:

- nezapojení všech účastníků do aktivity – je třeba zapojit i účastníky, kteří nemohou hru vykonávat např. nějakým druhem asistence;
- nenachystaná alternativa pro špatné počasí.

V rámci vzdělávacího programu je tedy hlavní otázkou, kam tento blok zařadit v rámci školení. Ideální se zdá zařadit ho jako první blok na začátek. Účastníci mají možnost se v rámci různých her seznámit, lektor má možnost zjistit, co účastníci od kurzu očekávají, dále podání informací není na začátek tolik formální a také vyžaduje interakci s účastníky, čímž zajistíme jejich pozornost. Nevýhodou je však to, že nelze využívat příliš kontaktní hry, které bývají leckdy zábavnější, z důvodu ostychu účastníků. I přes toto negativum doporučuji zařadit blok na začátek a zařadit pouze jednu kontaktní hru, kdy předem upozorníme na to, že není povinné ji hrát.

2. Evaluace obsahového prvku z hlediska účastníka

Evaluace účastníky je zajištěna na konci III. bloku v rámci zpětné vazby. Ohlasy jsou vždy velmi pozitivní. Účastníci oceňují zejména provázanost teorie a praxe, inspiraci novými hrami, popř. odkazy na literaturu. Samozřejmě se stane, že občas některý z účastníků danou hru zná, proto doporučují měnit techniky her a různě je upravovat, aby i účastník, který hru zná, byl také obohacen o novou zkušenost.

Jako negativum se dá uvést to, že ve většině případů se všechny hry nezalíbí všem účastníkům. Někteří účastníci např. již předem nemají rádi určitý tip her. V rámci aktivity Washing line jeden z účastníků školení napsal: „Doufám, že nebudeme hrát trapné ledolamky.“ Tedy jeden ze základních typů her, ice-breaker. Ale definovat, co je trapné a co není, je velmi individuální – co je pro jednoho trapné může být pro druhého zábavné a naopak. Nikdy se tedy jednotlivými hrami nezalíbíme všem účastníkům a je dobré tento fakt zmínit před blokem praktických ukázek typů her.

Při zpětné vazbě účastníci neměli potřebu doplnění informací, spíše by uvítali, pokud by bylo na toto téma více času. V rámci závěrečné diskuse se také všichni shodli, že je důležité během školení využívat skupinovou práci a hry, jedině tak si lektor udrží pozornost a zájem školených.

7) Hodnocení garanta PDP

Příklad dobré praxe představuje obsahový prvek, který si našel své pevné místo ve vzdělávacích programech určených různým pozicím v rámci organizace pracující s dětmi a mládeží, a to jak v rámci vzdělávacího programu pro samostatné vedoucí, tak i pro lektory neformální výchovy a vzdělávání. Charakteristickým prvkem této části je využití aktivizující metody learning by doing. Tato metoda je ve vlastním hodnocení účastníků přijímána jako velice efektivní, účastníci oceňují, že mají možnost vyzkoušet si navrhované postupy přímo na místě. Mají tak možnost uvědomovat si a diskutovat s lektorem širší souvislosti zadání hry – vhodnost z hlediska dosažení stanovených cílů, vhodnost z hlediska profilu účastníků, možnosti obměny hry v případě, že někteří účastníci připravovanou hru znají, možné komplikace v průběhu realizace hry a jejich řešení atd.

Úspěšnost obsahového prvku vzdělávacího programu souvisí s dovednostmi, které autorka příkladu dobré praxe získala během své praxe v rámci neformálního vzdělávání. Autorka zde využila bohatých zkušeností z vedení aktivit i příprav různorodých jednorázových aktivit v rámci organizace (vedení hudebně-sociální aktivity YMCA Ten Sing, organizace festivalů, vzdělávacích akcí a jiných aktivit, účast na mezinárodních školeních zaměřených na práci s mládeží). Na organizaci většiny těchto aktivit se podílí YMCA Brno.

8) Zdroje

Brander, P a kol. Kompas. Praha: Agro, 2006.

Česká národní agentura Mládež. Průvodce programem. ČNA Mládež, 2007.

Dočkalová, J. Neformální vzdělávání – moderní termín nebo fungující koncept?. Euro Kompas, 2007, č. 2: str. 1–2, 2007.

Dvořák, D. Od mimoškolní výchovy k neformálnímu učení. Rodina a škola, LII, 2005, č. 5: str. 12–13, 2005.

Hofbauer, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004.

Mihalíková, J. Do Evropy hrou. Praha: Česká národní agentura Mládež, 2007.

Němec, J. Možnosti a limity výchovy ve volném čase. Výchova a volný čas 2. Brno: MSD, 2007.

Obrusníková, I. Neformální vzdělávání v České republice. In Konference neformálního vzdělávání. Praha: Česká národní agentura Mládež, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2007.

Pospíšil, O. Ke specifiku neformálního vzdělávání. Pedagogická orientace, 1998, č. 2: str. 57–61, 1998.

Průcha, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 2002.

www.mladezvakci.cz/slovnicek-pojmu

Název vzdělávacího programu: Bezpečnostní garant zotavovacích akcí dětí a mládeže

Minimální kompetenční profil: Bezpečnostní garant zotavovacích akcí dětí a mládeže
Organizace: Project Outdoor s.r.o.; www.projectoutdoor.cz

Vzdělávací program reaguje systematicky na současný stav, kdy není v oblasti dětí a mládeže strukturovaně řešena problematika bezpečnosti, zejména jako skutečné řízení rizik včetně jeho prevence. Přitom ale v nabídce organizací pracujících s dětmi a mládeží se kvůli oblíbě u cílové skupiny objevuje stále více outdoorových a zážitkových prvků. Jedna ze základních aktivit, která se v práci s dětmi a mládeží často realizuje, je ve vztahu k cílům programu velmi dobře popsána v příkladu dobré praxe. Vzdělávací program umožňuje prostřednictvím třech modulů kombinovat různé úrovně pracovní pozice podle toho, jaké místo skutečně v organizaci vzhledem k zajištění bezpečnosti zaujímá. Při realizaci vzdělávacího programu byly dva moduly spojeny do jednoho „prodlouženého“ víkendu. Při dostatečném celkovém časovém harmonogramu vzdělávacího programu je vhodnější rozložit moduly na samostatné víkendy. Lektori přizpůsobili pro účastníky množství nástrojů na řízení rizik, které jsou využívány v outdoorové oblasti na profesionální úrovni. Některé z nástrojů však byly ověřeny poprvé. Poskytovatel navrhuje několik doplnění minimálního kompetenčního profilu právě vzhledem k pozici garanta bezpečnosti na úrovni celé organizace, zejména o kompetence související s celkovou koordinací a tvorbou standardů v této oblasti.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Seznámit pracovníky organizací s moderními nástroji a metodami řízení rizik a bezpečnosti, a to na několika úrovních. Vzdělat pracovníky organizací pověřené zajišťováním bezpečnosti a řízením rizik tak, aby byli schopni koordinovat a řídit činnosti směřující k zajištění maximální fyzické a psychické bezpečnosti osob a ochrany majetku.

Konkrétní cíle

Modul I

Absolvent bude schopen:

- vyhledávat rizika a analyzovat je z různých úhlů,
- používat základní nástroje pro řízení rizik v praxi,
- se orientovat v základních teoretických modelech a klíčových pojmech řízení rizika,
- identifikovat zdroje rizika v konkrétních situacích.

Modul II

Absolvent bude schopen:

- vytvářet standardy a pravidla eliminující rizika – navrhnout odpovídající bezpečnostní opatření,
- navrhnout krizový scénář pro mimořádné události,
- vytvořit základní bezpečnostní dokumenty a pracovat s nimi,
- se orientovat v základní legislativě se vztahem k oblasti bezpečnosti aktivit,
- ovládat pokročilé nástroje prevence risk managementu.

Modul III

Absolvent bude schopen:

- vytvořit strategické nástroje risk managementu,
- zavádět procesy risk managementu v organizaci,
- navrhnout základní bezpečnostní pravidla v organizaci,
- navrhnout krizový scénář organizace,
- navrhnout školení pro ostatní zaměstnance organizace,
- analyzovat vnitřní procesy při práci s chybou,
- lektorsky odvést proškolení cílových skupin.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Minimální věk a zkušenosti účastníků pro jednotlivé moduly:

Modul I: nejméně 15 let věku a nejméně 1 rok praxe v oblasti práce se skupinou.

Modul II: nejméně 18 let věku a nejméně 3 roky praxe v oblasti práce se skupinou.

Modul III: nejméně 25 let věku, nejméně 8 let práce v oblasti práce se skupinou, nejméně 3 roky praxe jako vedoucí instruktora.

Počet účastníků

Doporučeno je 15 účastníků, moduly se dají připravit pro skupinu od 6 do 20 osob (s mírnými modifikacemi aktivit).

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Forma vzdělávacího programu je prezenční.

Vzdělávací formy

Jsou využity individuální, skupinová, zážitková forma a workshopy.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Vzdělávací program je rozdělen do tří na sebe navazujících modulů. Každý modul je připraven v ideálním případě v rozsahu 20 hodin (à 45 min).

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Aktivizační metody a aktivity na prolomení ledů; přednáška – frontální výuka; brainstorming; projektové učení; simulační aktivity a případové studie; kooperativní učení.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Při všech modulech jsou použity standardní školicí pomůcky umožňující maximální interaktivitu účastníků.

Specifický materiál pro jednotlivé aktivity: Pavouk – provázek; Elektrický plot – lana, 2 m dlouhá tyč dřevěná, lezecká přilba; Přemostění – lana, přilby, karabiny, smyce, kladka, celotělový úvazek; Záchranka – mapy okolí, lana, kolo, karimatka, karabiny, vysílačky.

F. INOVATIVNOST

Formy a metody výuky jsou sestaveny vyváženě s ohledem na specifika tématu, s důrazem na praktické a komplexní vyzkoušení nástrojů pro řízení rizik ze strany účastníků. Inovativnost spočívá zejména v přenesení konkrétních nástrojů z jiných oblastí – profesionálních outdoorových aktivit – do oblasti práce s dětmi a mládeží, jejich ověření se skupinou účastníků a případná úprava. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Jako základ modulů I a II je vybrána metodika řízení rizik pro outdoor education and outdoor recreation z Nového Zélandu. Pro modul III je nevhodnější metodika Six Sigma upravená pro potřeby řízení rizik volnočasových aktivit.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Vzdělávací program je rozdělen do tří na sebe navazujících modulů. Moduly jsou připraveny v rozsahu 20–23 hodin (à 45 min).

Obsah a hodinová dotace vzdělávacích modulů

Detailní obsah jednotlivých modulů je podrobně rozpracován ve skriptech pro lektory a účastníky, které byly také přílohou výstupů vzdělávacího programu.¹³

¹³ Přílohy naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Modul I

Úvod, seznamovací aktivity – 90 minut – aktivizační metody

Klíčové pojmy – 60 minut – přednáška

Případová studie – bezpečnost prostředí – 60 minut – simulační aktivity a případové studie

Oblasti rizik, práce s rizikem, bezpečnostní hlediska – 90 minut – brainstorming

Teorie vzniku nehod – 60 minut – kooperativní učení

Případová studie – identifikace rizik – 60 minut – simulační aktivity a případové studie

Workshop – lanové aktivity a rozbor – 180 minut – kooperativní učení, simulační aktivity

Identifikace rizik – teorie – 90 minut – brainstorming

Modely a principy vzniku rizik – 60 minut – přednáška

Případová studie – rozbor – 120 minut simulační aktivity a případové studie

Risk management v praxi – 30 minut – přednáška

Zpětná vazba (hodnocení) – 60 minut – brainstorming

Modul II

Úvod, seznamovací aktivity – 90 minut – aktivizační metody

Rozbor případové studie a plánování – 60 minut – simulační aktivity a případové studie

Případová studie Přemostění – rozbor rizik – 140 minut – simulační aktivity a případové studie

Fáze zavádění aktivit – 60 minut – kooperativní učení

Psychické a sociální riziko – rozbor – 75 minut – zážitkové učení, zpětná vazba

Energizery – 30 minut – aktivace účastníků

Příklady nehod a poučení – 60 minut – brainstorming

Teorie – odhalování příčin vzniku nehod – 60 minut

Legislativa – 30 minut – přednáška

BEPA – 30 minut – kooperativní učení

Případová studie Slepý čtverec – 30 minut – kooperativní učení

Případová studie – rozbor a zpětná vazba k BEPA – 60 minut – simulační aktivity a případové studie

Technika ARASR a její rozbor – 120 minut – přednáška a simulační aktivity

Zpětná vazba (hodnocení) – 60 minut – brainstorming

Modul III

Úvodní blok – interaktivní aktivity – 90 minut – aktivizační metody

Případová studie – Výběrové řízení – 15 minut – simulační aktivity a případové studie

Myšlenková mapa a práce s nimi – 90 minut – brainstorming

Technika DESMANIK – 30 minut – přednáška

Technika SIPOC – 60 minut – přednáška

Případová studie RISCON – 45 minut – simulační aktivity a případové studie

Prezentace výstupů SIPOC – 30 minut – kooperativní učení

Práce s procesní mapou – 90 minut – kooperativní učení
 Případová studie DOMINO – 60 minut – simulační aktivity a případové studie
 Teorie – mapa toku rizik – 45 minut – projektové učení
 Teorie FMEA – 30 minut – přednáška
 Praxe FMEA – 90 minut – outdoorová simulační aktivita
 Prezentace FMEA – 60 minut – diskuse
 Případová studie Záchranka – 120 minut – outdoorová simulační aktivita
 Prezentace výsledků Záchranky – 45 minut – diskuse, zpětná vazba
 Teoretický blok – 90 minut – RRP, Aktivity X, Chybám vzdorná opatření, Incident reporting
 Zpětná vazba (celkové hodnocení) – 60 minut – brainstorming, diskuse, test

Seznam doporučené literatury

Šebek, L. Bezpečnostní pravidla u outdoor aktivit. (texty)
 Haddock, C.M. Outdoor safety: Risk management for outdoor leaders. Wellington: New Zealand Safety Council, 1993.
 Kutý, J. Bezpečnost mimoškolní práce s dětmi a mládeží. Praha: Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, 2007.
 Töpfer, A. a kol. Six Sigma. Praha: Computer Press, 2008.
 Martin P., Priest, S. Understanding the adventure experience. Journal of the National Association of Outdoor Education, 3(1), 18–21, 1986.
 Barton, B. Safety, Risk and Adventure in Outdoor Activities. Sage Publications Ltd., 2006.
 www.outdoored.com – Risk Management for Organizations: Keeping the Ship Afloat by Preston Cline and Rick Curtis
 www.outdoored.com – The Risk Assessment & Safety Management System by Rick Curtis
 www.outdoored.com – Instructor Skills & Competency versus Program Design – A Delicate Balance by Paul Nicolazzo
 www.outdoored.com – Site Management – The Missing Link, July 14, 2004 – Paul Nicolazzo

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Moduly I., II. a III. v samostatných víkendech.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Lektoři by měli mít zkušenosti s oblastí řízení rizik. Podmínkou by také mělo být absolvování stejného vzdělávacího programu ve všech třech modulech. Pro školení modulu III – Bezpečnostní garant – je třeba kromě předchozího také dlouhodobá a intenzivní zkušenost z oblasti práce s riziky a výhodou je znalost nástrojů metodiky Six Sigma.

Lektor 1 by měl mít min. 7 let praxe v lektorské (příp. pedagogické) činnosti pro oblast outdooru v neziskové, akademické nebo komerční sféře (např. lanové aktivity, lezení

na skalách, iniciativní hry, strategické hry, risk management), praktické a manažerské zkušenosti z dlouhodobé realizace outdoorových činností, min. 5 let praxe v koncepční a metodické činnosti v oblasti outdooru.

Lektor 2 by měl mít min. bakalářské vzdělání, obor sportovní management, pedagogika volného času nebo příbuzný, min. 5 let praxe v oblasti outdoorových sportů, zážitkové pedagogiky, min. 2 roky pedagogické/lektorské praxe – lektor zážitkového vzdělávání, lektor seminářů zaměřených na pobyt v přírodě (lanové aktivity, lezení na umělých stěnách, lezení na skalách).

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Pro uvádění praktických aktivit je využíváno různého herního a horolezeckého materiálu. Veškeré pomůcky poskytuje organizátor.

Je vhodné využívat flipcharty a dataprojektorem promítané prezentace, další kancelářské potřeby.

Jako místo konání je možné využít hotel s prostorem a technickým zázemím pro přednáškovou a diskusní část (typ učebna).

Jako kritérium je nutné vzít v potaz možnost venkovních aktivit, které jsou klíčovou částí vzdělávacího programu.

Lokalita se musí vybírat s ohledem na specifické potřeby pro praktické části outdoorové výuky – např. terén sjezdovky a volný lesní terén (např. oblast CHKO Jeseníky).

Tato lokalita byla vybrána na základě dobré dostupnosti, příjemného přírodního prostředí, vhodnosti pro praktické aktivity.

K. VYHODNOCENÍ

Doporučené vyhodnocení vzdělávacího programu:

- průběžná zpětná vazba od účastníků – po každém dni semináře jsou účastníci požádáni o zpětnou vazbu k obsahu a způsobu vedení semináře;
- závěrečná zpětná vazba od účastníků – po každém školení účastníci vyplní strukturovaný zpětnovazební dotazník;
- průběžná zpětná vazba mezi školiteli – po každém dni semináře si školitelé sepíší zpětnou vazbu k obsahu a způsobu vedení semináře;
- závěrečná zpětná vazba mezi školiteli na místě – po každém školení školitelé vyhodnotí celý školicí modul;
- vyhodnocovací schůzka školitelů týden po školení s výsledky zpětnovazebních dotazníků od účastníků – detailní rozbor školení a finální úpravy obsahu.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnotící nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe:

Pravidla aktivity přemostění

Minimální kompetenční profil: Bezpečnostní garant zotavovacích akcí dětí a mládeže

Garant PDP: Mgr. Michal Petr, Project Outdoor s.r.o.

Klíčová slova: přemostění; lanovka; lanový most; lanový traverz

Časový rozsah realizace: Časový limit určuje vedoucí aktivity.

Materiální a technické zabezpečení: Je třeba vhodný venkovní terén pro realizaci aktivity. Kvalitní a bezpečná lana, přilby, karabiny, smyce, kladka, celotělový úvazek.

1) Stručná anotace PDP

PDP Pravidla aktivity přemostění je příkladem pravidel rizikové aktivity doplněných o podrobnější bezpečnostní pokyny pro účastníky.

2) Východiska PDP

Přemostění (ať už se v terminologii různých organizací jmenuje jakkoliv) je oblíbenou a relativně na přípravu nenáročnou aktivitou. Přesto se jedná o dobrodružnou a účastníky vždy dobře přijímanou aktivitu. Z našich zkušeností je uváděna poměrně často, ale bohužel s velkým rizikovým potenciálem. Proto jsme se snažili připravit přehledný návod na uvádění této atraktivní aktivity.

3) Cíle PDP

Poskytnout stručný a jasný návod pro bezpečné uvádění aktivity „Přemostění“ či aktivit podobných.

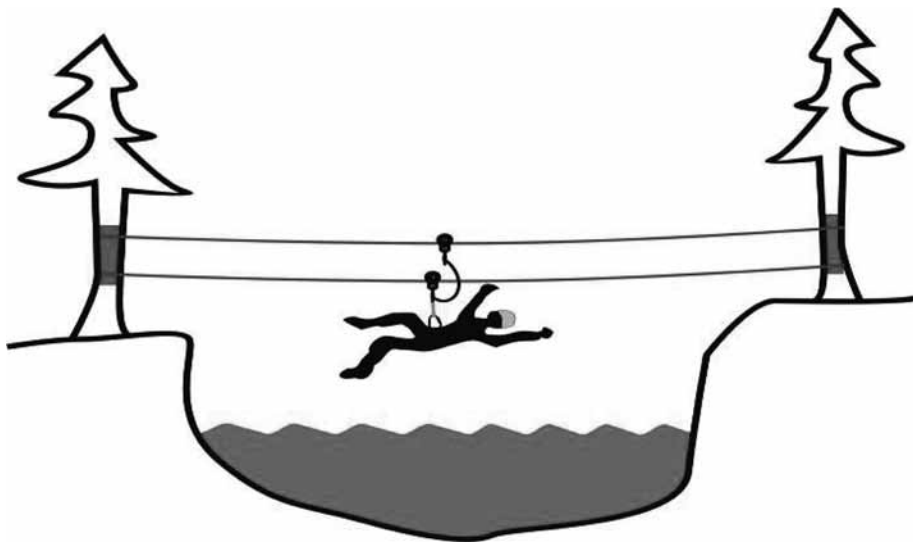
4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Cílem PDP je ukázat možnost zapracování specifických bezpečnostních opatření pro konkrétní rizikovou aktivitu.

Tento cíl koresponduje s částí MKP Odborné dovednosti v oblasti návrhů bezpečnostních standardů organizace. Absolvent umí navrhnout a inovovat základní soubor bezpečnostních pravidel pro specifické činnosti, které organizace nabízí.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Cíl: Přemístit bezpečně všechny členy skupiny přes zadané území za pomoci vlastnoručně zbudovaného přemostění (lanový traverz) v časovém limitu.

Časový limit: ..... minut od zahájení vedoucím aktivity

Požadavky na bezpečnost

1. Přemostění je zkonstruováno ze dvou nezávisle uvázaných lan.
2. V místě uvázání lan na strom je pod lany podložka bránící poškození stromů.
3. Mechanismus, který převáží osoby po přemostění, musí být připojen k oběma těmto lanům.
4. Každá transportovaná osoba je zapnuta do úvazku a zkontrolována instruktorem.
5. Pojistky všech karabin jsou během transportu vždy zajištěny.
6. Všichni transportovaní nebo ohrožení pádem (nacházejí se mimo vyznačenou bezpečnou zónu) používají přilbu a jsou zajištěni proti pádu.
7. Veškerý zapůjčený materiál musí být vrácen v nepoškozeném stavu, zacházejte s ním tedy šetrně a bezpečně.
8. Je zakázáno házet s veškerým kovovým materiálem (kladky, karabiny ...).
9. Je zakázáno házet jakýmkoli jiným materiálem, který by mohl v místě dopadu způsobit zranění nebo hmotnou škodu.
10. Před prvním použitím zbudovaného přemostění (lanovky) musí stavba projít revizí instruktorem. Po dokončení stavby tedy zavolejte odpovědného instruktora, který schválí bezpečnost stavby.

Další zásady

1. Při veškeré činnosti dodržujte pokyny instruktora a dbejte maximální bezpečnosti. Za žádných okolností nesmí být ohroženo zdraví nikoho z účastníků a instruktorů.
2. Při transportu dávejte pozor, aby se vám v kladce či karabině nezachytily vlasy nebo oblečení. Stejně tak nedávejte ruce na lano před kladku nebo karabinu, hrozí skřípnutí.
3. Držte se při stavbě přemostění obdrženého nákresu (nebo informací zadaných instruktorem) a případné odchylky konzultujte s instruktorem.
4. Při viditelnosti snížené pod 30 m je nutné zastavit veškerou činnost a dále se řídit pokyny instruktora.
5. Používejte výhradně materiál dodaný instruktorem. Je zakázáno používat jakýkoliv jiný materiál nebo dodaný materiál jinak, než bylo předvedeno v rámci přípravných dílen.
6. V případě, že kterýkoliv účastník bude pociťovat riziko nebo se mu bude zdát cokoliv nebezpečné, ihned upozorní instruktora.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Popis nutných bezpečnostních zásad pro aktivitu přemostění je komplexní, ale je třeba dbát především na jejich prezentaci a dodržování. Bez dobrého vysvětlení pravidel a jejich zdůvodnění totiž sebelépe sepsaná pravidla nebudou fungovat. Dále je nutné k pravidlům pro účastníky mít také pravidla pro instruktory dané aktivity, která je upozorňují na rizikové momenty a poskytují celkový přehled o rizikových faktorech a práci s nimi.

7) Hodnocení garanta PDP

PDP přemostění je výborným příkladem bezpečnostních pravidel aktivity, kterou mnozí vůbec nepovažují za rizikovou, přestože u ní může docházet k vážným úrazům. Pravidla všechna největší rizika úspěšně eliminují, což se projevilo při zkušebních realizacích a potvrdili to pozorovatelé, kteří měli za úkol sledovat rizika při aktivitě.

Název vzdělávacího programu:

Laický zdravotník akce pro děti a mládež

Minimální kompetenční profil: Laický zdravotník akce pro děti a mládež
Organizace: Chameleon – odbor Klubu českých turistů; www.chameleonbrno.org

Vzdělávací program a příklad dobré praxe odrážejí současné odborné diskuse o pojetí práce zdravotníka na zotavovacích akcích. Příklad dobré praxe je pěknou ukázkou tohoto pojetí a představuje metody, které poskytovatel s účastníky nejčastěji používá. Z požadavků praxe vyplývá větší potřeba vnímat funkci zdravotníka komplexněji. V obsahu vzdělávacího programu se proto objevují bloky, které jsou zaměřeny na oblast práce zdravotníka spojenou s hodnocením zdravotních rizik a předcházení situacím ohrožujících zdraví. Tyto kompetence pak zdravotníka staví do týmu nejvyššího managementu zotavovací akce. V upraveném minimálním kompetenčním profilu poskytovatel výrazně posílil kompetence v oblasti první pomoci a prevence. Za pozornost určitě stojí zásadní doplnění minimálního kompetenčního profilu, které se týká oblasti rozvoje kompetencí při práci s léčivými.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Cílem vzdělávacího programu je vyškolit v rámci šedesátihodinového kurzu vedeného metodou zážitkové pedagogiky laiky tak, aby mohli zastávat funkci zdravotníka na akcích dětí a mládeže. Kurz je kompatibilní se současnými zákonem stanovenými požadavky na vzdělávání zdravotníků zotavovacích akcí.

Konkrétní cíle

Absolvent kurzu získá v souladu s minimálním kompetenčním modelem znalosti a dovednosti, posílí návyky a postoje k vykonávání funkce zdravotníka na akcích pro děti a mládež. Po úspěšném dokončení vzdělávacího programu bude absolvent schopen nejen poskytovat první pomoc, ale i organizovat v souladu s platnou legislativou léčebně-preventivní aktivity spojené s průběhem akcí dětí a mládeže a tuto činnost adekvátně administrativně ošetřit.

Absolvent vzdělávacího programu:

- ovládá základy anatomie a správné funkce lidského těla;
- je schopen rozpoznat patologický stav způsobený nemocí nebo úrazem;
- je schopen podat první pomoc v těchto případech a zajistit případnou odbornou pomoc;
- prakticky ovládá život zachraňující úkony;

- v přiměřeném rozsahu prakticky ovládá ošetřovatelské a transportní techniky, základy záchrany z vody a postup při první pomoci při autonehodě;
- umí podat první pomoc při zachování vlastní bezpečnosti;
- orientuje se v základech etického chování a psychologického přístupu k nemocnému;
- pečuje o nemocné v souladu s doporučením odborného lékaře;
- je schopen zajistit zotavovací akci po stránce hygieny společných prostor, hygieny stravování, osobní hygieny účastníků a ochrany životního prostředí včetně potřebného proškolení zainteresovaných osob;
- zná práva a povinnosti zdravotníka zotavovací akce, orientuje se v příslušných zákonech a vyhláškách. Správně vede zdravotnickou dokumentaci;
- zná obsah lékárny a vedlejší účinky i dávkování a formy aplikace používaných léčiv, používá léčiva a obvazový materiál v rozsahu jemu povoleném, doplňuje je do lékárny;
- v rámci zajištění zotavovací akce komunikuje s lékaři i hygienickou stanicí;
- ví, jak nakládat s doklady a materiály obsahujícími citlivá osobní data. Zajišťuje prevenci poškození zdraví na zotavovací akci.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou vzdělávacího programu jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastník je osoba starší 18 let, zdravotně, psychicky a sociálně schopná absolvovat zážitkový kurz.

Počet účastníků

Doporučený počet účastníků kurzu je do 40 osob.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Prezenční forma s možností individuálních písemných/telefonických konzultací.

Vzdělávací formy

Jsou využity forma prezenční, skupinová a prožitková.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Hodinová dotace vzdělávacího programu je 60 hodin, z toho teoretická část 24 hodin a praktická část 36 hodin.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

K prezentaci nosných informací je používána metoda interaktivních přednášek s využitím názorných pomůcek v podobě modelů a přehledných vizualizací v písemné podobě

(plakáty, postery a podobně) nebo s pomocí audiovizuální techniky. Sdělení jsou oživo-
vána názornými příklady z klinické praxe demonstrovány ústně i v písemné podobě.
Přednášky jsou prezentovány celé skupině, praktické dovednosti jsou procvičovány
v menších skupinách s individuálním přístupem lektorů. Nácvik praktických dovedností
je realizován v menších skupinách účastníků s cílem individuálního přístupu lektora.
K nácviku ošetření je využívána metoda simulací na maskovaných figurantech
a s vytvořením iluze reálné situace včetně emotivního náboje. Simulace reálných udá-
lostí gradované od jednodušších dílčích problémů ke komplexním situacím řeší účast-
níci jako jednotlivci nebo ve skupinkách s využitím týmové spolupráce a sdíleného pro-
žitku. Zpětné vazby využívají principy sebereflexe účastníka s kognitivním výstupem.
Vybraná témata jsou probírána interaktivně pomocí metody facilitovaného brainstorm-
ingu nebo moderované diskuse.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

K realizaci kurzu jsou třeba simulátory pro praktickou výuku kardiopulmonální resuscitace – 7–8 kusů, z toho dva s možností elektronického snímání průběhu resuscitace s vyhodnocením kvality a s možností projekce, dva projektory a projekční plátna. Simulátor defibrilátoru a simulátor kardiopulmonální resuscitace dítěte. Počítač (2× notebook) a tiskárna. Krátké instruktážní filmy. Prostředky vodní záchrany – pomůcky používané při záchranech na klidné vodě a na vodním toku, jako jsou certifikované vodácké vesty se záchranným hrudním popruhem s rychloupínací přezkou, házečí pytlíky s plovoucím lanem. Turistické potřeby – lana, karimatky, podložky k zajištění tepelného komfortu figurantů i účastníků kurzu při praktických cvičeních, další materiál podle simulovaných situací. Radiostanice PMR. Modely lidské kostry a orgánů. Vzorové vakuové dlahy, krční límce a další vzorový obvazový a dlahovací materiál. Cvičné lékárníčky pro ošetřování simulovaných praktických případů. Vzorová lékárníčka, vzorová autolékárnička. Cvičné helmy – cyklo, vodácká a motorkářská. Flipchart 1–2 kusy včetně popisovačů. Potřeby pro maskování. Spotřební materiál – kancelářské papíry, náplň do tiskárny, obvazy a obinadla, trojčípé šátky, náplasti a další obvazový materiál, výměnné prvky simulátorů kardiopulmonální resuscitace a defibrilace, desinfekce, alufolie, resuscitační roušky a resuscitační masky. Oblečení k odlišení organizátorů, oblečení pro figuranty. Vozidla k simulaci autonehod včetně bezpečnostní výbavy (reflexní vesta, trojúhelník). Výukové brožurky, zákony a vyhlášky, sady kazuistik. Vzorové formuláře. Tabule pro označení simulací.

F. INOVATIVNOST

Vzdělávací program v sobě spojuje výuku první pomoci a prevence s náplní činnosti zdravotníka akce pro děti a mládež. Inovací je důraz na metodu simulovaných situací (dramatizací), která je používána na příkladech, které plně vycházejí z praxe a prostředí zdravotníka-laika, působícího ve sdružení dětí a mládeže. Větší počet figurantů umožňuje procvičit větší počet komplexnějších situací zážitkovou formou. V oblasti cílů je

princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Program není strukturován na bázi modulů. Obsah je rozdělen do sedmi programových bloků.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Hodinová dotace vzdělávacího programu je 60 hodin, z toho teoretická část 24 hodin a praktická část 36 hodin.

Obsah vzdělávacích bloků

Tematické okruhy

Organizační povinnosti zdravotníka

(2 hodiny teorie, 3 hodiny praxe)

- Činnost zdravotníka při plánování akce dětí a mládeže, před odjezdem na akci, při odjezdu na akci a při příjezdu na místo konání akce – kontrola podmínek.
- Vybavení ošetrovny včetně vybavení lékárny a příručních lékárníček, doplňování zásob léčiv a zdravotnického materiálu.
- Zabezpečení místa pro diferencovanou péči o nemocné včetně izolace.
- Spolupráce s patronátním lékařem, spolupráce s odborným lékařem či lékařem pohotovosti v případě nutnosti ošetření účastníka akce.
- Činnost zdravotníka po ukončení akce dětí a mládeže, předání potřebných informací a dokumentace účastníkovi akce nebo jeho zákonnému zástupci.
- Činnost zdravotníka v oblasti prevence úrazů, infekčních onemocnění a jejich šíření, zdravotních obtíží způsobených nesprávným stravováním nebo denním režimem, poškození životního prostředí. Spolupráce při sestavování programu akce.
- Vedení zdravotní dokumentace včetně pořizování zápisů o zdravotních událostech účastníků akce, jejich ošetření, stanovení dalšího léčebného postupu a případné změny režimu a následném sledování.
- Sestavení zdravotního dotazníku a seznamu požadovaných dokumentů pro akci, jejich uchovávání a nakládání s nimi po dobu celé akce včetně jejich následné archivace, zásady etiky práce s osobními údaji a ochrany citlivých osobních dat.
- Hodnocení zdravotního stavu účastníků podle dokumentace a orientačního vyšetření, výběr účastníků s potřebou zvýšené péče, návrh opatření pro tyto účastníky po dobu trvání akce, plán zdravotního dozoru a případných dietetických opatření včetně zajištění informovanosti zainteresovaných organizátorů akce při dodržení zásad etiky zdravotnického pracovníka.
- Spolupráce s dalšími osobami činnými v organizaci akce.
- Sestavení traumatologického plánu.

Hygiena a epidemiologie

(3 hodiny teorie, 1 hodina praxe)

- Osobní hygiena, denní režim.
- Hygienické zajištění sanitárních zařízení včetně volby prostředků.
- Hygienická specifika provozu zotavovací akce s ohledem na ochranu zdraví účastníků akce a na ochranu životního prostředí – skladování a zpracování potravin, zdroje a skladování pitné vody, likvidace odpadů a bioodpadů, hygiena kuchyně a jídelny. Specifikace zvýšené pozornosti osob činných při hromadném stravování.
- Hygiena výživy (společného stravování). Spolupráce při sestavování jídelníčku.
- Znalost zákonů a vyhlášek, definujících hygienické požadavky na zotavovací akce.
- Prevence šíření nákazy:
  - zásady boje s infekčními chorobami, opatření při jejich výskytu, včasná diagnostika, izolace, karanténa,
  - nejčastější alimentární nákazy, nákazy vzdušnou cestou, antropozoonózy, kontaktní nákazy, venerické choroby, AIDS, mykózy.
- Komunikace a spolupráce s krajskou hygienickou stanicí.

Ošetrovatelské dovednosti

(4 hodin teorie, 7 hodin praxe)

- Zhodnocení zdravotního stavu účastníka v případě jeho změny s výstupem, zda je nebo není nutná odborná lékařská nebo ošetrovatelská péče. Základy odběru anamnézy a objektivního vyšetření, základní znalost lékařské etiky při nakládání s citlivými osobními údaji, základy psychologie při péči o nemocného. Stanovení dalšího sledování a následného ošetřování.
- Navržení léčebného postupu včetně použití zdravotnického materiálu nebo léčiva a případně nutnosti odborného lékařského ošetření v případě:
  - poranění s poruchou integrity kůže,
  - poranění pohybového aparátu,
  - kvantitativní nebo kvalitativní poruchy vědomí se zachovanými životními funkcemi,
  - tepelného poškození organismu,
  - onemocnění trávicího ústrojí,
  - onemocnění dýchacího ústrojí,
  - onemocnění vylučovacího ústrojí,
  - projevu infekčního onemocnění,
  - alergické reakce bez ohrožení životních funkcí,
  - otravy.
- Orientace ve zdravotnickém materiálu a způsobu jeho použití.
- Orientace v léčivech, která smí zdravotník ordinovat, vedlejší účinky a věková specifika dávkování léčivých přípravků. Způsob aplikace léčiv.

Základy stavby a funkce lidského těla

(5 hodin teorie):

- stavba a funkce lidského těla,
- pohybové ústrojí,
- krevní oběh, krev, imunitní systém,
- trávicí ústrojí,
- dýchací ústrojí,
- vylučovací ústrojí,
- kožní ústrojí,
- pohlavní systém mužů a žen,
- smyslové ústrojí,
- nervové ústrojí,
- látkové řízení organismu.

První pomoc

(8 hodin teorie, 22 hodin praxe)

- Orientace v systému poskytování první pomoci v České republice, znalost druhů zdravotnické první pomoci.
- Znalost zásad komunikace s integrovaným záchranným systémem.
- Obecné zásady postupu při poskytování první pomoci:
  - zhodnocení situace s ohledem na počet nemocných, mechanismus úrazu a nebezpečí včetně nebezpečí hrozícího zachránci. Přerušení působení rizika, pokud je to možné;
  - prvotní vyšetření s důrazem na kontrolu životních funkcí a integrity organismu, odběr anamnézy a základní tělesné vyšetření;
  - přivolání odborné zdravotnické pomoci, v případě potřeby aktivizace integrovaného záchranného systému;
  - provedení život zachraňujících úkonů;
  - druhotné vyšetření s důrazem na změny zdravotního stavu a následné sledování;
  - zajištění přístupu odborné zdravotnické pomoci, předání potřebných informací.
- Život zachraňující úkony:
  - uvolnění dýchacích cest záklonem hlavy nebo alternativní technikou;
  - kardiopulmonální resuscitace – včasné zahájení, správná technika srdeční masáže i dýchání z úst do úst, znalost ochranných resuscitačních pomůcek. Specifika kardiopulmonální resuscitace u dětí a kojenců;
  - zastavení krvácení tlakem v ráně, použití tlakových bodů. Přiložení tlakového obvazu. Zásady ochrany zachránce při kontaktu s krví postiženého;
  - uvolnění dýchacích cest vypuzovacím manévrem v případě zaskočení cizího tělesa;
  - rychlé přerušení působení tepelných nebo chemických látek na organismus.
- Poskytování první pomoci při:
  - poranění pohybového ústrojí;
  - závažnějším poranění s porušením integrity kůže, krvácení;

- poranění vnitřních orgánů;
- poranění hrudníku a břicha;
- mozkolebeční poranění;
- poruše vědomí včetně stavů způsobených změnou hladiny glykémie;
- křečovém stavu, intoxikaci;
- náhlé bolesti hrudníku nebo břicha;
- úrazu elektrickým proudem;
- závažné alergické reakci ohrožující životní funkce;
- šoku;
- poškození organismu působením tepla, chladu nebo chemických látek;
- náhlé poruše funkce srdce – závažné poruchy srdečního rytmu, srdeční infarkt;
- náhlé poruše funkce dýchacího ústrojí – asthmatický záchvat, akutní dušnost z jiných příčin.
- Poskytování první pomoci ve ztížených podmínkách a s improvizovanými prostředky.
- Práce s obvazovými materiály za použití klasických i improvizovaných materiálů.
- Manipulace, polohování a transport:
  - polohování raněných podle charakteru poranění nebo obtíží,
  - manipulace s postiženým jedním a více záchránci,
  - standardní a improvizované transportní prostředky,
  - zásady zdravotnického transportu (cílenost, včasnost, šetrnost).
- Podezření na poranění páteře – vyhodnocení mechanismu úrazu vedoucího k poranění páteře a nezbytnosti manipulace s postiženým, zajištění ochrany krční páteře, manipulace s postiženým s poraněním páteře v různě početných skupinách záchránců.
- Zásady bezpečnosti a postup při ošetřování účastníků dopravní nehody.

Záchrana tonoucího

(1 hodina teorie, 2 hodiny praxe)

- Rozdíly při tonutí ve sladké a slané vodě.
- Technické prostředky záchrany a jejich použití.
- Způsoby pomoci postiženým plavcům.
- Záchrana tonoucích a poskytnutí první pomoci ve vodě a po dopravení na břeh včetně specifík kardiopulmonální resuscitace.
- Záchrana tonoucích a ochrana při vodní turistice na vodním toku s použitím prostředků, jako je záchranná vesta, házečí pytlík, přilba nebo neoprenový oděv. Princip bezpečnosti při vodní záchraně, zásady záchrany upoutaným záchráncem.

Lektorské dovednosti

(1 hodina teorie, 1 hodina praxe)

- Navržení osnovy školení osob činných při zotavovací akci v oblasti první pomoci a hygienických norem.
- Osnovy školení účastníků akce v oblasti hygienického minima.

Seznam povinné a doporučené literatury

Při tvorbě vzdělávacího programu nebyla použita žádná odborná literatura, vycházelo se ze znalostí lektorů získaných studiem medicíny a jejích atestačních oborů, studiem farmacie, z vědomostí získaných na kurzech lektorů a cvičitelů první pomoci, vodní záchrany a dalších.

Doplňující zdroje

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů
 Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti

Webové stránky

Základní postupy neodkladné resuscitace (<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/fsps/ps07/1pomoc/texty/index.html>)

První pomoc ve školských zařízeních (http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/fsps/js08/prvni_pomoc/index.html)

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Je doporučeno vzdělávací program soustředit do tří provázaných víkendů.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Kurz je možno realizovat za předpokladu dostatečného množství erudovaných lektorů a figurantů, dále je potřeba osob zajišťujících kurz organizačně a logisticky. Pro 40 účastníků je potřeba minimálně 4–5 lektorů na teoretické bloky a procvičování a dalších 15–20 pomocných lektorů a figurantů na velké simulované praktické bloky a dramatické ukázky. Dále je potřeba 2–3 maskérů, nejlépe vyškolených v kurzech ČČK nebo jiných organizací, lektory pro výuku vodní záchrany – buď plavčíky ČČK, instruktory vodní turistiky nebo absolventy fakulty tělesné výchovy.

Všichni lektori by měli mít praxi v lektorské/pedagogické činnosti min. dva roky a praxi z přímé práce s dětmi a mládeží (celoroční činnost turistického oddílu nebo letní tábor).

Lektor 1 by měl mít vysokoškolské lékařské vzdělání a praxi, pedagogickou praxi v zdravotnicko-lékařském oboru. Další doporučená kvalifikace: maskér Českého červeného kříže, instruktor vodní turistiky a vedoucí turistiky. Měl by mít praxi v pozici zdravotníka a zdravotního dozoru při zotavovacích akcích a celoroční činnosti oddílu minimálně sedm let.

Lektor 2 by měl mít vysokoškolské vzdělání pedagog volného času, kvalifikaci školitel první pomoci, maskér Českého červeného kříže.

Lektor 3 by měl mít vysokoškolské vzdělání v oboru farmakologie, instruktor/ka vodní turistiky, minimálně pět let praxe při zajišťování akcí dětí a mládeže včetně letních táborů v turistických oddílech mládeže.

Lektor 4 by měl mít vysokoškolské pedagogické vzdělání, např. předměty tělesná výchova, zdravotvěda a praxi jako zdravotník zotavovacích akcí nebo ve funkci vodáckého instruktora.

Lektor 5 by měl mít vysokoškolské vzdělání, kvalifikaci v oblasti krizového managementu a řízení záchranných akcí.

Další možní lektoři:

Lektoři s odborným vzděláním – vysokoškolské lékařské vzdělání, vhodný obor např. chirurgie, vnitřní lékařství a traumatologie, s praxí v nemocnici (úrazové pracoviště, ambulance). Lektoři s pedagogickou kvalifikací a praxí z přímé práce s dětmi a mládeží (vč. funkce zdravotníka) – např. instruktor vodní turistiky, maskér Českého červeného kříže, vedoucí turistiky mládeže, zdravotník zotavovacích akcí dětí a mládeže v posledních pěti letech.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Kurz doporučujeme zajistit včetně ubytování a společného stravování. K jeho úspěšné realizaci se ideálně hodí objekt, v němž jsou účastníci i organizátoři ubytováni a který poskytuje současně vyhovující prostory pro vzdělávání i praktický nácvik v interiéru i exteriéru. Doporučuje se na nácvik záchrany z vody pronajmout celý plavecký bazén s vyloučením veřejnosti.

Vzhledem ke snaze využívat prostředí identické s prostředím konání akcí pro děti a mládež doporučujeme pro konání kurzu turistické základny, dětské ubytovny a budovy škol. Simulace a praktická cvičení probíhají i v přílehlých venkovních prostorech a v přírodě v okolí objektů.

K. VYHODNOCENÍ

Úspěšné absolvování kurzu, složení praktických zkoušek a závěrečného písemného znalostního testu.¹⁴

Facilitovaná zpětná vazba lektorů a figurantů.

Evaluační dotazník hodnotící rozvoj kompetencí a naplnění minimálního kompetenčního profilu z hlediska účastníka.

K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnotící nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

¹⁴ Přílohy naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Název příkladu dobré praxe: Hra „Zdravotníkem na zotavovací akci“

Minimální kompetenční profil: Laický zdravotník akce pro děti a mládež

Garant PDP: MUDr. Martina Šišáková Ph.D., Chameleon – odbor Klubu českých turistů

Klíčová slova: první pomoc; simulace; procvičování; práce zdravotníka

Časový rozsah realizace: Samotná aktivita trvá sedmdesát minut.

Materiální a technické zabezpečení: Vhodný interiér (popř. může být realizováno outdoorově), který umožňuje rozdělení do malých týmů. Materiální a technické zabezpečení je závislé na tom, které úkoly připraví lektorský tým pro účastníky v rámci hry. Při simulaci je vhodné zachovat co největší věrnost reálné situaci, využít lze např. formuláře a dokumentaci, používanou na zotavovacích akcích konkrétní organizace.

1) Stručná anotace PDP

Simulace náročnosti a komplexnosti výkonu funkce zdravotníka na zotavovací akci pro děti a mládež.

2) Východiska PDP

Hra je zaměřena na procvičení znalostí a dovedností potřebných k praktickému výkonu funkce zdravotníka. Navazuje na přednášku o právech a povinnostech zdravotníka zotavovací akce.

Úkoly ve hře prakticky simulují činnosti, které zdravotník na zotavovací akci musí souběžně vykonat. Prostřednictvím simulace založené na zážitkové pedagogice si účastník prakticky vyzkouší také to, že existují každodenní povinnosti, které se dělají denně a mohou být efektivně plánovány. Vedle toho jsou v praxi zdravotníka jednorázové a náhodně přicházející úkoly, jejichž řešení musí být operativní.

3) Cíle PDP

Prakticky procvičit činnosti související s výkonem funkce zdravotníka zotavovací akce.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Cílem je procvičit odborné znalosti a dovednosti potřebné k praktickému výkonu funkce zdravotníka na zotavovací akci a jejich vzájemnou koordinaci.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Hráči jsou rozděleni do týmů s menším počtem členů (3–4) tak, aby byla možná jejich vzájemná koordinace a komunikace v průběhu hry. Každý den je časově definován deseti minutami reálného času, v nichž je přesně dáno množství úkonů, které je nutno

splnit. Tyto úkony simulují činnosti, které zdravotník na zotavovací akci musí denně vykonat. Splnění úkonu se počítá k dobru celému týmu. Tým si musí činnosti rozdělit tak, aby vše stihl, aby nebyla zanedbána žádná složka práce zdravotníka. Některé úkoly se podobně jako ve skutečném životě opakují denně a jejich natrénováním a správnou organizací se v pozdější fázi hry ušetří čas, některé úkoly přichází náhodně stejně jako změny zdravotního stavu účastníků akce v realitě a jejich řešení je jednorázové. Vítězství je přiznáno týmu, který za celou hru splnil nejvíce úkolů bezchybně. Aktivita navazuje na programové bloky vzdělávacího programu, které už proběhly.

Příkladem úkolů, které se opakují, může být simulace vytahování klíšťat a evidence tohoto úkonu ve zdravotnické dokumentaci. Činnost byla nasimulována vytahováním drobných předmětů pomocí pinzety, což časově přibližně odpovídá skutečnému úkonu. Další aktivity: prvotní ošetření drobného úrazu, následná péče o rány, vyšetření pacienta, péče o pacienty (pravidelné rozdávání medikace), likvidace biologických odpadů, orientace ve zdravotní dokumentaci zdravotníka.

Příkladem úkolů, které proběhnou pro každý tým pouze jednou za celou hru, může být kontrola pracovníka hygieny, která je simulována krátkým testem s otázkami z oblasti hygieny. Při ověřování vzdělávacího programu realizovalo hru pro 36 účastníků celkem 5 lektorů, 2 hlavní organizátoři, kteří celou hru řídili, a 12 figurantů zkušených v realizaci her a simulací. Úkoly a aktivity je nutno vždy přizpůsobit konkrétním podmínkám objektu a počtu a schopnostem realizátorů.

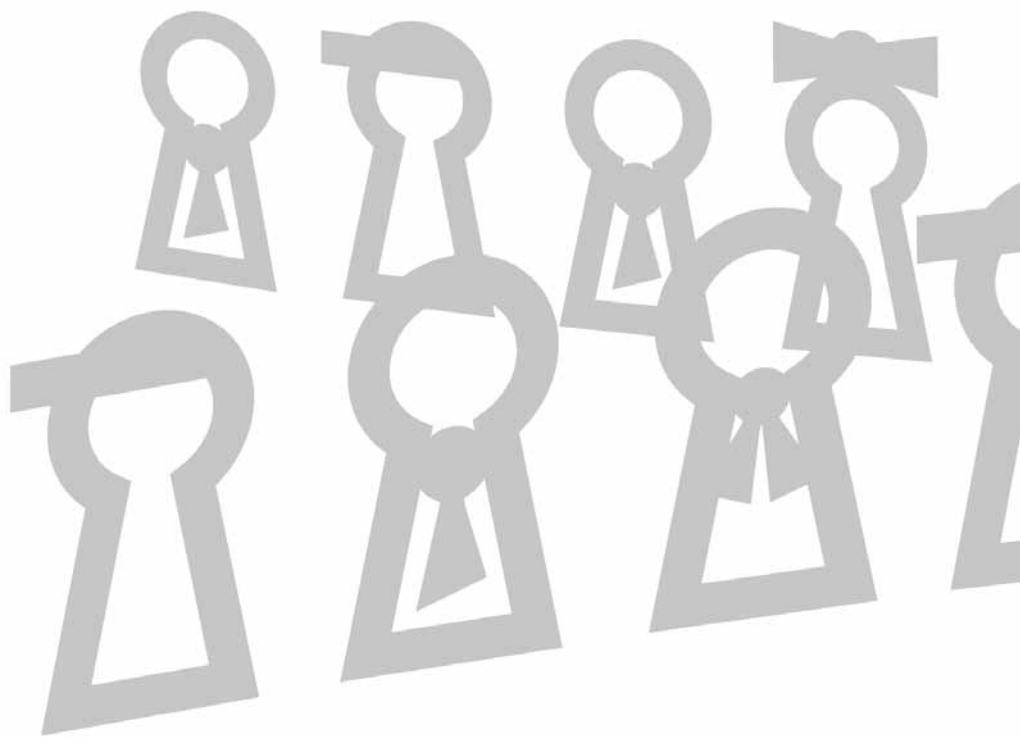
Hra má připravit frekventanty na to, že při výkonu funkce zdravotníka se opakující se úkony musí vykonávat stále stejně pečlivě i přes možný časový stres, upevnit zásady správné organizace práce a nastínit multifunkční charakter práce zdravotníka. Jednotlivé úkony jsou samozřejmě v převážné většině současně praktickým opakováním naučené látky a dovedností.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Simulace formou hry je pro frekventanty zábavnou formou učení a současně v krátkém časovém horizontu umožňuje procvičování velkého množství znalostí a dovedností. Hráči si i přes odlehčený charakter této aktivity uvědomí komplexnost práce zdravotníka a nutnost disciplíny při vykonávání opakujících se úkonů i úkonů prováděných v časovém stresu. Po hře následuje zpětná vazba s uvedením paralel herní simulace a reálné praxe včetně praktických návodů, jak si práci zorganizovat tak, aby byly splněny všechny její důležité složky.

7) Hodnocení garanta PDP

Tento PDP považujeme za komplexní procvičení výkonu funkce zdravotníka na zotavovací akci. Fixuje správnou organizaci práce a adekvátní reakce při práci v časovém stresu. Současně procvičuje znalosti a dovednosti v poskytování první pomoci, v práci s dokumentací i v organizaci hygienicko-epidemiologických opatření na zotavovací akci.

Přímá práce s dětmi a mládeží

Název vzdělávacího programu:

Náčelnické zkoušky s přírodovědným zaměřením

Minimální kompetenční profil: Samostatný vedoucí dětí a mládeže – přírodovědné zaměření

Organizace: Liga lesní moudrosti (LLM); www.woodcraft.cz

Vzdělávací program ve svém obsahu vychází z vnitřní filozofie organizace. S výjimkou dvou modulů zaměřených právě na vnitřní specifika jsou všechny moduly dobře využitelné. Velmi silný je důraz na problematiku pobytu v přírodě, což se projevuje mj. v příkladu dobré praxe, který je velmi podařený a i přes svou náročnost má při ověřování velký dopad na rozvoj dovedností účastníků. Inovativním prvkem vzdělávacího programu je také využití e-learningu, který nebyl v organizaci předtím využíván. Minimální kompetenční profil byl doplněn o specifickou část kompetencí, definovaných právě na základě specifík vedoucího kolektivu dětí a mládeže, který má trvalé přírodovědné zaměření.

Michaela Přilepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Hlavním (obecným) cílem vzdělávacího programu je v průběhu vzdělávacího programu ověřit, doplnit a rozvinout dovednosti a znalosti nutné pro vedoucího pracovníka, který řídí (plánuje, realizuje a vyhodnocuje) činnosti kolektivu dětí a mládeže s ohledem na specifické potřeby jednotlivců a skupiny a svěřené děti a mládež vede v souladu s filozofií woodcraftu.

Konkrétní cíle vzdělávacího programu

Konkrétní cíle vzdělávacího programu jsou rozděleny do následujících osmi oblastí.

1. Woodcraft

Cílem tohoto modulu je vysvětlit filozofii woodcraftu, čtyřnásobného zákona, 9 hlavních zásad a 7 tajemství lesa. Dále pak seznámit účastníky se znaky, symboly a historií woodcraftu a významem E. T. Setona.

2. Environmentální výchova

Cílem modulu Environmentální výchova je vysvětlit účastníkům základní principy šetrného životního stylu, odpovědnosti k přírodě a využití přírody při osobním rozvoji jedince. Dále pak praktické poznání přírody a jejích hodnot a konkrétní pomoc přírodě ve svém okolí.

3. Vedení kmene

Modul má za cíl seznámit účastníky s principy woodcrafterské výchovy a se základy pedagogiky a psychologie. Dále naučit účastníky analyzovat potřeby skupiny, formulovat výchovné a vzdělávací cíle, nové výchovné a vzdělávací metody a prostředky. Dalším cílem je vysvětlit účastníkům podstatu autority, naučit, jak navodit bezpečné prostředí a seznámit účastníky s prevencí sociálně patologických jevů.

4. LLM a kmenové zřízení

Cílem modulu je seznámit účastníky s organizační strukturou LLM a kmene a dále s různými typy kmenů podle zaměření. Účastníkům vysvětlit prvky demokracie ve kmenech a systém, jak je rozvíjet, dále se naučit plánovat a organizovat celoroční činnost kmene, včetně náboru nových členů a komunikace s rodiči.

5. Organizace táboření

Cílem modulu je probrat s účastníky nutné kroky k zajištění tábora, naučit je sestavit rámcový program tábora a seznámit je s nutnou legislativou týkající se zotavovacích akcí pro děti a mládež.

6. Zdravověda

V tomto modulu je cílem seznámit účastníky se zásadami poskytování první pomoci, získat orientaci v základních léčivech a naučit se bezpečnostním zásadám při plánování a realizaci aktivit.

7. Právní odpovědnost

Modul má za cíl účastníky seznámit s právní odpovědností, legislativou kmene, bezpečnostními předpisy a se základními pravidly pojištění.

8. Právní subjektivita

Cílem modulu je účastníky naučit zajistit akce kmene z hospodářského hlediska, seznámit je se základy účetnictví, evidencí majetku a systémem daní a dále vysvětlit účastníkům některé pojmy vztahující se k právní subjektivitě.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Účastníci vzdělávacího programu musí být starší 16 let. Příprava tohoto vzdělávacího programu počítá s účastníky, kteří mají již osobní zkušenosti s vedením dětských kolektivů.

Počet účastníků

Vzdělávací program je koncipován pro 15–20 účastníků v jednom běhu.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VČETNĚ HODINOVÉ DOTACE

Prezenční forma kombinovaná s e-learningem.

Vzdělávací formy

Je využita prezenční, distanční (samostudium s podporou e-learningu), prožitková, týmová a individuální forma.

E-learning je dostupný na: <http://lms.nidm.cz>, kapitola Samostatný vedoucí dětí a mládeže – přírodovědné zaměření (Náčelnické zkoušky s přírodovědným zaměřením). K přihlášení použijte tlačítko „Přihlásit se jako host“.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Vzdělávací program je koncipován formou čtyř bloků, z toho tři probíhají na dvou výjezdových víkendových setkáních a jeden formou dlouhodobého samostudia. Celková časová dotace je 68 hodin. Individuální příprava probíhá před prezenčními částmi formou samostudia s možností využít e-learningovou podporu dle potřeb účastníka. Individuální konzultace s lektory i v rámci e-learningu (nad rámec celkové časové dotace).

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Seznamovací aktivity, přednášky, skupinová diskuse, simulační aktivity, rolové hry, skupinové aktivity, aktivity zaměřené na individuální řešení problémů, individuální konzultace a zpětná vazba.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Pro realizaci přednášek je vhodné použít notebook nebo PC. Pro názorné ukázky práce s e-learningem je vhodné připojení k internetu.

Všichni účastníci obdrží některé výukové materiály v písemné podobě a získají e-learningovou podporu. Je možné zajistit pro účastníky materiál – psací potřeby, listy papíru nebo bloky.

Další informace v části J. Materiální a technické zabezpečení.

Konkrétní materiál a technické zabezpečení jsou samostatně popsány pro příklad dobré praxe.

F. INOVATIVNOST

Z hlediska neformálního vzdělávání ve sdružení v oblasti práce s dětmi a mládeží je možné považovat za inovativní formu e-learningu. Zároveň účastníci využijí k učení se některé další metody v neobvyklém kontextu, např. interaktivní simulační aktivity. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program je koncipován časově na dva víkendy. Individuální příprava probíhá formou samostudia z připravených materiálů a z dostupné literatury. Zároveň mohou účastníci využívat inovativního prvku ve vzdělávacím programu, a to formy e-learningu. V e-learningu mají účastníci k dispozici zpracovaná témata nejen formou odborných textů, ale i formou návodných otázek a ukázkových testů. E-learning také umožňuje účastníkům průběžnou konzultaci s jednotlivými lektory.

Na prezenčních setkáních je kladen důraz na nácvik praktických dovedností a sdílení zkušeností. V rámci přednáškových bloků na prvním víkendovém setkání je kladen důraz na diskuse, řešení problémových situací, vycházejících jak ze zkušeností lektora, tak ze zkušeností účastníků. Dále je pak věnován čas odpovědím na otázky účastníků, které se vyskytly v diskusích v rámci e-learningu nebo v průběhu přednáškových bloků. V průběhu 2. víkendu je největší časová dotace věnována outdoorovému programu se simulacemi a praktickými úkoly a následnou zpětnou vazbou, kterou poskytnou lektori. Nedílnou součástí vzdělávacího programu je metodika, která obsahuje odborné texty, odkazy na odbornou literaturu, příklady dobré praxe a v příloze i ukázkové testovací otázky k jednotlivým modulům.¹⁵

Blok 1: Přednášky a diskuse – teoretická část (24 vyučovacích hodin)

V průběhu prvního víkendového výjezdového setkání proběhne seznámení účastníků. Následuje soubor přednášek, vedených interaktivní metodou, tematicky zaměřených na obsahové cíle jednotlivých vzdělávacích modulů. Po každém tématu následuje skupinová diskuse.

Blok 2: Zážiteková aktivita – praktická část (24 vyučovacích hodin)

Na druhém výjezdovém setkání účastníci absolvují program formou zážitkové pedagogiky, kde je využito simulačních aktivit a rolových her. Vyzkouší si formu skupinové spolupráce i formu individuálního řešení problému.

Blok 3: Individuální konzultace – osobní (časová dotace: dle potřeby účastníka)

Účastníci mají možnost v rámci výjezdových setkání využít přítomnosti lektorů k individuálním konzultacím nad problémovými tématy, zároveň je možné konzultovat jednotlivá témata s lektory v rámci e-learningu.

Blok 4: Individuální příprava (20 vyučovacích hodin)

Probíhá před prezenčními částmi formou samostudia s možností využít e-learningovou podporu.

¹⁵ Přílohy naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Obsah vzdělávacích modulů

Obsah modulů se prolíná jednotlivými bloky a moduly jsou z hlediska obsahu vzdělávání průřezové.

1. Woodcraft

Anotace: Obsahem modulu je seznámení účastníků s filozofií woodcraftu, jeho znaky a symboly, jeho historií a zakladatelem. Dále pak s výkladem čtyřnásobného zákona, devíti hlavních zásad woodcraftu a sedmi tajemství lesa. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním skupinovém výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl.

2. Environmentální výchova

Anotace: Obsahem modulu je seznámení účastníků s filozofickým základem environmentální výchovy, se základy „domácí ekologie“ a s problematikou globálních problémů biosféry. Dále pak se základy ochrany přírody (instituce, chráněná území) a tématy, jak plnit orlí pera a mistrovství zaměřená na znalost přírody, náměty na činnost během celého roku, kde hledat. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl. Na druhém výjezdním setkání účastníci absolvují program formou zážitkové pedagogiky, kde je využito simulačních aktivit a rolových her. Vyzkouší si také formu skupinové spolupráce.

3. Vedení kmene

Anotace: Modul Vedení kmene obsahuje teoretické základy pedagogiky a vývojové psychologie a základy woodcrafterské výchovy. Dále pak základy prevence sociálně patologických jevů. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl. Na druhém výjezdním setkání účastníci absolvují program formou zážitkové pedagogiky, kde je využito simulačních aktivit a rolových her. Vyzkouší si rovněž formu skupinové spolupráce.

4. LLM a kmenové zřízení

Anotace: Obsahem modulu je seznámení s organizační strukturou LLM a kmene. Dále pak seznámení s principy plánování a organizování celoroční činnosti kmene, demokracie ve kmeni a zajištění životaschopnosti kmene (nábor). Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda

interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl. Na druhém výjezdním setkání účastníci absolvují program formou zážitkové pedagogiky, kde je využito simulačních aktivit a rolových her. Vyzkouší si také formu skupinové spolupráce.

5. Organizace táboření

Anotace: Tento modul obsahuje informace o jednotlivých krocích vedoucích k zajištění tábora (stálého i putovního) včetně povinné legislativy týkající se zotavovacích akcí pro děti a mládež. Dále pak obsahuje ukázkou postupu, jak sestavit rámcový program tábora s různým zaměřením (věkovým i tematickým). Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl.

6. Zdravověda

Anotace: Obsahem modulu jsou vzdělávací činnosti zaměřené na poskytování první pomoci, seznámení se s bezpečnostními riziky různých aktivit z pohledu platných předpisů, orientaci v základních léčivech, komunikaci s integrovaným záchranným systémem a týmovou spoluprací. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl. Na druhém výjezdním setkání účastníci absolvují program formou zážitkové pedagogiky, kde je využito simulačních aktivit a rolových her. Vyzkouší si i formu skupinové spolupráce a aktivity pro rozvoj osobních postojů k poskytování první pomoci.

7. Právní odpovědnost

Anotace: Obsahem modulu je seznámení s legislativou kmene, právními aspekty mimořádných situací, pravidly pojištění, lesním zákonem, bezpečnostními předpisy a zákonem na ochranu údajů. Dále pak otázky právní odpovědnosti podle věku, základy trestní odpovědnosti a postup v případě úrazu. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl.

8. Právní subjektivita

Anotace: Modul obsahuje informace o principech hospodaření, vedení účetnictví, evidenci majetku, systému daní, o významu základních právních pojmů a právních předpi-

sů vztahujících se k činnosti kmene. Dále pak obsahuje nácvik zajištění akcí a činnosti kmene z hospodářského hlediska. Modul probíhá nejprve se zapojením e-learningu, resp. samostudia. K hlubšímu pochopení je pak využita metoda interaktivní přednášky a skupinové diskuse na prvním výjezdním setkání. Po samostudiu, účasti na přednášce a diskusi následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl.

Doporučená literatura

- Hermochová, S. Skupinová dynamika ve školní třídě. Kladno: Aisis, 2005.
 Jůva V. Úvod do pedagogiky. Brno: Paido, 1999.
 Kopřiva, P., Nováčková, J., Nevolová, D., Kopřivová, T. Respektovat a být respektován. Kroměříž: Spirála, 2008.
 Košťálová, H., Miková, Š., Stang, J. Školní hodnocení žáků a studentů. Praha: Portál, 2008.
 Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2003.
 Trpišovská, D. Vývojová psychologie. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2004.
 Máchal, A. Průvodce praktickou ekologickou výchovou (Metodická příručka pro začínající učitele a pedagogy stř. ekol. výchovy). Brno: Rezekvítek, 2000.
 Kolektiv Lipky. Hrajeme si na přírodu (soubor her s ekol. tematikou). Brno: Lipka, 2008.
 Klápště, P. a kol.: Příroda kolem nás. (<http://junak-tdc.inshop.cz/...>)
 Skaut je ochráncem přírody, Příručka pro vůdce skautských oddílů (<http://junak-tdc.inshop.cz/publikace/ostatni/skautjeochrancemprirody>)
 Příroda a ekologie, 9. díl edice Vůdcovská zkouška (<http://junak-tdc.inshop.cz/...>)

Další materiály

Metodické texty – Náčelnické zkoušky – samostatný vedoucí dětí a mládeže – přírodovědné zaměření ¹⁶

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Otevření e-learningu – min. 2 týdny před první prezenční částí

Individuální příprava probíhá před prezenčními částmi formou samostudia s možností využít e-learningovou podporu dle potřeb účastníka (max. 20 hodin)

První prezenční část

Zpřístupnění testů k jednotlivým modulům – min. 2 týdny před druhou prezenční částí

¹⁶ Metodické texty naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

Druhá prezenční část

Aby bylo možno dodržet časovou dotaci dvou víkendů, je nutné, aby účastníci věnovali dostatečnou pozornost a čas samostudiu. Individuální příprava probíhá formou samostudia z připravených materiálů a z dostupné literatury. V e-learningu mohou mít účastníci k dispozici zpracovaná témata nejen formou odborných textů, ale i formou návodných otázek a ukázkových testů (ukázky viz Metodické texty).

Harmonogram 1. výjezdního setkání:**1. den**

Úvodní setkání a seznámení účastníků – 30 minut

Modul Woodcraft; Seznámení s úkolem „větvičky“ – 120 minut

2. den

Úvod do e-learningu – otázky a odpovědi, ukázka testů – 60 minut

Vedení kmene (DÚ – bezpečné prostředí, cíle, metody, komunikace, reflexe × zpětná vazba) – 120 minut

Kmenové zřízení, právní subjektivita – 60 minut

Hra napříč moduly – 270 minut

Reflexe, konzultace, DÚ – 120 minut

3. den

Modul – Právní odpovědnost – 90 minut

Modul – Zdravověda; e-learning – testy – 185 minut

Závěr – 30 minut

Harmonogram 2. výjezdního setkání**1. den**

Úvodní setkání účastníků, individuální konzultace podle potřeby; aktivity k rozdělování ohně, poznávání stop zvěře.

2. den

Celodenní zážitkový outdoorový program, který v praxi ověří znalosti a dovednosti účastníků. Na začátku si vyzkouší plánování trasy a plnění aktivit tak, aby zohlednili věk, fyzické a duševní síly skupiny. Na trase se pak setkají se simulovaným zraněním, vyzkouší si vedení skupiny ve ztížených podmínkách, skupinovou práci a plnění odborných úkolů – 570 minut.

Hodnocení a zpětná vazba účastníků i lektorů k outdoorovému programu – 150 minut.

3. den

Přírodovědný program – 210 minut.

Sdílení zkušeností – 90 minut.

Závěr, slavnostní předání „Glejtů“ – osvědčení o úspěšném absolvování „Náčelnických zkoušek, zpětná vazba účastníků k průběhu náčelnických zkoušek, vyplnění evaluačních dotazníků – 60 minut.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Vedoucí týmu, supervizor by měl mít pedagogické vzdělání, min 5. let pedagogické praxe, lektor osobnostní a sociální výchovy, zdravotnický kurz, měl by být min. 10 let vedoucím dětských táborů pro rodiče s dětmi a vedoucím dětského oddílu, popř. cvičitelem vodní turistiky a lyžování.

Modul Woodcraft

Lektor by měl mít vysokoškolské pedagogické vzdělání, praxi na pozici projektový manažer, zkušenost z dlouhodobé práce ze sdružení dětí a mládeže (vzdělávací a jiné akce).

Modul LLM a kmenové zřízení

Lektor by měl mít vysokoškolské vzdělání, min. 7 let zkušenost ve vedení organizačních jednotek na různé úrovni, vedení oddílu, zkušenost z dlouhodobé spolupráce ze sdružení dětí a mládeže (vzdělávací a jiné akce), měl by být metodikem pro přípravu metodických materiálů organizace, min. 2 roky pedagogické/lektorské praxe.

Modul Zdravověda

Lektor by měl mít vysokoškolské vzdělání – pedagog volného času, mít min. 2 roky pedagogické/lektorské praxe (kurzy první pomoci), min. 5 let jako zdravotník na letních táborech, absolvent akreditovaného zdravotnického kurzu.

Modul Vedení kmene

Lektor by měl mít vysokoškolské pedagogické vzdělání, min. 5 let praxe ve vedení organizační jednotky, min. rok pedagogické/lektorské praxe.

Modul Organizace táboření

Lektor by měl mít vysokoškolské pedagogické vzdělání, min. 1 rok pedagogické/lektorské praxe, měl by být min. 5 let vedoucím dětských táborů, celoročním vedoucím dětského kolektivu.

Modul Právní odpovědnost

Lektor by měl mít vysokoškolské právnické vzdělání, min. 5 let praxe v oboru, zkušenost z dlouhodobé spolupráce ze sdružení dětí a mládeže.

Modul Právní subjektivita

Lektor by měl mít min. bakalářské ekonomické vzdělání, min. 5 let praxe jako hospodář (ekonom) sdružení dětí a mládeže.

IT podpora

Měl by být držitelem certifikátu např. MOS a MCAS, mít min. 3 roky praxe jako odborný lektor IT praxe ve vedení kurzů – využití systému Moodle ve vzdělávání.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Místo pro výjezdová setkání – umožňující poskytnutí ubytování a plné penze účastníkům (doporučujeme spoluúčast), materiál pro praktický nácvik dovedností a mající k dispozici lektorskou podporu s technickým vybavením (videokamery, dataprojektor). Požadavky na prostorové podmínky: na prvním víkendu je potřeba zajistit přednáškový a diskusní prostor, spaní a stravování účastníků. Druhý víkend je zaměřen více na outdoorové aktivity, a proto by ubytování mělo být více v přírodě.

K. VYHODNOCENÍ

Po samostudiu a účasti na výjezdu následuje elektronický test, který je vyhodnocen formou vyhověl/nehověl.

Přístup a chování účastníků v jednotlivých simulačních aktivitách a jejich týmová spolupráce je reflektována lektorským týmem formou zpětné vazby, která vychází z natočené videonahrávky pořízené přímo účastníky (outdoorová cesta a prezentace úkolů) a druhé videonahrávky pořízené lektory (simulovaná autonehoda – zdravotěda).

Nejméně čtrnáct dní před druhým víkendem by měli mít účastníci k dispozici cvičné i závěrečné testy z jednotlivých modulů. Osvědčeným postupem je nabídnout v jednotlivých modulech v rámci e-learningu počítačem náhodně vybrané otázky, které je možno buď odeslat jako závěrečný test k oficiálnímu vyhodnocení nebo si nechat otázky počítačem zkontrolovat a vyhodnotit bez odeslání, jako zkušební test s možností opakování.

Po úspěšném absolvování druhého výjezdního setkání a elektronického testu je účastníkům předán dekret (Glejt) o úspěšném absolvování vzdělávacího programu.

Po absolvování každého víkendu účastníci vyplní evaluační dotazník. V průběhu celého vzdělávacího programu účastníci po každém modulu podávají lektorovi zpětnou vazbu. Obou výjezdů se účastní supervizor, který na závěrečné schůzce lektorského týmu podá všem zpětnou vazbu a celý vzdělávací program vyhodnotí, zároveň se vyhodnocují i evaluační dotazníky. Lektorský tým na schůzce zaměřené pouze na vyhodnocení vzdělávacího programu provede autoevaluaci a navrhne další postup.

Každý účastník vyplní evaluační dotazník před zahájením vzdělávacího programu a po ukončení vzdělávacího programu, který obsahuje všechny očekávané výstupy projektu. Jedná se o sebehodnocení: účastník zhodnotí úroveň, kterou zvládá před začátkem vzdělávání a po jeho ukončení.

Název příkladu dobré praxe:

Zařizování tábora

Minimální kompetenční profil: Samostatný vedoucí dětí a mládeže – přírodovědné zaměření

Garant PDP: PhDr. Eva Weislová, Liga lesní moudrosti

Klíčová slova: komplexní ověření znalostí a dovedností; týmová spolupráce; rozdělení rolí v týmu, zajištění akce po ekonomické stránce; zajištění akce po formální stránce; zajištění akce po programové stránce; reflexe

Časový rozsah realizace: Celková doba realizace trvá čtyři hodiny. Při aktivitě se simuluje „reálný čas“, tedy nepoužívají se vyučovací hodiny.

Materiální a technické zabezpečení: Vhodný objekt pro realizaci aktivity je např. škola. Pro realizátora – zajistit prostory pro zřízení jednotlivých úřadů (4 místnosti s internetem, dostatečný počet simulačních herců a úřední rekvizity (razítka...)). Pro každou skupinu – zajistit přístup na internet, přístup k odborné literatuře, tiskopisy nebo tiskárna, papíry, tužky.

1) Stručná anotace PDP

„Zařizování tábora“ je výukový program formou zážitkové pedagogiky, ve kterém je využito simulačních aktivit a rolových her. Jde o souhrn aktivit, které je nutno absolvovat pro přípravu tábora.

Účastníci si vyzkouší formu skupinové spolupráce, různé role v týmu, svoje reakce v krizových situacích a ověří si některé formální a ekonomické odborné znalosti a komunikační a vyjednávací dovednosti v reálném prostředí. V závěru prezentuje skupina program zajištěného tábora ostatním účastníkům a lektorům. Všechny činnosti skupiny v průběhu hry jsou po ukončení reflektovány.

2) Východiska PDP

- Účastníci prošli teoretickou přípravou např. formou e-learningu.
- Účastníci mají potřebné zázemí (připojení na internet, možnost nahlédnout do odborných příruček).

3) Cíle PDP

- komplexně si vyzkoušet některé znalosti a dovednosti formou zážitkové pedagogiky,
- vyzkoušet si zajistit tábor pro děti po ekonomické stránce,
- vyzkoušet si zajistit tábor pro děti po formální stránce,
- vyzkoušet si zajistit tábor pro děti po programové stránce,
- vyzkoušet si týmovou spolupráci,

- zažít různé role v týmu,
- aplikovat získané znalosti z modulů „vedení kmene“ a „právní subjektivita“ v praxi,
- rozvinout svou vnitřní připravenost k reagování v krizových situacích,
- vyzkoušet si reflektovat jednání skupiny při plnění úkolů,
- vyzkoušet si prezentaci daného tématu.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Související klíčové kompetence absolventa:

- umí řídit spolupracovníky (dalších vedoucích) a spolupráce při jejich činnosti;
- dovede komunikovat se skupinou i s jednotlivci k dosažení vymezených cílů;
- dovede komunikovat vně výchovné skupiny (s vlastním organizačním zázemím, rodiči, úřady);
- umí motivovat jednotlivce (i skupiny) k dosažení vymezených cílů, poskytování zpětné vazby;
- zná podmínky pro organizování pobytových akcí;
- ví, jak vést dokumentaci činnosti (v listinné i elektronické podobě);
- dovede respektovat právní, ekonomické zásady při činnosti, která respektuje zásady BOZP a PO, jakož i zásady environmentálně šetrného chování;
- umí sestavit plán dílčí akce;
- umí formulovat specifické, měřitelné, akceptovatelné, reálné a termínované cíle;
- ví, jak vybrat vhodné prostředí pro hru nebo akci z hlediska bezpečnosti a hygieny (čisté ovzduší, nízká úroveň hluku, dostupný terén, bezpečný zdroj vody atd.);
- umí zajistit předem variantu programu pro špatné počasí, pokud může počasí program ovlivnit;
- dovede vytvořit hru nebo jinou aktivitu v souladu s cíli akce nebo v souladu s celoročními cíli organizace.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

„Zařízení tábora“ je souhrnem aktivit, které je nutno absolvovat pro přípravu tábora. Jedná se o praktickou zkoušku, která se skládala hlavně z týmové spolupráce (rozdělení rolí), legislativních, ekonomických a pedagogických znalostí, přípravy prezentace na dané téma (seznámení ostatních s táborovým programem) a komunikačních a sociálních dovedností (jednání na úřadech).

Realizace:

Účastníci jsou rozděleni do družstev.

14.30–15.00 zadání

Jste skupina kmenových vedoucích pořádající tábor pro svůj kmen (oddíl).

Vaším úkolem je:

1. zajistit potřebná povolení pro konání tábora,
2. stručně popsat program tábora,
3. stručně popsat logistiku na táboře,
4. stručně popsat materiálně technické zabezpečení,
5. stručně popsat rozpočet.

16.30 zavírají všechny úřady, pak mají povolovací řízení a nemohou vyjednávat.

Situace:

- ubytování – v týpí;
- účastníci – 33 dětí ve věku od 8 do 12 let (15 holek, 18 kluků);
- seznámení s tábořištěm: ukázat mapu na Googlu na projektoru;
- tábor budete budovat na zelené louce (louka bez vybavení) poblíž obce Malonty – vše dovézt, vše zbudovat a opět zbořit a odvézt;
- na druhém břehu se nachází studánka (pro docházení pro vodu je nutno zbudovat lávku);
- příjezd na louku je vyznačen na obrázku – přes sousední louku a přes brod.

K dispozici mají skupiny veškeré studijní materiály v moodlu, internet a své zkušenosti.

15.00–15.30 domluva strategie v družstvech, dotazy

15.30–16.30 zajištění prvních povolení:

- majitel pozemku
- obecní úřad Malonty
- lesní správa
- hygienická stanice

+ zajištění rozboru vody

+ napsání žádosti o povolení tábora × o uskutečnění povolovacího řízení na MěÚ Kaplice.

16.30–18.30 4× správní řízení

Podrobné informace o pozemku a popis činnosti jednotlivých úřadů a zainteresovaných jednotlivců.

Majitelé:

- pozemek č. kat. 140;
- pozemek má 4 majitele;
- zastupuje je Kamil Mráz (simulant) – od 3 majitelů má plnou moc, od Vladimíry Trnkové (simulant) však ne;
- majitel bude na skupinu uplatňovat argument, že na louku bere dotace ministerstva zemědělství, a když zde budou tábořit, tak o ně přijde;
- skupina musí použít informace z moodlu, že dotace nejsou tábořením ohroženy (pokud jde o tábor nestálého charakteru);
- majitel bude dohadovat cenu;
- účastníci by měli vědět, že louka má více majitelů, měli by chtít jejich souhlas – plnou moc;
- Vladimíra Trnková (simulant) bude jednat pouze za sebe a bude chtít úplatu za to, že bude souhlasit s táborem.

Lesní správa Český Krumlov: Úředník (simulant), u kterého by si měli zajistit dřevo na tábor, případně tyče na týpka.

Možnosti reakcí:

- nabídka lesní správy – smlouva o samotěžbě;
  - bez motor. pily – ok,
  - s motor. pilou – bude vyžadovat někoho, kdo má kurz.
- smlouva o koupi dřeva – přivezou ho a složí na louce;
- pokud účastníci vyrukují se smlouvou mezi LLM a LČR – mávne lesák nad dřevem rukou a řekne, že teda nic nechce a ať si dřevo nasbírají v části lesa, kterou jim ukáže;
- musí zažádat o povolení vjezdu do lesa (pozemek č. 152/2 – u brodu);
- musí zažádat o povolení rozdělování ohně na lesním pozemku;
- musí zažádat o povolení užívat lesní pozemek (kus louky je lesní pozemek).

Okresní hygienická stanice – Český Krumlov – úředník (simulant) – hlášení tábora

Možnosti reakcí (dotazy hygieny)

- Dotazy hygieny – Kolik máte děcek?; Aha, tak to potřebujete 4 záchody.
- Sprchy – jak zajistíte?
- Co teplá voda?
- Pitná voda – měli by přinést rozbor.
- Skladování potravin
- Doktor – jak ho zajistíte?
- Stany, postele – spaní dle vyhlášky – v týpí

Starosta obce Malonty – Vladimír Mráz (simulant) – upozorní skupinu na některé věci, které by měla zajistit, trochu je navede.

- Řízení o konání tábora – je to zásah do významného krajinného prvku – je tam ta údolní niva a taky ten přírodní park, co tu máme.
- Nic proti táboru v podstatě nemá – jen možná ti myslivci, těm se to jako moc nelíbí, dovolí jim tábor, když ho dovolí myslivci... pak u správného řízení budou připomínky myslivců smety ze stolu.
- Budete stavět lávku?
  - Měli byste mít souhlas povodí, 100 % budou chtít, aby byla rozebírací, kdyby přišla velká voda a rozlilo se to, tak ji musíte odstranit... ukáže jim, kde se to rozlívá.
  - Řekne jim, že povodí bude na řízení... tak aby na to byli připraveni.
- A taky musíte zajít na lesní správu... kvůli dřevu, občas jsou s tím problémy.
- No a až si vyřídíte to nejdůležitější – tak si napište žádost o řízení na městský úřad do Kaplice na odbor životního prostředí – vyřizuje to tam nějaká Bímová. Pošlete to poštou ... vhodit žádost do poštovní schránky. Po vhození do poštovní schránky skupiny dostanou přesný čas „povolovacího řízení“ v Kaplici.
- Vyřídí s nimi odpady.

Povolovací řízení – Kaplice – MěÚ, odbor životního prostředí,

vyřizuje Ing. Eva Bímová, ale je nemocná, takže ji zastupuje Vladimír Mráz

Účastníci:

- Eva Bímová (je nemocná, zastupuje ji starosta – Vladimír Mráz) – vede řízení – dotaz na odpady, WC – Kde ho budete mít?, odpadní jáma;
- starosta Malont (Vladimír Mráz) – dotaz na zajištění evakuace při povodni, připomeneme myslivce – těm se nelíbí vstup do lesa – večer atd./bude zamítnuto a zastoupí Petra Hájka – majitele sousedního lesa;
- LČR – vydaly povolení k vjezdu, mají vyřešené dřevo, takže bez námitek;
- Pionýr (přes jejich pozemek vede cesta na tábořiště) – ústně se zde dohodnou o užívání cesty i o parkování, jsou bez námitek;
- Povodí – závod Horní Vltava, České Budějovice – dotaz na lávku, podmínka rozebiratelné lávky do 10 minut;
- majitel sousedního lesa (Petr Hájek) – starosta s ním mluvil, nemá námitek, nesmí kácet, jen sbírat podle zákona;
- majitel louky – Mráz a Trnková – pokud to s ní nemají vyřešené, musí se domluvit;
- Fousek, Fousková – nedostavili se.

Po ukončení všech povolovacích řízení následuje reflexe jednání na úřadech a prezentace jednotlivých skupin o programu tábora.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

„Zařizování tábora“ bylo velmi kladně hodnoceno všemi účastníky. Účastníci vysoce hodnotili vyzkoušení teoretických znalostí v praxi. Nejpřínosnější, podle hodnocení účastníků, bylo přímé jednání s úředníky a majiteli, kde se někteří poprvé dostali do stresové situace, když povolení nebo razítko nedostali hned napoprvé a museli vyjednávat a hledat cesty, jak se domluvit. Zajímavým faktorem se ukázalo i časové ohraničení (uzavření úřadů), kde se skupiny dostávaly do stresových situací, které se odrážely v komunikaci a způsobu vyjednávání.

Negativem této akce je její časová náročnost na přípravu a počet lektorů, vysoká náročnost na odbornost a koordinaci lektorského týmu a odhadu časového harmonogramu. Doporučujeme akci realizovat pouze se zkušeným týmem a reflektovat aktivity s lektory, kteří mají velké zkušenosti s podáváním zpětné vazby.

Dále doporučujeme, aby skupiny nedostaly všechna povolení lehce, ale vyjednávači byli nuceni využít sociálních dovedností. Pokud některá skupina nedosáhne povolení tábora, není účelem hodnotit splnil/nesplnil. Důležitá je reflexe, znalostí, sociálních a komunikačních dovedností a v neposlední řadě rozdělení rolí v týmu. Pro účastníky je největším přínosem (i podle jejich vyjádření) dobře podaná zpětná vazba, kde lze reflektovat i případný neúspěch v plnění úkolu.

7) Hodnocení garanta PDP

PDP „Zařizování tábora“ jako součást zkoušek hodnotím velice kladně, jako ukázkou, že teorii lze podat praktickým způsobem, díky kterému si ji účastníci daleko snáze a hlouběji osvojí než pouhým memorováním. Tento příklad lze využít pro téměř všechny moduly, kde je potřeba vyzkoušet některé dovednosti a znalosti v praxi. Pro jeho doporučení hovoří i velmi vysoké ocenění samotnými účastníky, kteří kladně hodnotili nejen formu zážitkové pedagogiky, ale i vysoký přínos osvojení problematiky.

Název vzdělávacího programu: Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity (do 18 let)

Minimální kompetenční profil: Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity (do 18 let)

Organizace: Asociace turistických oddílů mládeže České republiky; www.a-tom.cz

Vzdělávací program a příklad dobré praxe jsou výrazně prakticky zaměřeny a vychází z toho, v čem je poskytovatel expertem – z turistického zaměření. Je proto dobře využitelný pro další organizace, které by se chtěly činnosti turistického oddílu/kroužku začít s dětmi a mládeží věnovat. Velkým přínosem je zpracování dlouhodobých poznatků a zkušeností lektorů do podoby nových a plně aktualizovaných osnov a materiálů, které byly využívány účastníky. Pozitivním specifíkem je důraz na předávání si zkušeností uvnitř organizace, kde panovala zřetelně filozofie vzájemného sdílení zkušeností a diskuse o nich napříč různými generacemi během ověřování vzdělávacího programu. Minimální kompetenční profil byl upraven v duchu zvoleného zaměření výrazně o novou oblast kompetencí k přípravě a vedení jednodenní turistické akce a odborné znalosti spojené s pobytem v přírodě, tzn. tábornické znalosti.

Michaela Přilepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Cílem vzdělávacího programu je vzdělat vedoucí a připravit vedoucí dětí a mládeže do 18 let tak, aby byli schopni pracovat v dětském oddíle, zabývajícím se turistikou a tábořením.

Konkrétní cíle

Absolvent je schopen porozumět fungování sociální skupiny, zvolit si vhodné metody výchovy a aplikovat je vč. práce s dětmi a mládeží se speciálními vzdělávacími potřebami, aplikovat znalosti základů tvorby výchovných a vzdělávacích cílů, orientovat se ve výchovných problémech, šikaně, nebezpečí při práci s dětmi a krizovém managementu, environmentální výchově, výchově ke zdraví.

Absolvent je schopen prokázat odborné znalosti vedení oddílu a oddílové dokumentace, organizace her a sportů, vedení turistické akce i právních předpisů.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky vzdělávacího programu

Požadavek na účast ve vzdělávacím programu je praxe (zkušenost s programem) v turistickém oddílu v dětském nebo mládežnickém věku po dobu min. 2 let.

Počet účastníků

Pro obě varianty realizace (dva víkendy nebo jeden víkend s využitím e-learningu) je doporučeno 20 až 25 účastníků.

C. FORMY VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VČETNĚ HODINOVÉ DOTACE

Forma vzdělávacího programu je prezenční nebo kombinovaná.

Vzdělávací formy

Jsou využity prezenční a distanční forma (e-learning).

E-learning je dostupný na: <http://lms.nidm.cz>, kapitola Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity (do 18 let). K přihlášení použijte tlačítko „Přihlásit se jako host“.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Doporučená časová dotace: teorie (nebo e-learning) 12 hod., příprava modelové akce dle zadání 2 hod., praxe 26 hod., v souhrnu 40 hod.

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ

Témata jsou prezentována především příklady z praxe, přednáška lektora je určena k navození diskuse nad modelovým příkladem.

Teorie je obsahem vzdělávacího programu jen v nezbytné míře, klíčové jsou bohaté doprovodné materiály z konkrétní praxe práce s dětmi a mládeží.

Pro vedení výuky byla zpracována „rukověť“ obsahující podrobný popis učiva jednotlivých témat, definovaných v minimálním kompetenčním profilu, vycházející z praxe turistických oddílů mládeže. Tyto odborné znalosti jsou doplněny zpracováním „příkladů dobré praxe“ (PDP)¹⁷, popisujících realizaci vybraných oblastí tohoto tématu v oddílové praxi.

¹⁷ Příklady dobré praxe naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Z materiálního vybavení je potřeba především pro všechny účastníky a lektory rukověť v tištěné, příp. elektronické formě. Jednotliví lektori potřebují pomůcky pro svá témata podle konkrétní aktivity – pro vedení přednášek i pro podporu účastníků je vhodné připravit pro každé téma PowerPointovou prezentaci, se shrnutím každého tématu formou bodů. Další informace v části J. Materiální a technické zabezpečení.

F. INOVATIVNOST

Proti stávajícímu vzdělávání byl rozšířen obsah především o znalost výchovných metod, analýzu potřeb, stanovení výchovných a vzdělávacích cílů a analýzu účinnosti výchovy. Ke všem tématům jsou vypracovány nové studijní materiály a k některým z nich i příklady dobré praxe. V oblasti cílů je princip inovativnosti naplněn přístupem k určení cílů, které jsou provázány s minimálním kompetenčním profilem.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program se nedělí na moduly, je vlastně jen jedním modulem, který se dělí na témata, obsažená v rozšířeném minimálním kompetenčním profilu, s nově doplněnými odbornými znalostmi a dovednostmi pro specifickou problematiku turistických oddílů.

Podrobné osnovy jednotlivých témat jsou uvedeny v kapitolách – tématech vypracované „rukověti“.

Obdobně je e-learningový modul rozdělen na jednotlivá témata, obsahuje všechny zpracované materiály.

Zpracované studijní materiály umožňují uspořádání vzdělávání v průběhu dvou víkendů bez využití e-learningu, přičemž potřebné znalosti jsou účastníkům prezentovány formou přednášek.

Obsah vzdělávacího programu

Anotace a podrobný obsah jsou uvedeny v tématech Rukověti¹⁸

Témata

1. Analyzování potřeb sociální skupiny	T 1, P 1
2. Formulace výchovných a vzdělávacích cílů	T 1, P 1, přípr. 3.
3. Aplikace výchovných a vzdělávacích metod	T 1, P 1
4. Organizace a zajištění her a dalších činností	T 1, P 2, přípr. 5.
5. Provádění prevence	T 1, P 1
6. Provádění multikulturní výchovy	T 1, P 1
7. Provádění environmentální výchovy	T 1, P 1

¹⁸ Přílohu Rukověť naleznete na www.kliceprozivot.cz v sekci Uznávání neformálního vzdělávání, Cíle a výstupy.

8. Provádění výchovy proti šikaně	T 0, P 1
9. Provádění výchovy ke zdraví	T 0, P 2
10. Posuzování bezpečnostních a zdravotních rizik	T 2, P 2
11. Krizová intervence	T 0, P 1
12. Poskytování první pomoci	T 0, P 3
13. Analyzování účinnosti výchovy	T 1, P 1
14. Vedení jednodenní akce a pravidelné schůzky	T 1, P 2
15. Orientace v právní úpravě činnosti dětí a mládeže a dospělých	T 2, P 0
16. Příprava a vedení turistické akce	T 2, P 2

(T – teorie; P – praxe; přípr. – příprava modelové akce; 0, 1, 2, 3 – počet hodin)

Vzdělávací program je obsahově navržen tak, aby postihl nejen obecné znalosti, potřebné pro všechny vedoucí oddílů do 18 let, ale také specifické znalosti potřebné pro vedoucího oddílu do 18 let s turistickým zaměřením.

Vzdělávací program je naplněn obsahem jednotlivých témat na základě minimálního kompetenčního profilu zkušenými vedoucími oddílů a lektory vzdělávání Asociace TOM.

Seznam povinné a doporučené literatury

Použitá literatura je uvedena ve studijních materiálech u každého tématu.

Kol. autorů. Rukověť – Učební texty k tématu 18). Asociace turistických oddílů mládeže ČR, 2011.

Kol. autorů. Příklady dobré praxe – Pro vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity (do 18 let). Asociace turistických oddílů mládeže ČR, 2011.

Rukověť je povinná při využití e-learningu. Při prezenční formě může být nahrazena vlastním studijním materiálem, který postihuje všechna témata.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZACE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Součástí vypracování obsahové náplně témat v přípravné fázi je zpracování učebního textu pro účastníky, naplnění e-learningu, vytvoření PowerPointových prezentací a vypracování zkušebního testu či jiné formy prozkoušení.

Harmonogram vzdělávacího programu

Varianta prezenční formy výuky:

- dva víkendy po 20 hodinách výuky.

Varianta prezenční/distanční formy výuky:

- samostudium 12 hod. výuky (e-learning),
- prezenční forma výuky 26 hod. (zaměření na praxi),
- domácí příprava – vypracování seminární práce 2 hod.

Teorie může být nahrazena e-learningem a přípravou domácích prací (3 + 15 hodin), pak je možno prezenční část absolvovat během jednoho víkendu s časovou dotací 22 hodin.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Lektor 1 by měl mít vysokoškolské pedagogické vzdělání, praxi v turistickém oddíle min. 5 let.

Lektor 2 by měl mít min. 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu, letní tábory), min. 2 roky lektorské praxe (školení vedoucích, hlavních vedoucích táborů).

Lektor 3 by měl mít min. 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží (vedoucí oddílu), mít kvalifikaci lektora první pomoci a prevence negativních jevů, min. 2 roky lektorské praxe.

Lektor 4 by měl mít min. 5 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží, kvalifikaci instruktora vodní turistiky (min. 2 roky praxe).

Lektor 5 by měl mít min. 7 let praxe v přímé práci s dětmi a mládeží, min. 5 let praxe v metodické oblasti, zkušenost s tvorbou her a herních pomůcek, min. 2 roky lektorské praxe.

Další možní lektori: dlouholetí vedoucí oddílu s kvalifikací vedoucí turistiky mládeže (min. 5 let praxe).

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Pro realizaci ověřovací části je nejvhodnější turistická základna s dostatečnou ubytovací kapacitou a učebnou. Je výhodné využívat mimosezonní volnou kapacitu turistických základen a chat v předjaří (březen) nebo v pozdním podzimu (listopad), kdy vzdělávací program nezasahuje do vlastní turistické činnosti účastníků.

K realizaci přednášek i prezentaci PDP je nutné promítání, tedy počítač, dataprojektor a plátno. Toto se dá realizovat i na turistické základně bez elektrické energie zajištěním elektrocentrály.

Je třeba zajistit vhodný e-learningový systém pro účastníky.

K. VYHODNOCENÍ

Každoročně je nutné vyhodnotit, zda vzdělávací program plní svou funkci (meziročním srovnáním výsledků testů) a zda není nutné některé téma inovovat podle aktuálních poznatků.

Každé téma v e-learningu obsahuje příslušnou kapitolu z „rukověti“ ve formě textu k nastudování, podpůrnou prezentaci v PowerPointu a zkušební test. Výsledky testů jsou směřovány na lektora a ten zadá frekventantovi téma písemné práce a pozve jej na prezenční část, která je zaměřena na praxi a vysvětlení nejasných pasáží. Během prezenčního vzdělávání je zhodnocena písemná práce a podle jejího výsledku a výsledků jednotlivých testů účastník získá absolutorium.

Pro e-learning i pro prezenční formu výuky zpracují autoři témat zkušební test s 10 otázkami. Účastníci budou úspěšní, pokud odpoví správně na 70 % otázek v každém tématu. Jednotlivými částmi výstupního testu a obhájením vypracované samostatné práce prokáže účastník znalost a osvojení jednotlivých oblastí minimálního kompetenčního profilu celého modulu jako celku.

Název příkladu dobré praxe: Turistická jednodenní akce

Minimální kompetenční profil: Vedoucí dětí a mládeže se zaměřením na turistické aktivity – do 18 let

Garant PDP: Ing. Mojmír Nováček, A TOM

Klíčová slova: jednodenní turistická akce, turistická vycházka

Časový rozsah realizace: Samotná realizace trvá jeden den.

Materiální a technické zabezpečení: Potřebný materiál a technické zabezpečení na realizaci her a aktivit jsou uvedeny přímo v popisu konkrétní hry nebo aktivity. Při zařazení táborského výcviku je třeba mít připravenou buzolu a mapu. Jako vodítko pro potřebné vybavení dětí včetně oblečení a obutí podle charakteru programu a ročního období lze použít seznamy výstroje a výzbroje viz níže.

1) Stručná anotace PDP

PDP představuje na několika příkladech metodiku přípravy a realizace jednodenní turistické akce pro kolektiv dětí a nabízí program takové vycházky v různém ročním období.

2) Východiska PDP

Mládež do 18 let může s dětmi realizovat samostatně jednodenní vycházku do okolí bydliště. Mládež se tak učí připravit pro dětský kolektiv zajímavý program.

3) Cíle PDP

Ukázat na příkladech způsob plánování a realizace jednodenní turistické akce pro skupinu dětí, kterou může vést vedoucí do 18 let. Nabídnout několik možných programů takové vycházky.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi

Související klíčové kompetence účastníka:

- dovede organizovat aktivity a monitorovat jejich průběh;
- umí komunikovat se skupinou dětí a mládeže i s jednotlivci k dosažení vymezených cílů;
- dovede organizovat jednodenní turistické akce;
- ví, jak formulovat vhodné prostředky k naplnění stanovených cílů a sestavení plánu dílčí jednodenní akce;
- umí se chovat tak, aby dětem a mládeži byl příkladem v souladu se stanovenými výchovnými cíli;

- umí vytvořit scénáře pro dílčí jednodenní akci, stanovuje jednotlivé úkoly pro zabezpečení akce;
- dovede posoudit bezpečnostní rizika aktivity;
- umí sestavit realistický rozpočet akce v souladu s vytčenými cíli;
- umí komunikovat s rodiči a předat všechny potřebné informace;
- dovede připravit jednodenní turistické akce;
- umí zpracovat pozvánky a zajistit jejich distribuci členům kolektivu;
- umí stanovit potřebné vybavení jednotlivce i kolektivu na turistickou akci;
- ví, jak vést pochod s ohledem na skupinu účastníků;
- dovede aplikovat znalosti plánování poznávací složky turistické akce.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Vedoucí oddílů, kteří pracují s mládeží, připravili PDP o vypracování přípravy jednodenní turistické akce pro děti a zachytili její realizaci. Příprava a realizace akce obsahuje:

- stanovení trasy pochodu, zastávek,
- stanovení programu během akce (hry, tábornický výcvik),
- vypracování časového plánu,
- vypracování seznamu pomůcek,
- zpracování pozvánky pro děti,
- vedení pochodu s použitím mapy a buzoly,
- realizace připraveného programu.

V tomto „příkladu dobré praxe“ se vám pokusíme přiblížit jednu z možností vedení vycházky s vedoucím ve věku 15–18 let. Říkejme takovému vedoucímu třeba rádce...

Podmínky pro to, aby rádce mohl vést samostatně jednodenní vycházku, jsou:

- důvěra vedoucího oddílu;
- důvěra rodičů;
- předem připravený program, schválený vedoucím oddílu.

K první podmínce je možno dodat to, že vedoucí musí bezpečně vědět, že dotyčný rádce sám vedení akce zvládne. Ideální je případ, pokud se jedná o člena, který v oddílu vyrostl „od děcka“ a postupně byl úkolován samostatnými akcemi. „Nováčka“ si raději na několika akcích prověříme, než jej s důvěrou vyšleme na samostatnou akci.

Zastavme se u druhé podmínky. Důvěra či nedůvěra rodičů může být větší problém, než se na první pohled zdá. Někteří by viděli na místě rádce raději vedoucího oddílu. Je tedy vhodné na důvěře v rádce postupně pracovat.

Třetí podmínka je dána odpovědností a zákonem. Rádce si dostatečně dlouho dopředu připraví plán vycházky, který probere s vedoucím. Zkušený vedoucí na první pohled odhalí rizika:

- bezpečnostní (nevhodné hry nebo terén v okolí naplánované trasy),
- časová (špatné časové rozvržení akce),
- ekonomická (špatně odhadnuté finance),
- programová (nesourodý, nedopracovaný program),
- rizika ročního období (delší zimní vycházky, nebo naopak letní vedra).

Zatím jsem se nezmínil o pozici vedoucího, a to záměrně. Vedoucí se může akce zúčastnit jako běžný účastník. V tom případě přímo dohlíží na zdárný průběh akce. Také se nemusí zúčastnit vůbec. To třeba v případě, že vycházka míří do blízkého okolí, kde nehrozí žádné potenciální nebezpečí, zná dobře členy výpravy... Další možnost je ta, že pověří dozorem některého dalšího účastníka. Jako poslední možnost je „tajné sledování“. Může se opatrně z povzdálí „plížit“ za účastníky. Nejde o žádné šmírování. Klidně si může připravit na členy výpravy přepadovou akci, během které jej pak odhalí.

Plán

Jako vše i vycházku je potřeba naplánovat. Plán může ze začátku vytvářet rádce společně s vedoucím, postupně sám a vedoucímu jej jen předloží k schválení a prodiskutování.

Plány vycházek si pište do jednoho sešitu a pečlivě si zaznamenávejte, co se povedlo a co nikoliv. Je to pro vás tolik žádaná zpětná vazba.

Plán musí obsahovat:

- dobu a místo srazu,
- dobu a místo návratu,
- potřeby na cestu pro jednotlivce (oblečení, buzoly, mapy, šátky...),
- materiál pro skupinu (kotlík, lékárníčka, sekera...),
- stanovení trasy pochodu, zastávek,
- pravidla her + pomůcky,
- tábornický výcvik,
- jízdní řády dopravních spojů,
- jídlo,
- finance.

Stanovení trasy pochodu

Pokud rádce nezná osobně trasu pochodu, může si ji naplánovat podle mapy. Je ovšem lepší, pokud ji probere s někým, kdo trasu zná, nebo alespoň dokáže odhadnout potenciální rizika a úskalí. Zastávky si plánuje podle obtížnosti a zajímavosti terénu, věku a zkušenosti účastníků, počasí... My máme obecné pravidlo, že zastávka je jednou za hodinu nebo po čtyřech kilometrech. Je dobré se velkým obloukem vyhnout potencionálně nebezpečným místům, jako jsou řeky, jezera, lomy, eventuálně močály apod. Pořád musíme pamatovat na to, že rádce nemusí mít autoritu vedoucího oddílu, nemusí správně odhadnout situaci atd. Proto je dobré se takovýmito „lákavým“ místům raději vyhnout.

Cestou tam je vhodné zařadit výcvik. Ideální je pochod podle mapy, stopovaná, šifrovací hra ap. Účastníci jsou totiž čerství, plní energie. Cesta k cíli může být také delší a obtížnější. Naopak cesta zpět snazší a jednodušší. Všichni už budou unavení a budou se těšit domů.

Stanovení programu výpravy a časového plánu

Tábornické výcviky by měl rádce vybírat podle celoročního plánu činností. Pokud se věnujeme právě mapě a buzole, věnujme se práci s nimi i na výpravě. Kde jinde by si děti mohly procvičit své získané znalosti.

Do programu zakomponujeme 2–4 hry, více ne. Jedna z nich je delší, např. bojová. Větší četnost her svádí jen ke hraní. Rádce musí být důsledný. Výcvik je nedílnou součástí akce. Pokud ovšem nevychází časový plán, je vhodné výcvik zkrátit, aby v každém případě zbyl čas na hry.

Zároveň s programem vypracuje i časový harmonogram. To je ovšem oříšek i pro zkušeného vedoucího. Je vhodné připravit si raději programu více a něco vypustit než improvizovat.

Příklad časového harmonogramu:

8.00	sraz u klubovny
8.00–11.00	cesta k cíli podle mapy, cca 8 km
11.00–12.30	vaření čaje na ohni, oběd, odpočinek
12.30–14.00	bojová hra
14.00–14.30	tábornický výcvik – určování azimutu na mapě
14.30–15.30	drobné hry
15.30–16.00	odpočinek, úklid tábořiště
16.00–17.00	pochod domů po turistické značce, návrat ke klubovně

Vypracování seznamu pomůcek

Seznam pomůcek vychází z připraveného programu.

V oddíle máme vypracovaný systém V + V, viz níže. Je tedy předem dáno, že účastníci jednodenní vycházky budou mít V + V2. Tím nám odpadne hromada starostí. Připojíme pomůcky potřebné k výcviku, vaření (pokud je) a ke hrám.

Pravidla her a přehled tábornického výcviku

Tábornický výcvik, který bude rádce provádět, musí samozřejmě výborně ovládat. Nelze být jednu lekci před dětmi...

K přípravě je potřeba připojit přesná a podrobná pravidla her. Před hrou si pak může rádce pravidla zopakovat, popřípadě vyhledat odpovědi na všetečné dotazy.

Výzbroj + Výstroj

Použití V + V je velmi praktické. Pokud chce jít vedoucí na vícedenní výlet, nadiktuje jen dětem, že si mají vzít V + V3. To znamená, že si mají vzít všechny věci ukryté pod nadpisy Osobní výzbroj, výzbroj na jednodenní vycházku a výzbroj na vícedenní vycházku.

OSOBNÍ VÝZBROJ

nůž
kapesník
provázek
peníze
zápisník, tužka
hřebínek
píšťalka
zápalky
WC papír
průkaz
kartička pojištění

VÝZBROJ NA JEDNODENNÍ VYCHÁZKU

výzbroj osobní č. 1
chlebník, batoh
ešus
lžička
utěrka
drátěnka
šití
rezervní tkaničky do bot
rezervní kapesník
pláštěnka
láhev na vodu 1 litr
šátek
igelitový sáček
otvírák
čaj, cukr

VÝZBROJ NA VÍCEDENNÍ VYCHÁZKU

výzbroj č. 2
ručník
mýdlo
kartáček a pasta na zuby
rezervní košile / tmavá, dlouhý rukáv
kraťasy
rezervní ponožky
pohorky nebo pionýrky
spodní prádlo
bunda / teplá, nepromokavá
plavky
přezůvky / tenisky
tepláková souprava na spaní
kalhoty
spacák
baterka
svíčka
čepice nebo kšiltovka
svetr
tričko
rezervní řemínky

ZIMNÍ DOPLŇKY

zimní boty
oteplovačky
spodky
rukavice 2×
teplé ponožky min. 2×
šála

Program jednodenní vycházky do blízkého okolí obce

8.00 sraz u klubovny
8.00–11.00 cesta k cíli podle mapy, cca 6 km
11.00–12.30 vaření čaje na ohni, oběd, odpočinek
12.30–14.00 přednáška Včely, včelky, včeličky ve Výukovém středisku včelařů
14.00–14.30 tábornický výcvik – určování azimutu na mapě
14.30–15.30 drobné hry
15.30–16.00 odpočinek, úklid tábořiště
16.00–17.00 pochod domů po turistické značce

S sebou: V + V2 (výzbroj), oběd, mapu a buzolu. Peníze nejsou třeba.

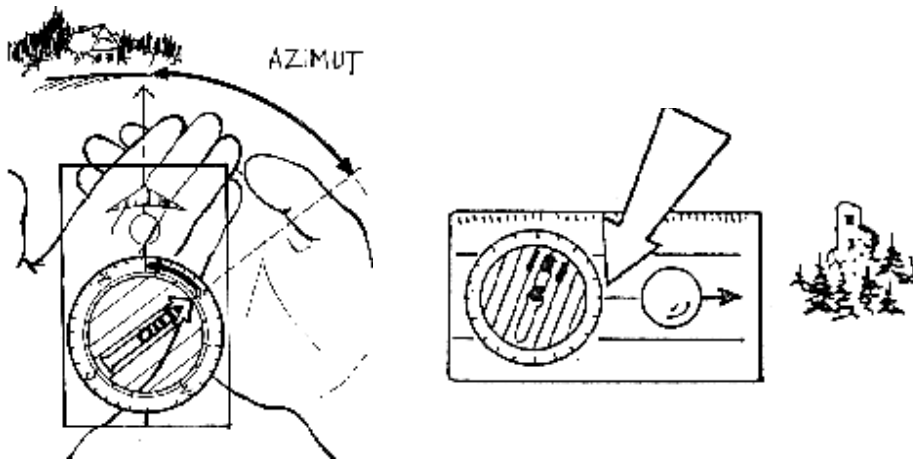
Družina vezme: kotlík, lékárníčku, sekeru a polní lopatku.

Cesta k výukovému středisku bude podle mapy. Děti budou dostávat postupně body, ke kterým mají přijít. Nebudou tedy vědět přesný cíl cesty.

Příklad výcviku a her

Azimut

Azimut je úhel mezi severem a daným směrem pochodu (daným bodem). Azimut určujeme tak, že index namíříme na daný bod nebo daným směrem a otáčíme stupnicí, až se sever na stupnici kryje se severním pólem střelky. Na stupnici přečteme azimut.

Určení bodů podle azimutu:

- na index nastavíme dané stupně,
- otáčíme celou buzolou, až se severní pól střelky kryje se severem na stupnici,
- podle hrany buzoly určíme daný bod nebo směr.

Určení azimutu na mapě:

- zorientujeme mapu,
- hranou buzoly spojíme naše stanoviště s cílem cesty,
- na buzole nastavíme azimut.

Pravidla her

Schovávačka – hra na cestu zpět

Vedoucí po cestě zastaví, zavře oči a začne počítat hlasitě do deseti. Úkolem dětí je schovat se tak, aby je vedoucí neviděl. Kdo je spatřen a osloven svým jménem, vyleze bez bodu ven. Koho vedoucí do minuty neobjeví, získává bod. Hru je dobré několikrát zopakovat.

Na veverku

Kradení věcí od stromu.

Potřeby: lano cca 2–3 m, strom nebo tyčka na uvázání, tužky nebo něco na ten způsob. Jeden člověk je veverka. Veverce zavážeme lano kolem pasu a druhým koncem lano přivážeme ke stromu (nebo tyčce nebo něčemu podobnému, kolem čeho je jakž takž bezpečné se pohybovat). Podle délky lana je vymezená hrací plocha. Je dobré, aby kolem té věci, kam jsme uvázali veverku, nebyly žádné další překážky – to je pak o ústa. Pokud tam bude jeden nebo dva stromy, nic se nestane ;)

Na hrací ploše (podle délky lana, tedy aby tam veverka dosáhla) rozházíme ořechy – tužky (nebo taky třeba papírové koule nebo něco podobného, co se dá ukrást). Když se začne hrát, hráči mají za úkol ukrást veverce co nejvíc oříšků, zatímco veverka se je snaží chytat. Hra končí, když veverka nemá ořechy. Počet ořechů, které může jeden hráč vzít, není omezený, ale když se veverka zloděje dotkne, musí všechny ořechy zase vrátit.

Dá se to různě zkomplikovat – např. že když je zloděj chycen veverkou, musí někam běžet nebo něco udělat. Nebo taky, když někdo ukradne ořech, musí ho odnést na určité místo apod. To je na vaší fantazii :)).

Zdroj: www.hranostaj.cz

Trojnožka

Potřeby: tři tyčky na sestavení trojnožky.

Z tří tyčí (polínek, klacků...) sestrojte trojnožku, pokud možno takovou, aby alespoň trochu držela pohromadě a nerozpadla se při sebemenším závanu větru. Nesmí se svazovat provázkem ani ničím jiným.

Hráči se chytanou za ruce a utvoří kruh okolo trojnožky. Na start hry se kruh začne točit dokola (v předem dohodnutém směru). Každý může deformovat kruh libovolným způsobem, skákat, postupovat dopředu a dozadu (za současného točivého pohybu), tahat spoluhráče, jejichž rukou se drží, a předvádět jinou akrobacii, o kulatost útvaru vůbec nejde. Kdo způsobí rozpad trojnožky, jde z kola ven. Totéž platí o dvou hráčích, kteří se pustí. Vždy, když někdo vypadne, hra se přeruší, trojnožka se znovu postaví a následuje nové kolo. Při opravdu malém počtu hráčů (až téměř všichni „povypadávají“) má hra trochu jiný průběh, poznáte sami. Proto je možné vyhlásit, že vítězem není poslední ve hře, ale poslední čtveřice (trojice, dvojice, pěťice...).

Závody bez končetin

Potřeby: provázky/šátky na přivázání končetin.

Hraje se v týmech.

Každý hráč v týmu dostane určité „postižení“ – jednu až tři končetiny, kterými nesmí nic dělat (ruce se mohou například přivázat k tělu, nohy svázat k sobě atd. Za tyto končetiny je ale mohou ostatní v týmu brát).

Po určení postižení se tým postaví na startovní čáru a závodí se, kdo se svými postiženími dříve uběhne stanovenou dráhu. Tým končí teprve ve chvíli, kdy se všichni členové týmu dostanou za cílovou čáru! Méně postižení mohou pomoci více postiženým a potom se znovu vrátit do závodního pole a pomáhat dál.

Po rozdělení postižení by měl tým dostat pár minut na poradu o taktice. Členové týmu si mohou libovolně pomáhat, pokud někdo nemůže na obě nohy, mohou ho vzít dva lidé, kteří skáčou po jedné a mohou používat jednu ruku, na trakař a podobně. Míra postižení se zvolí úměrně výkonnosti a věku dětí. Lze si zahrát více kol a postižení obměňovat tak, aby si všichni vyzkoušeli hru ze všech úhlů.

Hra mimo zábavy podporuje týmového ducha a empatii s handicapovanými.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Na první schůzce po akci vyhodnotí rádce vycházku. Jak ze svého pohledu, tak z pohledu účastníků. Zpětná vazba je velmi důležitá. Celou akci pak rozebere i s vedoucím oddílu. Pokud se ten akce zúčastnil, může dát rádci cenné rady, doporučení a rádce pochválit.

7) Hodnocení garanta PDP

V PDP je popisována zkušenost s turistickými jednodenními akcemi TOM 19187 Nivnice. PDP je vhodné k zobecnění použitých postupů a definování obecných zásad pro vedení jednodenních akcí vedoucími do 18 let.

Průřezová kompetence

Název vzdělávacího programu:

Poskytovatel první pomoci

Minimální kompetenční profil: *Pracovník pracující v organizaci poskytující výchovně vzdělávací aktivity pro děti a mládež – oblast první pomoci a prevence (průřezová kompetence)*

Organizace: *Prázdninová škola Lipnice, o. s.; www.psl.cz*

Vzdělávací program pro uvedenou pracovní pozici je inovativní z hlediska toho, že přináší úplně nový koncept pro oblast zdravotnické přípravy pracovníků pracujících s dětmi a mládeží. Vzdělávací program a příklad dobré praxe dobře vystihuje metody, pomocí kterých se snaží u účastníka zejména vzbudit a upevnit vnitřní motivaci a připravenost poskytnout první pomoc při ohrožení života svěřených dětí, případně ohrožením předcházet. Odborné znalosti a dovednosti jsou v souladu s minimálním kompetenčním profilem sestaveny jako „průřezové“. Mohou být ideálním minimem pro každého pracovníka v oblasti přímé práce s dětmi a mládeží, bez ohledu na jeho pracovní pozici a funkci. Poskytovatel úspěšně ověřil minimální kompetenční profil během pilotáže a navrhuje jeho změnu s výjimkou stylistických formulací.

Michaela Přílepková, supervizorka vzdělávacích aktivit

A. CÍL VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU:

- zvýšit důvěru účastníků u sebe sama v situacích ohrožení života,
- motivovat k poskytnutí první pomoci,
- dosáhnout dostatečné úrovně znalostí a dovedností pro tuto oblast.

Konkrétní cíle

Absolvent je schopen:

- zhodnotit mimořádnou situaci,
- provést neodkladné vyšetření pacienta,
- provést druhotné vyšetření (řešení situace ve smyslu rozhodnutí o předání pacienta),
- komunikovat s integrovaným záchranným systémem a zdravotnickými pracovníky,
- poznat vysoce závažné stavy,
- aplikovat prevenci vážného ohrožení zdraví,
- prokázat základní znalost o méně závažných stavech a práci zdravotníka na zotavovací akci.

B. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou jsou pracovníci pracující s dětmi a mládeží.

Požadavky na účastníky

Požadavky na účastníky jsou: věk min. 18 let, ukončené základní vzdělání, vlastní zájem účasti na kurzu.

Počet účastníků:

Doporučeno je 14–18 účastníků, optimum je však 15 účastníků.

C. FORMA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program je realizován prezenční formou.

Vzdělávací formy

Je využita forma skupinová, individuální, workshop a zážitková forma.

Hodinová dotace vzdělávacího programu

Hodinová dotace jednotlivých modulů je uvedena v detailním popisu vzdělávacího programu (v souhrnu 40 hodin).

D. METODY VZDĚLÁVÁNÍ:

- přednáška s integrovaným nácvikem dovedností,
- demonstrace použití dovedností a znalostí účastníkem,
- nácvikové situace (simulace) s následným rozбором.

Charakteristika simulační metody:

- simulace je prostředek k fixaci dovedností a motivaci k dalšímu studiu,
- simulace není forma zkoušení, příležitost prožít si možné chyby je podporou pozdějšího správného postupu,
- zpětná vazba lektorem je poskytována v co nejmenších skupinách,
- klíčové dovednosti jsou účastníkem používány v simulacích opakovaně.

E. DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

Video a audio nahrávky autorizované pro výuku první pomoci; výukové plakáty (Člověk zevnitř, 3 kroky první pomoci); resuscitační pomůcky; resuscitační manekýn – dospělý – realistický; resuscitační manekýn – cvičný; resuscitační manekýn – kojeneček; příslušenství k resuscitačním manekýnům – desinfekce, plíce; cvičné autolékárny a lékárny; cvičný zdravotnický materiál (obvazy, rukavice, šátky atd.); karimatky a podložní plachty pro nácvik venku; ukázky zdravotnického materiálu a techniky (epipen, AED, glukagon, středisková lékárna, obvazy); maskovací materiál a muláže pro simulace (umělá krev); kazuistiky připravené lektory (příklad kazuistiky je uveden v části Vyhodnocení). Dále viz část J. Materiální a technické zabezpečení.

F. INOVATIVNOST

Metodou výuky, která je používána vzhledem k cílům vzdělávacího programu v největší míře, je zpětná vazba od lektora pro každého jednotlivého účastníka. Tímto inovativním přístupem, který není v kontextu výuky první pomoci běžně používán, je možné formovat také postoje a motivace účastníků – pracovníků s dětmi a mládeží.

G. POPIS VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program se skládá z osmi modulů, které se rozdělují do programových bloků. Sestavení programových bloků je navrženo tak, že umožňuje opakované nacvičování a potvrzování dovedností účastníků.

Obsah vzdělávacích modulů

Modul 1

Anotace: Účastníci jsou seznámeni s postupem „Tři kroky“, který lze obecně využít při jakékoliv události vyžadující první pomoc. V rámci něj jsou seznámeni s klíčovými, život zachraňujícími úkony:

- zhodnocení situace a bezpečnost („1. krok“),
- prvotní přístup k zraněnému a vyhodnocení život ohrožujících stavů („2. krok“),
- neodkladné základní život zachraňující úkony.

Modul 2

Anotace: Účastníci jsou seznámeni s problematikou ztráty krve (ať již vnitřním nebo vnějším krvácením) a jsou konfrontováni simulačně s takovým stavem.

- krvácení, šok

Modul 3

Anotace: Jsou procvičeny techniky nezbytné k fixaci zejména krční páteře a seznámení s problematikou poranění páteře a jejího významu v první pomoci.

- poranění páteře
- poranění hlavy a trupu

Modul 4

Anotace: Jsou probírány nejčastější život ohrožující onemocnění s důrazem na jejich včasné rozpoznání a přivolání záchranné služby.

- bolesti na hrudi
- obtížné dýchání
- bolesti břicha
- mozková mrtvice
- křečové stavy
- alergie
- cukrovka
- kvalitativní poruchy vědomí

Modul 5

Anotace: Účastníci jsou konfrontováni se simulovanou dopravní nehodou, kde jsou připraveny reálně namaskovaná zranění na účastníkům neznámých lidech. Cílem bloku je jak aplikace získaných vědomostí technicky, tak prožití náročné situace blížící se reálnému zásahu.

- simulovaný nácvik dopravní nehody

Modul 6

Anotace: Účastníci jsou seznámeni se zdravotními obtížemi způsobenými termickými vlivy. Důležitou součástí jsou informace o možnostech prevence.

- popáleniny
- omrzliny
- podchlazení
- přehřátí
- dehydratace

Modul 7

Anotace: Jsou probrány ostatní méně závažné stavy a základní seznámení s prací zdravotníka na zotavovací akci. Škálu probíraných stavů je možné uzpůsobit účastnické skupině.

- méně závažné stavy
- seznámení s prací zdravotníka na zotavovací akci

Modul 8

Anotace: V závěrečném bloku jsou účastníci podrobeni zkoušce ve formě simulovaného zranění nebo závažného stavu, ve kterém musí zasahovat zcela sami. Hodinové dotace jsou uvedeny ve vyučovacích hodinách (à 45 min.). Jedná se o přepis reálných časů využitých pro předání informací účastníkům pomocí používaných metod. Tento přístup je zvolen s ohledem na používané metody, které neumožňují jejich efektivní využití v rámci normované výukové hodiny o délce 45 minut.

Název částí modulu	hodin
Úvodní simulace, stanovení priorit	1
Vyšetřovací systém „3 kroky“	2
Simulace poškození více faktory, nácvik stabilizované polohy	1
Práce s kazuistikami – šok	0,5
Šok, diagnostika a protišoková opatření	1
Anatomie oběhu, infarkt myokardu	1
Fyziologie oběhu, resuscitace	2
Anatomie dých. ústrojí, fyziologie dechu	2
Ochrana dýchacích cest – praktický nácvik	1
Resuscitace a vyprošťování – praktický nácvik	2
Práce s kazuistikami – úraz hlavy	1
Úrazy hlavy, fyziologie nervové soustavy	1
Anatomie a poranění páteře	1
Vyšetření páteře, manipulace se zraněným	1

Povinná literatura

Skripta první pomoci ZDrSEM. Brno: Computer Press, 2006.

Doporučená literatura

Beránková, M. a kol. První pomoc pro střední zdravotnické školy. Praha: Informatorium 2002.

Bydžovský, J. První pomoc. Praha: Grada Publishing, 2004.

Ertlová, F., Mucha, J. Přednemocniční neodkladná péče. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2003.

Franěk, O., Sukupová, P. První pomoc nejsou žádné čáry, ale dokáže zázraky: minipříručka první pomoci. 2009.

Gregora, M. První pomoc u dětí. Praha: Mladá fronta, 2004.

Hasík, J. Nebojte se první pomoci. Brno: MAAGS, 2003.

Herbs, D. První pomoc – stručný průvodce pro každého. Brno: Cerm, 2000.

Ilcor Guidelines 2010.

Příručka první pomoci. Perfekt, 2007.

Jourová, I. První pomoc v rodinách s dětmi. Brno: Computer Press, 2001.

Keggenhoff, F. První pomoc – jak poskytnout rychlou a správnou první pomoc. Praha: Ikar, 2006.

Kelnerová, J. První pomoc pro studenty zdravotnických oborů. Praha: Grada Publishing, 2007

Kubíková, Z. a kol. První pomoc a jak ji učít. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

Kapesní vydání doporučených postupů v resuscitaci. Praha: ČRR, 2006.
 Madian, A. První pomoc na cestách. Praha: Grada Publishing, 2007.
 Mareček, V. První pomoc a kniha úrazů. Praha: Verlag Dashöfer, 2009.
 Petržela, M. První pomoc pro každého. Praha: Grada Publishing, 2007.
 Plintovič, M. První pomoc a úvod do cestovní a horské medicíny. Olomouc: UJEP, 2007.
 Pokorný, J. Lékařská první pomoc. Praha: Galén, 2003.
 Smith, T. Lidské tělo. Praha: Fortuna Libri, 2007.
 Stelzer, J. První pomoc pro každého. Praha: Grada Publishing, 2007.
 Šebek, M. Nejčastěji se vyskytující akutní stavy (el.). 2008.

H. ČASOVÝ HARMONOGRAM VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Doporučená realizace vzdělávacího programu je v rámci jedné prezenční části v rozsahu 5 dní.

I. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Lektor 1 by měl mít vysokoškolské lékařské vzdělání a praxi, vhodný je obor anesteziologie a resuscitace, další specializaci např. ARO, minimálně 10 let praxe v záchranné zdravotnické službě, minimálně 5 let pedagogická praxe, psychoterapeutický výcvik.

Lektor 2 by měl mít minimální vzdělání VOŠ, např. „diplomovaný zdravotnický záchranář“, min. 5 let člen skupiny dobrovolných záchranářů, měl by mít minimálně 1 rok stáž na Záchrané zdravotnické službě.

Lektor 3 a 4 by měl mít vysokoškolské lékařské vzdělání a praxi, vhodný je obor anesteziologie a resuscitace, praxi v záchranné zdravotnické službě, být lektorem – zdravotnickým instruktorem Českého červeného kříže.

Další možní lektoři

Studenti lékařských ročníků (6. ročník), s praxí např. záchranář kynologie, záchranář Horské služby, lektor Českého červeného kříže, absolvent psychoterapeutického výcviku.

J. MATERIÁLNÍ A TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ

- základní kancelářské potřeby (flipchart, papíry, fixy);
- dataprojektor, audiotechnika, notebook;
- zázemí pro účastníky (kuchyňka, WC, sklad);
- vhodné okolí (travnatá, bezpečná plocha) pro praktický nácvik v těsné blízkosti (do max. 1 minuty od střediska);
- vhodné okolí pro simulované akce s členitým, bezpečným terénem (do max. 5 minut od střediska).

Požadavky na prostorové podmínky: přednášecí místnost s kobercem, kde je možné provádět nácvik na zemi, další 2 místnosti nebo prostory, které je možno použít při dělené výuce a nácvicích.

K. VYHODNOCENÍ

Vyhodnocení úspěšnosti účastníka probíhá ve čtyřech rovinách:

- 1. Hodnocení aktivity účastníka na simulacích:** individuální hodnocení lektorem.
- 2. Zkoušení praktických dovedností:** absolvent ovládá uvolnění dýchacích cest předsunutím čelisti a záklonem, metodiku kardiopulmonální resuscitace, praktické provedení v délce 3 minut, uvedení bezvědomého do stabilizované polohy, manipulaci s pacientem s poraněním páteře při ohrožení životních funkcí. Je hodnoceno lektorem při demonstracích.
- 3. Samostatná práce s kazuistikou:** Příklad zadání: Pro každý časový úsek napište shrnutí, nebezpečí a plán: V pozdním létě vedete vodácký výcvik na přehradě. Voda je chladná a vane ostrý vítr. Záchraná služba je dosažitelná mobilním telefonem. Při silném poryvu jeden z posádky – devítiletý hoch – spadl do vody. Má na sobě záchranou vestu, doba pobytu ve vodě je asi 3 min. Vytahujete pacienta z vody, je v bezvědomí, nereaguje na podněty, nedýchá, nehmatáte žádný pulz na krční tepně. 14.38: Dvakrát zvracel během resuscitace. Po dvou minutách se objevuje spontánní pulz na krčních tepnách a po čtyřech minutách začíná sám dýchat. Zůstává bez reakce na podněty. Víme, že pacient nebere žádné léky, neudává alergii a nemá žádnou medicínskou historii. Poslední jídlo byl oběd před hodinou, jedl málo. Vyšetření zjišťuje pouze 2 cm dlouhou tržnou ránu na pravém spánku, téměř nekrváčející. Životní funkce v 14.38: Dýchání 10 a normální. Nereaguje. Pulz hůře hmatný, na zápěstí 48 a pravidelný. T podchlazen. Kůže bledá, chladná, vlhká. 14.56: Začíná reagovat na hlas, nejprve sténáním, dále už srozumitelně. Stěžuje si na zimu, bolest v hrudníku a hlavy a pocit na zvracení. Po několika minutách opět zvrací. Druhé vyšetření je totožné, obvaz na hlavě lehce prosakuje krví. Je hodnoceno lektorem v celé skupině účastníků.
- 4. Test:** Příklad otázky: Jaké jsou příznaky nastupujícího šoku? Jak odlišíte šok od akutní stresové reakce? Jaké jsou počáteční příznaky zvýšení nitrolebního tlaku (otoku mozku)? Napište stručnou osnovu anamnézy: Jste na táboře mimo dosah GSM signálu, přivolání a příjezd ZZS cca 2 hod. Jak budete řešit onemocnění pacienta s bolestmi při dýchání, kašlem, vykašláváním hustšího žlutého hlenu a zvýšenou teplotou? U jakého člověka budete předpokládat možnost srdečního onemocnění? Test je doplňkovým způsobem hodnocení, slouží k upevnění znalostí z přednášek. K evaluaci rozvoje kompetencí účastníků i samotné realizace programu byl pilotně využit sebehodnotící nástroj vyvíjený v projektu Klíče pro život v rámci Vzdělávacího modulu (<http://vm.nidm.cz/>). Princip nástroje je založen na porovnání vstupního a výstupního dotazníku účastníka vzdělávání, ve kterém sám hodnotí stupeň dosažených znalostí a dovedností, případně prochází toto hodnocení následnou korekturou lektora.

Název příkladu dobré praxe: Simulační nácvik vyšetření poruch vědomí

Minimální kompetenční profil: Pracovník pracující v organizaci poskytující výchovně vzdělávací aktivity pro děti a mládež – oblast první pomoci a prevence (průřezová kompetence)

Garant: MUDr. Robert Pleskot, Prázdninová škola Lipnice, o. s.

Klíčová slova: první pomoc; porucha vědomí; simulace; nácvik

Časový rozsah realizace: Samotná aktivita trvá dvě minuty, zpětná vazba minutu na jednoho účastníka.

Materiální a technické zabezpečení: Vhodný vnitřní (popř. venkovní) prostor pro počet simulantů a účastníků, velikost musí umožňovat vytvoření jednoho až čtyř samostatných stanovišť.

1) Stručná anotace PDP

Účastníci procházejí jedním až čtyřmi stanovišti, na každém je lektor předstírající konkrétní poruchu vědomí. Po vyšetření oznámí účastník lektorovi označení stupně poruchy a dostane zpětnou vazbu o kvalitě svého postupu.

2) Východiska PDP

Hodnocení stavu vědomí je jedním ze základních úkolů poskytovatele první pomoci. PDP nabourává mýtus „buď je při vědomí, nebo v bezvědomí“ prožitím různých úrovní poruch vědomí. Simulační forma (studenti nevědí, jaký stupeň poruch je očekává) zvyšuje emoční dopad a současně okamžitá zpětná vazba napomáhá k fixaci správného postupu.

3) Cíle PDP

- upevnit osvojení si čtyřstupňové škály poruch vědomí,
- nacvičit přístup k pacientovi,
- nacvičit standardní postup u bezvědomí.

4) Cíle související s klíčovými kompetencemi MKP

PDP zajišťuje získání a rozvoj kompetencí k provedení prvotního vyšetření a zhodnocení hloubky vědomí.

5) Popis realizace příkladu dobré praxe

Technice předchází výklad postupu první pomoci (zhodnocení situace, prvotní vyšetření, druhotné vyšetření), výklad stupnice poruch vědomí a minimálně jeden nácvik postupu u bezvědomého.

Simulační technika vyžaduje dostatečně proškolené lektory pro správné předvedení stavu a následné zhodnocení postupu. V případě nadbytku lektorů je možno provést simulaci jako samostatný program, v případě menšího množství lektorů je možné paralelně vést přednášku a nechat studenty postupně odcházet do simulační místnosti. Pokud je výcvik zajišťován pouze jedním lektorem, je nutné nechat simulovat studenty. Pak je nutná velmi dobrá instrukce simulantům, nejlépe v písemné formě. Instrukce se vždy snažíme připodobnit simulantovi známým stavům. Pokud stav přirovnáváme k opilosti, je dobré zdůraznit, že nemají přehrávat, mluvit spíše méně. Simulace je pak věrohodnější:

1. spavý, oslovitelný („jako ospalý“);
2. bdělý, zmatený („jako probuzený z hlubokého spánku“);
3. utlumený, reagující na malou bolest slovní reakcí („jako lehce opilý, usínající“);
4. silně utlumený, reaguje pouze, když bolestivý podnět opravdu bolí („jako těžce opilý, nevnímající“).

Zadání účastníkům:

Popište stav vědomí figuranta za dveřmi. Hodnotí se postup a správné určení stupně poruchy vědomí.

Správné zhodnocení situací:

1. Oslovitelný, případně bdělý.
2. Bdělý, je vhodné, když je účastník schopen popsat, že pacient je zmatený.
3. Reaguje na bolest, případně „na bolest reaguje srozumitelnou mluvou“.
4. Malá reakce na bolest, případně nereaguje (vhodné je ihned účastníkovi předvést dostatečný bolestivý podnět).

Průchod účastníka stanovištěm by neměl přesáhnout 2 min – 20–30 vteřin provedení a minuta zpětná vazba.

6) Evaluace – závěrečné zhodnocení realizace (klady, zápory a další doporučení)

Technika je personálně a časově náročná. Je nezbytným předpokladem k náročnějším simulacím.

7) Hodnocení garanta PDP

Robert Pleskot je kreativním lektorem první pomoci, současně autorem uvedené techniky, proto ji hodnotí veskrze kladně.

Doporučená literatura

Štěpánek, K., Pleskot, R. a kol. První pomoc zážitkem podle kurzu ZDrSEM. Brno: Computer Press, 2009.

Klíče pro život

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s Národním institutem dětí a mládeže od 1. dubna 2009 realizují národní projekt s názvem:

Klíče pro život

– Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání

Hlavními postavami projektu jsou ti, kteří pracují s dětmi a mladými lidmi v rámci jejich volného času v organizacích celé České republiky, jako jsou: střediska volného času (SVČ), školní družiny (ŠD), školní kluby (ŠK) a nestátní neziskové organizace (NNO). Cílem projektu je výrazné posílení celoživotního vzdělávání lidí pracujících s dětmi a mládeží a hlavně zkvalitnění systému podporujícího trvalý a udržitelný rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání.

Jednotlivé aktivity projektu jsou řízeny odbornými guaranty, kteří jsou schopni identifikovat přednosti i problémy práce v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání a iniciovat pozitivní změny.

Seznam oblastí, kterými se projekt Klíče pro život zabývá:

- VÝZKUMY
- STANDARDIZACE ORGANIZACÍ NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
- SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ
  1. Studium pedagogiky volného času
  2. Průběžné vzděláváníPrůřezová témata: výchova k dobrovolnictví, participace a informovanost, výchova k aktivnímu občanství, zdravé klima v zájmovém a neformálním vzdělávání, inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, multikulturní výchova, medializace a mediální výchova
- 3. Funkční vzdělávání
- UZNÁVÁNÍ NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
- PODPORA INFORMAČNÍHO SYSTÉMU PRO MLÁDEŽ

Cílem realizátorů Klíčů pro život je mj. popularizovat a celkově zvýšit povědomí veřejnosti o systémové odborné práci s dětmi a mládeží v jejich volném čase.

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM
A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Národní institut dětí a mládeže MŠMT

Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je odborným zařízením tohoto ministerstva v oblasti státní podpory a ochrany mládeže. Jeho ambicí je stát se českým národním centrem neformálního vzdělávání. Neformálním vzděláváním se přitom rozumí jakékoliv systematické výchovné působení kromě školní docházky (to je „formální vzdělávání“) a samotné výchovy v rodině. Pokud jeho nositeli jsou školská zařízení pro zájmové vzdělávání (střediska volného času, školní kluby a družiny), hovoří se zpravidla o zájmovém vzdělávání.

Své poslání naplňujeme těmito aktivitami:

- Komplexním projektem rozvoje oblasti neformálního vzdělávání dětí a mládeže (Klíče pro život), včetně metodické podpory subjektů působících v této oblasti – zejména středisek volného času, školních družin a klubů a nestátních neziskových organizací dětí a mládeže či pracujících s dětmi a mládeží v jejich volném čase.
- Vzděláváním pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání, odbornou přípravou pracovníků s dětmi a mládeží.
- Výzkumem v oblasti volného času dětí a mládeže, spoluprací při tvorbě koncepčních materiálů a právních předpisů pro oblast neformálního vzdělávání a poskytováním informací z těchto oblastí.
- Podporou práce s talentovanými dětmi a mládeží, včetně metodické, koordinační a konzultační činnosti.
- Aktivitami Národního informačního centra pro mládež v oblasti sběru, třídění a distribuce informací pro mládež i podílem na činnosti mezinárodních organizací zabývajících se touto problematikou.
- Implementací evropských programů v oblasti neformálního vzdělávání a v oblasti volného času dětí a mládeže, zejména programu Mládež v akci, jehož jsme v ČR koordinátory, a rozvojem zahraniční spolupráce.

Naše internetové stránky:

www.nidm.cz, www.nicm.cz, www.kliceprozivot.cz, www.mladezvakci.cz,
www.eurodesk.cz, www.neformalivzdelavani.cz, www.vyzkum-mladez.cz

Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Sámova 3, Praha 10

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TATO PUBLIKACE JE SPOLUFINANCOVÁNA EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM
A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.